ÇILGIN ÜÇLÜ

Henry Miller

Henry Miller

ÇILGIN ÜÇLÜ

CAN

Ingilizce aslından
çeviren
PÜREN ÖZGÖREN

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-436-4
• Grove / Atlantic, Inc. / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1994)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1997)

Henry Miller

ÇILGIN ÜÇLÜ

ROMAN

İngilizce aslından
çeviren
PÜREN ÖZGÖREN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
Crazy Cock

Amerikalı yazar *Henry Miller* 1891 yılında New York'ta doğdu, 1980 yılında Los Angeles'ta öldü. Gençliği güç koşullar altında geçen ve çeşitli işlere girip çıkan ***Miller***, 1930-38 yılları arasında Paris'te yaşadı, edebiyat ve sanat çevresine karıştı. Romanlarının konularını genellikle kendi fırtınalı özel hayatından aldı ve cesur bir dille aktardı. Başlıca eserleri *Yengeç Dönencesi, Oğlak Dönencesi, Kara İlkbahar, Maroussi Heykeli, Anımsamayı Unutma, Seksus, Pleksus, Heksus Üçlemesi*'dir.

ÖNSÖZ

Kimi yazar, bir başkişiye dönüşür. Yazdığıyla özyaşamöyküsü birbirine karışarak daha büyük bir efsane, insana özgü bazı eğilimleri örnekleyen bir söylence yaratır. Tam bir kahraman olup çıkar. Ya da bir kahramanın tam karşıtı. Byron böyle bir yazardı. Puşkin de öyle. Colette bir tür kadınsı kahramanlığa örnekti. Tıpkı George Sand gibi. Ya da Simone de Beauvoir.

Henry Miller bu gruba giren tek Amerikalı yazar; dolayısıyla, Fransa'da kendi ülkesinden daha çok saygı görmesine şaşmamalı. Eserleri sayısız yazım hatasıyla, abartıyla, tuzakla dolu. Ama yüreğinin, açık sözlülüğünün, dürüstlüğünün yeni bir okur kuşağını daha çekeceğine eminim. O, bu kuşku çağında bir romantik olarak kaldı, çökmüş bir dünyada hâlâ iyimser olunabileceğini, servete tapan bir dünyada keyifli bir yoksulluk sürülebileceğini kanıtladı; Yeats'in 'çok gerilerde kalmış, pırıltılı gözlerdeki neşe' derken kastettiği türden bir neşeyi simgeledi.

Henry Miller'i tanırdım. O pek çok bakımdan benim rehberimdi. Tanıştığımız zaman çok genç, ama ansızın ünlenmiş bir yazardım, çok da toydum; ona gelince, yaşlı bir yazar olarak ünü de, reddedilişi de tatmıştı; yazışarak tanıştık ve önce mektup arkadaşı, sonra da iki dost olduk. Onu tanıdığım için kendimi şanslı sayıyorum; bir anlamda onu asıl ölümünden sonra tanıdığımı hissediyorum.

Miller pek çok karşıt kişiliği barındıran birisiydi: Cinsellik dolu yazılarıyla tanınan bir gizemci, sefih rolü oynayan bir romantik; her şeyden önce de, şair Karl Shapiro'nun deyimiyle 'bilge edebiyat' yapan bir yazar. Miller'in 'romanlarını' değerlendirirken zorlanıyor, bunun sonucu olarak da onlara gereken değeri vermeyip onları yanlış anlıyorsak, nedeni onları dile dökülmemiş bir 'iyi yazılmış roman' kavramına göre yargılıyor olmamızdır. Oysa Miller'in romanları hiç yazılmamış gibi görünür. İşin aslı, onlar birer ağız kalabalığıdır –disiplinsiz ve vahşi. Ama bilgelikle doludurlar, onlarda şu 'ölümsüz ve bastırılamaz tazelik' vardır –ki Ezra Pound'a göre bu, gerçek klasiğin işaretidir.

Bizler, yirminci yüzyılın derin sarsıntıları ve karışıklıkları içinde (Birinci Dünya Savaşının acılarından Auschwitz'e, ozon tabakasındaki deliğe kadar) Batıda kocaman bir 'bilgelik edebiyatı' yarattık, insanlığın yeryüzündeki son yüzyılına katlanabilmek için toplayabildiğimiz bütün bilgeliğe ihtiyacımız vardı sanki. Soljenitsin, Günter Grass, Neruda, İdris Şah, Krişnamurti, Sartre, de Beauvoir, hepsinin de yaptığı şey, her şeyden önce bir bilgelik edebiyatı. Kurgusal biçim, en ilginç romancılarımızda bile (Bellow, Singer, Lessing, Yourcenar) genellikle insan ırkına ve nereye gittiğine ilişkin düşünsel gerçekler için bir paravana. Margaret Mead ve Joseph Campbell gibi günümüz yazarlarının böylesine tutulması bilgeliğe duyulan büyük açlığın bir işareti. Biz, tıpkı Ursula Le Guin'in dediği gibi, 'dünyanın kıyısında dans ediyoruz', buna katlanmaksa olanca felsefemizi bir araya getirmeyi gerektiriyor.

Henry Miller mesleğine pek kolay ulaşmadı. İlk kitabı *Yengeç Dönencesi* yayınlandığında kırk yaşını geçmişti ve Alman kökenli, oldukça burjuva, Amerikalı ailesinin gözünde işe yaramaz bir serseri olarak çoktan damgalanmıştı.

Bir yazar olarak sesini bulmak için yıllardır çabalıyordu; *Çılgın Üçlü*'nün en ilginç yanı da işte bu mücadeleyi

anlatmasıdır. *Yengeç Dönencesi*'ni bir yana bırakırsak, bu kitaba sesini arayan bir yazarın bir tür alıştırma kitabı diyebiliriz.

Henry Miller'in *Çılgın Üçlü*'deki sesi, üçüncü kişinin tumturaklı, modası geçmiş sesidir. Henry, Yazınsal (büyük 'y' ile) bir sesi karnından konuşturuyor sanki.

Birinci tekil şahsın diliyle ve yirminci yüzyılın coşkusunu dışa vurmak için şimdiki zamanı kullanarak yazmayı *keşfeden* bir yazar, burada öyküsünü üçüncü tekil şahsın ağzından anlatıyor! Buysa ona hiç uymuyor. Onu 'acayip', 'sendeleyerek', 'boşboğazca', 'mis kokulu', 'mahçup' gibi sözcükler kullanmaya zorluyor. Viktorya yanlısı Henry, Marie Corelli okuyan Henry burada kalkmış, Viktorya dönemine özgü bir aşkı ve Dreiser'a özgü bir gerçekçiliği hicvediyor. Gerçekten de 'boşboğazca'!

Öte yandan, *Çılgın Üçlü* Miller'in yazınsal köklerini dışavurması açısından gerçekten büyüleyici. Henry Miller Viktorya çağının bir mirasçısı olarak doğdu (yetmişli yıllarda, onunla tanıştığım zaman bile Marie Corelli'yi hâlâ dilinden düşürmüyordu). İşte, *Çılgın Üçlü* bize bir yazar olarak kendi sesini bulmak için Henry'nin neleri alt etmek zorunda kaldığını gösteriyor.

Henry Miller'in kitaptaki sesine kulak verelim:

> *Şimdi her zamankinden daha güzeldi. Uzun süre saklanmış bir maske gibi. Maske mi, yoksa maskenin maskesi mi? Kadının uyumsuz varlığını zihninde uyumlu bir biçimde düzenlerken, zihnine bölük pörçük parçalar üşüştü. Birden kadının kendisine baktığını gördü; maskesinin gerisinden onu süzdüğünü. Yaşayanın ölenle oluşturduğu türden bir uyum. Kadın doğruldu, tahtına doğru ilerleyen bir kraliçe gibi ona yaklaştı. Erkeğin bacakları titriyordu, içini bir minnet ve eziklik dalgası yaladı. Diz üstü çökmek, onu fark etmek lütfunda bulunduğu için kadına üst üste, boşboğazca teşekkür etmek istedi.*

Şimdi de *Yengeç Dönencesi*'nin sesini dinleyelim:

Ne param var, ne kaynaklarım, ne de umutlarım. Yaşayan en mutlu adamım. Bir yıl önce, altı ay önce bir sanatçı olduğumu düşünüyordum. Artık bu konuda düşünmüyorum, öyleyim. Edebiyat olan her şey üzerimden akıp gitti. Tanrıya şükür, yazılacak başka kitap kalmadı artık.

Peki, ya bu? Bu bir kitap değil. Bu bir yergi, bir iftira, kişiliğin karalanması. Bu, sözcüğün alışıldık anlamıyla bir kitap değil. Hayır, bu uzatılmış bir hakaret, Sanatın yüzüne fırlatılan bir parça tükürük; Tanrının, İnsanın, Alınyazısının, Zamanın, Aşkın, Güzelliğin ... (artık aklınıza ne gelirse) pantolonuna savrulan bir tekme. Sizin için bir şarkı söyleyeceğim, belki biraz bozuk bir sesle, ama söyleyeceğim...

Henry burada bir sanatçı olarak ayak izlerini geriye doğru izliyor, *Moloch* ile *Çılgın Üçlü* ve *Yengeç Dönencesi* arasında tam olarak neler yaptığını anlatıyor: Yani edebiyattan vazgeçtiğini. Bu bana Colette'in genç George Simenon'a verdiği öğüdü anımsattı: "Şimdi git ve yazılarındaki bütün edebiyatı ayıkla."

İşin gerçeği, her kuşak, her yazar *doğayı* yeniden keşfetmek zorunda. Yazınsal gelenekler zamanla kemikleşme eğiliminde, bir zamanlar yeni olan şimdi eskidi bile. Onlarca yılın yazınsal tozunun altına gömülmüş olan gerçek yaşamı bulup çıkarmak için yürekli ve yeni bir ses gerek. Henry kendi kendini mezardan çıkartırken, Amerikan edebiyatını da çıkarttı.

Henry Miller'in bulduğu yazma biçimi artık bir gelenek olup çıktı, dolayısıyla bu üslubun 1934 yılında nasıl çarpıcı bir etki bıraktığını kavramak zor. Altmışlı yılların feminist eleştirmenleri Henry'i laf kalabalığına gömmek için birleştiler; buysa en az erkek üstünlüğüne ilişkin laf kalabalığı kadar yanlış. Ama feminist eleştirmen, Henry Miller'in sorduğu asıl soruyu sormayı savsakladı: *Bir yazar sesini nasıl duyurur?* Bir ses bulma sorunu, *bütün* yazarlar için elzemdir, ama kadın yazarlar için dış güçlüklerin daha

da ağırlaştırdığı bir sorundur, çünkü kadına hangi sesin uygun olduğu konusunda kimse birleşemiyor – duyulmayan bir ses olması dışında. İşte ben dahil bütün feministlerle Henry arasındaki sorunun asıl kaynağı bu. O kendini özgürleştiriyor, bir serseri, bir soytarı, bir şair oluyor, ama seçtiği açık yol öteki cinse *sımsıkı* kapalı. Yine de, onu özgürlüğüne götüren ayak izlerini izlemekte yarar var: Paris artı birinci tekil şahıs kabadayılığı eşittir Henry Miller diye tanıdığımız ses.

Henry bu sesi öncelikle Emil Schnellock'a yazdığı mektuplarda buldu. Eski mahallesinden arkadaşı olan Schnellock, Miller'in 1930'da Avrupa'ya doğru yola çıkarken cebindeki paranın tamamını, yani on doları borç aldığı ve *Çılgın Üçlü* ile *Moloch*'un elyazmalarını saklaması için verdiği[1] kişi. Henry'nin *Emil'e Mektuplar*'ı sesini bulan bir yazarın şaşırtıcı kayıtlarından oluşur. *Çılgın Üçlü*'nün can çekişen düzyazısından *Yengeç Dönencesi*'nin patlayıcı yalınlığına geçişin tamamı bu mektuplarda. Sesine kavuşan yazarın patlaması duyulur. Uçakların gökyüzünde bıraktığı beyaz iz görünür.

Henry Miller'in yazı serüveni, yazar olmayı öğrenmek isteyen herkes için bir ders konusudur. Çekingenlikten apaçıklığa nasıl ulaşılır? *Çılgın Üçlü* bu yolculuğun başladığı limandır. *Yengeç Dönencesi* ise varış noktası. İkisinin arasında *Emil'e Mektuplar* uzanıyor. Bu mektuplar can alıcı bir önem taşır, çünkü Henry'i olduğu gibi kabullenen birine yazılmıştır; Henry onun yanındayken tam anlamıyla kendisi olabiliyordu. Henry bu mektuplarda, daha sonra *Yengeç Dönencesi*'nde dünyayı bir devrimle sarsan sesin alıştırmasını yapar. Bu, New York'a karşı çıkan, ona direnen New Yorklu bir yazarın sesidir. Ve yorgun bir korsanın sesi – bir fırtınadan çıkıp ötekine dalan, bitkin düşen bir korsanın.

[1] Henry Miller'in Paris'e giderken *Çılgın Üçlü* ile *Moloch*'un müsveddelerini kime bıraktığı konusu tartışmalıdır. Daha farklı bir yorum için Mary Dearborn'un önsözüne bakınız. (Çev.)

İki yıllık serserilik benden çok şey alıp götürdü. Çok şey de verdi, ama artık çalışabilmek için biraz huzura, bir parça güvenliğe ihtiyacım var. İşin doğrusu, bir süre yaşamayı kesip yalnızca çalışmam gerek. Deneyim toplamaktan yoruldum.

New York'a dönünce, anlatacak çok şeyim olacak. Bir sürü kış gecesine yetecek kadar çok. Ama New York aklıma gelir gelmez, büyük bir korkuya kapılıyorum. O iç karartıcı ufuk çizgisini, kalabalıkları, hüzünlü Yahudi yüzlerini, otomatik makineleri, elde edilmesi çok güç dolarları, gösterişli arabaları, güzel giysileri, işbilir işadamlarını, bebek yüzleri, ucuz filmleri, şamatayı, yıpratıcı koşuşturmayı, gürültüyü, kiri, kofluğu ve kısırlığı, duyarlı olan her şeyin ölümünü düşünmekten nefret ediyorum... (Emil'e, Paris, Dôme'dan, Ekim 1931.)

Dönence'lerdeki sesin yükselmesini sağlayan şey, Emil'in mutlak onayıydı. Doğrusunu isterseniz, her yazar için en kusursuz dinleyici kitlesi, tek ama duyarlı bir dinleyicidir. Size gereken tek şey, umursayan, değer veren bir okurdur. Nabokov'un hemen hemen bütün kitaplarını karısına, Vera'ya adamasına hiç şaşmamalı. Benim de yeni kavuşulan bir ünün şaşkınlığı içinde, film dünyasının çılgınlığı arasında, ikinci romanımı nasıl yazacağım ikilemi ortasında, 1974'te Henry Miller'e başvurmama şaşmamalı. Bana cömert, sabırlı bir ses yansıtıcısı olmaya hazırdı; tıpkı Emil Schnellock'un ona olduğu gibi. Bunun yanısıra bana, eleştirmeden onaylamak gibi bir armağan da verdi. Birbirlerini ezmek için hiçbir fırsatı kaçırmayan yazarların dünyasında Henry Miller bir cömertlik mucizesiydi.

Bence bana böylesine yardıma hazır olmasının nedeni, bir yazar olarak kendisinin de çok çetin bir yolculuk yapmış olmasıydı. Paris'e gitmek, bir sanatçı olma özgürlüğüne kavuşabilmek için bir sokak serserisi gibi yaşamak zorunda kalmıştı.

Mart 1930'da Henry'nin ayrıldığı New York, bugünkü New York kadar yoğun değildi, ama belli benzerlikler

taşıyordu. New York'ta tanınmamış bir yazar olmak, onur kırıcı, alçaltıcı bir şeydir; Paris'te pasaportuna *écrivain* (yazar) yazabilir ve başını dik tutabilirsin. Paris'te bir yazarın boş zamana, tatile, sohbete, yalnızlığa ve uyarıcı etkinliklere gereksinim duyduğu varsayılırdı (hâlâ da öyle). New York'ta ise, zamanını randevularla doldurmadığın sürece bir aylak olduğuna inanılırdı, hâlâ da inanılıyor.

Bundan da çok (ve özellikle Henry için bundan da önemlisi) Amerikalıların sanatçı derbederliğine karşı tutumlarıydı – günümüze kadar inatla sürdürülen bir tutum. Brassai'nin *Henry Miller* adlı kitabında dediği gibi, "Avrupa'da yoksulluk yalnızca şanssızlık, önemsiz bir mutsuzluktur; Birleşik Devletler'de ise ahlaksal bir hata, toplumun bağışlayamayacağı bir onursuzluk."

Bu yüzden, Amerika'da fakir bir sanatçı olmak, *iki kez bağışlanamaz* bir durumdur. Zaten Amerika'da sanatçı olmak bir suçlu olmakla eşdeğerdir (suçu yalnızca çok satan kitaplar yazdığı ya da resimlerini zengin koleksiyoncular a çok yüksek fiyatla sattığı, böylece savaş makinesini vergi kanıyla beslediği sürece affedilen bir suçlu). Ama fakir olmak, *üstelik* sanatçı olmak; işte bu Amerikalılığa hiç mi hiç uymaz.

Amerika'nın bu hoşnutsuzluğunu, düş kuranlara karşı bu hoşgörüsüzlüğünü hangimiz hissetmedik? "Şairler düş kurmalıdır," der Saul Bellow, "ama Amerika'da düş kurmak kolay iş değildir."

Son birkaç yıldır, bu tür yaklaşımların sansür konusunda ve Ulusal Sanat Vakfı ile ilgili tartışmalarda nasıl sarsıcı bir biçimde yinelendiğini gördük. Düş kuranlara duyduğumuz mutlak güvensizlik bizi onların kanatlarını kesmeye, her türden kısıtlamayla onları sakatlamaya götürüyor. Ülkemizin zenginliğinin kaynağını kavrayamadığımız anlaşılıyor; hem maddi, hem de duyusal zenginliğin kaynağı bizim yaratıcı ruhumuz. Film şirketlerimizi satın alan Japon holdinglerine, sinemamızın, müziğimizin, televizyon gösterilerinin ve icatlarımızın dolar bazında en bü-

yük ihraç ürünlerimiz olmasına karşın, hâlâ para sayanları ve para tacirlerini, onları sayacak ve değiş tokuş edecek bir şey veren mucitlerden de, düş kuranlardan da daha çok sayıyoruz.

Bu, Amerika'nın derisine işlemiş bir saplantı; onun tarihsel kökenlerini araştırmak büyüleyici olabilir. Ahlak ve din konusundaki aşırı sofuluktan kaynaklandığına kuşku yok, düş yaşamına ve düş gücüne kuşku duyması da çok doğal. Henry'nin bu güçlerce nasıl tokatlandığını ve yeniden doğmak için neden Avrupa'ya kaçtığını anlayabiliyoruz sanırım. Brassai'nin dediği gibi, "Miller'in sonunda dayanamadığı şey, küçümsemeydi. O asıl bu küçümsemeden kaçmak istiyordu. Deliliğin ve intiharın tehdidi altındaydı." Miller *Oğlak Dönencesi*'nde aynı şeyi söylüyor: "Böyle bir küçümsemeyle, Amerika'da karşılaştığım aşağılamayla hiçbir yerde karşılaşmadım."

Çılgın Üçlü büyüleyici, çünkü bize Miller'in kaçtığı New York'u ve bir yazar olarak kendini bulmak için neden kaçmak zorunda kaldığını gösteriyor. Paris kitapları güneş ışığıyla ne kadar dolup taşıyorsa, *Çılgın Üçlü* de o kadar somurtkan, kasvetli, gri. Onun en canlı yeri, adı.

Yine de, bu kitap Miller destanının çok önemli bir bölümü. Amerikan edebiyatına taze hava üfleyen insana, yani Henry Miller'e dönüşünceye kadar ne çok yol katetmek zorunda kaldığını gösteriyor bize.

ERICA JONG
Mayıs 1991

SUNUŞ

Yıl, 1927. Henry Miller'in ikinci karısı kısa bir süre önce lezbiyen sevgilisiyle birlikte Avrupa'ya kaçmıştır. Miller, sinirsel ayrışma dediği, çok uzun süren bir çöküntüyü yeni yeni atlatmaktadır. Beş parasız ve aşağılanmış bir durumda, ana-babasının evine geri dönmek zorunda kalır; bu burjuva aile, yüksek beklentilerini boşa çıkaran otuz altı yaşındaki oğulları yüzünden düş kırıklığı içindedir. Miller öylesine umutsuzdur ki, bir çocukluk arkadaşının önerdiği, hiçbir geleceği olmayan bir büro işini kabul eder. Ama bir akşam, iş bittikten sonra büroda kalır, daktilosunun başına geçer ve hiç ara vermeden yazmaya başlar. Geceyarısını az geçe, daktilonun yanında, sıkışık satırların doldurduğu kalın bir kâğıt destesi (bir sözcük seli) durmaktadır. Bunlar, Miller'in ergeç yazacağına inandığı kitap için aldığı notlardır: June ile evliliğinin, karısının Jean Kronski adındaki kadına duyduğu aşkın ve Miller'in bu ihanet karşısındaki mutlak alçalışının öyküsü. Bu notlar *Çılgın Üçlü*'ye yani Henry Miller'in üçüncü romanına dönüşecektir ve birkaç yıl sonra ortaya çıkacak olan, yazınsal açıdan en başarılı yapıtına, *Yengeç Dönencesi*'ne doğru atılmış kararlı bir adımdır.

Bu, Miller'in ilk yazma girişimi değildi. Bir yazar ya da buna benzer, sıradışı bir şey olacağına baştan beri inanıyordu. Miller için, doğum günü bile (1891 yılı, Noelin er-

tesi günü) özel biri olduğuna işaretti; daha sonra bunun edebiyat açısından son derece önemli bir yıl olduğunu belirtmişti.

Orta sınıf (babası bir terziydi), Alman kökenli, Amerikalı bir ailede dünyaya gelen Henry erken gelişti; ailesi onun geleceğine ilişkin büyük umutlar besliyordu. Ama Henry daha delikanlılık yıllarından başlayarak geleneksel eğitim sistemini küçümsemeye başladı; insanın aslında kendi kendini eğitmesi gerektiğini vargücüyle savunuyordu. Parasal koşullar, parasız eğitim veren Kent Kolejindeki kısa bir dönemin dışında, kolej eğitimine izin vermedi; Miller 1913'te hiç istememesine karşın babasının yanında terziliğe başladı. İlk ciddi yazma girişimi (Nietzsche'ye ilişkin bir deneme) bu döneme rastlar, ama en önemli çalışmasını dükkâna yürüyerek gidip gelirken, yolda yaptı: Daha sonra kafasında koca koca ciltler yazdığını, ailesinin geçmişine ve kendi çocukluğuna ilişkin destanlar oluşturduğunu söyledi; gerçekten de bu ilk 'yapıtların' izleri *Kara Bahar* ve *Oğlak Dönencesi* gibi kitaplarına sızmıştır.

1917 yılında evlendi, hemen ardından da baba oldu. Bu sorumluluklarla karşı karşıya kalınca, Western Union'da, daha sonra kitaplarına 'Evrensel-İblis Telgraf Şirketi' olarak geçen posta kuruluşunda personel müdürü olarak çalışmaya başladı. Ulakları işe almak, işten atmak zorundaydı ve bu döngünün sonu bir türlü gelmiyordu; işin saçmalığı onu umutsuzluğa itti. 1922'de, üç haftalık bir tatilde içini neredeyse bir roman uzunluğundaki bir anlatıya döktü. Bir ulaktan asla bir Horatio Alger öyküsü çıkamayacağını söyleyen işverenine duyduğu kızgınlık ve çok beğendiği Theodore Dreiser'in *On İki Adam*'ından aldığı esinle, *Kırpılmış Kanatlar* adını verdiği bir kitap yazdı. Başlık, Western Union'un simgesindeki kanatlara göndermeydi, kitapsa kanatları kırpılmış melekler olan on iki ulağın portresi. Elyazmasından günümüze kalabilen bölümlerden anlaşıldığı kadarıyla, genel ahlak kurallarını horgören, insanlardan nefret eden, biraz sıkıcı, tekdüze bir

düzyazı alıştırması. Miller'in daha sonra itiraf ettiği gibi, 'baştan sona hatalı... yetersiz, kötü, hatta *berbat* bir şey'

Western Union'a kolu kanadı kırılmış ve karamsar bir ruh haliyle döndü; yazar olabileceğinden iyice kuşkuya düşmüş, aşksız bir evliliğe sıkışıp kalmıştı. Sonra, Times Alanındaki dans salonuna öylesine uğradığı bir gün, June Mansfield Smith ile yani *Yengeç Dönencesi*'nin Mona'sı, *Çılgın Üçlü*'nün Hildred'i, *Kızıl Çarmıh*'ın Mara'sı ve *Oğlak Dönencesi*'ndeki efsanevi 'o' ile tanıştı. Gizemli, şaşırtıcı, soluk kesecek kadar güzel bir kadın olan June, Henry'i bir anda çarptı. Kadının soluksuz konuşmasından, sayısız erkeği içeren, karmaşık ve karanlık öykülerinden büyülendi. *Çılgın Üçlü*'de onu şöyle tanımlar: "İkiyüzlülükten oluşan, gerçek bir bal peteği." June çevresini kaosla örmüştü ve Miller bu kaostan besleniyordu. Daha sonra *Oğlak Dönencesi*'nde şöyle yazar:

> *Ona rastladığım zaman, sonunda yaşamı ele geçirdiğimi sandım... Oysa yaşamı bütünüyle yitirdim. Tutunacak bir şey bulmak için elimi uzattım –ama hiçbir şey bulamadım. Öte yandan, tutunacak bir şey bulmak için uzanırken, birşeyleri yakalamaya çalışırken, havada öylece, kupkuru asılı kalmış bir durumdayken, hiç de aramadığım bir şey buldum: Kendimi.*

En önemlisi de, istediği şeyin yaşamak ('Başkalarının yaptığı şeye yaşamak deniyorsa') değil, kendini dile getirmek olduğunu öğrendi. June, Western Union'daki işinden (ve karısıyla oğlundan) koşulsuz olarak ayrılması, yalnızca yazması için baskı yapıyordu. Henry, Haziran 1924'teki düğünlerinin hemen ardından yazmaya başladı. June, Village'daki bir dizi refakatçilik işiyle evin geçimini sağlıyordu; sayısız hayranı sayesinde para sıkıntısı çektikleri söylenemezdi. Kendisi bu etkinliğe 'altın aramak' diyordu, ama yaptığı iş bir tür kibar fahişelikten başka bir şey değildi.

Miller daha sonra, yazar olma düşüncesine fazlasıyla tutulduğu için bir türlü yazamadığını söylemişti. Kişiliğine

hiç de uymayan bir alçakgönüllülükle, kadroya alınmak için pek çok dergiye başvurdu. Küçük denemeler, Brooklyn'deki gemi tersanesi ya da güreş kahramanları gibi konularda düşüncelerini yazarak ısınıyor, bunları çok tutulan dergilere peş peşe gönderiyordu– hemen hemen hepsi de geri çevrildi. June ile birlikte, bu denemeleri renkli kartonların üzerine basmayı, kapı kapı dolaşıp satmayı tasarladılar. Çok geçmeden June 'Bakır Klişeler' dedikleri bu el ilanlarını dolandırıcılık oyunlarının arasına kattı; hayranları onun arkadaşlığına (daha doğrusu cinselliğine) karşılık düzyazıyla yazılmış bu şiirleri satın alıyorlardı. Bunlardan birinin *Pearson's* adlı bir dergide yayınlanmasını sağladı, ama yazının altında Henry'nin değil, onun adı vardı. Miller'in yazıları June'un cinsel etkinliklerinde paraya dönüşüyor, bunun tahmin edilebileceği gibi hiç de sağlıklı olmayan sonuçları bir yazar olarak Henry'nin gelişimini etkiliyordu. Bunlar barok, ağdalı bir dilin egemen olduğu, düz, esinden yoksun, ayrıntılarla tıka basa dolu yazılardı.

Miller'in 1928'de yazdığı ikinci roman işte bu uzlaşmış koşullar yumağının bir ürünüydü. June baştan çıkardığı ve yalnızca 'Papa' diye söz ettiği zengin ve yaşlı bir adamdan, *kendisinin* yazdığını ileri sürdüğü bir roman için sızdırdığı paralarla Miller'in rahatça çalışmasını sağlıyordu. Adam her hafta yazdığı birkaç sayfayı gösterdiği sürece June'a düzenli olarak para vermeyi kabul etmişti; June ona kocasının yazdığı sayfaları gösteriyordu. İşte Miller *Moloch* ya da *Şu Putperest Dünya* adlı kitabını bu baskı altında tamamladı; Western Union'da çalışan ve dırdırcı, iffet budalası bir kadınla evli olan, Dion Moloch adındaki bir adamın yaşamöyküsüydü. Öte yandan, bu dönemde yazılarını çok daha derinden etkileyen başka bir 'antlaşma' daha oldu.

Miller *Moloch*'u, June'un Jean Kronski ile yaşadığı aşk serüveninin yol açtığı mutlak bir ruhsal çöküntüden kurtulmaya çalışırken tamamladı. 1927'de iki kadın çekip Paris'e gittiler; Miller, June'un yokluğu sırasında sonu derin

bir ruhsal sarsıntıya varan olayları yazdı, *Çılgın Üçlü*'yü daha sonra da *Oğlak Dönencesi* ile *Kızıl Çarmıh*'ı oluşturan notlar aldı. *Çılgın Üçlü* bütün bu inişli çıkışlı deneyimleri sanata dönüştürmenin ilk girişimi olmasına karşın, gerçekten de perçinleyici bir belgeydi.

Miller'in bize anlatmak zorunda olduğu öykü, neredeyse bir karabasan. Henry, Brooklyn Tepelerindeki apartman dairesinde yazmaya çalışırken June, Greenwich Village'da garsonluktan fahişeliğe kadar pek çok iş yapmaktadır. Village'ın bohem altkültürünün bir parçası olarak, sefih, zampara milyonerlerden cinsiyetsiz gece kuşlarına kadar pek çok aykırı tiple düşüp kalkar. Bu tiplerden biri, yani *Çılgın Üçlü*'deki Vanya bir gün June'un çalıştığı lokantaya gelir; Batı kıyısından yeni dönmüştür ve iş aramaktadır. June onu olağanüstü güzel bulur: Uzun, siyah saçlar, çıkık elmacık kemikleri, menekşe rengi gözler ve kendinden emin bir yürüyüş. Kadın, ressam olmak istediğini söyler ve June'a Kont Bruga adını taktığı bir kukla gösterir; June bu cafcaflı, korkutucu yaratığı kocasıyla paylaştığı yatağın üzerine yerleştirir. Kadının adını Jean Kronski olarak değiştirir, ona romantik bir geçmiş uydurarak Romanoff'ların soyundan geldiğini ileri sürer.

June ile Jean göz açıp kapayıncaya kadar ayrılmaz bir ikili olup çıkarlar, Jean ona daha yakın olmak için Brooklyn'e taşınır. Jean'ın görmezden gelinemeyecek bir hasım olduğunu anlamak Henry'nin fazla zamanını almaz. İki kadın arasındaki bağın gerçek dokusunu öğrenmek onun için bir saplantı olup çıkmıştır. Jean'ın sevici olduğundan emindir, ama ya June? June'un başka bir kadına duyduğu bu güçlü çekim, cinselliğe ilişkin sorularla kafası gençliğinden beri karışan Henry'nin zaten güçbela kazandığı erkeklik duyusunu tehdit etmektedir. *Çılgın Üçlü* için aldığı notlarda bu süreci şöyle tanımlar: "Şimdi gerçekten çıldırmaya başladı."

Bu üçlü oyun çabucak hızlanır. Jean ile Miller çifti hep birlikte Brooklyn'deki Henry Sokağında bir bodrum

katı kiralarlar; Aşk Yolu olarak tanınan geçit iki adım ileridedir. Duvarları tuhaf, biçimsiz fresklerle süsleyip tavanı menekşe rengine boyarlar. Miller *Çılgın Üçlü*'de 'evin havasının beklentilerle dolup taştığını' yazar: Ayrıntılı öyküler, uydurma itiraflar, yanıltıcı masallar evdeki 'bağırsak masası'nın üzerine boşaltılmaktadır. *Çılgın Üçlü*'den öğrendiğimize göre, June, Henry'nin cinsel eğilimlerini sorgulamaya başlamıştır; bu yaklaşım güvenini, dengesini giderek, hızla yitiren erkeği çileden çıkarır. Üçü de doğuştan dengesizdir: Jean, tıpkı *Çılgın Üçlü*'deki Vanya gibi hastanede ruhsal tedavi görmüştür, June'un deliliğin sınırlarında gezindiğine kuşku yoktur, Miller ise pek çok kez hastaneye girip çıkan kız kardeşi gibi deli olup olmadığını ciddi ciddi merak etmektedir. June ve Jean uyuşturucu kullanırlar; Miller bodrum katının giderek bir afyon tekkesine dönüştüğünü yazar. Geceleri sık sık Jean'ın gür, siyah saçlarını tarar, ayak tırnaklarını keser; bir an sonraysa elindeki bıçağı kadının yatak odasının kapısına saplar. Bir gece başarısız bir intihar girişiminde bulunur; June kocasının bıraktığı veda mektubunu okumaz bile.

İşte Miller'in *Çılgın Üçlü*'de betimlemeye çalıştığı ortam budur. Roman son bulduğunda, Hildred, Vanya ve Tony Bring bodrum katındaki ölümcül üçgenden hâlâ kurtulamamıştır. Miller'in yaşamındaki bu dönem, 1927 yılının Nisan ayında, eve dönüp de iki kadının Paris'e gittiğini belirten bir notun dışında evi boş bulduğu akşam sona erer. Onların yokluğu sırasında Miller, June ile Jean'ın ona yaşattığı aşağılanmanın kurgusal bir anlatımı olan *Çılgın Üçlü* için sayfalar dolusu not alır. Ve yavaş yavaş iyileşir. İki ay sonra June döner, Jean onunla değildir.

Miller'in 1926-1927 kışında yaşadığı olaylara yeniden dönmesi ve *Çılgın Üçlü*'yü yazması için aradan bir yıl (ve June ile yapılan bir Avrupa yolculuğunun) geçmesi gerekir. June ona, bir yazar olarak başarılı olması için elinden geleni yapmaya, her türlü özveride bulunmaya artık hazır olduğunu söyler. Henry'i Paris'e göndermenin bir yolunu

arar; onu ünlendirecek, kendisini de yüzyılın en önemli sanat hâmilerinden biri yapacak olan romanı Paris'te yazacağından emindir. Miller adını *Sevimli Lezbiyenler* koymayı düşündüğü romanın üç ayrı taslağını bu koşullarda oluşturur. Sonraki dört yıl içinde müsveddeyi defalarca elden geçirir, malzemeyi eler, sonunu değiştirir. Başlığı, iki kadına değil de Tony Bring'e atfen *Çılgın Üçlü*'ye çevirir. Gerçek yazınsal konusunun, öteki oyuncuların değil, kendi sürdüğü sıradışı yaşamın sürekli değişen olayları olduğunu anlamıştır; bu çok önemli bir keşiftir, böylece 'kendi yaşadığı aşk serüvenleri' Miller'in en çok yeğlediği tarz olup çıkar, konusu her zaman kendi yaşamıdır.

Şubat 1930'da Miller Paris'e gelir; *Sevimli Lezbiyenler*'in bir kopyasını New Yorklu yayıncılara götürmesi için June'a bırakmıştır. June zaman zaman bazı yayıncıların kitapla ilgilendiğini bildirir, ama bu haberler de en az June'un öteki masalları kadar güvenilmezdir. Miller Paris'e gelişinden az sonra, 'Paris Kitabı' dediği çalışmasına başlar; beş parasız, perişan anlatıcının Paris'teki serüvenlerini içeren bu kapsamlı, eğlenceli anılar ileride *Yengeç Dönencesi*'ne dönüşecektir. Jack Cahane'nin 'Paris Kitabı'nı Obelisk Yayınevinde yayınlamayı kabul etmesine karşın, Miller hâlâ *Çılgın Üçlü*'yü yayınlatmaya çalışmaktadır, kitabı Covici-Friede'daki Samuel Putnam'a gönderir.

Miller üçüncü romandan ancak, 1934'te *Yengeç Dönencesi* yayınlandıktan sonra vazgeçer. *Çılgın Üçlü*'nün elyazmaları June'un elindedir; Miller ondan Paris'e gelirken (1932 yılında yaptığı bu son yolculukta) elyazmasını da getirmesini ister, ama kadın unutur. Miller o günlerde, June ile geçirdiği yaşamın öyküsünü oluşturan unsurları *Oğlak Dönencesi* adlı destanına aktarmaktadır; Henry Sokağındaki üçlü ilişkiye ancak 1942'de, *Kızıl Çarmıh*'ı yazıp bitirdikten sonra dönecektir.

Henry Miller 1940 yılında Amerika'ya döndü, daha sonra California eyaletindeki ıssız Big Sur kasabasına ver-

leşti; ülkesinin dışladığı en ünlü yazar olarak, yoksulluk içinde yaşıyordu.

Yerinde duramayan, sürekli oradan oraya dolaşan June'a emanet edilen *Çılgın Üçlü* ortalarda yoktu. June, Paris'ten döndükten bir süre sonra New York Life'da çalışan bir sigortacıyla, Stratford Corbett ile evlendi. (Tuhaf bir rastlantı eseri, balayını Carmel'de, Henry Miller'in çok yakınlardaki Big Sur'da yaşadığından habersiz geçirdiler.) İkinci Dünya Savaşına pilot olarak katılan ve bir bombardıman uçağı kullanan Corbett, savaştan sonra da orduda kaldı, June önce Florida, sonra da Teksas'taki askeri üslere onunla birlikte gitti. Evlilikleri Teksas'ta sona erdi; June New York'a geri döndü. 1947'de Henry Miller'e yazdı; on beş yıl aradan sonra gönderdiği bu ilk mektupta hiç de iç açıcı haberler vermiyordu. Sağlığı bozulmuş, koliti adamakıllı azmıştı, ruhsal sağlığının da yolunda olmadığı anlaşılıyordu. 1950'li yıllarda Miller'e düzenli olarak yazdı, gönderebildiği üç-beş kuruş için ona teşekkür etti (California Üniversitesinin arşivlerinde saklanan bu mektuplar dengesiz satırlarla dolu). June birkaç yıl belediyede para almadan çalıştı, bütün umudu emekli maaşının bağlanmasındaydı. Sağlık sorunları ve yoksulluk yüzünden uçurumun kıyısına gelmişti; mektuplarında yeterince beslenemediğini, hatta açlık çektiğini defalarca belirtti. Öte yandan, Henry'nin çocuklarıyla yakından ilgilendi, Henry'nin daha sonraki eşleri olan Lepska ve Eve ile dost oldu.

1956'da June'un erkek kardeşlerinden biri Miller'e kardeşinin Pilgrim Devlet Hastanesine kaldırıldığını bildirdi; bir kaza olmuş, June'un Yukarı Batı Yakasındaki kiralık odasının penceresinden aşağıya bir televizyon uçmuştu. Miller New Yorklu bir çiftle, James ve Annette Baxter ile anlaşarak June'u hastaneden taburcu edildikten sonra düzenli olarak ziyaret etmelerini ve maddi gereksinimlerini karşılamalarını ayarladı. Kendisi de birkaç yıl sonra, Avrupa'ya yaptığı bir yolculuktan dönerken June'u ziyaret etti ve onu çok bozulmuş bir durumda buldu; Pilg-

rim'de uygulanan şok tedavisi sırasında yere düşmüş, kısmen sakat kalmıştı. Ama kadının yürekliliğine hayran kaldı; Miller'e göre kadın sağ kalmasını bir tek bu güçlü iradesine borçluydu.

Evlilikleri sırasında Miller'in yazdığı romanların müsveddelerini June'a sormak kimsenin aklına gelmemişti. Kadın, iki sandık dolusu eşyayı yolculukları sırasında yanından hiç ayırmamıştı, sandıklardan birindeki her şeyin sudan zarar gördüğünü, mahvolduğunu ileri sürüyordu. Ama Annette Baxter bir Henry Miller hayranıydı (doktora tezi Miller'in eserlerine ilişkin bir incelemeydi), June'u, elindeki her sayfanın ileride çok büyük bir önem kazanacağına ikna etti. 1960 yılının Aralık ayında Baxter çifti Miller'e büyük bir coşkuyla 'Tony Bring' elyazmasının bulunduğunu bildirdi. Ama June onları elden çıkarmak konusunda kararsızdı. Baxter'ler piyasaya yeni sürülen fotokopi makinelerinden bir tane satın almayı düşünüyorlardı; June sonunda boyun eğip *Moloch*'un müsveddelerini de onlara verince makineyi hemen aldılar. Sonra da kopyaları büyük bir keyifle Miller'e yolladılar.

Miller'in içinde bulunduğu koşullar artık adamakıllı değişmişti. Grove Yayıncılıktan Barney Rosset 1961'de *Yengeç Dönencesi*'ni yayınlayarak Miller'in kitaplarına uygulanan sansüre başarılı bir darbe indirmiş, böylece Miller bir anda uluslararası bir üne kavuşmuştu. Avrupa'ya yerleşmeyi tasarlıyordu, ama bu tasarı yürümeyince Los Angeles yakınlarındaki Pasifik Tepelerine yerleşti. Rosset'in elinde Miller'in daha önce yasaklanan bir deste yapıtı vardı, Henry artık önemsiz bulduğu ilk yazı denemelerini ona göstermemeyi kararlaştırdı. Daha sonra bunları California Üniversitesindeki Özel Seçkiler Bölümüne gönderdi, yazılar el sürülmeksizin, yıllarca orada kaldı.

Çılgın Üçlü çıraklık dönemine özgü bir çalışma olmasına karşın, çok az düzeltme gerektiren, kendi kendine yeten bir roman. Miller onu yazarken bir anlatının belli ilkelerini henüz tam anlamıyla özümsemediği için, okur örne-

ğin ilk yirmi sayfada olup biteni anlamakta zorlanıyor; ta ki bu bölüm Vanya'nın doğuya yaptığı yolculukla, Greenwich Village'a gelip hevesli yazar Tony Bring ve karısı Hildred ile tanışmasıyla bağdaşıncaya kadar. Kitap pek çok kez elden geçirildiği için anlatım dilinin baştan sona tutarlı olduğu söylenemez; kullanılan zaman arada bir anlamsızca değişiyor. Ama öykü Miller'in daha sonraki yapıtlarına göre çok daha akıcı; *Dönence*'lere ve *Kara Bahar*'a damgasını vuran gerçeküstü fiil uçuşlarıyla sıkça beneklenmiş olmasına karşın.

Çılgın Üçlü'nün bir yönü yorum gerektiriyor: Yazarın altını çizdiği Yahudi karşıtlığı. 'Yahudi züppe' gibi sözcükler, 'keskin, hızlı, kaypak Yahudi zekâsı' türünden deyimler, eşitliğe ve insan haklarına bunca değer veren birinden hiç de beklenmeyen şeyler. Ama işin doğrusu, Miller gençliğinde ateşli, çekingesiz bir Yahudi düşmanıydı. Brooklyn'in Williamsburg kesimindeki çocukluğunu saf ve sevimli bir çocukluk dönemi olarak anımsıyor. Williamsburg Köprüsünün açılmasıyla mahallenin dokusu değişmiş, İtalyanlar ve Yahudiler dalgalar halinde Brooklyn'e akmıştı. Miller özellikle Doğu Avrupalı Yahudilerden nefret eder oldu, daha ılımlı bir insanın rahatsız edici bir önyargı olarak taşıyacağı şey, Miller'de güçlü bir saplantıya dönüştü. Bu türden pek çok saplantı gibi, bu da derine gömülmüş bir duygusal karmaşadan doğmuştu, çünkü Yahudiliğe özgü pek çok şey Miller'i fazlasıyla çekiyordu, öyle ki bazen Yahudi olup olmadığından kuşkuya düştüğü bile oluyordu. Miller, İkinci Dünya Savaşından sonra Yahudilerden neredeyse saygılı bir dille ve her zaman hayranlıkla söz etti. Ama ilk kitaplarındaki (her iki *Dönence*'de ve onları izleyen iki romanda) Yahudi düşmanlığı Miller'den beklemeye alıştığımız şoklara kıyasla çok daha sarsıcı ve anlamsız.

Village'ın 'kulamparalarına' ilişkin tanımları, ayrıntılı ırza geçme portreleri, 'sapkınlık' üzerinde önemle durması, Tony Bring'in basurlarını uzun uzadıya tanımlayışı ve

Yahudilere ilişkin olumsuz yorumlarıyla *Çılgın Üçlü* rahatsız edici bir kitap; öte yandan, Miller'in çektiği acıların bir derlemesi olduğu için oldukça etkileyici. Henry Miller'in başyapıtı gibi bu kitap da boyun eğmeyle başkaldırı, özlemle nefret arasına incecik bir çizgi çekiyor ve yirminci yüzyılın en anlaşılmaz, en karmaşık erkeklerinden birinin görmezden gelinemeyecek sanatsal başarısını simgeliyor.

MARY V. DEARBORN
Nisan 1991

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Michael Fraenkel'e, özürlerimle.

Romana, akla ve sağlığa elveda! Meleklere merhaba!

1. BÖLÜM

1

Amerika'nın uzak, ıssız bir köşesi. Hiçbir çiçeğin yetişmediği, tek bir canlının bile yaşamadığı engin, çamurlu düzlükler. Dört bir yöne yayılan çatlaklar uçsuz bucaksız uzamda yitiyor.

Üzerine pirinç çiviler kakılmış kemeri, inek derisinden yapılma, ağır çizmeleriyle yükseltinin üzerinde duran kadın, sigarasının dumanını öfkeyle içine çekiyor. Uzun, siyah saçları bir yük gibi omuzlarına dökülmüş. Bir düdük sesiyle birlikte tekerleklerin akıcı, kaçınılmaz dönüşü başlıyor. Zemin sonsuzcasına kayan bir kayışın üzerinde kayıp gidiyor.

Kadının altında toza, kokulu çalılara boğulmuş, gri, çorak bir düzlük uzanıyor. Engin, engin, sonsuz bir boşluk; görünürde bir tek insan yok. Kilometrekareye düşen insan sayısının birden az olduğu bir Eldorado.[1] Gökyüzüne omuz vermiş, zirveleri karlı dağlardan aşağıya güçlü rüzgârlar iniyor. Alacakaranlık basınca termometre denize atılan bir çapa gibi düşüyor. Şurada burada katranruhu çalılarıyla beneklenmiş, tek bir dağ ya da tepesi düz bir yükselti. İnleyen rüzgârın altında toprak dingin.

[1] Şairlerce altın ülkesi olarak düşlenen bir Güney Amerika ülkesi; altınla donatılmış, yalancı cennet. (Çev.)

"Şu anda olduğu gibi gelecekte de, kendimi hem yaratan hem de yok eden bir güç gibi hissedeceğim; gerçek bir değer taşıdığımı, insanların arasında bir hakkım, bir yerim ve bir görevim olduğunu biliyorum."

Oturduğu yerde ağır ağır kıpırdandı. Devinimin kendisi değil de, deviniyor olmanın coşkusu. Rahatlamış, uyuşmuş bedeni oturduğu yerin yumuşak oyuklarına iyice gömüldü. *Şu anda olduğu gibi...* Sözcükler yazı denizinden yükseliyor, donuk bakışlarının karşısında yüzüyorlar sanki. Dil perdesinin ötesinde bize bir şeyler anlatan bir şey mi var?.. Tam o anda varlığının gizli köşelerini aydınlatan bu taşkının anlamını, kendi kendisine bile anlatması olanaksız.

Bir süre sonra gözünün içindeki sözcükler kendiliğinden silindi; tıpkı medyumların bedeninden ayrıldığı söylenen ruhları gibi yok oldu.

"Kimim ben?" diye mırıldandı kendi kendine. "*Neyim ben?*"

Ve birden, bir dünyayı ardında bıraktığını anımsadı. Kitap ellerinin arasından kaydı. Şimdi yine çiftliğin arkasındaki mezarlıktaydı, kollarıyla ağaç gövdelerini sarmıştı; çırılçıplak bindiği beyaz bir aygırı buz tutmuş göle doğru sürüyordu; dört yanında güneş ışığına batmış vadiler, meyvelerin, çiçeklerin ağırlığıyla inleyen, verimli toprak.

Krupanowa adlı kadın ortaya çıktıktan sonra kendine Vanya adını seçti. Ondan önce Miriam'dı; Miriam olmaksa başkalarını düşünmek, kendini geri planda tutmak demekti.

Krupanowa denen kadın bir heykeltıraştı. Başka ve sınıflandırılması çok daha kolay becerileri olduğu da kabul ediliyordu. Yıldızların çarpışması Vanya'yı sığ yörüngesinden çıkarıp dışarıya atmıştı, oysa eskiden çevresi bulutluydu, bir kuyrukluyıldızın kuyruğuydu; iç

renkküresi ölümsüz bir enerjiyle alev alev parlayan bir güneşe dönüştü. Yapıtlarını şehvet dolu bir ateş kapladı. Gözlerini tüketen tartımların, biçimlerin ardına düştü; kurum boyasıyla ve kurumuş kanla, bakır p sıyla ve sarılığa yakalanmış sarılarla. Dev boyutlu, turuncu çıplaklar, balçık ve kan sızdıran memelere geçmiş pençeler, mumya gibi, sargı bezleriyle sımsıkı sarılmış odalıklar, İsa'nın bile görmediği yaralarını gözler önüne seren havariler, onların kangrenli kolları ve bacakları, kabarmış şehvetleri. Aziz Sosima ile Aziz Savatyi, Savaşçı Yahya ile Müjdeci Yahya. Madonnalarını nilüfer yapraklarıyla, altın hani balıklarıyla, cinlerle, iri, tamamlanmamış balık yumurtalarıyla çevreledi. Kali'den ve Tlalo'dan esinlenerek yarattığı tanrıçaların sırıtkan kafataslarından sürüngenler fışkırıyordu; topaz gözleri gökyüzüne dikilmiş, dudakları lanetlerle şişmişti.

Kadın, Krupanowa adlı kadınla eşi görülmemiş bir yaşam sürüyordu. Kutsal ayinlerle kafayı bulmuş bir halde, sendeleyerek mezbahaya gittiler, oradan çıkıp Papaların yaşamlarına girdiler. Parmaklarını geri zekâlıların, fillerin derilerinde gezdirdiler; mücevherlerin, yapay çiçeklerin ve beline kadar soyunmuş hamalların fotoğraflarını çektiler; böcek dünyasının hastalıklı yaratıklarını, Roma'nın onlardan da hastalıklı canavarlarını keşfettiler. Geceleri Campeche buzultaşına gömülü olan putları ve çitlerin arasından fırlayıp hasır şapkaların altında can veren boğaları düşlediler.

Düşüncelerin karman çorman saldırısı kadının parlak, ılık kanını damarlarında dalga dalga iterken, nabız atışları hızlandı. Kucağındaki kitaba baktı ve yine şu sözcükleri gördü:

"Şu anda olduğu gibi gelecekte de, kendimi hem yaratan hem de yok eden bir güç gibi hissedeceğim; gerçek

bir değer taşıdığımı, insanların arasında bir hakkım, bir yerim ve bir görevim olduğunu biliyorum."

Ansızın içinde bir dinamo patladı; hiçbir engelle karşılaşmadan, herhangi bir uyarıda bulunmadan. Erimiş varlığının her zerresi tüyler ürpertici esrimelerle sarsılıyordu. Benekli sözcükler onu zehirli bir şehvetle uyuşturdu... Her şeyde, yüce ya da alçak, her şeyde bir çalkantı, yaşamsal bir güç, bir anlam ve bir güzellik olduğunu hissetti; en parlak, en göz alıcı sanat eseri bile bunun soluk bir yansısından başka bir şey değildi. "Yaşamak istiyorum!" diye fısıldadı bir çılgın gibi. "Yaşamak istiyorum!"

2

Tony Bring limana bakan, dayalı döşeli bir odada tek başına oturuyordu. Geceyarısıydı. Buysa, en az iki saattir aynı bölümü okuyup duruyor, demekti. Okudukları fazlasıyla anlaşılmaz şeylerdi: Kakım kürke sarınmış bir bilgi cümbüşü. Gittikçe daha, daha derine battığı duygusuna kapıldı; dip yoktu.

Arkadaşının 'tarihsel şekilbilim' dediği bu kitabı eline tutuşturmasının üstünden yalnızca birkaç gün geçmişti. Oysa şimdi, diye düşündü, arkadaşımın cesedi güllerle kaplı bir tümseğin altında sessizce çürüyor.

Bunalıyordu. Nedeni yalnızca arkadaşının ruhunun kitabın sayfaları arasında mumyalanmış bir durumda yatması, ya da kendisinin metnin anlamını kavrayamaması değildi; nedeni, kadının ayak seslerini duymayı beklerken içini dolduran yalnızlık duygusuna daha fazla dayanamamasıydı.

Bu yakıcı bekleyiş haftalardır sürüyordu; doğru, her gece değil, aralıklarla, ama sinirlerini törpüleyen bir sıklıkla. Aşağıda, limanın geniş bir mürekkep lekesi gibi yayıldığı yerde huzur vardı. Suyun gecenin siyahıyla birleşen cilalı, kapkara yüzeyi toprağın üzerine sıvı bir sessizlik perdesi atmıştı. Karanlığa bakmak için perdeyi yana çekince, içini açıklanması olanaksız bir dehşet kap-

ladı. Dünyada yapayalnız olduğunu yaşamında ilk kez algılamıştı sanki. "Hepimiz yalnızız," diye mırıldandı, ama bunu söylerken bile dünyadaki herkesten daha yalnız olduğunu hissetmekten kendini alamıyordu.

En azından, dedi kendi kendine (bunu kendine defalarca söylemişti), kaygılanmamı gerektiren, elle tutulur bir şey yok. Gerçekten yok muydu? Kendi kendini yatıştırmaya ne kadar çabalarsa, başında bir belânın dolaştığından da o kadar emin oluyordu; bu belâ gerçekliğini ve tehdit ediciliğini işte şu belli belirsiz, puslu önsezilerle dışavuruyordu. Uğursuzluğun gelip geçici bir şey olduğunu düşünmek bile yeterince rahatlatıcı değildi. Sorun, onun mutlak, kesintisiz bir yalnızlığın ilk adımı olup olmadığıydı. Başlangıçta bir ya da iki saatlik, kabul edilebilir bir süre olan bilinemezlik süreleri giderek ölçülemeyen zaman dilimlerine dönüşmüştü. İnsan bir saatle beş saatlik bekleyiş arasında birike birike çoğalan mutlak acıyı neyle ölçebilirdi? Zamanın, ağır ağır devinen akreple yelkovan tarafından dışavurulan geçişi böylesi sorunlara ne katabilirdi?

Peki ama, o açıklamalar?.. Evet, açıklamaların sonu yoktu. Bazen hava onlarla doluyor, masmavi kesiliyordu. Öte yandan, hiçbir şey açıklandığı yoktu. Açıklamalarda bulunulduğu olgusu bile açıklanmayı gerektiriyordu.

Kafası bir süre büyük kentlerdeki yaşamın güçlüklerine takıldı; bir taş atımı uzaklıkta biri hunharca öldürülürken kişiye şöminesinin karşısında huzur içinde oturma izni veren, düzenli bir düzensizliğin, çılgın bir adaletin, buz gibi bir uyumsuzluğun hüküm sürdüğü, *sonbahar* kentleri. Bir kent, dedi içinden, bir evren gibi; her mahalle hızla dönen bir takımyıldızı, her ev parlayan bir yıldız, ya da yanıp kül olmuş bir gezegen. Ilık, kalabalık yaşam, duman ve dua edenler, yaygara ve geçit töreni; bütün bu kanlı gösterinin dayanak noktasıy-

sa korku. Bir insan komşusunu sevebilirse, kendisine saygı duyabilir; inancı varsa huzuru bulabilir; peki ama, nasıl? Tuğlalardan yapılma bir evrende, bencillerle dolu bir tımarhanede, karışıklık, didişme, dehşet, şiddetten oluşan bir atmosferde *nasıl*? Sonbahar kentlerinin insanı için geriye bir tek, ulu orospunun görüntüsü, fahişelerin anası ve yeryüzünün iğrençlikleri kaldı. *Orospudan nefret etsinler, onu çıplak ve yalnız bıraksınlar, onun etini yiyip onu ateşte yaksınlar.* Kitabı Mukaddesin son bölümündeki son cüzdü bu... ruhu ölenler için.

Düşüncelerine öylesine gömülmüştü ki, birden başını çevirip de eşikte duran kadını görünce, az kaldı bayılıyordu.

Kadın mor renkli iş gömleğinin altında çıplaktı. Kadını bir kol uzaklığında tuttu, anlamlı bir bakışla uzun uzun baktı.

"Neden bana öyle bakıyorsun?" diye sordu kadın çabucak; hâlâ soluk soluğaydı.

"Düşünüyordum da, nasıl da farklı..."

"Yine mi başladın?"

"Hayır," dedi yavaşça. "Bu konuyu uzatmayacağım, ama... Dinle Hildred, bazen korkunç görünüyorsun, gerçekten *korkunç*. İstediğin zaman, bir fahişeden de berbat görünebiliyorsun." (Açıkça soracak cesaretten yoksundu: "Neredeydin?" ya da "Bunca zamandır ne yapıyordun?")

Hildred banyoya girdi, bir saniye sonra çıktığında, elinde küçük bir şişe zeytinyağıyla bir Türk havlusu vardı. Avucuna birkaç damla döktüğü yağı yüzüne sıvadı. Havlunun tüylü, yumuşak, emici yüzeyi kadının derisindeki gözeneklerde birikmiş olan kiri ve yağı emdi. Havlu bir ressamın fırçalarını sildiği bir paçavraya benziyordu.

"Benim için kaygılanmadın mı?" diye sordu kadın.

"Elbette kaygılandım."

"*Elbette*, ha? Bunu gösterme biçimin pek hoş doğrusu. Daha içeri girer girmez bana fahişeye benzediğini söyledin... fahişeden de berbat olduğumu."

"Sana fahişe demediğimi sen de biliyorsun," dedi adam.

"Aynı kapıya çıkar. Bana ad takmaya bayılırsın zaten. Beni eleştirmediğin sürece mutlu olamıyorsun."

Adam, "Ah, yeniden başlamayalım, tamam mı?" dedi bezgin bir sesle. İçinden avaz avaz haykırmak geliyordu: "Hepsinin canı cehenneme! Beni seviyor musun? Bilmek istediğim tek şey bu. *Beni seviyor musun*?" Ama daha ağzını bile açmasına kalmadan, kadın o derin, ateşli sesiyle onu uyuşturmaya başlamıştı bile. Dili akıcıydı... fazlasıyla akıcı. Sesinin karanlık, bol iniş çıkışları erkeğin bedeninde bir nabız gibi atıyordu, tıpkı kadının damarlarında akan, sözcükleriyle tuhaf bir biçimde karışıp güçlü duygular uyandıran ılık kanı gibi. Erkeğin giderek sarmallanan, çoğalan, iç karartıcı, çapraşık düşünceleri kadının düşüncelerine sızdı ve orada, sözcüklerin gerisinde asılı kaldı: En küçük bir esintinin yırtabileceği tül bir perde.

3

Öylece oturuyordu; iğrenç, küçük, beş para etmez ahmak; sapsarı lüleleri ve sivri uçlu, Çinli tırnaklarıyla. Bir vitrindeydi sanki, sırtını caddeye dönmüştü. Vaftizci Yahya'ya bu kadar benzemesi şaşırtıcıydı. Ayağa kalkınca ansızın bir köpeğe dönüştü; hani şu bir parça çiğ eti bir lokmada yuttuktan sonra arka ayaklarının üzerinde yürümeyi öğrenen, zeki köpeklerden birine. Yüzünde hep dingin bir anlam olurdu. Ya karnı çok iyi doymuştu, ya da doymak üzereydi. Doğululara özgü bir boyun eğme. İlk dalgalanmada kırılabilecek bir buz gölü.

Vanya'nın geniş omuzları, uzun boyu adamı neredeyse gözlerden gizliyordu. Adamın kuruntulu halini gözlemlemek gülünçtü. Kadının elini tuttu, dudaklarıyla ıslattı; efendisinin elini yalayan bir enik gibi.

Ekşimiş yiyecek kokusu her yana yayılmıştı.

"Ye, Vanya, ye!" diye yalvardı adam dalkavukça. "Canının çektiğini ye. Çatlayıncaya kadar ye!" Hildred'i kibarca görmezden geliyordu; ona seslenmek zorunda kaldığı zaman sözlerini öylesine abartılı bir yapaylıkla süslüyordu ki, Hildred'in içinden onu boğmak geliyordu. Üst dudağını geriye çekip sarı dişlerinin arasından gülümsemek gibi bir alışkanlığı vardı – mide bu-

landırıcı bir yağcılık. "Bu gece çok hoşsun," diyordu örneğin, "*çok* hoş." Sonra, daha övgüsünü bitirmeden sırtını dönüveriyordu.

Tabağındaki makarnaları yeleğinin ceplerine doldurmakta ısrar eden bir şairin varlığı ortalığı şöyle ya da böyle karıştırmak üzereydi. Sarhoşluğun son aşamalarındaydı, akbabalar gibi tepesine üşüşmüş olan iki kadını güldürmeye çalışıyordu. Kadınlar, şairin arada bir uzanıp açıverdiği kürk paltolarının altında çıplaktı. Adamın kan çanağına dönmüş gözlerinin kıyısına beyazımsı bir madde toplanmıştı; gözkapakları şişmiş kauçuğa benziyordu. Gülümseyince kalın, biçimsiz dudaklarının arasında birkaç yanmış kütükle ıslak bir dilin ucu göründü. Durmadan gülüyordu; bir lağımın çağıltısına benzeyen bir kahkaha.

Kulaklarını övgü dolu kekelemelerle doldurduğu sürtüklerin hiçbir şey anlamadan budalaca kıkırdaması yeterliydi. Karşı cinsten beklediği tek şey, doyuma ulaşması için gereken organlara sahip olmalarıydı. Bundan ötesi pek de önemli değildi; Zenci ya da beyaz, şaşı ya da sağır, hastalıklı ya da geri zekâlı, hiç fark etmezdi. Küçük ahmak Willie Hyslop ile avanesine gelince; insan belden aşağısına bakmadan bir şey anlayamazdı, o zaman bile sorun karmaşıktı.

"Aşağılık, iğrenç yaratık!" Hildred kafeteryadan çıkar çıkmaz patladı. "Ona nasıl katlanıyorsun, aklım almıyor!"

"Ah, o kadar da kötü biri değildir," dedi Vanya. "Onu neden ötekilerden daha çok küçümsediğini anlayamıyorum."

"Elimde değil," dedi Hildred. "Seni kullanmasına izin vermen canımı sıkıyor."

"Ama söyledim ya, beş parasızım... meteliksiz. O küçük aptal olmasaydı şu anda nerede olurdum bilmem."

Caddede, Vanya'nın kapısının önünde konuşuyorlardı.

Neden orada öylece duruyor? diye düşündü Hildred. Neden beni yukarı davet etmiyor?

Vanya onun aklından geçenleri okumuş gibi, huzursuzca kıpırdandı, beklenmedik bir biçimde utangaçlaştı ve sohbeti uzatmak için beceriksizce de olsa birkaç girişimde bulundu. Dilinin altında bir şey vardı. Konuya dolaylı olarak yaklaşmayı birkaç kez denemişti ama Hildred ya yeterince kavrayışlı değildi ya da ona yardım etmek için kılını bile kıpırdatmaya niyeti yoktu.

"Ne diyorsun, benimle Paris'e gelecek misin?" diye sordu Vanya birdenbire.

"Dünyada bundan daha çok istediğim bir şey yok. Ama..."

"Dinle, bu gece seninle konuşma biçimimi garipsemedin, değil mi?"

"Seni doğduğum günden beri tanıyor gibiyim." Sonra, bir solukta ekledi: "Burada mı oturuyorsun?"

Vanya başıyla doğruladı: "Şimdilik."

Bir an sustular.

"Vanya," diye başladı Hildred, yine aceleyle, fısıltılı, ama coşkulu bir sesle. "Vanya, bırak da sana yardım edeyim. Buna zorunlusun! Bu şekilde devam edemezsin."

Vanya, Hildred'in elini yakaladı. Anlamlı anlamlı bakışarak öylece beklediler. Tam bir dakika hiç kıpırdamadan durdular, söylenen sözü bozacak bir şey yapmayı ikisi de göze alamadı.

Sonunda Vanya sakin bir sesle konuştu: "Evet, bana yardım etmene izin vereceğim... seve seve... Peki ama, nasıl?"

Hildred duraksadı. "*Bunu*, dedi, "ben de bilmiyorum." Sözcükler dudaklarından tıpkı kar taneleri gibi

usul usul döküldü. "Beni dostun olarak kabul et,"diye ekledi içtenlikle.

Bu son sözcüklerin etkisiyle mi, yoksa önceden kararlaştırılmış bir düşünceyi uygulama kararlılığından mı bilinmez, Vanya ansızın döndü, bir sıçrayışta küçük verandaya çıktı. Aşağıya, yüzünde az çok şaşırmış bir anlamla bekleyen Hildred'e, arkadaşına baktı ve beklemesini rica etti. "Yalnızca birkaç dakika," diye yalvardı. "Sana vermek istediğim bir şey var."

4

Başlangıçta ineklerin geçtiği patikalar vardı; Village'daki[1] tek şey de bunlardı. Bugünse ateşli sayıklamaların saldırısından bitkin düşmüş, hasta bir fahişe gibi sereserpe yatıyor. İç karartıcı. Yağlı. Bunaltıcı. Gezginler onun saç diplerinde aylak aylak dolaşıyor. 1917'den beri hiçbir şey yazmamış olan şairler. Bahriye kılıçlarıyla kimseyi korkutamayan Yahudi korsanlar. Uykusuzluk. Budalaca aşk düşleri. Bir telefon kulübesinde tecavüz. Sokak lambalarını kucaklayan, fuhuş ve kumar denetiminden sorumlu, sapık polisler. Çatık kaşlı Kazaklar. Bir krikoyla kaldırılmış, bohem bir dünya. Üçüncü kattaki hamaklar.

Meraklının teki her gece, bir saat kadar düzenli, Caravan'ın yanına yanaşıyor ve yükünü boşaltıyor. Havayla, ya da havadan geriye kalanla hoş, saçma bir kesişme. O. Henry başyapıtlarını tam burada, bir çırpıda yumurtlamamış mıydı? Valentino buraya gelmemiş miydi? Bobby Walthaur da? Biri olan herkes şöyle ya da böyle burada bulunmadı mı? Hey, Mary Garden'in mum yağından ve yanmış aşıboyasından oluşan bu *Liebestod*'dan bir kraliçe gibi hışırtılar içinde geçtiğini herkes biliyor. Ya Frank Harris, (zevk düşkünü bıyıkları

[1] New York'taki Greenwich Village mahallesi. (Çev.)

ve mağrur, kasıntılı yürüyüşüyle) yine bu karanlık yarasa ininde oturup hayranlarının bıktırıcı gevezeliklerini dinlemedi mi? O'Neill'in açık saçık düşlerini beslediği, Dreiser'in ters, suratsız, taş gibi ağır Dreiser'in o öfkeli, içe işleyen, düşünceli, melankolik, dâhi (artık hangisini isterseniz) gözleriyle insanlığı taradığı yer, işte burası.

Tony Bring Caravan'a girdiği zaman, öğle yemeği saati çoktan geçmişti. Kızıl saçlı, uzun boylu bir kız masadan masaya dolaşıyor, mumları üfleyerek söndürüyordu. Köşede bir piyano tıngırdıyordu. Gölgelerin acımasız izler oyduğu tembel, kötücül yüzleri tek tek incelerken, bir yeraltı yaşamı, diye düşündü. Nedense canını sıkan şey, şeytanın varlığı değil de, onun o boğucu, insanın elini kolunu bağlayan yanıydı. Mavi öbekler halinde toplanmış sigara dumanı, gölgelerden oluşan bir sahnenin üstünde incecik çalgı telleri gibi dalgalanıyordu. Sağda solda bir mum son tükürüğünü salıyor, salonu keskin, soluk kesici bir kokuyla dolduruyordu.

Uzak, loş bir köşede oturan iriyarı, taştan oyulmuşa benzeyen karaltı, kalın parmaklarıyla masaya sinirli sinirli vuruyordu. Belli bir uzaklıktan bakıldığında yüzünün hatları hiç de sevimsiz değildi; yakından bakınca kızarmış yüzü kapana kısılmış bir hayvanın yüzüne benziyordu; kasabın tezgâhından geçeli bir saat bile olmamıştı sanki. Bu bir gladyatörün yüzüydü; yüzlerce yılın yağmurundan, neminden etkilenmiş bir heykel gibi aşınmış, yıpranmıştı.

Onları parçalayın, hemen – işte Earl Bigger'in tarzı buydu. Ne kadar büyük olurlarsa o kadar hoşuna giderdi. Bedenlerini istedikleri kadar yağlayabilirlerdi. Earl avını bir kez ele geçirdi mi, perde inerdi, sonrasıysa hastaneye kadar bedava götürülmekti. Oysa şu andaki suratsızlığına bakan biri, dün gece yenilenin o olduğunu sanırdı. Bir köpek yavrusu kadar kızgındı. Hiç düşün-

meden kulaklarını elledi; kulağının teki bir tomurcuk gibi kapanmıştı. Yüzünü ekşi bir gülümseme yaladı. Bir yıl daha böyle giderse, dedi kendi kendine, tam hayvanat bahçelik olacağım.

Kızıl saçlı kız onun yanından sürünürcesine geçti. Kızın kolunu yakaladı. "Saçmalık istemem," dedi. "Söyle bakalım, o çıplak ayaklı sürtük nereye kayboldu?"

"Bu kadar kaba olma," dedi kız. "Her an dönebilir, dedim ya."

"Yürüyüşe çıkmış olmalı... *arkadaşıyla*"

"Evet, arkadaşıyla."

"Dinle, madem canı erkeksi bir şey istiyor, neden beni almıyor? Baksana bana! Ben bir erkeğim, öyle değil mi?" Göğsünü şişirdi.

Kendi düşüncelerine dalmış olan Tony Bring sürüp giden konuşmaya dikkat etmemişti, ama onları keyifle dinleyen başkaları vardı. Tony Bring'in düşünceleri yavaş yavaş karamsarlaştı; biçimden de içerikten de yoksundular.

Oturmuş kara kara düşünürken, Hildred'in telaşla içeri girdiğini gördü. Yanında uzun boylu, sessiz bir yaratık vardı; ortadan ikiye ayrılmış, kuzguni saçları gür bir dalga halinde omuzlarını yalıyordu. Ana kütleden henüz tam anlamıyla kopmamış bir mermer parçasına benziyordu.

Yüksek, gürleyen bir ses duyuldu: "Hey, sen!" Hildred hızla sese doğru döndü. Sokaktan gelen yumuşak, soluk ışık yüzüne donuk bir kırmızılık veriyordu, dudaklarının kıyısında sabırsız bir titreme vardı; zorlukla seçilebilen, kırılgan, duyarlı bir kıpırtı. Adama doğru neşeyle, bir melek gibi ilerlerken, bedeninden yayılan ve onu değiştirip yücelten ışıltı Tony Bring'in gözünü aldı. Görüntü öyle göz kamaştırıcıydı ki, orangutana benzeyen iri karaltı doğrulup da aralarına girince ve kadını durdurunca, Tony anlamsız bir bulutun bir

an için görüşünü engelledığı duygusuna kapıldı. Bir dakika kadar öylece kalakaldı; beklentinin yerini düş kırıklığı almıştı, sonra açıklanması güç, akıl almaz bir şey oldu ve Hildred orangutanın yanına oturdu, o şeyle konuşmaya başladı.

Yalnızca kibar bir davranış, diye yatıştırdı kendi kendini, öne eğilmiş, yüzünü yukarı kaldırmış, gözleri ışıl ışıl, gülünce süt beyazı, düzgün, kusursuz dişlerini gösteren kadını süzerken. El sıkışmak için uzattığı eli hâlâ o kocaman, kıllı pençelerin arasındaydı. Eli oraya hapsolmuştu; bir mengenedeymiş gibi. Sonra kadının elini kurtarmaya çalıştığını fark etti, ama öteki bu eli bırakmıyordu. Birden, Hildred boştaki elini adamın suratına indiriverdi. Adamın pençesi içgüdüsel bir biçimde açıldı. Yüzüne kan sıçradı.

Şimdi kesinlikle kalkacak ve yanıma gelecek, diye düşündü. Bir yandan da, içten içe böylesi sahnelerin daha kaç kez yineleneceğini merak ediyordu. Yüze inen tokat bir kızgınlık belirtisi miydi gerçekten? Bekledi. Görüldüğüne ilişkin herhangi bir işaret bekledi. Ama kadının bakışları onun üzerinde bir kez bile duraklamadı. Erkeğin varlığından haberdar olduğunu belirten hiçbir davranışta bulunmamıştı.

"Hey Tanrım!" diye mırıldandı. "Beni görmemiş olabilir mi?" Olanaksız! Orangutan ayağa dikilip de önünü kestiği sırada Hildred doğruca onun yüzüne bakıyor, ona doğru bakıyordu. Hem de ne bakış! Ne gözler! Birden içine siyah, uğursuz bir kuşku doldu. Hayır, bu çok, çok saçmaydı – hemen aklından uzaklaştırdı. Hildred onu görmüştü, bundan emindi. Bu yapmacık davranışın gerisinde geçerli bir neden, anlamı daha sonra ortaya çıkacak bir amaç vardı. Kadının çevirmek zorunda kaldığı dolapları öyle iyi anlıyordu ki. İkisi birlikte ne roller oynamışlardı! Bazen, bu gerçekdışı sahneleri anımsarken, yapaylıkla gerçekliğin arasına bir çizgi

çekmekte zorlanıyordu. Şu âna kadar (ki bunu anımsamak oldukça rahatlatıcıydı) hep birlikte oynamışlar, daha doğrusu karşılıklı oynamışlardı. Şu budalayla konuşan, büyük bir olasılıkla düzmece ve yalan ağıyla onu zekice saran kadını, sahnenin yan kanadında durup bir oyuncuyu izler gibi izliyordu. Adama ne söylüyordu? Ne tür yalanlar uyduruyordu? Gülümseyişi nasıl da içten ve açık yürekliydi –öte yandan, dudaklarından daha derine inmeyen bir gülümsemeydi. Bu kadın, onun karısı bir oyuncuydu. İkiyüzlülükle dolu, gerçek bir bal peteği... Onu izledikçe hoşnutluğu artıyordu. Aldığı keyif, karmaşık bir oyuncağı söken bir çocuğun keyfinden farksızdı.

Şimdi her zamankinden daha güzeldi. Çok uzun süre saklanmış bir maske gibi. Maske mi, yoksa maskenin maskesi mi? Kadının uyumsuz varlığını zihninde uyumlu bir biçimde düzenlerken, zihnine bölük pörçük parçalar üşüştü. Birden kadının kendisine baktığını gördü; maskesinin gerisinden kendisini süzdüğünü. Yaşayanın ölenle oluşturduğu türden bir uyum. Kadın doğruldu ve tahtına doğru ilerleyen bir kraliçe gibi ona yaklaştı. Erkeğin bacakları titriyordu, içini bir minnet ve eziklik dalgası yaladı. Diz üstü çökmek ve kendisini fark etme lütfunda bulunduğu için kadına üst üste, boşboğazca teşekkür etmek istedi.

Kadının ılık, kokulu soluğu Tony Bring'in içini korkuyla, sevinçle doldurdu. Alçak, coşkulu sesi, bu titrek ve ateşli ses erkeği yassılmış tellerle dolu, yabanıl bir düzlük gibi yatıştırdı. Kadın isterik bir biçimde af dilerken erkek gözlerinde biriken şaşkınlığı silmek ister gibi gözlerini indirdi.

"İçeri girdiğin zaman beni gördün, değil mi?" diye sordu, hâlâ alttan alan bir sesle. Tavırları, gizli nişanı sürdürmeye çalışan bir âşığın tavrından farksızdı.

"Seni görmek mi? Ne demek istiyorsun?"

"Yani beni görmedin mi...?"

"Seni görmemek mi?"

Şaşkınlığı şaşırtıcıydı. Bir maskenin maskesi. Dönek, çok yönlü bir rolde buluşan Sfenks ile Chimera.[1] Bilmece bilmece olarak kaldı, bilmece masayı kılıçtan geçiren bir gladyatör oldu, bir gorilin ciğerlerine sahip olan, böğüren, taş yüzlü bir makine oldu."Hildred!" diye bağırdı."Hildred!" Sesi bir aslanın kükreyişiydi; derin, kızıl ağzı açelyalarla dolmuştu.

Hildred, "Ben onu hizaya getirmeyi bilirim," dedikten sonra, giderek artan bir öfkeyle yerinden fırladı. Parmakları birbirine geçmişti, o kızıl ağzı kulaklara kadar yırtmaya şimdiden başlamıştı sanki.

Yanına vardığında adam hâlâ masayı yumrukluyordu.

"Ne var, *salak*?" diye haykırdı.

Adam irkildi –kulağındaki megafonu uzaklaştırmaya çalışan birinin hareketi.

"Ne istiyorsun? Bir şey söyle!"

"Biraz ilgi istiyorum, hepsi bu!" diye soludu adam."Sorun ne, sana yeterince bahşiş vermiyor muyum?" Sessizlik. "Dinle," diye şakıdı; gözlerine çapkın bir pırıltı yerleşmişti. "Oradaki herif kim? Onu ikiye katlamamı ister misin?"

"Aptal!" diye bağırdı kadın, sesini iyice yükselterek. "Beynin de bir kasa dönüşmüş. Şu haline bak bir vagon dolusu et! Dün gece hileyle kazandın diye kucağına atlamamı mı bekliyorsun? Gerçek bir dövüş olsaydı, yerlere serilirdin."

Bunu birkaç alay daha izledi: can yakan, kötücül darbelerin hepsi de belden aşağısına yönelikti. İri, güçlü boksör sindi kaldı; gözlerinde yaşlar vardı. Bir istiridye kadar suskundu; boğazına yönelik bir saldırıdan korun-

[1] Ağzından ateş püskürten, mitolojik bir canavar; süsleme sanatında kullanılan canavar figürü. (Çev

mak istercesine başını öne eğmişti. Soytarı! Binlerce dövüş hamlesi bilen, bir tanrının bedenine sahip olan, çelik yumruklu, gösterişli kaslarla dolu dev, boynunu kısmış, bir kaplumbağa gibi öylece oturuyordu. Bir topak macun kadar uysal. Evet, aynen öyleydi –kadının avucundaki bir macun topağı. Bunu herkes görebiliyordu.

Tony Bring olup biteni utançla izledi. Öte yandan, müşterilerden birinin bastırılmış fısıltılarla dile getirdiği gibi, adamın her gün cezalandırılmak için buraya dönmesi de gerçekten gülünçtü. Bundan zevk alıyordu sanki. Onun gibi iri, yaygaracı ama iyi huylu bir hayvanın ertesi gün yine yaylana yaylana içeri gireceğine hiç kuşku yoktu; kalabalığı o soğuk gözleriyle süzecek ve duvarları sarsan, coşkulu bir sesle herkesi selamlayacaktı. Yetmezmiş gibi, şarkı söyleyebildiğine inanıyordu. Hildred'i görünce, piyanonun yanına gidecek, kıllı pençelerini tuşlara dayayıp bağırsaklarındaki duygusal aşk şarkısını boşaltacaktı. En sevdiği parça 'Hindistan Şarkısı' idi. Sözcüklerini sevecenlikle allayıp pullamak için umutsuzca çabalar, yine de sözcükler ağzından dökülmüş dişler gibi fırlardı.

"Şuna bak!" dedi Hildred, ortalık yatıştıktan ve köşedeki, pencerenin yanındaki yerini döndükten sonra. "Şunun haline bak! Acıdan, kederden iki büklüm oldu. Aman Tanrım, bir de ağlıyor mu yoksa?"

"Lütfen Hildred, bu kadar yeter! Daha fazla üstüne gitme."

"Onun için üzüldüğünü söyleme bana," dedi Hildred, gözleri ışıl ışıl.

"Bilemiyorum. Midemi bulandırıyor, bir köpeğin tekmelenişini izlemek gibi bir şey."

"Saçma!" dedi kadın. "Bu budalalarla uğraşmanın ne demek olduğundan haberin bile yok."

"Olabilir Yine de, bana kalırsa başka yollar..."

Kısa, alaycı bir kahkaha sözünü kesti: "Delisin sen! Böyle bir salak için duygulanmak ha!

"İnsanları savunma biçimin," diye sürdürdü sözünü kadın, "özellikle savunmaya hakkın olmayan insanları savunma biçimin beni çirkinleştiriyor." Sesi tiz ve gıcırtılıydı. Birden döndü, başını salladı. "Şu beyaz saçlı kadını görüyor musun? Dünyada en çok nefret ettiğim şey, onun gibi namusluluk taslayan, şekerle kaplı fahişelerdir. Her şeyde iyi bir yan bulur. Ona kötü davransan, hakaret etsen bile seni bağışlar aslında öyle demek istemediğini söyler. Yaşlı bunak; duygulu, yapmacık sevgi gösterileriyle üzerime işiyor. Onun gibilerden nefret ederim. Hakkında hiçbir şey bilmediğin insanları savunduğun zaman senden de nefret ediyorum..."

Tony Bring her zamanki yöntemiyle kendi kendini yatıştırdı. Hildred kızdığı zaman hep böyle konuşurdu. Yaşlı kadın haklıydı – Hildred bunları söylemek istememişti. Hildred iyi bir kadındı. Bir melekti, ama insanlar ona bir şeytanmış gibi davrandığı zaman kendini daha rahat hissediyordu. Huysuz, aksi biriydi, hepsi bu.

"Bence artık buraya gelmemelisin." Hildred şimdi daha sakin bir sesle konuşuyordu. "Evet Tony, bence gelmemelisin. Gerçekten."

Erkek gerildi.

Kadın sözünü sürdürdü: "Ah, kulağa garip geldiğini biliyorum, ama ağzımdan çıkanlar için nedenler uydurmaktan vazgeç. Bana güven, ne yaptığımı biliyorum ben."

Erkeğin gözlerine kaygılı bir bakış yerleşti. Hildred'in canı sıkılmıştı. Adam her şeyi öylesine ciddiye alıyordu ki. Yine de çabucak yumuşayıverdi, sesi iyice tatlılaştı.

"Bütün bunlar çok aptalca," dedi. "Buraya gelmenden hoşlanmıyorum, Tony. Buraya ait değilsin. Her neyse, zaten uzun sürmeyecek. Demek istediğim... ger-

çekleştirmek üzere olduğum bir tasarım var..." Erkeğe sertçe baktı. "Beni dinlemiyor musun?"

"Dinliyorum," dedi adam. Gerçekleşmek üzere olan bir tasarı... tuzaklar... kapanlar. Her şey daha ilk baştan, sinsice planlanmıştı. Doruk üzerine doruk. Anlamsız... anlamsız. Birbiriyle ilgisi olmayan geçişler halinde düzenlenmiş parçacıklar. Kötü düşler. "Evet, dinliyorum.."

Tony Bring kendini düşlerine iyiden iyiye kaptırmıştı; kadının sözcükleri onun düşüncelerine uymuş, tınlıyordu. Bunlar yarım düşüncelerdi, onlardan yayılan kurtçuk sürüsü bütün yeryüzünü dolaşıyor, toprağın altındaki sulara karışıyordu. Çünkü o kördü ve yalnızca bir erkeğin bilgeliğine sahipti, çünkü kendini bilerek alçaltmıştı ve kadının çevirdiği dolaplara inanıyordu, çünkü yarında yalnızca dünün sefil tortusunu görüyordu... çünkü onun o erkeksi kavrama gücüne yabancı olan öyle çok şey vardı ki, kadının göğsünden çekip aldığı sözcükler ona acıyla, acılıkla ağırlaştıktan sonra ulaşıyordu.

Sonunda, olanca erkekliğinden soyutlanmışa benzeyen bir sesle şöyle dedi: "Peki ama, geldiğime azıcık da olsa sevinmiyor musun?"

"Biz bunu tartışmıyoruz," dedi kadın.

Sözcükleri bir tokat gibi adamın yüzüne çarptı. Kadın onu çok yüksek bir merdivenin tepesinden aşağıya vargücüyle itivermişti sanki; şaşkın ve çaresiz bir durumda öylece kalakalmıştı, karman çorman çırpınan yarasa kanatlarının hışırtısı kulaklarında çınlıyordu.

Yanlarında, dirseklerinin dibinde biri duruyordu. Tony Bring o kişi sonsuzluktan beri orada duruyormuş duygusuna kapıldı.

Hildred gözucuyla şöyle bir baktıktan sonra, heyecanla bağırdı: "Ah, sen miydin!" Birden bocaladı. "Tony," dedi, "bu benim arkadaşım... Bu... Vanya."

Daha sonra, bu olay gerçek boyutlarına kavuşunca, Tony Bring o güne kadar bilinmeyen bir dünyaya bir göz atmaya benzeyen bu görüşmenin ayrıntılarını tekrar tekrar irdelemeyi denedi. Ama başarabildiği tek şey, bir yüzdeki –asla unutmayacağı bir yüzdeki– anlamı anımsamak oldu; kendi yüzüne yaklaşan, yüz hatları bulanıklaşacak kadar yaklaşan bir yüz; belleğinde duru bir biçimde öne çıkan tek şey, bir gözyaşından daha büyük olmayan bir yere sıkıştırılmış olan kendi imgesiydi.

Bundan sonrası hep Vanya şöyle, Vanya böyleydi. Ruhu kutsal ve ıssız yörelerde süzülerek uçmak için bedeninden ayrılan Hildred'in bitmek bilmez, saldırgan gevezeliği. Vanya'nın suskunluğu, sağırlaştırıcı suskunluğu.

Demek Bruga denen kadın bu, diye düşündü. Gizlenen bir soytarı gibi gece gündüz sırıtan, çökük yüzlü, yan yan bakan kuklanın yaratıcısı. Eh, şimdi onu iyice inceleme şansını yakalamıştı... Ne deliydi, ne de akıllı, ne yaşlıydı ne de genç. Güzeldi, ama bu kişiliğin değil de daha çok doğanın güzelliğiydi. Gündoğumundaki dingin bir deniz gibiydi. Ne soru soruyor, ne de yanıtlıyordu. Onda pek çok uyumsuzluk da vardı. Bir ejderhanın bedenine oturtulmuş bir Da Vinci başı; yırtık tüllerin ardında yanan ışıltılı, sabit gözler. Tony Bring onu gözleriyle taradı, kadının gözlerinde durmaksızın toplaşan kozaları kafatasından çekip almak ister gibi süzdü. İçe işleyen, uyuşturan bir suskunluk. Bir medyumun bakışları, bir medyumun sesi. Beyaz boynu biraz fazla uzundu. Konuşurken bu boyun titriyordu.

Hiç bitmeyecek bir açılış parçası kadar tehdit edici olan bu karşılaşma, Tony Bring'in içini boşaltmıştı. Bedeni kanla ve kasla, duygularla ve düşüncelerle dolup ta-

şan, yaşayan bir beden değildi artık; içinde rüzgârın ıslıklarla estiği bir kabuktu. Konuştukları dil çok tuhaftı, zıpkının ucundaki bir balinanın uçuşuna benziyordu – öfkeyle ve acıyla kıvranarak, suları köpürterek denize dalan, ıslak kuyruğu kanla lekelenmiş bir balina.

Ağızlarından çıkan sözcükleri izlemek için çabalayıp durmaktan vazgeçti. Bakışlarını Vanya'nın bir lir gibi titreyen uzun, kaz boynuna dikti. Bu boyun ne kadar da yumuşak ve kaygandı. Bir vikunya kadar yumuşak. Eğer yıldızların dibine bırakılmışsan, taşlaşmış ve umarsız bir haldeysen, yarasalar kulaklarında vızıldıyorsa, karşında da bu boyun, tutunacak, sımsıkı yapışılacak, tapılacak bir boyun varsa... Ağzında açelyalarla, yerinden ansızın doğrulursan ve ağzın kulaklarına kadar yırtılırsa, bağırsaklarında bir org varsa, kolların da bir gorilin kollarıysa; bir dinsiz gibi, kendinden geçmişçesine ezen, parçalayan kollar; elindeki tek şey içine yuvarlanacağın bir karanlık ve geceyse, lanet okursan, kusarsan, yanıbaşında da lir gibi titreyen bir boyun, çok yumuşak, çok kaygan bir boyun, üzerine geleceğin tüllerini delip geçen gözler işlenmiş bir boyun; bilinmeyen, açık saçık, ağza alınmaz bir dil konuşuluyorsa, eğer...

2. BÖLÜM

1

Günbegün gölgeler uzadı, dört bir yandaki renkler altın kahverengilere ve koyu kırmızılara karıştı. Sağda solda nesneler tekdüze ufka karşı, bir iskelete özgü dinçlikle belirginleşti; meyan dallarını göğün grisinde birbirine dolayan kuru meşeler, bilgelikle aşırı yüklenmiş bilim adamları gibi iki büklüm olmuş, kırılgan fidanlar.

Günler geçtikçe kentin üstüne iç karartıcı bir hava çöktü; rüzgâr derin koyaklarda uğulduyor, sokaklardan kaldırdığı tozu, çerçöpü boğucu çevrintiler halinde döndürüyordu. Gökdelenler gri, tozlu bir pusun arasında bir mezarlığa yaraşan bir parıltıyla yükseliyordu. Oysa mezarlıklara yeşil egemendi; yeniden dirilişin, ölümsüz yaşamın çimenleri. Irmaklar da yeşildi, safra yeşili.

Her geçen gün Caravan'a yeni yüzler getiriyordu: Riviera'dan dönen borsa simsarları, taşrada birkaç resim çiziktiren ressamlar, yüklü anlaşmalar yapmış film yıldızları, son moda dükkânlardan mal almaya giden ve yurtdışında kaldıkları o kısacık sürede birkaç Fransızca ve İtalyanca sözcük öğrenen alıcılar. Hepsi de kış uykusuna, kurtuluşu ve coşkuyu bulmuş gibi rol yaptıkları o huzursuz, sağlıksız yaşama yeniden dönmeye hazırlanıyorlardı.

Vanya Caravan'da yaşıyordu sanki. Hildred öğleden önce Caravan'a geldiği zaman, Vanya'nın çoktan gelmiş, kahvaltı etmek için onu beklediğini görüyordu. Her gün, sanki yıllardır ayrı kalmış gibi buluşuyorlardı.

Tuhaf ama, Tony Bring ne zaman Caravan'a uğrasa, onlar gitmiş oluyordu. Hep aynı hikâye: Hildred *arkadaşıyla birlikte* bir yerlere gitti. Bu ziyaretlerden hiç söz edilmedi, ta ki bir gün Hildred evden çıkmak için hazırlanırken, sayısı her geçen gün artan tartışmalardan biri daha patlak verinceye kadar. Hildred onu casusluk yapmakla suçladı. Caravan'a ne kadar sık uğradığını gayet iyi biliyordu; sorduğu soruları, şeytanca dokundurmalarını. İşin doğrusu, onu birkaç kez kendi gözleriyle de görmüştü; burnunu cama nasıl yapıştırdığını falan. Zaten burnunu sokmadığı yer var mıydı?

Sonunda Vanya'nın adı geçti. Vanya... evet, bütün bu sıkıntıları başlatan oydu.

"Onu kıskanıyorsun, işte bütün sorun bu!" diye haykırdı Hildred.

"*Onu mu* kıskanıyorum?" Bir an, nefretinin boyunu bütünüyle ölçecek uzunlukta bir hakaret bulmakta zorlandı. Ne kadar da iyi dosttu böyle; bir parça uyuşturucuyla şuraya buraya sızmaya çalışan bir kurtçuk, fahişelerle ve frengili şairlerle düşüp kalkan biri. "Onu ciddiye almamı mı bekliyorsun?" diye bağırdı kadına. "Bir de ona dâhi diyorsun. Dehasını gösterecek neyi var ki? Kirli tırnaklarından başka?"

Hildred onu yakıcı bir suskunlukla dinledi. Dudaklarını boyama sahnesindeydi. Yüzünde çok güzel, kadavralara özgü bir ışıltı vardı; aynada kendini incelerken güzelliğinden sarhoş olmuştu; gömmek üzere olduğu cesedin ne kadar güzel olduğunu ansızın ayrımsayan bir mezarcı gibi.

Tony Bring kızmıştı. "Kes artık!" diye bağırdı. "Neye benzediğini göremiyor musun?"

Aynadaki yansısını sakin sakin süzdü. "Galiba bir fahişeye benziyorum, söylemeye çalıştığın şey, bu mu?" dedi tatlılıkla.

Artık gitmeye hazırdı. Kapıya varınca, eli kapının tokmağında, bir an durakladı.

"Keşke biraz daha kalsan," dedi Tony Bring. "Sana bir şey söylemek istiyorum..."

"Bitirdiğini sanmıştım."

Kapıya doğru eğildi, kadının üzerine abandı. Dudaklarını öptü, sonra yanaklarını, gözlerini ve boynunda hafif hafif atan küçük nabzı. Ağzında yağlı bir tat kalmıştı.

Hildred geriye çekilip kendini kurtardı, basamaklara doğru hızla atılırken, haykırdı: "Kendine hâkim ol!"

Gece boyunca pek çok kez yerinden fırladı, okuduğu kalın kitabı bir yana bıraktı ve metro istasyonuna seğirtti. Trenler peş peşe gelip giderken geçitte bekledi. Köprünün bulunduğu alana kadar gidip başka trenleri bekledi. Yanından geçen taksilere canı sıkılarak baktı. Sarhoşlarla dolu taksiler. Canilerle dolu taksiler. Hildred yok...

Eve döndü, sabaha kadar oturdu. Sabah olunca, kadının dün gece telefon ettiğini öğrendi.

"Ne dedi?" diye sordu.

"Seninle konuşmak istediğini söyledi."

"Not bırakmadı mı?"

"Hayır, yalnızca evde olup olmadığını sordu."

"Hepsi bu kadar mı?"

"Bir de seninle konuşmak istediğini söyledi."

Hildred yokluğunun gerekçesi olarak annesinin hastalandığını söyledi.

Pekâlâ.

Aradan birkaç gün geçince Tony Bring bu öyküdeki çatlakları fark etti. Ani bir dürtüyle Hildred'in annesini arayınca, anne kızın bir yılı aşkın bir süredir görüşmediğini, kadının kızının evlendiğinden bile habersiz olduğunu öğrendi.

Birkaç gece sonra, birbirlerinin kollarında yatarlarken, ona annesiyle yaptığı konuşmayı sözcüğü sözcüğüne aktardı. Hildred gülmeye başladı; yüreğini patlatırcasına gülüyordu.

"Annem gerçekten de öyle mi söyledi?" Bir kahkaha tufanı daha. "Sen de yuttun, ha!" Yeni kahkahalar; mezbahada cümbüş. Sonra birden, gülmeyi ansızın kesti. Kadını kendine çekti. Bütün vücudu titriyor, terliyordu. Hildred konuşmak istedi, ama boğazından yalnızca bir gurultu yükseldi. Tony Bring onu göğsüne bastırdı, hiç kıpırdamadan yattı.

Kadın iyice sessizleşince erkek onu omuzlarından kavradı, hızla sarstı. "Annen bana neden yalan söylesin?" diye sordu. "Neden? Neden?"

Hildred yeniden, yüreğini patlatırcasına gülmeye başladı.

2

Birkaç gece sonra, Tony Bring telefona çağrıldı. Arayan Hildred'di. Vanya hastalanmıştı ve Hildred onun yanında kalması gerektiğini düşünüyordu. "Eve gelmezsem kızmazsın, değil mi?"

"Evet, kızarım," diye yanıtladı. "Her neyse, doğru bulduğunu yap."

Bunu izleyen sessizlikte erkeğin kulağına bir gece önceki içki âlemini anan iki santral memurunun sesleri çalındı. Hildred'in yeniden duyulan sesinde tuhaf bir titreme vardı. "Eve geliyorum," dedi. "Hemen dönüyorum..."

"Hildred!" diye seslendi. "Dinle... dinle!"

Yanıt yok. Kulaklarındaki zil sesi beynindeki karışıklığa karıştı. Tam kapatmak üzereyken, belli belirsiz, sorgulayan bir *evet?* duydu.

"Hildred, dinle beni... dediğini yap ve onun yanında kal. Beni dert etme."

"Emin misin, canım? Kendini kötü hissetmeyeceğinden emin misin?"

"Elbette eminim! Beni bilirsin... Ben koca bir palyaçoyum. Bunu artık düşünme. Ben iyiyim." Tam kapatırken, ekledi: "İyi eğlenceler!"

Odaya geri dönünce, bağırsakları yere dökülmüş duygusuna kapıldı. "Biliyordum," diye mırıldandı. "Sonunun buraya varacağını biliyordum!"

Gece hiç bitmeyecekmiş gibiydi. Birkaç dakikada bir uyanıyor, boş yastığa bakıyordu. Sabaha doğru huzursuz bir uykuya daldı. Düşler bir çiçek dürbünündeymiş gibi birbirini izledi; iki nabız atışı arasında görünüp yitiyorlardı. Bazısını tekrar gördü, özellikle birini, kadının at kılından yapılma bir divanın üzerinde yuvarlandığı, yüzünün ayrıştığı düşü. Yüz ayrışırken bir insan nasıl olur da bu kadar derin uyurdu? Ama sonra, kadının uykusunun yalnızca bir tür yoğun bir bezelye çorbası olduğunu kavradı, böylece her şey yeniden yerli yerine oturdu... Bir başka düşündeyse bütün gün kalın terlikleriyle gezinen, yaşlı bir Yahudi ile aynı evde yaşıyordu. Bir patriğin sakalına benzeyen uzun sakalı çöküк göğsünün üzerinde heybetle dalgalanıyordu; sakalın altında değerli taşlardan oluşan kocaman bir salkım vardı, yüce rahibin göğüslük zırhındaki taşlar gibi düzenlenmişti. Mücevherler ışığı yakalayınca sakal tutuştu ve adamın cildi kafatasına kadar yandı... Son düşündeyse Paris'teydi. Durduğu sokak, bir çift kaldırım yosmasının ve bir pezevenk gibi onları izleyen bir jandarmanın dışında, boştu. Sokağın ucunda, birkaç ışık serpintisinin bulunduğu yerde duran, çizgili bir tentenin altındaki atlıkarıncayı ve yarısı keçi, yarısı insan, mermer tanrılarla süslenmiş, küçük yeşilliği seçti. Tentenin altındaki aslanlar ve kaplanlar dimdikti, sırtları sarı ve yeşil emayeyle kaplıydı. Müzik çalar, çeşmeden gökkuşağı renginde damlalar akarken onlar kıpırtısızdı.

Kalkar kalkmaz doğruca Caravan'a gitti. Hildred henüz gelmemişti –kahvaltı için çok erkendi. Bir gazete alıp Washington Alanına yollandı. Yanından, işe geç

kalmış birkaç kişi geçti koşturarak. Tahta bir sıraya oturdu. Sabahın bu saatinde orada oturmak, boş bir alanda öylece beklemek aptalcaydı. Kayıtsız gözlerle çevresine bakındı. Bütün işçiler işteydi. Asalaklarsa hâlâ yatakta, hafif hafif horluyorlardı. Kahvaltı için çok erken!

Hava gevrek, canlandırıcıydı. Bedavaydı... kimse onun için tek kuruş ödemiyordu... Vanya hastaydı, demek? O hantal şeyin hastalandığı düşüncesi birden çok gülünç geldi. Tanrı şahit, kadınların pek çok derdi vardı, özellikle ayla gelgit mistik bir rastlantıyla buluştuğu zaman. Yine de... *Britannica Ansiklopedisi* hem erkek hem dişi cinselliğine sahip insan diye bir şey olmadığını söylüyordu. Hermafrodit, bedeninde dişi ve erkek yumurtalıkları bulunan bir yaratıktı. Hepsi bu kadardı. Ama Hildred Caravan'da, kuyruğu kesilmiş ama kökü hâlâ duran bir kızla tanışmıştı. Doğruydu, çünkü biri kızı donunu indirmiş durumdayken görmüştü. Büyük bir olasılıkla, başka bir genç bayan...

Caravan'a dönünce, bir masada üç kişinin oturduğunu gördü: Küçük bir çocuk, çocuğun annesi olduğu anlaşılan, orta yaşlı bir kadın ve kendini dişlerini temizlemeye vermiş, zorba görünüşlü, yaşlıca bir adam. Küçük oğlanın yüzünde mutsuz bir anlam vardı. Hüznün daha bu yaşta kendini dışavurması akıl almaz bir şeydi. Bunu kafasından bir türlü uzaklaştıramadı.

Garson geldi, siparişini aldı. Kızın yüzü tazeydi, dinlenmiş görünüyordu. Kırmızı elma yanaklar, gözlerin üstündeki gür, kadife kıllar. Saçtan yapılma bir kaşa bakmak olağanüstüydü. Hildred'in gelip gelmediğini sordu. Hayır, kızlardan hiçbiri görünmemişti henüz. "Bir tek ben varım," dedi gülümseyerek. "Solucan yakalamaya çıkan, erkenci bir kuşum ben."

Solucan mı? İnanılmayacak kadar düşüncesizce bir deyimdi. Bakışlarını kaçırdı ve küçük çocuğun annesi-

nin gülümseyerek yaşlı adama baktığını gördü; Yeniden Dirilişi görmüşçesine gülümsüyordu. Zaman zaman oğlana dönüyor, yemesi için yalvarıyordu; çocuk gözlerini acıklı acıklı yuvarladı, küçük bir fino köpeğinin başına benzeyen başını salladı. Tony Bring yeniden anneye baktı. Tuhaf, dedi kendi kendine, kadınlar kendilerini fahişeye benzetmekten nasıl da hoşlanıyorlar. Aslında hepsi birer fahişe –annelerin cici kızları, melekler bile.

Saat onda kahvaltıya gelenler birer ikişer sökün etti: Sinirli, ufak tefek, asık yüzlü, dalgın, ekmekleriyle tabaklarını sıyıran erkekler; kaba, iri yapılı, ilkel tanrı heykelcikleri gibi topraktan fırlayan, yılların etkisiyle çürüyen kadınlar; iğrenç yüzleriyle süslü, gösterişçi, ona tıp dergilerindeki çizimleri çağrıştıran, onu huzursuz eden çıtkırıldımlar. Her şeyi keskin bir dikkatle, kötücül, acımasız gözlerle gözlemledi. Arkasında oturan yaşlı bir zampara, kuzu kızartmanın ne olduğunu açıklaması için gül yanaklı garsonu sıkıştırıyordu. Hildred burada olsaydı, diye düşündü, şehvet düşkünü moruğa şöyle derdi: *Kuzu kızartma işte!*

Öteki garsonlar da birer birer, ağırdan alarak içeriye girdiler. Tabaklara dokunmadan önce esnediler, aksırdılar. İçlerinden biri oturdu, piyanonun sarı tuşlarını tıngırdattı. Notalar duvardan sızan ter gibi damlıyordu parmaklarından. Garip, gıcırtılı bir sesle şarkı söylemeye başladı: "Ah, hülyalı gözlerinde Mısır var." Ezgi, kızın taşralı yüzüne ezilmiş bozuklukların o esrik anlamını vermişti.

Saat on bir oldu, sonra da on bir on beş. Hildred'den de, Vanya'dan da iz yok. Bir kez daha Hildred'i sordu. "Ah, Hildred –bugün gelmeyecek," dedi piyanodaki hastalıklı kancık. "Hayır, bugün gelmeyecek, bu kesin," diye yineledi. Konuşurken güçsüz güçsüz gülümsüyordu, bir gaz lambasının tozdan tıkanmış memesi gibi.

Tony Bring sendeleyerek sokağın sarı ışığına çıktı, Bruga denen kadına lanetler yağdırıyordu; kıllı orospu çocuğu, kızıl mesaneli turuncu iblis. Aztek takvimindeki bütün şeytanların onun o kömür karası yelesine yapışması için dua etti. Dişlerinin teker teker dökülmesi, bedenindeki kılların uzaması için yalvardı... Uzaklaşırken kulaklarında sarı tuşların tıngırtısı yankılanıyordu. Mısır'ın hülyalı, çirkin, iğrenç gözleri. Küflü notaların sızdığı o zayıf, kırılgan parmakları, sulanmış beynin ağırlığıyla bükülen yumuşak belkemiğini ve zar kutusundaki zarlar gibi takırdayan dişleri hâlâ görebiliyordu.

Yarım saat sonra Willie Hyslop'un kapısının zilini çalıyordu. Kimse yanıtlamadı. Bir süre oyalandı, ufak sundurmadaki çocuklarla gevezelik etti. Sonra, içi acıyla dolup taşarak, Village'i kapı kapı dolaşmayı kararlaştırdı. Kilerler, tavan araları, gizlice içki satan yerler, stüdyolar, kafeteryalar –her yerde onları aradı. Sonunda, kolu kanadı kırılmış bir halde Caravan'a geri döndü. Suç mahalline geri dönmek gibiydi.

Birkaç dakika önce buraya uğradıklarını öğrendi. Gelip gitmişlerdi. Hemen Willie Hyslop'un ırmak kıyısında, Hudson Caddesindeki batakhanesine koştu. Yine zili çaldı. Yanıt yok. Yolun karşısına geçti, pencerenin önünde durup soluk soluğa içeri baktı. Sonunda evin karşısındaki bir sundurmaya oturdu ve boş bakışlarını evin yıpranmış önyüzüne dikti. Cadde kanalizasyondan yükselen gazla dolmuştu. Beton fabrikalar, kırık dökük kulübeler, geceden kalma pis su birikintileri. Issız, köhne, hüzünlü bir derbederlik. Eklem yerleri sızladı, düşüncelerinin üstüne ince, mide bulandırıcı bir balçık sıvandı. Lağım gazı. Bevni kokuştu. Bütün dünya kokuştu.

Tam gitmek üzereyken, yanına yaşlı bir kadın yaklaştı. Kolunun altına tek sayfalık broşürler sıkıştırmıştı.

"Katolik misin, iyi insan?" diye sordu.

"Değilim!" diye yanıtladı.

"Beni bağışlayın, Bayım," dedi kadın, "ama yüzünüzde hüzün var. İsa'nın sizi sevdiğini bilmek size iyi gelebilir."

"İsa'nın canı cehenneme!" dedikten sonra, hızla uzaklaştı.

Metroda koltuğun üzerine bırakılmış olan dergiyi aldı. Almancaydı, kapak çıplak kadın resimleriyle doluydu. Hepsinin de kocaman kalçaları vardı, tıpkı Münih'te, halka açık bahçelerdeki tahta sıralara sere serpe yayılan kadınlar gibi. Sayfaları gelişigüzel çevirdi. "*Guten Tag! Hat meine Kohlrübe heute nacht gut geschlafen?*"[1]

Ev sahibi onu kapıda karşıladı.

"Haber var mı?" diye sordu kadına.

Ev sahibi ağzını bile açamayacak kadar cimriydi. Ayrıca, sürekli akan, mavi bir burnu vardı. Nova Scotia'lıydı. Hildred'i yatakta bulma umuduyla basamaklara doğru yönelmişti ki, yaşlı cadının genzini temizlediğini duydu. "Evet?" diye bağırdı. "Ne var?" Bağırmasının nedeni kadının kulaklarının ağır işitmesi değildi; yalnızca küstahlık etmek istemişti.

Kadın kiranın geciktiğini bildirdi.

"Beni arayan olmadığından emin misiniz?" diye sordu.

"Eminim," diye karşılık verdi kadın. "Telefon mu bekliyordunuz?"

[1] (Alm.) Günaydın! Benim küçük şalgamım dün gece iyi uyudu mu? (Çev.)

3

Vanya geceleri sık sık yataktan çıkar, sokaklarda dolaşırdı. Gölgelerden, ağır ayak seslerinden ödü kopuyordu. Geceleri odasının duvarlarının bir akordeon gibi kapandığından yakınıyordu. Onu zehirlemelerinden korktuğu için çevresinde çiçek bulundurmuyordu. Renkler onu fazlasıyla etkiliyordu. Yüzler de öyle. Kokuların dışında hiçbir şeyi algılayamadığı dönemler vardı. Lizolün kokusu onu çıldırtıyor, az haşlanmış yumurtalar onu allak bullak ediyordu...

Kendini sık sık odasına kilitler, aynanın karşısına geçip yüzünü John Barrymore gibi boyar, onun *Deniz Canavarı* ya da *Dr. Jekyll ile Bay Hyde* filmlerindeki makyajını uygulardı. Aynada bu korkunç imgeleri görünce çılgın gibi haykırmaya başlardı: "Kimim ben? *Neyim ben?*"

Bedeninde birden fazla kişiliği barındırma olasılığı aklını karıştırıyordu. Tek bir rolü, yazgısının onu oynamaya zorladığı rolü oynamaktan usanmıştı. Adresini ya da adını değiştirerek yaşamın o saçma sapan akışını değiştirebileceğini sanan insanlara benziyordu. Yaşına ve yetersizliklerine karşın neredeyse her yolu denedi. Bir erkek olmayı bile denedi.

Devinimlerini, yinelenen uçuşlarını izlemek zordu. Örneğin Tony Bring'in kafasını kurcalayan bir şey vardı, birkaç gece önce kadının kapısının eşiğinde durduğu izlenimine kapılmıştı. Kadının bir zamanlar orada yaşadığı doğruydu, ama orada başına gelen o uygunsuz olay yüzünden Vanya'nın belleğine kazınmasaydı, orayı Vanya'nın bile anımsayacağı kuşkuluydu. Bu acı verici olay bir yangındı ve Vanya'yı uykusunda yakalamıştı; düşünde sönmemiş kireçle dolu bir çukurda yuvarlandığını görüyordu. Düş görmediğini kavrayıncaya kadar alevler kaba etlerini hafifçe tütsülemişti bile. Bundan sonraki birkaç hafta yemeğini ayakta yedi ve karın üstü uyudu.

Yaralar zamanla düzeldi, ama polisten kurtulmak o kadar da kolay olmadı. Döşek alev alınca, Vanya'nın evinde kalan yarım düzine konuk dışarı çıkartılmıştı. Ne yazık ki bunlardan üçünün çift cinsiyetli, öteki üçününse dişilik ve erkeklik organlarının bileşik olduğu ortaya çıktı. Dedektifler çağrıldı; ahlak masasındaki görevliler kaygan, lastik eldivenlerini takıp epeyce uğraştılar. Vanya'nın söylediklerine bir kişi bile inanmadı. Sonunda Hildred bir politikacıyı işe karıştırdı, olay örtbas edildi. Ama Vanya'nın adı kayıtlara geçmişti. Bir süre sonra olup bitenle övünmeye başladı. Karakolda adının yanına yalnızca 'uygunsuz davranış' yazdıklarına hayıflanıyordu.

Bu olaydan sonra birkaç kez evini değiştirdi; adını da. Tony Bring hiç kuşkulanmıyordu, oysa kadın şimdi ondan yalnızca iki blok ileride, kahverengi kumtaşından yapılma, eski tarz bir evde oturuyordu. Hildred bu yakınlığa bayılmıştı; işe giderken ona uğrayabiliyordu. Yeterince baş başa kalamadıkları, şöyle ya da böyle gözetlendikleri için Caravan'daki bedava yemeğe yüz vermiyor, yakınlardaki bir lokantada kahvaltı ediyorlardı.

Öte yandan, bunca içli dışlılığa karşın Hildred, Vanya'ya içini tam anlamıyla açmıyordu. Örneğin kadın, sevgili Hildred'inin evli olduğundan habersizdi. Bu gerçek ona açıklandığı zaman, bir türlü inanamadı. Hildred'in gururu okşanmıştı. Boyunduruk altına girmeyen biri olduğunu düşlemekten hoşlanırdı.

Bu oyun sonunda öyle gülünç bir boyuta ulaştı ki, Tony Bring'in sinirine dokunmaya başladı. "Ona gerçeği açıkla," dedi bir gün, "yoksa ben açıklayacağım."

Ama Hildred onu caydırmayı başardı. Daha sonra şöyle dedi: "Dinle, yalnızca birlikte yaşadığımızı söylememiz çok daha güvenli. Bakire olmadığımı biliyor. Ayrıca, canımın istediği an kendime bir âşık bulabilirim. Ona gerçeği söylersem, Village'daki herkes evli olduğumuzu öğrenir."

"İyi ya, bunun neresi yanlış?" diye sordu Tony Bring.

"Ortaya çıkması işimize gelmez, bunu sen de benim kadar biliyorsun," dedi Hildred, onu yoklarcasına.

Böylece konu kapandı –şimdilik.

Bir saat kadar sonra Tony Bring kendi kendine sordu: *Hildred'in bakire olmadığını Vanya nereden biliyor?*

4

Bu sahneden kısa bir süre sonra, iki kadın sabahın ikisinde, eve birlikte döndü. Tony yataktaydı. Kapının gıcırtısıyla uyandı, gözlerini açtı ve eşikte durmuş kıkırdaştıklarını gördü. Yanlarında sandviçle kahve getirmişlerdi.

Onlar yiyip içerken, Hildred küveti sıcak suyla doldurdu, Vanya'dan ayaklarını küvete sokmasını istedi. Kadının ayaklarını sevecenlikle yıkadı, sonra da kremle ovdu. Tony hayretle onları izliyordu. Vanya ise bütün bunları son derece doğal karşılıyordu.

"Şu nasırlara bak," dedi Hildred. "Korkunç, öyle değil mi?"

Vanya ayaklarını kayıtsızca kaldırdı, esnedi.

"Önemli değil," dedi erkek. "Birazcık tahriş olmuş."

Hildred yatışmamıştı. Şimdi de saç fırçasıyla tarağını almış, büyük bir özenle Vanya'nın yelesini tarıyordu. Vanya koltuğuna iyice gömüldü; pireleri ayıklanan dişi bir köpek kadar hoşnuttu halinden. Tony Bring gözlerini Hildred'den ayırmadı; ondan ve mavi-siyah yosunların arasında sevgiyle dolaşan uçuk sarı taraktan. Düşünceler öc alırcasına kafasına üşüştü...

Karar verilmişti –Hildred vermişti– Vanya geceyi burada geçirecekti. Işıklar söndürüldü. Vanya bir yataktaydı, erkek öteki yatakta. El ele tutuşmak için kollarını uzatmaları yeterliydi. Hildred bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu.

Bir savaşım sürüyordu. Hep birlikte savaşıyorlardı –birbirleriyle, kendi kendileriyle; savaşmamak için umutsuzca savaşıyorlardı. Hildred ufuk çizgisinin hemen altından yuvarlanarak gelen bir dalga gibi kendini ikisinin arasına attı. İyi geceler öpücüğü vermek için o kokulu, ayışığına batmış bedeniyle erkeğin üzerine eğilince, Tony Bring atılıp onu boğmamak için kendini güç tuttu; tiksindirici bir istekti.

Zaman zaman gözlerini açıyor, kalın, puslu yatak örtüsünün altındaki sarmaş dolaş, kendinden geçmiş karaltılara bakıyordu. Vanya'nın başı Hildred'in göğsünde, bir mürekkep birikintisinin içinde yüzüyordu. Çıplak kolu Hildred'in kıvrımlarının üzerine tembelce kıvrılmıştı. Bu güçlü, sağlam kol bir örs gibi olanca ağırlığıyla karısının üzerine yerleşmişti.

Sabah olunca, erkeği kahvaltıya davet ettiler. Bir hastabakıcının özenine teslim edilmiş bir sakat gibi onlara boyun eğdi. Kahvaltı tam bir işkenceydi. Kendini ayakbağı gibi hissediyordu. Dünya üçünü birden alacak kadar büyük değildi. Metroya giderken yolda hiç durmadan konuştular, konudan konuya atladılar. Sakin ve kayıtsızmış gibi rol yapıyorlardı; hiçbir şey demeksizin konuştular, tek sözcük anlamaksızın birbirlerini dinlediler.

Metroda Hildred yeniden kendini toparladı. Küstah, meydan okuyan bakışlarını Vanya'ya dikti, sesini aşırı derecede yükseltti, kimseden çekinmeyen, gözüpek biri olduğunu kanıtlarcasına, genellikle fısıltıyla söylenen şeyleri bağırarak söyledi. İmalı bir yüzü tek bir ölümcül bakışla bertaraf ediyor, bunun gerisindeki kö-

tülüğü ya da ikiyüzlülüğü açık açık eleştiriyordu; özellikle yüzleri acıma ve dehşet karışımı bir anlamla kaplı, yaşlıca kadınlara şirret kahkahalarla, ters bakışlarla karşılık veriyor, onları adamakıllı sindiriyordu. Vanya'nın mağrur tavrıysa bir heykelin kibri kadar gülünçtü.

Metrodan çıkınca doğruca Willie Hyslop ile arkadaşlarının yerine koştular. Tony Bring kenarda kalmaya çalıştı, ama Vanya onun koluna girdi, onu törensel bir havayla ötekilere tanıştırdı. Tony kuşkucu birinin aşırı yağcılık karşısında neler çektiğini az çok anlayabiliyordu.

Adları Toots ve Ebba olan, insanları nasıl sömürdüklerini birbirlerine ballandırarak anlatan iki kişiyi ilgiyle dinledi. Tüyleri kabarmış, gergin bir halleri vardı, tıpkı birbirini koklayan bir çift *Airedales*[1] gibi. Aynı zamanda, hayvansı bir biçimde çekiciydiler de. Göğüs uçları jarse gömleklerini fistüller gibi gerinişti.

Caravan'ın kapısına gelince, Hildred'i kenara çekti, onunla alçak sesle konuştu. Kadın alınmıştı.

"Peki ama, neden yaptın bunu?" diye bastırdı erkek. "Tek bir soru. Beni yanıtlayamaz mısın?"

Hildred gözünün ucuyla Vanya'yı izliyordu. Ikına sıkına, başka bir kadının önünde onunla aynı yatağa girmeye utandığını açıkladı. Erkek afalladı. "O serseriye kadın mı diyorsun?" dedi boğuk bir sesle. Hildred'in yüzü karardı. İşi pişkinliğe vurmayı denedi. Sonunda da erkeğe hakaret etmeye başladı. Erkeğin gözlerine acı dolu bir bakış yerleşti. Hildred için üzüldü, kendisi için üzüldü, acı çekmek böylesine gereksizken acı çekmek zorunda kalan herkes için üzüldü.

Hildred birden, etrafa belli etmemeye çalışarak erkeğin elini sıktı. "Bunu daha sonra konuşamaz mıyız?"

[1] Teryer cinsi, sert kıllı, irice bir köpek. (Çev.)

diye yalvardı. Öyle yumuşak konuşmuştu ki, erkeğin karşısında diz çökmüştü sanki.

Tony Bring bir an düşündü. Bu konuda dürüst ve hakça davranmak istiyordu. Kadının dediği gibi, belki de pireyi deve yapıyordu. Allah kahretsin, ne yaptığından hiç mi hiç emin değildi artık!

Ötekiler dönmüş, onlara bakıyordu. Hildred elini çabucak çekti.

"Pekâlâ," dedi. "Daha sonra konuşuruz. Ama–" Kadını biraz daha kenara çekti. "Beni dinle... Bana ne anlatırsan anlat, böyle bir şey bir daha asla yinelenmeyecek... *asla*, anlaşıldı mı?" Arkasını döndü, hızla uzaklaştı.

Hildred durdu, hızlı, içerlemiş adımlarla uzaklaşan erkeğin arkasından baktı. Yanaklarına kıpkırmızı bir dalga yayıldı. Caddedeki parıltı gözlerini acıttı. Güneş ışığından nefret ederdi... nefret, nefret ederdi...

Yürüdükçe Tony Bring'in içi acıyla, nefretle doldu. Toots adındaki kadının Hildred'in yanına gelip onu dudaklarından nasıl öptüğünü anımsadı. Üstelik, daha bir gece önce, Ebba ile birlikte yaşlı bir keçi için bir gösteri sergilediklerini Hildred'in kendisi anlatmıştı; bu zengin, pörsük budala çok meraklıydı. Bir de Willie Hyslop'un sarı dişleri ve yeni yeni çıkmaya başlayan, kadınsılığını daha da vurgulayan, ipeksi bıyıkları vardı. Hepsinin de ağzı bozuktu; doğru ya da yanlış, dünyanın yozlaşmış kişilerle özdeşleştirdiği ağızlar. Neden hemen çekip gitmemişti ki? Kirlenme tehlikesinden kurtulmak istercesine terli ellerini yağmurluğuna sildi.

5

Bir öğleden sonra, beklenmedik bir anda eve dönüp de iki güzel kadını yatağında uyur bulunca donup kaldı. Ardı arkası kesilmeyen, zorlu uçuşlardan bitap düşen melekler gibi yatıyorlardı. Vanya'yı dikkatle süzdü; kadın gözlerini kapalı tutmak için var gücüyle çabalıyordu. Hildred horlama numarası yapıyordu –horultuları bir alay askere yeterdi.

Beş dakika sonra arabayla Brooklyn Köprüsünden geçiyordu. Bakır mahmuzlu beyaz jokeyler, gökdelenlerin sıska kaburgalarının çevresine geçirilmiş kalın yakalıklar gibi duran, alçak bulutların arasında uçarcasına ilerliyordu. Alttaki gıcırtılı iskeleler ileri doğru atılan suyu kör uçlu tırmıklar gibi harmanlıyordu. Kent, santraldan köprüye kadar, taştan yapılma, uçsuz bucaksız bir düş gibi dalgalanıyor, ürperiyor, kendinden geçmişçesine titriyordu. Uzakta, aşağılarda siyah yarıkların arasında sarhoş karıncalar gibi devinen milyonlarca kentli kaynaşıyordu.

Sheridan Alanında taksiden indi. Günün bu saatinde etkinliği pembe boyalı, kaymaklı bir köpük gibi yüzeye çıkan kalabalığın bir parçası oldu. Tam da bu anda, dünyanın dört bir köşesinde insanlar ya New York'u düşlüyor, ya da New York'tan söz ediyordu. New

York! İnsanları New York'a böylesine çeken şey neydi? Kaldırımlardaki çevrinti, peltelerin dansı, gökyüzünü kirleten muhteşem hapishaneler, küflü kokular, şaşırtıcı davranışlar... ne? Tam olarak ne? İşte onun tam ortasındaydı ve yüreğinde ne bir damla neşe vardı, ne de gurur. New York'un güzel kadınları... neredeydiler? Onun gördüğü tek şey, mezarların, kokusunu çoktan yitirmiş çelenklerle dolu mezarların tekdüzeliğini sergileyen yüzlerdi; talaştan yapılmış, bir kadeh cinle canlandırılmış bebekler, bekâreti olmayan balmumu bakireler, sahip olma arzusuyla delik deşik, soğuk, hesapçı yüzlerinde sürekli 'kiralık' levhası taşıyan iş bitiriciler yanından hızla geçiyordu.

Bohemlerin oluşturduğu halkaların dışında gülünç giysilere bürünmüş gülünç karaltılar duruyordu. Kapının eşiğinden geçerken sürtündüğü sefil yaratığın bir cesedi bir beşliğe seve seve ortadan kaldıracağı, karşılaştığınız ilk kadının bedeninde ne kadar zührevi hastalık varsa hepsini barındırdığı, ya da size masanızı gösteren kepçe kulaklı, tatlı dilli beyefendinin dokuzuncu kuşaktan bir Borgia olduğu hiç aklınıza gelir miydi? Kadife perdenin arkasında bir orduyu yok edebilecek bollukta silah vardı belki de.

Jefferson Çarşısını az geçince karşısına alçakgönüllü, üç katlı bir bina çıktı; bodrum katındaki vantilatörlerin camdan yansıyan, bıçak kalınlığındaki ışıltısı sayılmazsa bina bütünüyle karanlıktı. Ağır, demir kapının önünde durdu, zili çaldı. Evsahibi kapıya geldi, pencere kafesinden dışarıya baktı, tanıdığını gösteren bir baş işaretiyle girişteki pembe ışığı yaktı ve kapının sürgüsünü açtı.

İçerisi tıklım tıklımdı. Her zaman böyleydi. Bodrumun arka kısmında mutfak, ön taraftaysa bir tabut büyüklüğündeki bar vardı. Kulağına seslerden oluşan şen bir vızıltı çarptı; yüzler neşeli, içkilerse rengârenk ve

ayartıcıydı. Bir an eşikte duraladı, odanın ılık, ıslak ışıltısını içine çekti. Barın iç kısmında toplanmışlardı, kadınların sayısı erkeklerden fazlaydı. Herkes şen şakrak ve çakırkeyif görünüyordu. Bir kadın kıçını kaşıyordu; erkeğin kendisine baktığını gördü, ama aldırmadı. Onun kıçıydı ve kaşındığına göre, onu kaşımaya hakkı vardı. Bir tür özgürlük bildirgesi...

Tam yemek odasına inen basamaklara adım atmıştı ki, uzun boylu, iri ama düzgün yapılı, lüks bir okyanus gemisi kadar iyi aydınlatılmış bir kadın yalpalayarak basamakları inmeye başladı. Kadın geniş geniş gülümsedi, yana çekilmesi için erkeğe işaret etti. Elbisesinin yakası yüksek, eteğiyse kısacıktı; düşmesinden korkar gibi elbiseyi çekiştirip duruyordu. Basamakları yavaşça, özenle indi – göz alıcı bir piyano gibi. Yüzünde, inmelilerin gülümseyişine benzeyen, hiç silinmeyen bir gülümseme vardı. Tony onun gözlerinin içine baktı, sonra da biraz daha aşağıya, beliyle dizlerinin arasındaki et bolluğuna. Sıkı, zeytin rengi etin şurası burası ışıltılı gölge beneklerıyle cilalanmıştı. Bakışlarını kadının baldırlarından yüzüne, sonra yeniden kalçalarına çevirdi. Kadın eteğini azıcık yukarıya çekti, gülümsemesi daha da yayıldı. Yerine oturması yüzyıllar sürmüştü. Yalnızca aydınlatılmamıştı –buharla mikroplarından arındırılmıştı da.

"Bir içki ister misin?" dedi, kıçının tabureye değdiğini hisseder hissetmez. Erkek kibarca geri çevirmeyi denedi. "Aa, hadi ama... al bir tane!" dedi kadın, baldırını Tony'nin bedenine bastırarak.

"Pekâlâ," dedi erkek." Ama yalnızca bir kadeh."

"Yo, olmaz, bir kadehin sana hiçbir yararı olmaz. Hadi, şişeler dolusu içelim. Üst katta, bir avuç yaşlı tavukla birlikte yaşıyorum. Her zamanki yaşlı tavuk partilerinden birini veriyoruz... ne kadar ateşli, değil mi?"

"Yaa, çok ateşli!" dedi erkek.

"Hey, söylesene, yaşlı bir tavuğa benziyor muyum, ha?" O acınası, oyunbaz tavrıyla erkeğin kolunu sıktı. "Söylesene," diye yineledi, "beni yaşlı bir tavuk gibi mi görüyorsun?"

"Hiç de değil... şu tüylerin dışında."

"Tüyler mi? Ne tüyü? Kendine baksana, her yanın tüyle kaplı." Hemen ardından erkeği dirseğiyle öyle bir dürttü ki, neredeyse tabureden aşağıya yuvarlıyordu.

Martini ısmarladılar. Kadın parasını ödemek için ısrar etti: Kadınlar her zaman öder. Tony ona boş boş baktı, sözü nereye getirmek istediğini anlamamıştı. Oda fırıl fırıl dönüyordu; kadının ne dediğini anlamak için dudaklarını izlemek zorundaydı. Sesleri zaman zaman garsonların kısa, sert haykırışlarıyla kesilen, karman çorman bir bulanıklık halinde algılıyordu. Garsonlar barın çevresine sinekler gibi üşüşüyor, bir konup bir kalkıyorlardı. Sırtını dik tutmasının gereği yoktu; herkes birbirine yaslanmıştı. Henüz o kadar da sarhoş değildi, kasıklarındaki elin kimin eli olduğunu biliyordu. Sıcak, ağır bir eldi ve arada bir kasılır gibi bir şey yapıyordu. Hafifçe doğrulunca, kadının bacaklarını onun bacaklarına doladığını, sertçe sıktığını hissetti.

"Hey, iyi misin?" diye sordu.

Kadın sırıttı, bacaklarını biraz daha sıkıştırdı. "Hadi çıkalım buradan," dedikten sonra elinden tuttu, erkeği basamaklara doğru yönlendirdi. "Tanrım, elin buz gibi," dedi. "Dokun bana... Cehennem kadar sıcağım."

Üst kata çıkıp birtakım yaşlı kadınlara katılma fikri Tony Bring'e hiç de çekici gelmiyordu. Elini kadından kurtarmaya çalıştı. "Hadi ama," diye fısıldadı kadın. "Merak etme, ne yaptığımı biliyorum." İkinci kata varınca kadın durdu. Erkek koridorun ucundaki kapıların birinin üzerinde pembe bir ışık yandığını gördü. Kadın elini onun ağzına dayamış, olanca sarhoş ağırlığıyla bastırıyordu. Tony Bring kapının üzerindeki pembe lam-

bayı göstererek kaşlarını soru sorarcasına kaldırdı; kadın başını bir robot gibi sağdan sola sallıyordu. Birden, alt dudağını dişleyerek, erkeğin cinsel organını sımsıkı yakaladı. Tony Bring içinden, canı cehenneme ! dedi; kendini ıslak kumlardan oluşan bir öbek gibi hissediyor, bu duygu giderek güçleniyordu. Bir an sonra kulağına yapışan dudakları, kadının yakıcı soluğunu hissetti. Kadın, "Hadi, burada yapalım," diye mırıldanarak onu tırabzana yasladı, tepeden tırnağa sarsılır, titrerken eteğini kaldırıverdi.

Nerede olduğunu, nereye doğru yürüdüğünü bilmiyordu, bildiği tek şey, kent merkezinin dışında olduğuydu. Açlıktan ölüyordu, kafasıysa hâlâ dumanlıydı. Ama kırağı bir buz kalıbı gibi eridi. Milyonlarca ışık vardı –kırpışıyor, onu kör ediyorlardı. Önce küçüktüler, sonra büyüdüler, üzerine çullandılar. Renkler vahşi, tehlikeliydi. Bir ışıldaktan yayılan bir ışın sürüsü gibi Tony'nin üzerine saldırdılar.

Asfaltı bir yüzüğün kenarından daha kalın olmayan bir buz tabakası kaplamıştı. Kırılan ve ışık dalgalarından oluşan bir okyanusa dönüşen bir aynaydı, içinde gökkuşağının bütün renklerinin yanıp söndüğü, dans ettiği bir ayna. Uzakta hayal meyal, kocaman bir tiyatro belirdi; lobisi baş döndürücüydü. Bu bir lobi değildi, hızla dönen, çok çok büyük, ışıklı bir huniydi; uzun kuyruklar bu sersemletici, kristal labirente doğru dalgalanarak akıyordu, tıpkı tüylü sorguçlarını kumsala fırlatan dev boyutlu dalgalar gibi. Her ezici saldırının ardından çevrintiler halinde, hızla ilerleyen bir kasırga gibi geri çekiliyor, yeniden yutuluyor ve yeni bir sütuna dönüşüyordu; sütun titrek, ıslıklı bir kütle halinde havaya fırlıyor, girdap gibi dönen ışık küpleri halinde kırılıyordu... Bir eczanenin önünden geçerken gözüne vitrindeki sıra sıra telefon kutuları çarptı. Kutular oraya insanlara

telefon ettirmek için dizilmişti. "Hildred ile konuşmak istiyorum," dedi, Caravan'a bağlanınca. "Burada değil," dedi, aksi bir ses. Bang! Almaç otomatik bir tabanca gibi çatırdadı. Tony parmağıyla mandala birkaç kez bastı. "Alo! Alo!" Kulaklarına uzayda yuvarlanan çok uzak, gezici kürelerin boğuk vızıltısı doldu. Yararı yok, dedi kendi kendine, farklı yörüngelerde geziniyoruz. Dünya kör enerjiden oluşan bir tarladan başka bir şey değil ve bu tarladaki her şey, bütün evren kaçık bir hükümdarın anlık isteklerine göre davranıyor.

Times Alanına ulaştığı zaman kendini o kadar iyi hissediyordu ki, zevkten sarhoş gibiydi. Damarlarındaki parlak, akıcı kanın gelgitini duyumsadı. Otomatik bir çekicin ritmiyle bir kalkıp bir iniyor, yüreğini genişletiyor, görüşünü yıkıyor ve zonklayan eklemlerinden dalga dalga geçiyordu. Parlak, kırmızı, akıcı kan: Duruyken insana kendini dinç hissettiren, onu zeki, kavrayışlı, akıllı yapan; sulandırıldığı zaman gevşekliğe, aşırı duygusallığa, kuşkuculuğa, umutsuzluk ve melankoliye neden olan; pıhtılaşınca tekbenciliğin pullu albenisini, sara ve koleranın dehşetini, sınıf hiyerarşisini, kişilik bölünmesinin kavranamayan yüceliğini oluşturan. Bir tek alyuvarda bütün bilim adamlarının kafasını karıştırmaya yetecek kadar bilinemezlik vardı. İnsanlar kan içinde doğuyor, kan içinde ölüyordu. Kan güçlü, verimli, büyülüydü. Kan acıyla güzellikten oluşan bir esrime, yaratıcı yıkımı gerçekleştiren bir mucize, tanrısal özün bir zerresi, belki de özün kendisiydi. Kanın aktığı yerde yaşam güçlü bir biçimde sürüyordu. Şarkının olduğu yerde kan vardı, tapınmanın olduğu yerde kan vardı. Gündoğumunda kan, tarladaki çiçeklerde, manyakların ve peygamberlerin gözlerinde, değerli taşların alevinde kan vardı. Yaşamın ve şarkının ve sarhoşluğun ve tapınmanın ve zaferin olduğu her yerde kan vardı.

Işte bu kanlı taşkınlık içinde Caravan'ın karşısındaki köşe başında durdu. Geceyarısı olmak üzereydi. Aralık camlardan dışarı taşan kahkahaların, neşeli seslerin albenisine kapılan birtakım aylaklar Caravan'ın önündeki parmaklığa yaslanmışlardı. Şimdi kendisi de parmaklığa abanıyordu. Bu gösteriyi dışarıdan izleme ayrıcalığı, içinde garip bir coşku yarattı.

Hildred ne zaman ilginç birini bulsa onu pencerenin yakınındaki küçük girintiye getirirdi. Orada, dirseklerini masaya dayayıp oturur ve o an için onu büyüleyen kişi her kimse gözlerini onun gözlerinin içine dikerdi. Daha önce de olduğu gibi, eğer bakışlarını bir anlığına kaçırıp da camın dışına çevirirse, parmaklığa yaslanmış karaltıları dalgın, görmeyen gözlerle aydınlatırsa Tony Bring hiç düşünmeden öne doğru eğilecek ve sarhoş yüreğiyle Hildred'in ışıltılı gözlerinde tanındığına ilişkin bir parıltı saptamaya çalışacaktı.

Ama bu gece Hildred'in ulu bir azize gibi oturduğu kutsal girinti boştu. Tony Bring içeriye girdi, yiyecek bir şeyler ısmarladı. Tabağında bir hamamböceği vardı, ama yenisini bekleyemeyecek kadar açtı. O sırada içeri Earl Biggers girdi, iri cüssesiyle masaların arasından dağdan yuvarlanan bir granit parçası gibi ilerledi. Yanında Fransız revü yıldızıymış gibi havalar atan, bayağı görünüşlü bir kadın vardı. Tony Bring, Hildred'in bir zamanlar yaptığı tariften kadını hemen tanıdı. Hildred'in de dediği gibi, olanca pespayeliğine karşın kadının gözleriyle dudaklarında onu çekici kılan bir şey vardı. Güçlü kuvvetli, kaslı erkeklere aşırı düşkünlüğü herkesçe biliniyordu. Ayrıca Amerikan sahnesindeki bütün kadınlardan daha bozuk bir ağzı vardı – içinde bulunduğu rekabet ortamı düşünülürse, övgülerin en parlağı.

Kadın o iri, şeytansı gözleriyle kalabalığı tararken Tony Bring onu ilgiyle izledi. Bunlara göz demek oldukça zordu, çünkü bunlar nesneleri algılayan araçlar

değil, dönüp duran, ustaca yönlendirilen iki ışık hüzmesiydi ve yüzlerden oluşan bir çuhanın üzerine gümüş rengi bir sıvı boşaltıyordu. Dudaklarından peş peşe dökülen dağınık sözcükler burun deliklerini kabartıyor, titretiyordu: Kızışmış bir kısrak.

Biri ona bir kitap gösterdi. "Okudum," dedi; dişleri şehvetle ışıldadı.

"Beğendin mi, peki?" diye sordular.

"Beğenmek mi? Bilmem, kitabı okurken bir yandan da kendi kendimle oynuyordum."

Earl Biggers kıpkırmızı kesildi. "Çok tatlısın," dedi kadın. "Öyle büyük ve sağlıklısın ki, bu konuda bir şeyler yapmazsan bozulacaksın." Masanın altından erkeğin bacaklarını okşadı.

Tam o sırada en az onun kadar bayağı görünüşlü bir kadın girdi içeriye; gözünde monokl vardı. Biggers onun Broadway'de sahneye çıkan, çok ünlü bir kadın oyuncunun sevgilisi olduğunu belirtti.

"Gerçekten mi?" diye haykırdı yanındaki kadın, herkesin duyabileceği bir sesle. "Hey, o bayanla tanışmak istiyorum. Henüz denemediğim bir o kaldı."

Bu sözlerin hedefi olan ve hiç de hakarete uğramış gibi görünmeyen kadın yaklaştı, kendini tanıttı. Tony Bring kenara ittiği hamamböceğine baktı. İştahı kapanmıştı.

Eve girince, Hildred'in çoktan soyunmuş olduğunu gördü. Yüzünü kremlemişti, dudaklarından bir sigara sarkıyordu.

"Nerelerdeydin?" diye sordu kadın. Üzgün görünüyordu.

Daha yanıtlamasına kalmadan, kadın ekledi: "Tanrım, ne yapacağımı bilmiyorum... Vanya ortadan yok oldu!" "Harika bir şey bu," dedi erkek. "İnşallah boğulmuştur... Sana gelince," diye sürdürdü sözünü, "senin

için ne düşündüğümü biliyor musun? Bence delisin. Şu kadarcık aklım olsaydı seni kıskıvrak bağlar, eşek sudan gelinceye kadar döverdim. Galiba ben de deliyim, bu kadar hoşgörü gösterdiğime göre... O kadın bir daha ortaya çıkarsa, yemin ediyorum, onu sakat bırakacağım. Seni de yola getireceğim – bu sözümü unutma. O kahrolası Vanya şöyle, Vanya böyle gevezeliklerinle beni çıldırttın. Tanrı Vanya'nın cezasını versin! Ortadan kayboldu, demek? Harika! Umarım gebermiştir. Umarım tırnağını bile bulamazlar. Umarım bir lağım çukuruna düşmüş, sıçanların saldırısına uğramıştır. O ortalarda olmadığı sürece bütün New York zehirlense bile umurumda değil..."

6

Evet, ortadan yok olmuştu. Toprak yarılmış, onu yutmuştu sanki. Daha haberin çevreye yayılmasına kalmadan, Taos'da olduğu duyuldu ama hemen ardından bununla çelişen ve Pell Caddesinde, afyon içilen batakhanelerden birinde görüldüğü söylentisi çıktı. Sonra, bir gün bir mektup geldi. "Sevgili Hildred," diye başlıyordu. "Buradaki deliler koğuşundayım. Hastabakıcılardan biri bu mektubu gizlice postalama inceliğini gösterdi. Lütfen hemen gel; beni burada bir gün daha tutarlarsa çıldıracağım. Hastabakıcı, biri bana kefil olduğu sürece salıverileceğimi söylüyor. Yanında birkaç giysi getir – *kadınsı bir şeyler*."

Mektup Hildred'in eline Caravan'da geçti. Hemen kızlardan birini kenara çekti, giysisini ve şapkasını ödünç aldı. Giyinme odasında gözkapaklarındaki vazelini, kaşlarındaki rastığı, dudaklarındaki kökboyasını ve yanaklarındaki yeşil pudrayı sildi. Bir koşu gidip bir çift ipek çorapla uzun paçalı bir don satın aldı.

Hastaneye vardığı zaman, her zamankinden biraz daha ağırbaşlı görünüyordu. Ona Doktor Titsworth ile görüşmesini söylediler; doktor çoğu devlet memurundan farksızdı. Sekreteri olduğu anlaşılan, yaşlıca bir kadın ancak bir cesede yaraşan bir ciddiyetle bir içeri bir

dışarı koşturup duruyordu. Şiş bir karnı, kalın camlı gözlüklerinin ardından her şeyi merakla gözetleyen gözleri vardı. Hildred ona şöyle bir baktıktan sonra sırtını dönüverdi.

Başhekim yardımcısı göründü.

"Doktor Titsworth'u mu görmek istiyorsunuz?"

Hildred başıyla doğruladı.

"Konu neydi acaba?"

"Bunu kendisine söyleyeceğim."

"Ama şu an meşgul."

"Öyleyse beklerim."

Sert, parlak bir sıraya oturdu. Koğuş pencerelerinin sağlı sollu dizildiği, çok büyük, boş bir koridordu. Çıplak duvarlara baktıkça Hildred'in sinirleri bozuldu; bıraksalar Vanya'nın burayı neye çevireceğini düşündü. Renkli camlardan nefret ederdi. Ona kiliseleri ve tuvaletleri çağrıştırdığını söylerdi.

Az sonra ulu Moğol içeri girdi. Kafatası Sezar'ın, burnuysa bir çarın burnuydu. Elini uzattı; eli bir dilim soğuk etti. Oturdular, Hildred neden burada olduğunu açıkladı –oldukça sakin bir sesle ve kısaca. O konuşurken adam uzun, sivri uçlu parmaklarını iskemlenin kol dayama yerinde tıklatıyordu.

"Salıverilmesini ne hakla istiyorsunuz?" diye sordu.

Hildred onun yasal velisi olduğunu yineledi.

"Ah, anlıyorum! Yaşınızı sorabilir miyim?" O küçük, delici gözleriyle Hildred'in içini görmeye çalışıyordu. Yüzünde, hastalarının yanındayken takındığı anlam vardı. Karşısındakini huzursuz etmeye yönelik bir anlam.

Hildred ödünç aldığı süet eldivenlerle oynadı, tipik, kadınsı bir hareketle dizlerini örttü. Dr.Titsworth alçakgönüllülükle gülümsedi. Gerekli gördüğü sürece hastanın özgürlüğünü kısıtlama yetkisinin kendisinde olduğunu Hildred'e kibarca anımsattı. Hildred onu ciddi,

saygılı bir yüzle dinledi; elini kazaraymış gibi erkeğin elinin üzerine koydu, sonra da abartılı bir biçimde özür diledi. Ah, pek kendinde değildi; daha önce böyle bir duruma hiç düşmemişti de.

"Doktor," dedi, o ağlamaklı, melek gözleriyle, "bu durum aklımı iyice karıştırdı. Ne yapacağımı bilemiyorum. Kendimi çok çaresiz, çok zavallı hissediyorum. Az önce bana bazı şeyler sormak istediğinizi söylemiştiniz, öyle değil mi?"

Titsworth derhal sekreterini çağırdı ve daktiloyla yazılmış, önceden hazırlanmış olan listelerden bir tane getirmesini istedi. Kâğıdı dalgın bir tavırla kucağına koydu, bir süre orada bıraktı –Hildred'in kâğıdı çabucak taramasına yetecek kadar bir süre. O bildik, aptalca sorulardı; yanıtlardan çok, kauçuk damgaları, mühürleri ve saçma sapan tanıkların okunması güç karalamalarını içeren belgelerden.

Adamın boncuksu gözleri birden kurnazca parladı. "Şimdi, lütfen söyleyin," dedi buz gibi bir sesle, "arkadaşınız ne zamandır uyuşturucu kullanıyor?"

"Ne diyorsunuz, Doktor!" Hildred salt şaşırmış değil, incinmiş de görünüyordu.

"Hadi, hadi!" dedi adam. "Buraya getirildiği zaman neden Nietzche'ye ateş püskürüyordu? Neden ısrarla onu Nietzche'nin delirttiğini söylüyordu?"

"Ama Doktor..."

"Herhalde biliyorsunuzdur," diye atıldı Titsworth, "o gece hastanızın tecavüze uğradığını?"

Hildred soluğunu tuttu.

"Bilmiyordunuz, demek? O gece neden yalnız bıraktınız onu? Neden polise bildirmediniz? Neden?.." Soruların sonu gelmeyecek gibiydi. Sonra, yeterince eğlenmiş gibi, ansızın kesti, bir hastabakıcıyı yanına çağırıp kısa bir talimat verdi. Hildred, Vanya'nın kapıda durduğunu gördüğünde, aradan yalnızca bir dakika geç-

mişti sanki; kadın başlarda kuşkucu, sakıngandı ama sonra çılgınca bir coşkuya kapıldı. Saçları daha da uzamıştı; yüzünde neredeyse kana susamış bir anlam vardı.

"Hildred!" diye haykırdı. "*Geldin* demek!" Kollarına atılırken Hildred'i az kaldı deviriyordu.

Kucaklaşırlarken Hildred fısıldadı: "Sakin ol, Vanya, sakin ol!"

"Tanrım, Hildred, hiç gelmeyeceksin sandım. Bütün gün saati gözledim... Koğuşa bir uğramalısın –herkes seni görmeye can atıyor. George Washington ile mutlaka tanışmalısın... öyle matrak bir kadın ki!"

"Dikkatli ol, Vanya!" dedi Hildred, onu çaktırmadan dürterek. Sonra, sesini yükseltti: "Çok sinirlisin, tatlım. Korkunç günler geçirmiş olmalısın."

Vanya onun elini sıktı.

"Kaygılanma Vanya," dedi Hildred, "her şey ayarlandı. Benimle eve dönüyorsun."

Titsworth bütün bunları hiç ağzını açmadan izlemişti. Tam koğuşa dönmek üzereyken, koridorda birkaç hastabakıcıyla karşılaştılar. "Hey, selam! Herkese selam! Çıkıyorum... Çıkıyorum artık!" diye bağırdı Vanya. Sonra, Hildred'in koluna sımsıkı yapışıp fısıldadı: "Şu küçük sarışını görüyor musun? Bana tutuldu. İşte mektubumu onun sayesinde gönderebildim."

Haber Tony Bring'e hızla ulaştı. Hildred hiç zaman yitirmeden niyetini, yani himayesindeki kadını eve getireceğini açıkladı. Ve kavga patladı. Bir saat kadar burunlarından soluyarak atıştılar. Sonunda Tony Bring yumruğunu masaya indirdi: "Hayır! Kesinlikle olmaz!"

Sonra Vanya araya girdi. Yumuşak, özlem dolu bir sesle erkeğe seslendi. Gözleri hâlâ az çok bir delinin gözleriydi – yeşil mürekkepte yüzen iri, yerinde duramayan daireler. Konuşmasında hâlâ Titsworth'un Hild-

red'e sözünü ettiği o tuhaf vurgudan izler vardı. Değişmişti. Süngüsü düşmüş, korkmuş bir hali vardı.

Hildred bazen günlerce hiçbir iş yapmıyor, bütün zamanını himayesine aldığı kadını tiyatroya ya da konsere götürmek için harcıyordu. Taksi faturalarının, gardenya ve orkideler gibi gereksiz harcamaların sonu gelmiyordu. Vanya içini çekse, Hildred rahatsız oluyordu. En küçük isteği derhal yerine getiriliyordu. Vanya yeniden resim yapmak istediğini belirtince Hildred hemen dükkâna koştu ve evi bir sürü şaşırtıcı malzemeyle doldurdu. Her şeyin en iyisi. Sıradan bir resim sehpası olmazdı – hasta bir dâhiye olmaz. Herkesin kullandığı sehpalardan farklı olmalıydı. Eve getirdiği şey, Cava'da elle yapılmış, usta işi, gösterişli bir sehpaydı ve dediğine göre çok ucuza almıştı. Bütün pahalı şeyler çok ucuza alınıyordu zaten.

Durumu kocaman açılmış gözlerle izleyen Tony Bring bir gün kendine, *ménage á trois*[1] kurdukları takdirde neyin değişeceğini sordu. Doğru, Vanya'nın sandığının eve taşınmasına karşı çıkmıştı, ama bu ne işe yaramıştı? Vanya'nın eve yerleşmesini, onların küvetini kullanmasını, arada bir onun kravatlarını takmasını ya da yapılan harcamaları eleştirmesini engellemiş miydi?

[1] (Fr.) Üçlü ilişki. (Çev.)

7

"Deli olan *onlardı*, ben değil! Beni tanrı bilir ne kadar süreyle yatağa bağladılar. Soluk alamıyordum. Doğrulmama izin vermeleri için yalvardım –yalnızca beş dakikalığına– ama onlar bana güldüler. Yanımdaki yatakta George Washington yatıyordu. 'Bırak da sana sevgilim diyeyim, sana âşığım...' Gece gündüz hep bu şarkıyı söylerdi. Kadın beni deli etti. Bütün gün, bütün gece – *sevgilim... sevgilim*. Daha fazla katlanamazdım. Sonunda patladım.

"Tanrım, kayışlarla bağlanmanın ne demek olduğundan haberiniz var mı? Yok, tabii. Tekme atarsın, haykırırsın, küfredersin. Gelip karşına dikilirler ve başlarını sallarlar... gülerler. Seni deli olduğuna inandırırlar –öyle olmasan bile. Bir süre sonra bitap düşersin... sesin kesilir. Sonra Tanrıya yakarmaya başlarsın. Ne dediğini bilmezsin, ama yalvarırsın, sızlanırsın, bir solucan gibi sürünürsün. Yeniden gelir, o soğuk, kertenkele gözleriyle sana tepeden bakar ve haykırırlar: 'Sus! Kes sesini!' Lanet okur, yeminler eder, ağlar, her şeye söz verirsin, ama onların ağzından başka şey çıkmaz: 'Sus! Kes sesini!'

"Bakın! Şu izlere bakın! Bunları o kan emiciler yaptı. Durun... dahası da var, size göstereyim. Hildred, gö-

güslerimi gördün... bana neler yaptılar! Bir gün onları öldüreceğim; pis hayvanlar!

"Beni hiç unutamayacaklar! İki kez ellerinden kurtuldum. İkincisinde George Washington'ın kayışlarını kestim, onu serbest bıraktım. Bütün koğuş birbirine girdi. Camları kırdık, dans ettik, şarkı söyledik... Ödlerini kopardık, inanın..."

Vanya'nın ateşler içinde kıvranan beyni, neşterin altındaki kurbağa gibi seğiriyordu. Öyküyü dört ya da beş kez aktarmış olmasına karşın, ısrarla yeniden, yeniden anlatıyordu... Her şeyi öğrenmelerini istiyordu... hep bir ayrıntıyı atlamaktan korkuyordu.

Hildred'in, dostu Vanya'yı terk ettiği gece ne olmuştu? Hildred onun bir yabancıyla gitmesine neden izin vermişti; özellikle Vanya sarhoşken ve kendinde değilken? En iyi dostunu kıskanmış mıydı, yoksa bir başkasıyla randevusu mu vardı? Peki, Vanya'nın kaybolduğundan nasıl hemen emin olabilmişti? Bunlar, Tony Bring'in yanıtlayamadığı sorulardan birkaçıydı. Başından geçenleri anlatması için Vanya'yı yüreklendiren kendisiydi. Hildred'in karşı çıkmasına aldırmadı, Vanya'yı ustaca, sezdirmeden kışkırttı. Duygulanmış gibi numara yaptı, kadının etkileyici anlatımını alkışladı, kırılma noktasına geldiğini görünce de yatıştırdı. Zaman zaman izin isteyip banyoya gitti, notlar aldı. Geri dönüp onu yeniden ateşledi, unuttuğu şeyleri anımsattı, kendisiyle çeliştiği zaman düzeltti, yalan söylediğini anladığı zaman bile ona katıldı...

Öykü parça parça tamamlandığı zaman, neler olup bittiği de anlaşıldı: Vanya, Hildred ve hiç tanımadıkları bir adam, hep birlikte Caravan'da kafayı çekmişlerdi. Hildred, Vanya ile birkaç aptalca konuşmadan sonra, ansızın çekip gitti. Adam Vanya'ya evine kadar eşlik etmeyi önerdi. Taksiye binince sürücüye kent dışına çekmesini söyledi. Vanya evine götürmesi için adama yal-

vardı, ama adam hiç aldırmadı, Vanya'yı kucağına çekmeye çalıştı. Bir süre itişip kakıştılar. Vanya daha ne olduğunu bile anlamadan kendini yerde buldu, adam üzerine çıkmış, Vanya'yı dövüyor, kollarını büküyordu. Vanya kendine gelince, kaldırımda, bir yangın musluğunun yakınında yattığını ayrımsadı. Bir süre sersem sersem orada oturdu, anahtarını bulmak için ceplerini karıştırdı. Sonunda güçbelâ doğruldu, topallayarak yürüdü. Şakağında kurumuş bir kan pıhtısı vardı, yürürken dalgın dalgın pıhtıyı kopardı.

Nerede olduğunu çıkaramıyordu – sokaklar boş, sokak adlarıysa yabancıydı. Bir süre sonra pislik ve karanlık daha da arttı, gri bir pus kırık dökük barakaları, bacaları, enkaz halindeki binaları sardı. İçini umarsızlık, ürküntü kapladı. Belki de artık New York'ta değildi. Belki de kaçırılmıştı. O sırada arkasından yaklaşan bir kamyonun homurtusunu duydu. Sürücüye el salladı. Kamyon durdu, Vanya ön koltuğa tırmandı. Kamyon bir taşıma şirketine aitti; sürücünün yanında iki erkek vardı – Polonyalılar, diye düşündü. Kendisini Brooklyn Köprüsüne götürmelerini istedi, kabul ettiler. Bundan sonra tek bir sözcük bile konuşulmadı. Başına ne geldiğini, burada ne aradığını filan sormadılar. Hiç sesleri çıkmıyordu. Vanya dehşete kapılmıştı. Onu gerçekten de Brooklyn Köprüsüne mi götürüyorlardı acaba? Ya götürmüyorlarsa? Buradan nasıl kurtulacağını bile merak etmiyordu. Hiçbir şey düşünemiyordu. Yalnızca susuyor ve titriyordu. Elini kolunu bağlayan, belli belirsiz bir korkunun dışında kafası bomboştu. Beyni taşlaşmıştı sanki.

Sonunda kamyon durdu. Aynı anda aracın içinden dört ya da beş tane, iriyarı erkek fırladı. İçlerinden biri uzandı, Vanya'yı çekip indirdi. Onu bir binaya soktu. İçerisi zifiri karanlıktı. Bir kibrit çaktı, sonra biri Vanya'yı içine mum sokulmuş bir şişenin durduğu köşeye

doğru iteledi. Adamlar kendi aralarında konuşmaya başladılar – alçak sesle, hızlı hızlı. Vanya bir tek sözcüğünü bile anlamıyordu. Aynı anda pek çok dili konuşur gibiydiler.

Vanya hiç ağzını açmamıştı; karşı çıktığını gösteren bir işaret bile yapmamıştı. Birden kendi kendine, bağırmalıyım, dedi ve bağırmaya çalıştı, ama boğazından yalnızca hafif bir sürtünme sesi çıktı. Aynı anda büyük, kıllı, terle ve kirle kaplı bir elin ağzına kapandığını hissetti. Hemen hemen aynı anda giysileri çekip alındı. Bir an onu çorapları dışında çırılçıplak bir durumda, öylece bıraktılar, kafa kafaya verip kısa, anlaşılmaz bir görüşme yaptılar. Çorapları kayıp duruyordu, eğildi, çoraplarını yukarı çekti. Bir dakika kadar çorapları düzgünce çekili, çırılçıplak dikildi. Ansızın bir kol dizlerinin altına kaydı, Vanya'yı havalandırdı. Vanya masanın üzerine hızla çarparken belkemiğinin çatırdadığını duydu, ağzını kapatan el onu boğuyordu. Karnının üzerine soğuk bir kemer geçirildiğini, hemen ardından kemerin hızla, şiddetle çekildiğini hissetti. Ellerini tutup masaya bastırdılar. Bacakları serbestti, aklına yapacak başka bir şey gelmediği için sağa sola çılgın gibi tekmeler savurmaya başladı, tam o sırada üzerine müthiş bir ağırlık abandı. Oda kardı...

Gözlerini açınca ağzında konyak tadı hissetti. Yeniden tekmeler savurmaya başladı, ağırlık bir kez daha üzerine abandı... yeniden, yeniden, yeniden... odadan koskoca bir alay geçiyordu sanki.

Ayıldığı zaman limanda, bir hendekte yatıyordu. Var gücüyle haykırdı – ama kimse gelmedi. Sesi giderek yükseldi, çığlık çığlığa bağırdı. Sonunda ayak sesleri, ardından da bir şeye çarpan bir sopanın tekdüze gümbürtüsünü duydu. Karanlık onu bir kez daha sardı, ama bir yanıp bir sönen düğmeler, bir de üzerine eğilen bir adam vardı. Soluğu iğrençti, gözlerinde yeşil şişeler oy-

naşıyordu, sonra tekerlekler gıcırtıyla bir kez daha döndü, Vanya sarsıldı, belkemiği çatırdadı, onu rendeleyerek parçalamamaları için onlara yalvardı. Onu karanlık bir odaya taşıdılar. Soğuktu, çoraplarının sıyrıldığını hissetti. Şiş duvarlardan fırlayan gölgeler üzerine çullandı, lizol kokan yumuşak, ıslak bir el dudaklarına yapıştı. Mücadele etmeyi denedi, ama kollarıyla bacakları bir mengeneye sıkıştırılmıştı ve mengene buzdan yapılmıştı, üzerine çıkan tonlarca ağırlık onu aşağıya doğru bastırıyor, alev alev yanan etini dağlıyordu. Bir süre sonra gölgeler yok oldu, Vanya kurtulmak için bu kez var gücüyle, sessizce ama hırsla çabaladı. Belinc ağrılar saplanıyordu, kasları düğüm düğümdü, belkemiği –belkemiği bir baltayla kırılmıştı sanki. Birinin gelmesini, boğazından aşağı konyak dökmesini, onu kaldırıp yeniden havaya fırlatmasını bekledi. Ama kimse gelmedi.

Bir düşteydi. Düşünde, bütün bunları düşlediğini gördü. Ama uyandığı zaman hâlâ yatağa bağlı olduğunu, yatağın çevresinde birilerinin durduğunu gördü: Şeytan yüzlü, sağır kadınlar ve erkekler. Bir araya toplandılar, sağdan sola kaydılar, yaklaştılar, üzerine düşecekmiş gibi eğildiler, sonra uzaklaştılar; başının üzerinde melekler gibi dönüp durdular, şişko kıçlarıyla göğsüne kondular; devrildiler, sonra yeniden toparlandılar; karaltılardan oluşan bir sütun gibi. "Sus!" dediler. "Kes sesini!" Onları itmek istedi, ama kollarını kıpırdatamadı. Felç olmuştu.

Saatlerce, saatlerce kimse gelmedi, duvarlar kıpırtısız ve beyazdı, hiçbir şey değişmedi. Bu tekdüzelik onu deli ediyordu; deli olduğunu biliyordu, çünkü deli olmadığın zaman bir şeyler olurdu, duvarlarda kapı vardı ve bunlar açılırdı, güneş ışığı, kokular, gelip geçen insanlar olurdu, ellerini oynatabilirdin... Sonra, çok daha sonra – ona hattalar gibi gelen bir süre sonra yüzler yeniden göründü. Şimdi farklıydılar; daha yumuşak, üs-

telik eskisi kadar sağır değil. Vanya'nın kayışlarını çözdüler, ona sevecenlikle dokundular. Bunlar melekti, ama çılgın, çılgın melekler. Su istedi, oysa onlar *Zerdüşt*'ten bir şeyler söylediler. Onlar konuşurken birden çok tuhaf, çatlak bir ses duyuldu, bir şarkıyı yalan yanlış söylüyordu; karnından konuşan birinin bir bardak su içerken çıkardığı sesi andırıyordu. Melekler de şarkıya katıldı. Bir ağızdan, uyum içinde söylüyor, gözlerini şehvetle yuvarlıyorlardı. Şarkı onlar gittikten sonra da sürdü; başlarda tavana yakın, yüksek bir yerden, sonra doğruca Vanya'nın yatağının altından. Kulağa bir küvetin içinde söyleniyormuş gibi geliyordu ve küvet çatlaktı. Hep o çatlak ezgi, hep aynı, yağlı sözcükler... tekrar, tekrar, otomatik bir makinenin karnına yerleştirilmiş bir gramofon dönüp duruyordu sanki.

3. BÖLÜM

1

Gece oldu, Tony Bring düşüncelerinden kaçtı. Hildred evde, Vanya ile birlikteydi, sonra gittiler, daha doğrusu lanetlerle, şiddete başvurma tehditleriyle sonuçlanan bir sahnenin ardından kaçtılar.

Tony sefil bir anıdan ötekine kederle gidip geliyordu. Zaman geçti ama o hiç kıpırdamadı; göğsü bomboştu, eklemleri son hareketi yapmışçasına gevşedi; derin, sonsuz bir uykuya yuvarlandı. Sonunda, gözler cam gibi parlayarak yusyuvarlak açıldığı ve yeryüzündeki bütün sesler kesildiği zaman böyle mi olacaktı?

Geceye özgü gölgeler uzadı, kasvetli bir düşsellikle duvara vurdu. O iri, hüzünlü gözlerini gölgelere dikti, dikkatle baktı; gölgeler titredi, oda hafifçe dönmeye başladı. Dudaklarına bir dizi bildik deyim saldırdı – *Saygın bir ad, değerli bir merhemden, ölüm günü doğum gününden daha iyidir... ölüm hiçbir şey bilmez, hiçbir ödülü de yoktur, zira bütün anılar silinmiştir.* Dudaklarından sel gibi akan sözcüklerle Napoleon'un mezarının başında duran Bob İngersoll'u düşündü; ölüm döşeğinde sözünden dönen bütün kâfirleri düşündü, kulaklarında bir ses yankılandı: "*Akıllı adam nasıl ölür? Bir aptal olarak.*"

Deyimler beyninden karmaşık bir buluta sarınmış olarak fışkırıyordu, kilisede geçirdiği bütün pazar sabahları karman çorman bir düşte birleşmiş, düşten geriye saygın bir lütfun çerçöpünü süpüren, güçlü, Presbiteryen bir sesten başka bir şey kalmamıştı. Burun deliklerine defne ispirtosunun kokusu doldu, sert kıllı bir bıyığın bir kez daha dudaklarına bastırıldığını duyumsadı. Tatlı, sokulgan bir ses kulağına bir şeyler fısıldadı ama o dönüp bakmadı, çünkü yaşlı adamın boğazı tıpkı açık bir mezar gibi görünüyordu.

Açık pencerenin önünde durdu, kendini ürpertici esintilere bıraktı. Kıştı, her şey ölüydü. Derin, acısız bir uyku. Avluda kuru, çıplak bir ağaç. Yarın sabah Hildred cama gidip de, diye düşündü, donmuş bedenimin bir lanet gibi gökyüzüne yapıştığını görünce çok komik olacak. Ama sabah onu ne durumda ya da nerede buldukları ne fark ederdi ki? Sabaha kadar, bütün sabahlara karışmış olacaktı o.

Yatağa girdi, örtüyü üzerine çekti. Eklemleri yavaş yavaş uyuştu; kızarmaya, yanmaya başladı. Payına dakikalar mı düşmüştü, yoksa saniyeler mi? En azından bir not bırakmak zorundaydı; son an herkes bir not bırakırdı. Bir sıçrayışta yataktan çıktı, telaşla kâğıt kalem aradı.

Sözcükler bir kamçı eşliğinde, zorla yazdırılmışçasına peş peşe döküldü, kaygan, beyaz yüzeyi kesintisiz, düzensiz bir çizgi halinde lekeledi. Bitirince, daha şimdiden bir mezarın kokusunu taşıyan, soğuk, küflü bir soluğun başının üstünden geçtiğini duyumsadı. Kalem elinden düştü, ağır gözkapakları kapanırken bir başka zamana, sonu olmayan bir dünyaya, demir bir arpın hüzünlü notalarının duyulduğu, donmuş bir ıssızlığa kayıverdi.

Issızlığın donmuş kıyısında kızıl ırmaklar sızdıran, alev alev yanan bir top vardı. Artık sonun geldiğini bili-

yordu, bu kanlı, için için yanan kıyamet küresinden kurtuluş yoktu. Dizlerinin üzerindeydi; başı kızgın, kapkara bir pisliğe gömülmüştü. Ansızın bir el onu ensesinden yakalayıp geriye, bataklığın içine savurdu. Kolları kıskıvrak bağlanmıştı. Tepesinde, kemikli dizlerini onun göğsüne gömmüş, çıplak bir acuze vardı. Kirli dudaklarıyla erkeği öptü, soluğu bir gelininki kadar yakıcıydı. Kadının kemikli kollarıyla onu daha da sıktığını, karnına doğru bastırdığını hissetti. Kadının beli kalınlaştı, yumuşadı, göbeği beyaz ve dolgundu; ağır bir tomurcuk gibi erkeğe abanmış, ağzının taçyaprakları şehvetle açılmıştı. Birden, pençeye benzeyen elinde parlak bir bıçak ışıdı; bıçak indi, erkeğin boynuna, gözlerine kan fışkırdı. Kulaklarının patladığını, ağzından kan boşaldığını hissetti. Kadın başını eğdi, pullarla kaplı dudaklarını onun yanaklarına sürttü. Kanlı yüzünü kaldırdı, bıçak bir kez daha indi, erkeğin yanağını sıyırarak kaydı, boğazına saplandı ve gırtlağını yardı. Kadın onun kulakmemelerini hızla, ustaca kesiverdi. Gökyüzü kuğularla ve gümüş balinalarla çalkalanan, kocaman, kızıl bir ırmaktı; kof, alaycı bir ezgi ıssızlığı doldurdu, kuğular uzun boyunlarını gergin teller gibi titreterek uçtular...

Kapı vuruldu, sonra da açıldı. Adının söylendiğini duydu. Döndü, derin derin iç geçirdi.

Hildred yatağa atladı. "Tony, ne yaptın?" Erkeği kucakladı, öne arkaya sallandılar. Denizde boğulan bir ırmak gibi. Yine birleşmiş, her zaman olduğu gibi ve bundan böyle hep olacağı gibi, tek bir beden olmuşlardı. Hiçbir şey, ne olursa olsun hiçbir şey onları ayıramazdı artık.

Sonra kapıya sertçe vuruldu. Hildred titredi, erkeğin ellerinden kurtulmaya çalıştı. Tony, "Kıpırdama!" diye fısıldadı, kadına doladığı kollarını biraz daha sıktı.

Kapı bir kez daha vuruldu – bu kez daha hızlı, ısrarcı ve tehdit edici.

Vanya içeri girdi... *á la Modjeska.* Salıneyi soğukkanlı, kavrayışlı gözlerle inceledi. Yatağın yanında durdu ve bitkin bir halde yatan karaltıyı Lord İmmanuel'imizin ikonuymuş gibi saygıyla süzdü. Alçak, içli dışlı bir sesle Hildred ile konuştu; konuşurken gözlerini yavaş yavaş yataktan ayırmış, duvarların ötesindeki, çok uzaklardaki görünmez bir nesneye dikmişti.

Hildred kaygıyla erkeğin üzerine eğildi. "Vanya senin için yapabileceği bir şey olup olmadığını soruyor," dedi.

Erkek onu kendine doğru çekti. "Çekip gitmesini söyle," diye fısıldadı.

Hildred kendini çekip kurtardı, aklı karışmış bir halde Vanya'ya baktı. "Dinlenmek istiyor," dedi. "Pekâlâ Tony, yatıp dinlen. Seni bir süre yalnız bırakacağız. Az sonra döneriz."

Vanya çoktan dışarı süzülmüştü bile. Basamakları iniyordu.

"Buraya yalnız mı döneceksin?" diye sordu Tony.

"Evet," diye yanıtladı Hildred. "Yalnız döneceğim."

"Öyleyse, al şunları, diyerek buruşmuş kâğıtları kadının eline tutuşturdu.

2

Hildred tam iki buçuk saat sonra döndü – Vanya ile birlikte. Mutluluktan ışıl ışıldılar. Odada kuş gibi oradan oraya sekerken, tatlı tatlı şakıyorlardı. Gelip yatağın kenarına oturdular, iki yardım perisi gibi onunla ilgilendiler.

"Neden bu kadar mutsuzsun?" diye sordu Hildred. "Bu kadar geç kalacağımızı sanmıyorduk."

"Zaman uçup gidiyor," dedi Vanya. Yüzünde dalgın bir anlam vardı, gözlerindeki kozaları Hildred'in ötesinde bir yerlere dikmişti.

"Keşke kıpırdamadan dursanız," dedi Tony. "Ve konuşmasanız."

Hildred, "Sinirlisin," dedikten sonra birden yanında bir şey getirmeyi unuttuğunu anımsadı.

Onlar gittikten bir süre sonra Tony Bring yataktan çıktı, camları kapadı, ağır ağır giyinmeye başladı. Hildred'in eve dönünce kayıtsızca fırlattığı çantası hâlâ yazı masasının üzerindeydi. Ona verdiği ve eskisine göre daha da buruşuk görünen sayfalar çantadan taşmıştı. Kâğıtları aldı, eliyle düzeltti, bunu yaparken sırasının karışmış olduğunu ayrımsadı, ama hızlı okumanın yarattığı bir düzensizlik değildi bu. Sayfaları yaydı, daha ya-

kından inceledi. İşaretparmağını izledi – sağda solda yağ lekeleri vardı, sayfalardan biri sigarayla yanmıştı. Ama bazısına dokunulmamıştı bile.

Zamanın nasıl uçup gittiğini artık anlamıştı. Çok acıkmış, bir lokantaya gidip tıkınmışlardı. Yemeğin gelmesini beklerken, Vanya'nın mektuba bir göz atmayı önerdiğine hiç kuşku yoktu. Mektup mu? Ah, Hildred onu bütünüyle unutmuştu. Mektubu birlikte okudular; Hildred yumuşak çamurun içinde zar zor ilerlerken, Vanya iskemlesinde geriye yaslandı ve havaya mavi duman halkaları üfledi. Zaman zaman küçük bir yorum: "Bana kalırsa onu gerçekten seviyorsun!" ya da "Sana 'akbabam' derken ne demek istiyor?" Buna benzer şeyler. Sonra garson yiyecekleri getirdi, mektup bir yana itildi ve üzerine biraz çorba sıçradı. Garson büyük bir olasılıkla Hildred'in omzunun üzerinden mektuba şöyle bir baktı, birkaç satırını gülümseyerek okudu. Gülüp söyleştikten sonra yarın, belki de bu gece için planlar yaptılar, o sırada kahveler geldi. Sigara izmaritleri fincanların ıslak tabaklarında birikti. Sonra, dirseklerini masaya dayayıp öne eğildiklerine ve koyu bir sohbete daldıklarına hiç kuşku yoktu, çünkü ne zaman bu pozu takınsalar, lokantadaki bütün bakışlar onlara çevrilirdi. Birbirlerine dünyada bir eşlerinin daha olmadığını itiraf etmişlerdi herhalde; dünyaysa rezil, aptal bir yerdi. Bu biçimde boş boş gevezelik ederken dirsekleri masaya daha da gömüldü, zaman uçup gitti; birlikte oldukları, karınları tok olduğu için mutluydular.

Düşlediği sahneyi daha da canlı bir hale getirmek istercesine gözlerini yumdu. Dudakları arada bir kıpırdıyordu. Her şeyi dupduru bir biçimde görüyor, hareketlerini, konuşmalarını yönlendiriyordu. Bir oyunun gerçeklikten daha gerçek olması gibi, onların kendi kendilerine yorumlayamadığı şeyleri onlar adına yorumlayabiliyordu. Her ayrıntı kör edici, kavurucu bir ışıkta tek

tek belirginleşti. Hildred'in son davranışına, dudaklarında bir kahkahayla döner kapıdan geçerken, yanında bir şey götürmesi gerektiğini ansızın anımsayışına kadar. Evet, garson yağlı ceketiyle, buruşmuş kâğıtları sallayarak onlara doğru koştu...

Basamakları koşarak, aceleden tökezleyerek çıktılar. Onu güzelce giyinmiş, mektubu avuçlamış bir durumda karşılarında bulunca, afalladılar. Bir dakika sonra kulağına merdivendeki ağır gümbürtü çalındı, sonra kapıda sağlam yapılı bir herif belirdi, peşi sıra sürüklediği bir sandığı getirip kalın halının üzerine bıraktı.

Tony Bring kaşlarını çattı, bir ona, bir ötekine baktı.

Vanya kıkırdadı: "Sandık benim."

Erkek, Hildred'e yaklaştı; sesi öfkeden titriyordu. "Sandık konusunda sana ne söylemiştim?"

"Ah, bu uygun bir zaman değil..." diye başladı Hildred.

"*O Allahın belâsı şeyi derhal çıkar buradan!*"

"Ama Tony..."

"*Bana Tony deme! At şunu dışarı... derhal!*"

Vanya söze karıştı: "Ama hiç paramız kalmadı, geri götüremeyiz."

"Götüremezsiniz demek? Bakın size göstereyim." Sandığı koridora sürükledi, merdivenin tepesinde şöyle bir dengeledi, sonra da itiverdi. Parçalan tahtanın çatırtısı duyuldu. Bir kapı hızla açıldı, bir kadın bağırarak dışarıya fırladı.

Hildred, "Delirdi!" diye haykırdıktan sonra Vanya'yı kolundan yakaladığı gibi basamaklardan aşağıya koştu.

4. BÖLÜM

1

Yeni ev geniş ve karanlıktı. Bir zamanlar bir çamaşırhaneydi. Tavandaki kaba kancalardan insanın kaşına sürtünen sicimler sarkıyordu. Çuval bezinden yapılma perdelerden içeri sarı, soluk bir ışık damlıyordu. Hildred güneş ışığından nefret ederdi.

Eve bitişik olan müştemilatta, bulaşıkların biriktiği kocaman, demir bir lavabo vardı. Tek ısı kaynağı, bozuk bir şömineydi. Kimsenin aklına bir gaz sobası ya da giysi dolabı falan bulunup bulunmadığını sormak gelmemişti. Bütün olumsuzluklarına karşın Hildred ile Vanya buraya bayılmışlardı. Tam da bohem kişiliklerine seslenen bir barınak türüydü.

İzin alır almaz odaları yeni baştan döşemeye koyuldular. Yeşil duvarlar uranyum-radyum karışımına, tavansa tüyler ürpertici bir leylak rengine çevrildi; ampuller pembeye boyandı, açık saçık resimlerle süslendi. Sonra sıra duvar resimlerine geldi. Vanya önce kendi odasından başladı. Banyodan demir parmaklıklı bir pencereyle ayrılan, küçük bir hücreydi. Sifon, bez karyolasının hemen üstünde asılıydı. Suyun hafif, çağıltılı şırıltısı sinirlerini yatıştırıyordu.

O çalışırken evin sahibi olan Danimarkalı kız kardeşler gelip istekli gözlerle onu izlediler. Alt kata sosisli sandviçle bira taşıdılar, biraz daha yakınlaşınca da o

uzun, siyah purolarını yanlarında getirip kayıtsızca ve derin bir hoşnutlukla tüttürmeye başladılar. Vanya'nın bu alışkanlığı benimsemesi fazla uzun sürmedi. Buna tek direnen Hildred oldu; puro içmenin pespayelik olduğunu söylüyordu. Belki de öyleydi.

Bir gün Vanya olanca cesaretini toplayıp kız kardeşlerden kendisine poz vermelerini istedi. Önce gururları okşandı; ama çıplak poz vermelerinin istendiğini kavrayınca caydılar. Sonra, azıcık ısrar edilince, kabullendiler – bütünüyle çıplak değil de, iç gömleği ve çorapla. Böylece, her gün ağızlarında purolar, bir içki âlemindeymiş gibi düzenlenen vücutlarıyla, soğuktan titreşerek poz verdiler. Vanya kırık bir tabağı aslına uygun olarak onaran Japon bir sanatçı gibi, bu aç Meryemleri betimledi; hiçbir kırışığı, çizgiyi, ayrıntıyı atlamadı.

Evin duvarları kısa bir süre sonra soluk almaya, çığlık atmaya ve dans etmeye başladı. Vanya'nın yaratıcılığı sınırsızdı. En uçta, müştemilata bitişik olan duvarda üst üste yığılan gökdelenlerin oluşturduğu sirk, efsaneyi başlatıyordu; engin boşluklarda, dev boyutlu kentlerin halkı kadife çimenlerin üzerinde yoz zevklerin peşine düşmüştü. Paris denen Sodom, bu Sodom'dan[1] bir adım uzaktaydı – gazete satılan kulübeleri, helâları, rıhtım ve köprüleri, fışırtılı bulvarları ve çinko barlarıyla Paris. 'Montparnasse' sözcüğünün altındaki dar panoya bakan biri, üzerine belediyeye ait bildirilerin yapıştırıldığı bir *urinoir*'in[2] içinde duruyormuş duygusuna kapılıyordu. Sayılardan oluşan, alt alta dizilmiş tablolar, cinsel hastalıkların korkunç etkilerini gözünün önünde canlandırması için insanın düş gücünü zorluyordu. Odaları sırayla dolaşmak, uygarlığımızın acı veren bir kesitiyle yüzleşmek demekti: Makineler, gecekondular, para babalarının görkemli salonları, gizli içki satılan yerler, gülünç gazeteler, dans salonları, akıl hastaneleri –hepsi de bir

[1] Tevrat'ın ilk kitabında adı geçen, kötülüğü ve sapkınlığıyla ünlü kent. (Çev.)
(Fr.) Tuvalet, helâ. (Çev.)

renk ve tartım girdabında eriyordu. Yetmezmiş gibi, duvarın özel bir bölümü gerçek-dışına ayrılmıştı. Vanya burada kendine bilinçsizce resmetme özgürlüğünü tanımıştı. Burada çiçekler insana özgü, heybetli organlarla boyatıyor, çenelerinden salyalar akıtırken utanmazca çiftleşiyorlardı; tapınakların önyüzlerindeki dev boyutlu, şiş memelerden süt fışkırıyordu; bellerine Kuranlar ve Tevratlar bağlamış çocuklar yaşlılara yol gösteriyordu; basılması olanaksız sözcükler kanla kaplı gökyüzünde yüzüyor, Pitagor ya da Walther von der Vogelweide gibi sapıkların kullandığı zeplinler başaşağı süzülüyordu; denizayıları eşeklerle yan yana geziniyorlardı, kuyruklarına günbatımları resmedilmişti.

Tony Bring inanamayan gözlerle baktı, alkışladı, birkaç öneride bulundu; bu kirli tırnaklı dâhinin yaratıcılığına hayran olmaktan kendini alamamıştı.

Yalnız kalınca her zamanki gibi ya derin düşüncelere dalıyor, ya da karamsar bir ruh haliyle odadan odaya dolaşıyor, duvarları dalgın dalgın seyrediyordu. Hildred dönünce (hâlâ Caravan'da çalışıyordu) kadının karşısında donmuş bir istiridye gibi oturuyordu. Tony Bring onların canları istediği an ortadan kaldırıverdikleri bir şifre gibiydi. Ayak altında dolaşırsa ona tosluyor, onu bir sarkaç gibi devinecek biçimde kuruyorlardı. Bir sarkaç! Tiktaklarıyla onların gelişlerini ve gidişlerini sayan bir şey. Her geçen gün durum daha da saçmalaşıyordu. Özellikle Hildred ortalıktayken. Bir cümleye tam ortasından başlıyor, ya da erkeğin eline bir kitap aldığını görmesine karşın ondan kalkıp çalar saati kurmasını istiyordu. Onlardan kendisiyle tartışmalarını, taşkın sevgi gösterilerinde bulunmalarını, şiirler okumalarını istiyordu. Derin derin düşünmek değil, kıvılcımlar saçmak istiyordu. Sözcükler... sözcükler... sözcükler... Onları bir lokmada yutuyor, sonra kusuyor, biriktiriyor, bir hokkabaz gibi çeviriyor, emziriyor, yatağa taşıyor ve kirli bir pijama gibi yastığın altına sokuyor, onların

üzerinde uyuyup üzerinde horluyordu. Sözcükler... Hildred ile ilgili bütün anılar silinse bile geriye bir şey kalacaktı: ONUN SÖZCÜKLERİ.

Tony Bring yatma zamanının geldiğini onlara saatlerce öncesinden anımsatmaya başlıyordu; ileri giden bir saat gibi. Yine de ancak sabahın beşine doğru, kamyonlar gümbürtüyle geçmeye başladığı ve sütçünün atının o bildik nal sesleri duyulduğu zaman yatmaya hazırlanıyorlardı. Sonra, Hildred ile Tony Bring yatağa girip de tam da uykuya dalmak üzereyken, Vanya kendi kendine mırıldanarak koridorda sinsi sinsi dolaşmaya koyuluyordu. Bazen gelip kapılarına vuruyor, Hildred'i yataktan çıkartıp onunla fısıltılı bir sohbete dalıyordu.

Peki, neler konuşuyorlardı? Hep aynı saçmalıklar: Vanya kendini iyi hissetmiyordu... Vanya evden kötü haber almıştı... Vanya yine deliler koğuşunu anımsamıştı. Bazen de neden, yalnızca tuval üzerinde yaptığı kötü bir başlangıcın yol açtığı, geçici bir ruhsal çöküntüydü.

"Beni dinle," dedi erkek bir gece, birbirlerine sarılmış yatarlarken, "Bir geceyi olsun seninle baş başa tamamlayamayacak mıyım? Seni hep onunla paylaşmak zorunda mıyım?"

"Ama beni *paylaşmıyorsun ki*," dedi Hildred, ona sevgiyle sokularak.

Tony Bring ertesi akşam birlikte bir yerlere gitmeyi önerdi, Hildred buna hemen karşı çıktı. Öncelikle, bir geceliğine bile olsa izin yapamazdı.

"Peki, ya işin bittikten sonra?.."

"Bakarız," dedi Hildred. "Ama yarın gece zaten olmaz. Yarın birisiyle buluşacağım."

Bu buluşmalar para demekti. Tartışmak anlamsızdı.

Sonunda tuhaf bir şey oldu ve randevusunun iptal edilemeyecek kadar önemli olmadığı anlaşıldı. Araya başka, çok daha önemli bir şey girdi. Hiç beklenmedik

bir biçimde, ansızın. Hildred'in eski müşterilerinden biri tam akşam yemeği saatinde Caravan'a uğradı ve ona iki tane tiyatro bileti sundu; kabul etmediği takdirde biletler yanacaktı.

Ona menekşe getirmeyi kimsenin unutmaması da bir başka tuhaf durumdu. Tony uygun bir anda şu menekşe konusunu açtı. Ama yine yanılmıştı; genellikle olduğu gibi. Menekşeleri ona o adam getirmemişti, onu tiyatroya götüren de o değildi. Tiyatroya Vanya ile birlikte gitmişti.

"İyi de, menekşeleri kim verdi?"

"Başka biri."

"Peki ama, kim?"

"Kim mi? Şu İspanyol." Tony Bring'in İspanyolu çok iyi tanıdığından emindi sanki, oysa erkek bu adı ilk kez duyuyordu. Öte yandan, bu konuda da yanılmış olabilirdi, çünkü kadının anlattıklarını çoğunlukla dinlemezdi.

Menekşe öyküsü kısa bir süre sonra aydınlandı. Hildred'e çiçek vermek için Caravan'a uğrayan bir sürü budala vardı. Ama bir gün, konuyla ilgili, beklenmedik bir patırtıdan sonra (Tony Bring'in eski yaraları kaşımak gibi kötü bir huyu vardı), Caravan'ın az ilerisinde, köşe başında bulunan çiçekçiyle konuşmayı kararlaştırdı.

Dükkânı Yunanlı bir adam işletiyordu. Tony Bring içeriye girdi, gelişigüzel bir tavırla, iki genç bayanın sık sık ısmarladığı menekşeleri sordu. Yunanlı omuzlarını silkti. Hangi genç bayanlar? Menekşe satın alan öyle çok genç bayan vardı ki.

Tony Bring onları tarif etti: Uzun yele, çıplak ayaklar, yeşil yüz.

"Ha, onlar mı! Elbette... elbette. Evet, onlar!"

Birkaç saat sonra dükkâna geri dönüp bir demet çiçek aldı. Elinde buketle yürürken kendini bir aptal gibi hissediyordu. Caravan'a girip de çiçekleri onlara sundu-

ğu zaman kendini daha da gülünç hissetti. Öğle yemeği saatiydi, içerisi tıklım tıklımdı. Hildred onu hemen gördü; hızla yaklaştı, elini okşadı. Sonra kolundan tutup dışarı çıkarttı. Demir parmaklıkla çevrili, küçük avluda durdular.

Tony Bring'in cebinde *Potemkin* için iki bilet vardı. Hildred buradan uzaklaşmanın, erkeğin istediği gibi onunla bir gece geçirmenin bir yolunu arayacaktı. Kadının önerisine uyup bir süre caddede bir aşağı bir yukarı gezindi. Hildred yeniden göründüğü zaman yüzünde üzgün bir anlam vardı. "Çıkamıyorum," dedi. "Bu akşam garson kızlardan çoğu eksik."

"Peki hasta olduğunu söyleyemez misin?"

Hayır. Bu numarayı artık yutmuyorlardı.

Tony Bring kolu kanadı kırılmış bir halde uzaklaştı. Köşe başına gelince arkasını döndü. Hildred ona el sallıyordu. Kadının yüzündeki düş kırıklığı içtendi, öte yandan gülümsüyordu da.

Sinemanın önüne gelince durdu, içeri dolan kalabalığa baktı. Siyonist bir toplantı vardı sanki. Göründüğü kadarıyla, kimse yalnız gelmemişti. Genç, kılıksız bir çift gördü, gişeye doğru umutla ilerliyorlardı. Yanlarına gitti, biletleri onlara uzattı. Onlar teşekkür ederken, sırtını dönüp uzaklaştı. Kalabalık tarafından yutulmuş ve tuhaf bir yere sürüklenmişti. Kaldırımdaki bir çatlağa doluşan bir karınca sürüsü gibi deviniyorlardı. Bu akıntıyla birlikte sürüklenir, şu ya da bu yola saparken, bir çevrintiye kapılmış bir saman çöpü gibi, dümensiz, iradesiz dönüp dururken, birden kararını verdi; Caravan'a geri dönecekti; belirli bir nedeni yoktu, yalnızca ani bir dürtüydü.

Parmaklıklara yaslandı, pencereden içeriye baktı. Kocaman tepsileri havaya kaldırmış, masaların arasında dolanan, arada bir durup kolunu bir kızın beline nasıl dolayacağını ya da butlarını nasıl çimdikleyeceğini bilen, yeni bir Alec ile söyleşen kızları süzdü. Ama Hild-

red görünürlerde yoktu. İçeri girdi, onu sordu. Gittiğini söylediler.

Sonradan anlaşıldığına göre, tuhaf bir rastlantı olmuştu. Hildred sonuçta gidip *Potemkin'i* izlemişti. Hem de o gece. İspanyol içeri girivermişti –son dakikada– tam o sırada hasta olduğu için bir süredir işe gelmeyen bir kız görevine dönmüştü. Ve, inanması güç ama, İspanyol'un da *Potemkin'e* iki bileti vardı. Gerçekten şaşırtıcıydı. İşte yaşamda böyle şeyler oluyordu. Hildred onu geri çevirmemişti elbette. Ayrıca, oraya gitmesinin nedenlerinden biri de, izleyicilerin arasında Tony Bring'i görme umuduydu.

Ama Tony Bring filmi izlemediğini söyleyince kadın şaşırdı. "İzlemedin mi?" diye yineledi. Anlayamıyordu. "Hey, olağanüstü bir filmdi! Harikaydı! Kazakların limana inen o basamakları inişleri, duraksayışları, kalabalığa ateş açmaları. Hele kalabalığın çil yavrusu gibi dağılışı!" Bir bebek arabasının o uzun, beyaz basamaklardan nasıl yuvarlandığını, kadınlarla çocukların nasıl devrildiğini son derece canlı bir biçimde tanımladı. Muhteşemdi. Şu Kazaklar da öyle göz kamaştırıcı hayvanlardı ki!

Anlatmayı ansızın kesti, bir sigara yaktı, masanın ucuna oturdu ve bacaklarını sallamaya başladı.

"Gerçek bir kıyımın neye benzediğini bilir misin?" diye sordu birden.

Tony Bring bu sorunun yanıtının hayır olduğunu biliyordu. "Hayır," dedi.

Hildred bunu tahmin etmişti. Vanya'nın anlattıklarını bir dinleseydi. Vanya birden fazla kıyıma tanık olmuştu...

"Nerede?" diye sordu erkek.

Rusya'da, elbette. Başka nerede olacaktı?

"Öyleyse o bir Rus?"

Yalnızca Rus değil, bir prenses, bir Romanoff, piç bir Romanoff'tu. Demek öyle! Hem bir dâhi, hem de

tekmeyi yemiş bir prenses. Tony Bring bir zamanlar tanıdığı bir başka Romanoff'u anımsamadan edemedi; adam ona üç dolarlık bir çek vermişti ve çek karşılıksız çıkmıştı. Bir bakıma o da bir dâhiydi... ve aileden kovulmuş bir piç. Az önce yeni bir felâket haberi almış bir Yahudi gibi başını iki yana salladı. Bu iki kadının onu yeterince romantik bulmamalarına şaşmamalı; o ne bir dâhiydi, ne bir Romanoff, ne de bir piç.

Sahne yatakta son buldu. Hildred'in aşkını sunuş biçimi olağanüstüydü. Ancak geri zekâlı bir erkek böylesi bir aşktan kuşkulanabilirdi. Hildred bedenini de ruhunu da veriyordu. Mutlak bir teslimiyet. Village'daki o yarım kadınlar, Willie Hyslop'un arkadaşlık ettiği kadınlar gibi değil, bir tek organı bile eksik olmayan, bütün duyuları gevşemiş, yüreği alev alev, tutkuları yanıp külleşmiş, gerçek bir kadın gibi... gerçek bir aşk kıyımı.

Tam doruğa ulaşmak üzereyken, Vanya döndü.

"Ah, *oradasınız*!" diye bağırdı. Karanlıkta koku alabiliyordu; bir köpek gibi.

Hildred onun sesini duyar duymaz yataktan fırladı. Prenses eve dönmüştü. Bir başka ezgiye geçme zamanı.

Tony Bring arka kapıdan geçerek sessizce müştemilata girdi. Lavabonun içi tepeleme bulaşıkla doluydu. Amaçsızca gezindi, yokluğunu fark edip etmediklerini anlamak için arada bir camdan içeri baktı. Hayır, hiçbir şeyin farkında değillerdi. Hildred yüzünü kremlerken prenses ona şarkı söylüyordu. İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça şarkılar söylediler. Vanya odasına gitti, döndüğünde yüzünde Barrymore makyajı vardı. Kasılarak, çalım yaparak yürüyordu. Hildred bir duygular imparatoriçesi gibi onu izledi, lütfedercesine alkışladı.

Müştemilatın çatısı üç demir kazıkla desteklenmişti. Tony Bring kazıkların çevresinde elektrikli bir tavşan gibi dönüp durdu. Camın önünden her geçişte içeri bir göz attı. Hâlâ şarkı söylüyorlardı... bir çift ayyaş fahişe gibi şakıyorlardı. "Bırak da sana sevgilim diyeyim,

sana âşığım, âşığım..." Tekrar tekrar hep aynı şarkıyı söylediler. Keşke George Washington burada olsaydı – ve Abraham Lincoln ve Jean Cocteau ve Puvis de Chavannes ve Moholy-Nagy ve Tristan Tzara... Tony oradaydı ve orada değildi. Bir şölendeki bir hayalet, madalyası olmayan bir kahraman, davetsiz bir cenaze konuğu, bambu sırığı ya da şemsiyesi olmayan bir ip cambazı gibiydi. Çorabının içine bir kronometre saklamış bir zırdeliydi. Arada saydam bir cam vardı, ama onu görmüyorlardı. Onu göremeseler bile en azından odayı bir manyak gibi arşınlayıp durduğunu duyabilirlerdi, öyle değil mi? Yoksa sağır mı olmuşlardı? Evet, sağırdılar. Kendilerini şarkılarla, kahkahalarla sağırlaştırmışlardı. Dünya onların dışında boştu. Şarkıları dünyayı dolduruyor, onun ötesindeki yıldızlı uzayı dolduruyor, yıldızların ve gezegenlerin mırıldanmasını, ayın sarhoş olmasını ve gökyüzünün şarkı söylemesini sağlıyordu.

"Tanrının cezası iblisler!" diye inledi. "Keşke kancalarımı size gömmenin bir yolunu bulabilseydim! Size birkaç dans adımı öğretebilseydim!"

Bu geceden bir şiir çıkacağına hiç kuşku yoktu –gecenin tüllerine, kumlu kollarıyla uzayı rendeleyen, çentikleyen saatlere ilişkin bir şiir. Ulu toprak! Sen soluyan bir mezar, sağa sola saçılmış bağırsaklarıyla, yardım dilenmek için göğe uzanan, bir deri bir kemik kollarıyla yaşayan ölüler için bir işkence odasısın. Kalem, Danimarkalı kız kardeşlerin duvardan taştıkları o küf kokulu hücrede az sonra hızla, telaşla gidip gelmeye başlayacak. Sarhoş dizelerin arasında dönecek, yalpalayacaklar ve oda hırıltılarla, ciyaklamalarla yarılacak. Müzik lağımlarda çağıldarken örümcekler onların kara çoraplarına tırmanacak ve kalem dans edecek... Beynimde büyüyen bu kadavraları uzaklaştırın! Bana ruhumu ve göz çukurlarımı geri verin!

2

Caravan'da çalışan garsonların arasına yeni biri katıldı: Romanoff ailesinden gelme biri! Tanrım, insanlar onlara bir prensesin hizmet ettiğini bir bilselerdi! Çorbayı doldurma biçimi! Tepsiyi dengeleyiş biçimi!

Prenseslerin düş kırıklığı yaratan bir yanları vardır, ama bu!.. Saf kan bir prenses değil, elbette. Bir yerlerde küçük bir kayma olmuştu. Biri atını yanlış kazığa bağlamıştı – bir kıyım ya da bir kar fırtınası sırasında.

Hildred kendini başka biri gibi hissediyordu. Vanya'yı şimdi yataktan çok daha sevecen bir biçimde kaldırıyordu. Eh, ne de olsa bir prenses son derece kırılgan bir şeydi. Her gün evden kol kola ayrılıyorlardı. Canları ne zaman isterse o zaman dönüyorlardı.

Onlar gidince Tony Bring kendini prensesin boşalttığı tapınağa kapatıyordu. Kadının ikinci kişiliğinin gece boyunca ürettiği şeyleri inceliyordu, çünkü sabahın ikisiyle altısı arasında bu en kutsal yeri işgal eden kişi bir Romanoff değil, Madam Villon'du. Madam Villon'ın çocuksu, acemice bir yazısı vardı; ipnotizmayla uyutulmuştu sanki. Kibrit kutularının, mönülerin, kurutma kâğıtlarının üzerine yazmaktan çekinmediği gibi, bazen tuvalet kâğıdından başka bir şey kullanmıyordu.

Yazdıktan sonra şiirlerini yere atıyordu. Sabah olunca pisliğini geride bırakan bir köpek gibi çıkıp gidiyordu.

Bu sabah, Tony Bring yepyeni bir yapıt buldu: Amonyak için bir ilahi. "Devrik bir kraliçe gibi başın dik... Gözlerin, üç göz, amonyak ruhu." Lenox Caddesinde bulunan bir lokantanın mönüsünün arkasına yazılmıştı. "Yaşamla kararmış tebeşir beyazı kollar gözlerimin üstünden geçti... Sana baktım, Hildred, kıpraşan yeşil ışıkların arasından baktım ve merak ettim... Dün gece sarhoştun, Hildred."

Dün gece! Bu, Vanya'nın eve İspanyol'a ateş püskürerek geldiği geceydi; adamın boş kafatasının bir göbekbağı denizinde, dudak boyası sıvaşmış kaygan, kahverengi göbekbağlarından oluşan bir denizde yüzdüğünü bağırıyordu avaz avaz. Bu, kira parasını çıkaracakları geceydi; yine menekşeler vardı ve İspanyol şakalaşırcasına şöyle demişti: "Bir gün onu öldüreceğim!" Tony Bring okumayı sürdürdü. "Beynimde kalın, altın zincirler şangırdıyor, müzik zencefilli gazozumun üzerinde şırıltılı bir dere gibi gümbürdüyor. Zemin sarsılıyor, buzlu su ayak bileklerimi donduruyor."

Akşam olunca Caravan'a daldı. Gösterişli karşılanış biçimi onu utandırdı. Ona birlikte hizmet etmek için tutturdular. Ona gösterdikleri saygı! Bunu gören biri, ulu kişiliğinin buharını bu iki sadık yaratığın üzerine serpmek için karnını bu alçakgönüllü yerde doyurmaya tenezzül eden, çok ünlü biri olduğunu sanırdı. Küçük bir fars oynayacak kadar ileri gittiler; içlerinden birini kayırdığı için kıskançlıktan birbirlerine girmiş gibi davrandılar.

Tony Bring özellikle ovalandı. Ama Hildred kendini hayran olunası ve alışılmadık bir başarıyla tutsa da, sıkıldığını belirten işaretler vermeye başlamıştı. Gece

için bazı tasarıları olduğu açıktı. Yalnızca zaman dolduruyorlardı.

Tony Bring tatlısını ağır ağır yedi, bir fincan kahve daha ısmarladı, not defterini karıştırdı, birkaç anlamsız cümle karaladı. Hildred çileden çıkmak üzereydi. Erkeğin yanına oturdu ve gitmesi için yalvarmaya başladı. Vanya onun arkasında duruyor, her sözcüğü dinliyordu; yine de yüzü bütün bunlar onu hiç ilgilendirmiyormuş gibi düşsel, dalgındı; bu anlamı bozmamayı becerdi.

"Sence de aptallık değil mi bu?" diyordu Hildred. "Yani buraya gelip beni gözetlemen? Buralara takılmakla benim hakkımda herhangi bir şey öğrenebileceğini mi sanıyorsun?"

"Buraya seni gözetlemeye gelmedim," dedi. "Seni çıkarmaya geldim."

Hildred'in yüzü asıldı, sonra Vanya'ya, "Tanrı aşkına, kurtarsana beni!" diyen bir bakış fırlattı.

Ama Vanya her ikisini de şaşırtan bir şey yaptı ve şöyle dedi: "Haklı, Hildred... Bence bu gece onunla çıkmak, senin görevin."

"Ama bir randevumuz var..."

"Ah, ben onunla ilgilenirim," dedi Vanya. "Dert etme."

"Sen de bizimle gelemez misin?" diye sordu Hildred, yüzünde somurtkan, ekşi bir anlamla.

Hayır, Vanya gelemezdi. Çok kararlıydı. Ayrıca, davetsiz bir konuk gibi onların eğlencesini bozmak istemiyordu. Öyle içten konuşmuştu ki, Tony Bring bir an içinin gerçek bir gönül borcuyla dolduğunu hissetti. Öte yandan, Hildred'e duyduğu içerleme öyle boyutlara ulaşmıştı ki, bu geceyi atlatabilmesi için olanca gücünü toplaması gerekecekti. Kadının başka ne bahaneler bulacağını merak etti. Bir yandan da, kararlılığı giderek güçleniyordu, aklına koyduğu şeyi gerçekleştirecekti.

Sonunda, bir fincan sütsüz kahve yuvarladıktan, bir de sigara yaktıktan sonra, Hildred boyun eğdi. Kapıda Vanya'yı bir kenara çekti. Aralarında uzun, heyecanlı ve fısıltılı bir konuşma geçti. Konuşma sona erdiğinde Vanya'nın yüzü mutluluktan ışıl ışıldı.

Hildred'in sigarasını tutuş biçimi, hiç konuşmadan, hınçla içişi Tony Bring'in sinirine dokundu. Sigarayı onun ağzından çekip almak, fırlatıp atmak için çılgınca bir istek duydu. Bir dakika sonraysa, kendini bu soğukluğu sona erdirmenin, kadınla yakınlaşmanın bir yolunu harıl harıl ararken yakaladı.

"*Evet?*" Hildred'in sesi yenilenmiş bir küstahlıkla doluydu. "Nereye gidiyoruz?"

Metro istasyonunun Sheridan Alanındaki girişinde duruyorlardı. Tam karşıda Village'lı kaçıkların doluştuğu bir kafeterya vardı. Willie Hyslop bazen kafeteryanın vitrininde oturur, bütün dünyaya Vaftizci Yahya gibi bakardı.

"Beni *oraya* mı götüreceksin yoksa?" dedi, erkeğin nereye baktığını görünce.

Kadını kolundan tuttuğu gibi, çeke çeke basamaklardan indirdi.

Bir Çin bahçesindeydiler, bir orkestra gül renkli bir ışıkta tatlı tatlı çalıyordu; sevgililer parlak, pirinç kazıklardan geçirilmiş, ağır, kadife kordonlarla çevrili, küçük bir üçgene şehvetle sıkışmışlardı. Hildred'in yüzü değişmiş, bir süre önce Tony Bring'i fazlasıyla sinirlendiren anlam bütünüyle silinmişti. Şu anda bu yüzü neredeyse minnet dolu bir anlam kaplamıştı. Kadın Broadway tarafındaki kocaman, neon ışıklı bir tabelanın yanıp söndüğü, küçük kulübeye çabucak bir göz attı. Tanıştıkları yer burasıydı, kadının kendisiyle ilgili öyküyü dokumaya başladığı yer burasıydı; bu öyküye hâlâ sıkı sıkıya tu-

tunuyor, hatta zaman geçtikçe onu daha da süsleyip püslüyordu.

Dizleri birbirine sürtününce titrediler. Bir zamanlar damarlarından sıvı ateş gibi akan ezginin çalındığını duyunca, ikisinin de gözleri doldu. Pembe renkli, küçücük üçgene, âşıkların ve büyülenmişlerin şehvetle sıkışıp kaldığı yere doğru kol kola ilerlediler. Birbirlerine sevgiyle sarıldılar, öteki çiftlerle birlikte, neşe içinde sürüklenmeye başladılar; bir araya geldikleri o gecenin ve bir an olsun ayrılmadıkları, sonsuz günlerin anısı dışında her şey unutulmuştu. Hiç zorlanmadan anımsanan, saniyenin onda birinde tekrar tekrar canlandırılan bir düşün, hiç değiştirilmeksizin, noksansız tazelenen, canlı, çıplak bir parçası gibiydi. Hildred şarkının sözlerini yavaşça onun kulağına fısıldıyordu; yanağına değen yanağı bir alev, sesi bir ilaçtı; yumuşak, dolgun göğüsleri müzikle birlikte kabarıyordu. Bu, Vanya'nın hiç duymadığı bir şarkıydı –Tony bunu aklının bir köşesine not etti. Ya o gün gelirse... Kendini toparladı. Bunu neden düşünecekti ki? Mutlulukla dolu kadehten kana kana içmek varken?

Masaya oturunca, kaygılı gözlerle bakıştılar. Yoksa Hildred de aralarına giren şeyleri mi düşünüyordu? O da asla yıkılmayacağına ant içtikleri mutluluğu mu düşünüyordu? Yoksa gözlerindeki bu dalgın bakışları doğuran şey, beklenmedik bir anımsama mıydı?.. Vanya ile konuştuğu son sözcüklerin... Caravan'ın kapısındaki o fısıltılı sohbetin anısı mı? Tony Bring'in bakışları kadının dudaklarına kaydı ve oraya ürkekçe tutundu. Şu anda Vanya ile ilgili tek bir sözcük bile büyüyü bozardı...

Hayır, Tanrıya şükür, Hildred'in ilk sözcükleri acımasız değildi. Küçük, önemsiz, uzak bir hayranlığın anılarıyla dolu sözcükler. Kadının dudaklarını dikkatle gözledi: yumuşak, umut verici ağzını, her sözcüğü ko-

kulu ve özlem dolu bir et parçasıymış gibi okşayan dilini. Gülümsemesi bir sağanağın ardından açan, yabancı ve güzel bir kenti aydınlatan güneşti. Tony Bring'in gözünün önünde birden Paris'e ilişkin birkaç görüntü belirdi; onun renkli duvarları, sütten inciye değişen, gri göğü, bahçelerin ıslak yeşili, Seine Nehrindeki yansımalar... Kadına dikkatle, ısrarla baktı. Bu tuhaf, doğaüstü parıltıya bir gülümseme demek zordu. Alevler fazlasıyla sabit bir biçimde yanıyor, yüz hatlarını sürekli aydınlatıyordu; tıpkı kilise karanlığa gömüldüğü zaman mihraptan aşağıya atlayan bir heykel gibi.

Paris! Kafası Paris'le doluydu. Son birkaç gündür dudaklarından hep aynı şarkı dökülüyordu: Paris, Paris, Paris... Ah, bu adın çağrıştırdığı anılar! Montmartre'daki tepede geçirilen pazarlar, Boulogne Korusundaki piknikler, Tuileries'deki atlıkarıncalar, Luxembourg'da, gençlerin teknelerini yüzdürdükleri göl. Metroda birbirine yaslanan sevgilileri, herkesin önünde, parklarda, caddelerde, her yerde kucaklaşan âşıkları düşündü. Tanrım, Paris'te nasıl da sevişiliyordu! Ve o alacakaranlık – gökyüzündeki o meşum, metalik ışıltı; canlı ışıkların çaldığı madeni bir çalgıya benzeyen, dev boyutlu, görünmez bir elin aceleci darbeleriyle yol yol çizilen gökyüzü. Paris göğü bambaşka bir göktü. Kuzeye özgü bir gök.

Şimdi, kendini kadının gözlerindeki ölçüsüz parıltıya kaptırmışken, ılık bir yağmurun ardından ışıl ışıl parlayan uçuk siyah çatıların o duyusal, elle tutulur güzelliğini bir kez daha duyumsadı. O çatılarda siyahın en güzel tonları vardı; tıpkı kömürün kesinlikle tanımlanamayan, açıklı koyulu tonları gibi.

Gece ilerledikçe Tony Bring mutluluk kadehinin bir damlayı daha alamayacağı duygusuna kapıldı.

Sonra berbat, son derece tatsız bir şey oldu. Hildred garsona bahşiş vermek için bozukluk ararken, çan-

tasından bir zarf düşürdü. Zarfa irkilerek baktı, hemen atılıp kapmak üzereyken, erkeğin onu durdurmadığını gördü ve ansızın fikrini değiştirdi, zarfı düştüğü yerde, öylece bıraktı.

Tony Bring o çocuksu yazıyı hemen tanımıştı. "Bırak da okuyayım," demeye hazırlandı ama Hildred elini zarfın üzerine çoktan kapatmıştı bile; sonra alıp çantasına soktu. Bu davranışın dışavurduğu panik ve korku erkeği tiksindirmişti.

"İnan bana," dedi Hildred, "okumana izin veremezdim... Gerçekten olmaz, buna hakkım yok."

Yaşamı boyunca hiç bu kadar içten, bu kadar açık konuşmamıştı.

"Bizimle hiçbir ilgisi yok," diye sürdürdü sözünü. "Kesinlikle!" *Kutsal* sözcüğünü kullandı. Mektupta, Vanya için *kutsal* olan bir şey vardı ve Hildred bunu kocasına bile açıklayamazdı. Erkeğin içinde bir savaşım sürüyordu; ona her zamankinden de çok inanmak istiyordu. Ona inanmak zorundayım, dedi kendi kendine. Onun bir yalancı olduğunu biliyor ve bunu bağışlıyordu, ama bu bir yalan sorunu değildi. Limana bakan, mobilyalı odada onu beklerken hissettiği o ısrarcı, kötücül, çılgınca, denetlenemeyen korku içini bir kez daha doldurdu: Onu yitirme korkusu. Yine de, az önceki olayın üzerinde durmadı, mektupla ilgili başka bir şey söylemedi.

Eve dönerlerken, Hildred'in dili hiç durmadı. Kendini denetleyemez gibiydi. Ne dediğine aldırmayan bir hali vardı; olayı boğmaya çalışıyordu sanki. Ama o ne kadar çukur açtıysa, az önceki olay da o kadar kabardı, sözcüklerinden oluşan okyanusta asla batmayan bir mantar gibi yüzüp durmaya başladı.

"Sen şimdi her ikimizi de sevdiğini mi söylüyorsun?" diye araya girdi Tony Bring, uzun süren sessizliğini bozarak.

"Evet," dedi Hildred. "İkinize de âşığım, ama sana duyduğum aşk Vanya'ya duyduğum aşktan farklı."

"Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu, Hildred!" Erkeğin sesinde ne düşmanlık ne de kızgınlık vardı; çok derin bir merakla karışık bir dinginlik hissediyordu – bazen, büyük bir tehlikenin ardından içimizi kaplayan duygu. "İyi düşün Hildred, ona beslediğin duygu gerçekten aşk mı? *Aşk* sözcüğü bu kadar gelişigüzel kullanılmamalı..."

Ama bu Hildred'i şu kadarcık olsun caydırmadı. Nasıl dillendireceğini bilemiyordu, ama erkeğin bilmesini istiyordu: Erkekler farklıydı. İki erkeğin arasındaki sevgiyle iki kadın arasında oluşabilecek sevgiyi karşılaştırmak olanaksızdı. Kadınlar için bu doğal, anlık ve bütünüyle içgüdülere bağlı bir şeydi. Oysa bir erkeğin başka bir erkeğe aşkını açıklaması doğal değildi. Öte yandan, erkeklerin birbirlerine saf, platonik bir aşk duydukları durumlar da vardı elbette.

Platonik! Gece sohbetlerinde sıkça kullandıkları bir sözcüktü; altı kırmızı kalemle çizilen sözcüklerden biri.

"Dinle," dedi Hildred. "Kollarında yatarken, kendimi sana bütünüyle verirken hiç yalan söyleyebilir miydim, eğer..."

"Eğer ne?"

"Ah, bunlar çok aptalca! İşleri karıştırıyor, çirkinleştiriyorsun. Evet, yapıyorsun! Her şeyi yalnızca o dar, erkeksi açından görüyorsun. Her şeyi cinselliğe bağlıyorsun, oysa hepsi bu kadar değil... çok zor bulunan, çok güzel bir şey."

Sonra kendini kapıp koyverdi. "Hakkımda çok kötü şeyler düşünüyorsun, oysa içim sana beslediğim aşkla dolu... aşkla ve gönül borcuyla... çünkü her şeyi sana borçluyum, ben bir hiçtim, aptal bir çocuktum, sense benden bir şey yarattın. Benim için neredeyse bir Tanrısın, bunu bilmiyor musun? Bana inanmıyor musun?"

Eve vardıkları zaman geceyarısını çoktan geçmişti, görünüşe göre Vanya yatmıştı. Işıkları yakıp da onlar yokken gerçekleştirilen değişimi görünce şaşırdılar. Tozlar alınmış, zemin parlatılmış, eşyalar düzenlenmişti. Odanın ortasındaki masanın üzerine bir örtü yayılmış, tam ortasına da gardenyalarla dolu bir vazo yerleştirilmişti. Masanın tepesindeki ampule bir gölgelik geçirildiğini ayrımsadılar: Üzerine çok eski bir dünya haritasının basıldığı şu parşömen abajurlardan.

"Görüyor musun!" diye haykırdı Hildred. "Ne kadar düşünceli biri olabildiğini görüyor musun!" Odaları dolaştı, her şeyi dikkatle inceledi, bir yandan da coşkulu, abartılı, hayranlık dolu mırıltılar çıkartıyordu.

Tony Bring'e gelince; coşkusu ılımlıydı. Öncelikle, Vanya'nın deyimiyle çok gösterişli bir davranıştı, ikincisi aynı işi kendisi (bu kadar incelikli olmasa da) sıkça yinelemesine karşın ne küçücük bir övgü almıştı ne de bir teşekkür. Vanya daha önce eve çekidüzen vermek için kılını bile kıpırdatmamıştı, ona kalsa bulaşıklar lavaboda bir hafta öylece dururdu. Yere düşen giysilerini kaldırma zahmetine bile girmezdi. Üstlerinden atlamak çok daha kolaydı.

Hildred gönül borcunu dile getirmek için sabahı bekleyemeyecekti. "İçeri girip bakacağım, belki uyanıktır," dedi.

Tony Bring onu tatlılıkla engellemeyi denedi. "Lütfen Hildred, bu gece olmaz... Bu gece seninle..." Cümlesini ona tutkuyla sarılarak tamamladı.

"Yalnızca uyuyup uyumadığına bakacağım. Hemen dönerim."

Erkeğin kolları gevşer gevşemez Hildred aradan sıyrılıverdi. Doğruca Vanya'nın odasına gitmek yerine, banyoya koştu.

Tony Bring'in düşünceleri alınış başını gidiyordu. Bir aşağı bir yukarı gezindi, arada bir Vanya'nın deniza-

yılarının karşısına geçti, gündoğumları boyayan kuyruklarını bile görmeyen gözlerle, doğruca onlara baktı. Hiç düşünmeden bir iskemle çekti, bacaklarını ayırıp iskemleye ters oturdu, kollarını iskemlenin sırtına dayadı; başı gevşekçe sarkıyordu, her an kopup yuvarlanacaktı sanki. Zemin lekesizdi, rugan bir deri gibi parlıyordu. Bunu Vanya yapmıştı. Ellerinin, dizlerinin üzerine çökmüştü. Vanya...

Banyoda bir pencere vardı, parmaklıklıydı. Parmaklıkların arasından konuşuyorlardı herhalde; çabuk çabuk konuşmak zorundaydılar, çünkü gardiyan her an gelebilir, ziyaretçiyi oradan uzaklaştırabilirdi. Sonra küçük hücresinde, müziğin çağıldadığı, tahta kutulu hücrede yalnız kalacaktı. Ve kalem yine tıslayacak, cızırdayacaktı; başaşağı yürüyen sinekler, uzayı kemiren kumlu kollar. Göz çukurlarımı bana geri verin... Bir an başını kaldırdı; duvarlarına bulaşıcı cinsel hastalıklarla ilgili uyarılar yapıştırılmış olan bir helâ gördü. Çin bahçesini, kadının kulağına söylediği şarkıyı, daha sonra, o koyu, siyah kahvelerini içerken yaptıkları konuşmayı düşündü. Kaşıklar çok donuktu... öyle çok yıkanmışlardı ki. Tam kaşıkların donuk rengini ve erkekle erkek arasındaki aşkla ilgili sözlerini anımsıyordu ki, gözüne masanın üzerindeki çanta ilişti. Baştan beri oradaydı, elini uzatsa dokunacağı kadar yakında. Hildred içeri girince, Vanya'nın sevgi dolu emeğini övmek, evi dans edercesine dolaşmak için çantayı oraya bırakmış olmalıydı.

Çantayı açtı, içini çabucak karıştırdı. İçindekileri masanın üzerine döktü, aradı, aradı. Mektup yoktu. Masanın altına baktı. Orada da değildi. Yatak odasına gitti, kadının pelerininin ceplerine, yastıkların altına baktı. Yoktu.

Yüzünden okunan şey yalnızca şaşkınlık ya da düş kırıklığı değildi – donup kalmıştı... tam anlamıyla afallamıştı. Kendi kendisiyle sessizce konuştu, uykusunda ko-

ruşur gibi... Bana söylediği bütün o olağanüstü sözlerden sonra... neredeyse bir Tanrı... sana tapıyorum... yine de, mektubu çantasından çıkarmayı, bir yerlere saklamayı unutmamıştı ama. Mektubu çantaya nasıl telaşla sokuşturduğunu anımsadı. Sahne olanca canlılığıyla gözünün önündeydi. Bundan sonra aralarında mektupla ilgili tek sözcük bile geçmemişti...

Hildred bir-iki dakika sonra döndü. Bir çocuğunki kadar güzel ve masum olan yüzünü sevecen bir gülümseme kaplamıştı.

"Ve şimdi," dedi, erkeğe yaklaşıp kendini ender bulunan bir kurban gibi sunarak, "sıra büyük, ulu aşkıma geldi..." Ilık dudaklarını, dolgun, tropikal göğüslerini sundu; kollarını iki yana sarkıtıp gevşek ve ılık bedenini erkeğinkine yasladı.

Tony Bring onu yatağa taşırken, kendi kendine sordu: Peki ya şimdi? Şimdi?

"O ilk gece bana ne yaptığını anımsıyor musun?" diye sordu Hildred. "Hani şu..." Sözcükler ılık bir esinti gibi usulca dağıldı. Sessizce bakıştılar; kuğular ve balinalar kanı karıştırdı, köpürttü; kırık arplerinden çıkan tını olmayınca oda boştu. Dişlerini kadının ılık dudaklarına gömdü, boğazına gömdü, omzunu ısırıp donuk, kırmızı bir leke bıraktı. "Ah!" diye soludu kadın; birbirlerini yeniden ateşlemek için bir anlığına ayrıldıkları zaman duvarlar soluk alıp veriyormuş gibi göründü ve onlardan yayılan kesik, ağır soluklar odayı kuru, soluk bir buharla doldurdu.

Hildred o alçak, titrek sesiyle, şimdi her zamankinden de karanlık ve yabancı olan sesiyle konuşuyordu. Odadaki loş ışıkta eti beyaz, donuk bir ışıltıyla parlıyor, kalçası bir dalga gibi kabarıp iniyor, kokulu soluğu erkeğe ulaşıp bir uyuşturucu gibi duyularına saldırıyordu. Hildred'in dili gizemli bir biçimde değişmişti: Bunlar artık onun zihnine çarpan sözcükler değil, cinsel, ya-

şamsal özler, bir sıçrayışta sözcüklerimizi aşan, ilkel, itici bir güç, düşüncenin ön saflarında yanarak kanımızı ve içgüdülerimizi boyayan alevlerdi. Şimdi onu dinlerken, aşka ilişkin yorumlarını nasıl bir açıklıkla dokuduğunu anımsadı. Bütün varlığı, aşkın her yerde varolduğunu dışavuran bir araçtı da, bedenle ruh bunu ilan etmek için birleşmişti sanki. *Platonik* gibi bir sözcüğün, diye düşündü, onun dudaklarından dökülmesi ne kadar saçma: Bir elektrik teline mutlaka çıplak elle dokunmak gerektiğini söylemekten farksız. Hiç acele etmeden kadının üzerine eğildi, ıslak, kokulu ağzını öptü. Hildred'in dili erkeğin dişlerinin arasına kaydı, titreyerek, bir nabız gibi atarak orada kaldı. Erkeğin okşayışlarına teslim oldu, alçak mırıltılarla onu yüreklendirdi, elini avuçlarının arasına alıp yakıcı dokunuşuyla onun derbeder arayışını yönlendirdi. Sarmaş dolaş yatarlarken, erkek onu sorguladı – beraber olduğu başka kişiler, bedeninin işlevleri, duygusal yaşamının en mahrem ayrıntıları. Hildred herhangi bir şey saklamaya kalkışmadığı gibi, duygularını yüceltmeye de yeltenmedi. Erkeğe eti kadar çıplak karşılıklar verdi. Buna karşılık erkek de ona hepsini sevip sevmediğini sormadı. Onun yerine, duygularını tanımlamasını, karşılaştırma yapmasını, istekleri, düşünceleri, dürtü ve tepkilerini bütün ayrıntılarıyla betimlemesini istedi.

Buna karşılık Hildred onu sorgulayınca, erkek karşılık vermekte zorlandı; kendini anılarına öylesine kaptırmıştı ki, kadının ona inanması olanaksızdı. Yetmezmiş gibi, duyguları kadının düşlediği kadar doyurucu değildi. İnsanın kendi itiraflarıyla uyarılması çok daha kolaydı.

Yeniden sustular. Yüreklerinin vuruşu ve ağır, düzensiz solukları sayılmazsa odada çıt çıkmıyordu. Sonunda onlar da sustular; uyuşmuş, ağırlaşmış bedenleri yüzükoyun yatağa serildi, yalnızca nemli etin örttüğü kaslar seğiriyordu.

3

Her sabah evin önünden, üstü kapalı bir at arabası geçiyordu, içinde buharla çalışan bir org vardı. Evi açık saçık seslerle dolduruyordu. Her sabah, bu tekdüze inil-tilerden deliye dönen Vanya lanetler savurarak yataktan fırlıyor ve gökkuşağının peşine düşmüş bir manda gibi odadan odaya koşuyordu. Hildred uykusunda bir o yana bir bu yana döner, homurdanır ya da kırık dökük bir şeyler mırıldanırdı; düşünde başıyla kanatları kuşa, gövdesiyse ata benzeyen, mor yaratıkların çatıdan döküldüğünü görüyordu. Her sabah, o sağa sola dönüp kıvranırken Tony Bring onun üzerine eğilir, onu öperdi, bu yüzdeki o kapanık, hastalıklı güzelliği her görüşte içine yeni bir umut dolardı. Bir gece önce ona Tanrı diyen bu büyücü kadın nasıl olur da uyanır uyanmaz ona acı çektirmeye başlardı?

Vanya kahvaltıda genellikle şiirlerini düşünürdü. Aslında bu kahvaltılar pek çok bakımdan bir savurganlıktı. Caravan'ın sunduğu bedava yiyeceğin yerine evde, mum ışığında oturup güne canlı, zekice bir tartışmayla başlamayı yeğliyorlardı. Tony Bring portakal suyu sıkar, Hildred'in pastırması çok kurumasın diye yan gözle ocaktaki tavayı kollarken, şiirler havada uçuşurdu... *Bana ay gibi yalın bir şey bırak, karmaşık olmasın... Salla-*

nan kumların üzerinde yatıyor, erkek kardeşine ölümü fısıldıyor... Dizeler kahveye ya da çilek fiyatlarına ilişkin yorumlarla kesilirdi.

Genellikle evden coşkulu bir ruh haliyle ayrılırlardı; işe gitmiyorlardı da, bir tatile çıkıyorlardı sanki. Ama bu sabah, kimbilir neden, Vanya evden çıkmak istemez gibiydi. Değişiklik olsun diye *gerçek* bir iş yapmaktan söz etti, bununla Tony Bring'in birkaç gün önce başladığı portresini kastediyordu. Genellikle Vanya'nın arzularını yerine getirmek için dört dönen Hildred beklenmedik bir kayıtsızlık, hatta düşmanca denebilecek bir tutum sergiledi. Vanya, "Tanrım, bütün gün insanlara hizmet etmek çok aptalca... Ben bir at değilim," diye ekleyince, Hildred ansızın doğruldu, pelerinini giydi ve şöyle dedi: "Çok güzel, sen keyfine bak; pis işleri ben yaparım." Kapıda durup geriye baktı, öfkeyle haykırdı: "Beni sorumluluklarımdan alıkoymayan, yaratıcı dürtülerimin olmaması büyük bir şans – aksi halde siz, ikiniz ne hale gelirdiniz bilmem."

Kapı Hildred'in arkasından gürültüyle kapanınca, Vanya, "Bu kadar kızacağını tahmin etmemiştim," dedi. Hemen ardından ekledi: "Bozuk paran var mı, Tony? Taksiye binmek zorundayım da."

Bir dakika sonra evden koşarak çıkınca, metroya doğru ağır ağır ilerleyen Hildred'i seçti. Soluk soluğa ona yetişti. "Beni beklemene çok sevindim."

"Seni beklemiyordum," dedi Hildred. "Belimde bir ağrı var, hızlı yürüyemiyorum."

"Hadi taksiye binelim," dedi Vanya. Beni bağışla, demenin bir başka yoluydu.

Hildred'in bazı akşamlarını Vanya'ya, bazı akşamlarını da kocasına vermesi kararlaştırıldı. Sonra, küçük bir konu daha karara bağlandı ve Tony Bring'in karısına duyduğu gönül borcu daha da arttı. Onu öylesine

huzursuz eden mektuba bir daha hiç değinmemişti, ama Hildred kocasına, kendini nasıl da aptal duruma düşürdüğünü kanıtlamak istercesine zarfın yırtık parçalarını yerde, banyodaki küvetin yanında bıraktı. Bu, önemli konulardaki haberleşme biçimleriydi. Evet, her şey böyle hallediliyordu; gizli bir şifreye sahip olmak gibiydi, üstelik ucuz açıklamalardan bin kat iyiydi.

İşte, evde dolaşıp ortalığı düzenlerken Tony Bring'in aklından geçenler bunlardı. Daha birkaç saat önce her şey olağanüstü görünüyordu – evet, olağanüstü. İnsan eve bir kadın eli değdiğini hissediyordu; bu el küçük yuvalarına zarif, çekici bir tını katmıştı. Şimdiyse her şey tersine dönmüştü.

Vanya'nın odasına girdi. Üst üste yığılmış giysileri yerde bir öbek oluşturmuştu, portatif karyolasının altı ezilmiş sigara izmaritleriyle doluydu. Süpürgeyi yatağın altından geçirince, on dolarlık bir banknot ortaya çıktı. Böyle bir şeyle daha önce de karşılaşmamış olsaydı çok şaşırabilirdi, ama böyle şeyler sık sık oluyordu. Yine de, işin tuhaf yanı, bu para bu biçimde oradan oraya savrulabilir, kimse de bundan rahatsız olmazdı. Parayı bulduğu için ona teşekkür edeceklerine, son derece garip davrandılar – tam değil, ama *neredeyse* onu aşırdığından kuşkulanır gibi. Oysa bir düşünselerdi, bunun ne kadar aptalca olduğunu anlarlardı. Gerçekten çalmış olsaydı parayı onlara geri verir miydi? Ayrıca, her zamanki gibi parasız olmalarına karşın, neden kimse on dolar kaybettiğinden söz etmemişti? Ne de olsa on dolar fena para sayılmazdı...

Bunlar, havada sürekli dolanan gizemlerin bir bölümüydü. Vanya'nın odasında bir süre daha oyalandı; masanın üzerindeki kâğıtları karıştırırken yeni bir mektup destesi buldu. Hepsi de kadınlardan gelmişti – ta Pasifik kıyısından. Ona "David," "Güzelim Jo," "Michael, sevgilim," diye sesleniyorlardı. Bir tanesi bir manastırdan,

"göğüsleri siyah cüppesinin altında kederle sallanan", kimsesiz bir rahibedendi. Bir başkası, kullandığı dile bakılırsa on altısından büyük olmayan, küçük, tatlı bir kız her gece yastığını gözyaşlarıyla ıslattığını yazıyordu. "Michael, sevgilim," diyordu, "beni artık umursamıyor musun? Başka biri mi var? O iğrenç New York'ta yerimi bir başkası mı aldı?" Bir de güçlü, mantıklı bir kadından gelen bir mektup vardı; kocası insanı korkutacak kadar kıskançtı: "David'imi asla bağışlamayacaktır," diyordu, parantez içinde. Anlayışlı bir kadındı. Akıl veriyor, sayfalar dolusu sevecen öğütler sıralıyor, bütün çabalarını işinde yoğunlaştırması için 'David'ini' sıkıştırıyordu. Mektubunu, "Senin için kaygılanmıyorum," diyerek bitirmişti. "Başka kadınlarla, daha genç kadınlarla tanışacağını, yeni arkadaşlıklar kuracağını ve günlerini zenginleştireceğini biliyorum. Ama gecelerin bana ait olacak. Beni her zaman düşündüğünü, bu çılgınlıktan yorulunca bana döneceğini biliyorum."

Mektup destesinin altında, Vanya'nın el yazısıyla yazılmış, tamamlanmamış bir not vardı. Kocası fena halde kıskanç olan bu kendinden emin yaratığa yazıldığı belliydi. "İrma, benim güzel, küçük lezbiyenim," diye başlıyordu. "Şu sözcükler... çıldırtıcı, egzotik, sarhoş edici. Sesin (Tony Bring burada bir an durup düşündü, şehirler arası bunca görüşmenin ya da bu hayranlık dolu yakarının arasında Hildred'e de yer olup olmadığını merak etti)... Tanrım, İrma, bana yaz, sık sık yaz... her şeyi anlat. Bunca zamandır ne düşünüyordum, biliyor musun? Belki de şu Kont Brugalardan biri olduğumu. Ah evet, bir yandan da sana sayfalarca, sayfalarca yazdım (nasıl çabucak alevlendiğimi bilirsin!), sonra hepsini yırttım. Söylemek istediğim milyonlarca şey var, ama titriyorum. Dur, sana bunları çok daha sakin bir ifadeyle anlatmalıyım. Ortadan yok olduktan sonra..." Bundan sonrası karman çorman bir karalamaydı, okunamı-

yordu. Arka sayfada ise şu satırlar vardı: "İrma, adını yazmak olağanüstü bir duygu. İntihar etmeyi başaramadım. Asla intihar etmeyeceğim. ("Bir daha" yazmış, ama üzerini karalamıştı.) Seni seviyorum, İrma, çok seviyorum. Şiirlerim hâlâ sende mi? Sesini duyunca betim benzim atıyor. Seni göremiyorum, sevgilim, ama sesin hep aynı. Geceleri, bu çılgın odada yatarken sesini duyuyorum ve duvarlar kabarmaya başlıyor. Dün gece..."

Mektup burada bitiyordu. Kâğıdın yanındaki küllükte iki puro izmariti vardı; masanın üzerindeyse bir içki kadehinden kalmışa benzeyen, yapışkan bir daire. Danimarkalı kız kardeşlerden biri biraz gevezelik etmek için buraya uğramıştı anlaşılan. Büyük kardeş son zamanlarda Vanya'ya çok yakınlık gösteriyordu. Kocasının mezarı başında kırıştırmak için mezarlığa giden bir dul gibi davranıyordu.

Tuhaf ama, Vanya'nın kâğıtlarını her karıştırışında hissettiği o bildik çarpıntılardan bu kez eser yoktu. Bir alışkanlık halini alan şeyi yapmayı, başını esefle sallamayı bile unutmuştu. Merakını yeninceye kadar okudu (yani *hepsini*) sonra kâğıtları elinden bıraktı. Ağzından neredeyse sevinç dolu bir homurtu çıktı.

O akşam eve oldukça erken döndüler; ikisi birlikte. Vanya yeni başladığı portreye birkaç fırça darbesi vurmak için sabırsızlanıyordu.

Resim için poz vermek genellikle bir konser salonunda oturmak gibidir. İnsan New York'ta bir odada, nerede olduğunu tam da bilemeden uyuyakalır ve San Fransisco ya da Şanghay'da bir afyon tekkesinde uyanır. Yolda cinayet işler, ırza geçer, gökdelenleri aşağıya çeker, tropikal ülkelerde buz pateni yapar, yakları[1] fıstıkla besler ya da Brooklyn Köprüsünün üstüne gevşek

[1] Tibet'e özgü, uzun tüylü sığır. (Çev.)

bir yürüme teli gerer. Bundan sanatçı da bağışık değildir. Gür kaşlar eğreltiotlarına dönüşür; gözbebekleri içinde tapınakların ve kuğuların yüzdüğü bir göl, kulaklarsa mitolojiyi düşleyen labirentler olup çıkar.

Tony Bring'in alt dudağında bir ben vardı. Vanya bunu defalarca çizmişti. Bu ben kafasını sürekli meşgul ediyordu. O artık Vanya için yalnızca bir ben değil, şalların ve kıpkırmızı kuşakların bulunduğu bir arena, zincirlerle, iğdiş edilmemiş canavarlarla kaplı yumruklardı. Çizmek istediği şey bir yüz değil (düşlerinde onu binlerce kez çizmemiş miydi?), bu bendi; iç çatışmasının sürdüğü bu arena, insanlarla canavarların çıplak tutkularını birbirine doladığı bu şehvet deniziydi. Ben, Tony Bring'in alt dudağına bir uçurumun kıyısındaki yemyeşil bir taraça gibi asılıydı.

Hildred, Vanya'nın bir portre yapmak yerine odayı *Sehnsucht*[1] ile dolduran, kahverengi, hüzünlü bir at yaratmasının çok daha dâhice olacağını düşünüyordu. Bu, *Âdem'den Şarkılar*'ı yüksek sesle okurken dillendirdiği pek çok düşüncesinden biriydi yalnızca: Birkaç sokak ilerideki Eagle Binasında güzel sesiyle şarkı söyleyen o yüce, aşırı demokratın kaba saba şarkıları cam bir çerçeveye yerleştirilip duvardaki çiviye asılmıştı; gür kaşları geniş kenarlı, kocaman bir şapkanın altında kalmış, ak sakalı tütün suyuyla lekelenmişti. Şarkıları her geçen gün daha da öngörülü oluyordu. Amerikan harflerinin görkemli, ulu atası, Horace Traubel'in ve araba iletkenlerinin dostu, bilici ve eşcinsel, bütün insanlığın büyük bir işe soyunmuş erkek kardeşi...

Vanya fırçasını umutsuzca fırlattı. "Bunca patırtının arasında düşünemiyorum!" diye bağırdı.

"Seni esinlendireceğini düşünmüştüm," dedi Hildred, kitabı çarparak kapatırken.

(Alm.) Sıla özlemi. (Çev.)

Vanya karşılık vermedi, tuvali resim sehpasından aldı, vahşi gözlerle taradı ve inek derisinden yapılma çizmesini tuvalin tam ortasına savurdu. "Acıktım!" dedi, hemen ardından Tony Bring'e dönerek ekledi: "Walt gerçekten de ibne miydi?"

Böylesine önemli bir konudan dışlandığı için bozulan Hildred, kileri gözden geçirme bahanesiyle dışarı çıktı. Az sonra bir kutu sardalye, koca bir ekmek somunu, biraz peynir ve üzümle geri döndü. Tony Bring şair Baudelaire'den söz ediyordu; sağlıksız içgüdülerinin onu düşlenebilecek en tiksindirici kadınların peşine düşürdüğü söylenirdi – cücelerin. Zenciler, kaçıklar, hastalar...

"Çay mı istersiniz, kahve mi?" diye sordu Hildred soğukça.

"Ne olursa," dedi Vanya, ona bakmadan.

Yemek masasına 'bağırsak masası' adını takmışlardı. Pek incelikli bir tanım değildi, ama oraya toplandıkları zaman kullandıkları dile de incelikli denemezdi zaten. İşin doğrusu en uygun adı bulmuşlardı, çünkü burada, şu ya da bu zamanda, bazen sırayla, bazen hep birlikte bağırsaklarını boşaltıyorlardı. Bu ada giderek bağlandılar. Dolaysız ve güçlüydü –Dempsey'in salıverdiği kısa osuruklar gibi. 'Bağırsak masası'nda yerlere kadar eğilmelere de, saygı gösterilerine de yer yoktu. *Küss die Hand*[1] ya da *s'il vous plait*[2] numaralarına da.

"Sen sapık mısın, değil misin?" Bu akşam 'bağırsak masası'ndaki sohbet işte bu cümleyle başladı.

Sorunun yöneltildiği kişi, yani Bruga denen kadın bu tarzdan pek hoşlanmazdı, özellikle yumruk böylesine güçlüyken. Deyim yerindeyse, birkaç ayak oyunu yapmayı denedi –biraz yana sıçramak, darbeyi savuşturmaya çalışmak gibi. Ama bu akşam şansı yoktu; hasmı

[1] (Alm.) El öpmek. (Çev.)
[2] (Fr.) Lütfen. (Çev.)

ona daha da yaklaştı ve böbreklerini bir dövme yaparcasına ardı ardına yumrukladı. Dövüşe hakemlik eden Hildred aralarına girince birkaç darbe de o aldı.

"*Sen*," dedi Tony karısına, "Sana da bir sorum var. Diyelim ki," diye ekledi hemen, yansız bir sesle. "Diyelim ki, Washington Alanında yürüyorum, adamın biri yanıma sokuluyor... ve bana asılıyor. Sence ne yapmam gerek? Onu bir fincan kahve içmeye mi çağırmalıyım, yoksa çenesine bir tane patlatmalı mı?"

Hildred'in gözlerine buz gibi bir bakış yerleşti.

"İstersen biraz daha farklı sorayım," dedi Tony Bring çabucak. "Ne de olsa, gizli kapaklı konuşmak zorunda değiliz. Bir kadın – örneğin *onun* gibi bir kadın yanına gelip teklifte bulunsaydı, ne yapardın?.."

Vanya iskemlesinde geriye yaslandı; sırıtıyordu.

"Lafı hiç dolandırmadan, birkaç sözcükle yanıtlayabilir misin beni?"

Hildred bunu elbette yapamazdı. O hiçbir şeyi bir-iki sözcükle anlatamazdı. Çenesi, bir sürü alışılmadık şeyden oluşan süprüntü öbeklerinin arasında durmaksızın işlerdi; adları, tanımları hiç tökezlemeden sıralar, çiğner, çiğnerdi; salyası bir ırmak gibi akmaya başlar, bu kapsamlı hazım işlemi sırasında teneke kutular, kırık şişeler bile kolayca öğütülürdü. Daha şimdiden dudaklarından binlerce sözcük dökülmüştü, oysa daha sorunun yanına bile yaklaşmamıştı.

"Asıl konuya gelsene!" dedi Tony Bring.

"Saçmalıyorsun ama! Bilgiçlik taslayan bir budala gibi üzerime saldırıyorsun."

"Sana yalın, açık seçik bir soru sordum..."

"Sana yüzlerce kez söyledim –bu konuda kesin bir yaklaşımım yok. Bu bütünüyle koşullara ve bana asılan kişiye bağlı bir şey. Ayrıca o andaki ruh durumuma ve..."

"Yani bundan hoşlanacak mısın, yoksa iğrenecek misin, onu bile bilmediğini mi söylüyorsun... öyle mi?"

"İğrenmek mi?" Hildred yan çiziyordu. "Ne de olsa onlar da bizim gibi insan."

"Elbette! Ayrıca onlar!....."

Çirkin bir deyimdi. Hildred sapsarı kesildi; bir an için dili tutulmuştu. Ama Vanya araya girdi. "Bütün sapıklar ona buna sarkmaz," dedi, en önemli ayrıntı buymuş gibi.

"Güzel," dedi Tony Bring gittikçe coşarak. "Güzel, *seninle* biraz ilerleme kaydedebiliyoruz. Sen hiç olmazsa açık seçik konuşmayı beceriyorsun."

Odada bir süre aşağı yukarı gezindikten sonra gelip Vanya'nın karşısına dikildi. "Dürüst bir soruya dürüst bir yanıt verebilir misin?"

Sözcükler Vanya'nın kulaklarında patlamıştı sanki. Başını eğerek kabul ettiğini belirtti; ama Tony Bring karşısında bir işkenceci gibi duruyor, kadının bir türlü dillendiremediği o *evet* sözcüğünü bekliyordu.

"Evet, ne diyorsun? Bunu yapacak mısın?" diye sordu; öne doğru o kadar çok eğilmişti ki, burunları az kaldı birbirine sürtünüyordu.

Ansızın kore hastalığına yakalanmış gibi, Vanya'nın başı bir sağa bir sola seğirip duruyordu. Gözleri irileşmişti, hep aynı noktaya bakıyordu.

Hildred bir kez daha araya girdi. "Yanıtlamasına izin veremem," dedi. "Bu biçimde bilgi sızdıracağını sanıyorsan çok aptalsın. Birazcık kafan çalışsaydı, herhangi bir soru sormana gerek kalmazdı. Sen kitaplarını oku; ancak bu yolla bir şeyler öğrenebilirsin."

"Ya, öyle mi?" dedi erkek. Birbirlerine çok yakındılar, dudakları bir hırlamayla gerilmişti, tıpkı bir kemik için dövüşen iki uyuz it gibi. "Her şeyi bilmiyor olabilirim, ama onu hapse götürecek kadarını biliyorum. Hadi buna da gül bakalım!"

"Budala!" diye haykırdı Hildred, başını küstahça geriye atarak. "Ne demeye çalışıyorsun?"

"Ne demeye mi çalışıyorum? Aynen şunu: Platonik aşk başka bir şeydir, bir başka kadına *sevgili küçük lezbiyenim* diye seslenmek başka şey! Belki dostun ne demek istediğimi senden daha iyi anlamıştır." Bir an durakladı. "Evet, Vanya, buna ne diyorsun? Konuyu nereye getirmeye çalıştığımı anladın sanırım. Neden konuşmuyorsun?"

Vanya sırtını duvara yasladı, ellerini kot pantolonunun ceplerine soktu. Erkeğe delici gözlerle bakıyordu; mutlak bir soğukkanlılıkla, sakınganlıkla yanıtladı: "Artık bir sevici olduğuma eminsin, öyle mi? Peki ya karın, o ne oluyor?"

Sözlerinin iyice hazmedilmesini bekledi. Tam devam etmek üzereyken Hildred atıldı: "Çok doğru! Eğer o seviciyse, ben de öyleyim." Kısaca bakıştılar. Kes artık, zavallı budala, demek istiyorlardı.

Vanya kusursuz bir özgüvenle konuştu: "Senin bir seviciden anladığın nedir, peki? Benim sevici olduğumu söylüyorsun. Neden? Yine mektuplarımı okuduğun için mi? Seni tanırım, ne kadar sinsi olduğunu biliyorum. Mektupları özellikle ortada bıraktım... evet, özellikle. Bu saçmalığa bir son vermek istediğim için. Bu soruşturmadan bıktım. Şöyle ya da böyle, kararını ver artık..."

Hildred söze karıştı. "Bu soruyu ben yanıtlayacağım," dedi kocasına dönerek; yüzü kıpkırmızıydı. "Bu aşağılamalara daha fazla katlanmaya niyetim yok... beni duydun mu? Bu evde yanlış bir şey varsa, tek sorumlusu benim. Neden ona yükleniyorsun? Neden bana saldırmıyorsun, korkak? İstediğin her soruyu yanıtlayabilirim."

"Pekâlâ, yanıtla o zaman!"

Bir anlık suskunluk. Dışarıdan, binayı temellerinden sarsarak bir kamyon geçti.

"İyi de... öğrenmek istediğin nedir?" Hildred ayağını sabırsızca yere vuruyordu.

Tony Bring kısaca yanıtladı: "*Her şey*."

"Hayır, daha belirgin konuş. Bir dakika önce bir sürü suçlamada bulundun. Şimdi bunları teker teker say bakalım... Hazırım, seni bekliyorum."

Tony Bring birden, elini kolunu bağlayan bir bitkinlik hissetti. Sözcükler çok aptalca gelmeye başlamıştı. Bir bilardo masasındaki üç top. Biri istekayla bir topa nişan alır, bilek mekanik, balistik ve trigonometri yasalarına boyun eğdiği sürece kırmızı top beyaz topu öper ve üç top çarpışır. Üç topun çarpışması demek, bir başka atış demektir. Eğer kişi her üç topu da bir arada tutabilirse, dedikleri gibi onları özenle emzirebilirse, X ya da Y kadar atış yapabilir. Tony Bring kazanma olasılığı düşük bir atış yapıp gözlerini yumdu. Iskaladı. Sıra başkasındaydı. Bir süre sessizce durdu, ilgisini onların o aptalca, yalan dolu konuşmalarıyla kendi dinmek bilmez korkuları arasında bölüştürerek onları izledi.

Birden, Hildred'in söylediği bir şey, sarsıcı bir etkiyle kulaklarına ulaştı. "Ne diyorsun sen?" diye bağırdı öfkeyle. "Kes artık, anladın mı! Bir sözcük daha edersen seni parçalarım. Tanrım, sizden her şey beklenir... *Her şey*! Orada durmuş abuk sabuk yorumlar yapıyor, belki de benim... Dinle, bir daha o sözcüğü benim adımla yan yana kullanırsan, beynini dağıtırım! Kıskandığını... hem de bir dostumu kıskandığını söylüyorsun, öyle mi? Allah kahretsin, doğruyu söylediğini düşünseydim bir tekmede bağırsaklarını dışarı dökerdim. Ama sana inanmıyorum... kesinlikle inanmıyorum! Sen iliklerine kadar yalancısın. İlmeği boynuna geçirseler bile yalan söylemeyi sürdürürsün. Şu anda da yalan söylüyorsun, çünkü bu pislikten nasıl sıyrılacağım bilemiyorsun. Paçanı

kurtaracağına inansan, deli olduğumu söylemekten bile kaçınmazsın. Her şeyi söyleyebilirsin! Sen yoz, zehirli ve mikroplusun! Kokuşmuşsun! Bir zamanlar bir eşcinsel... hemen hemen bir eşcinsel olduğumu düşünüyorsun, demek? İşte bu... bu pek hoş doğrusu! Hemen boynuma kırmızı bir fular geçirip ortalığa döküleyim bari. Böylece eve biraz para da getirmiş olurum. Kiralık bir ibne –haftalık ya da aylık– üstelik çok ucuza. Karısı, ailesi olan, *saygın* bir ibne..."

Giderek şiddetlenen, kabalaşan bu sahne boyunca Vanya dudakları mühürlü, dimdik oturmuştu; yüzünde nüfuz edilemez, taş gibi bir anlam vardı. Zaman zaman, ona doğru özellikle iğrenç bir suçlama fırlatıldığında, bedenini bir ürperti yalayıp geçiyordu. Tony Bring'e gelince; aklını kaçırmış gibiydi. Hızlı, sert adımlarla bir aşağı bir yukarı geziniyor, yumruğunu önce Hildred'e, sonra Vanya'ya doğru sallıyordu. Dudaklarından alabildiğine sarsıcı, çirkin, ölümcül hakaretler dökülüyordu. Onlara lanetler okudu, en iğrenç deyimlerle aşağıladı. Vanya bütün bunlar olup biterken Sfenks benzeri soğukkanlılığını korumuştu. Ama Tony Bring son bir öfke kasırgasıyla karşısına dikilip parmak uçlarında dönüp durmaya başlayınca, onu tehdit edince, sövgüler savurup ayağının dibine tükürünce ve "Pis asalak!" diye haykırınca, daha fazla dayanamadı. Bir sıçrayışta kalktı; gözleri bir manyağın gözleri gibi fırıl fırıl dönüyordu, peş peşe hakaretler yağdırmaya, sövüp saymaya başladı. Bu sahne de öfke ve acıyla yüklü, isterik titremelerle son buldu. Hildred kendini yatağın üzerine attı, hıçkırıklarını yastıkla boğmaya çalıştı. Hıçkırıkları Tony Bring'i yatıştırdı. Sonunda hedefi vurmuştu, demek! Güzel! Bırakayım da orada öylece yatsın ve yaşamın acılarını az da olsa tatsın.

Kısa bir duraklamanın ardından, az çok yatışmış görünen Vanya'ya döndü, elinden geldiğince uzlaşmacı

bir tavırla şöyle dedi: "Havai fişekler bittiğine göre, artık mantıklı bir biçimde konuşabiliriz. Bakalım birbirimizi anlayabilecek miyiz?"

Vanya, gözleri hâlâ fıldır fıldır, odayı arşınlıyor, parmakları öfkeyle açılıp kapanıyordu. Burun deliklerinden ince duman şeritleri fışkırıyordu, göğsü sigara külüyle kaplıydı. Bir ustura kadar keskin, nefretle dolu, zehirli, kavgaya hazır, tepeden tırnağa bir alev topuydu. Az önce olanlar onun için yalnızca bir idmandı. Hildred'in nasıl da sefilce yenildiğini düşündükçe hırsından kuduruyordu. Korkaklıktı bu; kadınsı, katıksız bir korkaklık; mide bulandırıcıydı. Yalnız diliyle değil, elleriyle de hazırdı dövüşe. Ah, erkek hele bir deneseydi... ona parmağının ucuyla bile olsa dokunmaya bir yeltenseydi! Vanya onu ortadan ikiye bölecekti... kıymık kıymık doğrayacak... silindir gibi ezecekti.

Onlara katılıp katılmayacağı sorusuna Hildred hiçbir yanıt vermedi; omuzları durmaksızın sarsılıyordu, başı yastığa daha da gömülmüştü. Tony ile Vanya'nın baş başa kaldığı açıkça ortadaydı. Ayrıca, dudakları sımsıkı kenetli, görmeyen gözleri ardına kadar açılmış olan Vanya'nın erkeği onayladığı da açıktı; devam etmesi için erkeğe başıyla işaret etti.

Ama Tony Bring daha ağzını açar açmaz, onun sözcüklerine eşlik eder gibi, Vanya'nın kafasında biçimlerin oluşturduğu tuhaf bir geçit töreni başladı: Tahta ve fildişinden yapılma, ince uzun göğüsleri olan, hiç alışılmadık figürler; bilekleri koyu mavi ve kırmızı boyayla süslenmiş. İçlerinden biri, Sudanlı bir karaltı, daha küçük biçimlerin desteklediği bir taburede oturuyor. Göğsünden fışkıran ince, zarif bir sütun cinsel organlarına kadar iniyor. Ama asıl olağanüstü görüntü, bir canavarın kucağında biçimlenmiş bir yükseltinin üzerine çıkmış olan bir nesnede odaklanıyordu. Vanya'nın kısa bir süre önce bir müzede gördüğü, insanların dikkatle ince-

lediği, başlarını salladığı, yanlarındaki kişiyle kaş göz işaretleri yaparak fısıldaştığı, ama gözlerini bir an olsun ayırmadıkları, kaskatı, boyalı parmaklar tarafından sımsıkı kavranmış bir nesneydi. Çift cinsiyetliydi; eril ve dişi organlar, nesnenin alışılmadık kişiliğine ilişkin herhangi bir ipucu verilmediğini anlatmak istercesine bileşmişti. Onun önemini kavramak isteyen kişinin, insanlığın bütün gelişimini geriye doğru izlemesi, salt ilkel insanın gizemli ayinlerine katılmakla kalmayıp daha da geriye, böcekler âleminin yırtıcı, toplu seks törenlerine, insanoğlunun asla kavrayamayacağı bir şehvet ve dehşet dünyasına dönmesi gerekiyordu.

İşte Tony Bring'in söylediklerini dinlerken, Vanya'nın aklından geçenler bunlardı. Erkeğin aklından geçenlerin de kesinlikle sıradan şeyler olmadığı belliydi. Bu görüntüler, bir koyağın iki yamacı tarafından kıstırılmış bir ırmak gibi sözcükleri izliyordu. Sağlam, dirençli duvarlar uzaklarda bir yerde, erkeğin ruhunun karman çorman, sayısız kökü arasında yükselen, çağıltılı akıntıyı boğuyordu; böyle geçit vermez bir biçimde dikilmek, aksi halde dünyayı da kendini de yok edecek olan bu kör, yıkıcı gücü engellemek zorundaydılar. İleri ve yukarı doğru hızla atılan düşünceler geniş çevrintilerde dönüp duruyor, göz kamaştırıcı köpükler saçarak kabarıyor, köpüklü bir çağlayan halinde yeniden doğmak üzere püskürerek dökülüyordu. Bu dinmek bilmez savaşımdaki tek umut, toprak kaymasının zaferiydi. Böylece erkeğin beyninde kendiliğinden bir ikilem oluştu. Kullandığı dil hiç de karmaşık değildi. Müzikteki yazıyla ses arasındaki farklılık gibiydi. Dilin dışavurduğu şey, düşünceyle duygunun oluşturduğu abartılı dalgayı tutan, incecik bir ezgiden başka bir şey değildi.

Konuştukça sesi yumuşadı, yatıştırıcı bir tınıya büründü; arada bir duruyor, kadının bir şey söylemek için bu fırsatı değerlendirmesini bekliyordu, ama kadın sus-

kundu, düşmanca tavrı yavaş yavaş zayıflıyordu. Bu, Tony Bring'e birkaç gün önce yaşanan bir sahneyi anımsattı: Hildred kadının odasına girip kapıyı kilitlemişti. O sürgülü kapının arkasında neler olmuştu? Ah, bu da sorulacak soru muydu? Bunu yanıtlamalarını nasıl beklerdi? Neyse ki, bu kez alttan aldılar; erkek, korkutucu boğuşmalardan sonra gerçeği onların ağzından zorla almayı başardı: Oraya *birbirlerini öpmek için kapanmışlardı*! Eh, bu konuyu daha fazla irdelemenin anlamı yoktu. Belki de en iyi çözüm, bu davayı bir jüriye bırakmaktı – uzmanlardan oluşan, yansız bir mahkemeye. Herkes kendi adamını seçsin. Herkes kendi öyküsünü anlatsın.

Tam bu aşamada Hildred yeniden hareketlendi.

"O pis ağzını kapat!" diye haykırdı Tony Bring.

"Yo, bırak konuşsun!" dedi Vanya. "O da bizim kadar bu işin içinde."

"Hayır, o bu konunun dışında, dolayısıyla çenesini tutsun. Evet, önerime katılıyor musun?" diye sordu, Hildred'e sırtını dönerek.

Bir dövüşteki en canalıcı andı sanki; hasımlardan birinin ezici bir darbe karşısında birden yumuşayıverdiği an. Tony Bring, Vanya'ya diz çöktürmek üzereydi, ama Hildred bir kez daha araya girdi. "Kesinlikle böyle bir şey yapmayacak," dedi, yataktan ölmek üzere olan bir imparatoriçenin vakarıyla doğrularak. Elle tutulur yanı olmayan, saçma sapan bir öneriydi bu. Ortada, yargıda bulunacak kadar yeterli uzman filan yoktu ki... Ayrıca...

"Yani demek istediğin..."

"Söylemek istediğim şey, kim ne dersin desin umursamayacağımdır."

"Yani..."

"Evet, bütün dünya aynı fikirde olsa bile..."

"Hangi fikirde?"

"Onun sapık olduğunda... yoldan çıkmış, yoz, sapkın, artık ne dersen. Ne derlerse desinler, onu asla terk etmeyeceğim... Anlaşıldı mı?"

Yeterince açıktı. Gerçekliğin keskinleştiği, insanın artık koşullarca itilip kakılan bir birey olmaktan çıkıp dilimlere bölünebilen bir canlıya dönüştüğü bir nokta vardır... Bir dakika öncesine kadar yaşayan bir gezegen, karanlık bir evrendeki göz alıcı bir titreşim gibi görünen şey, ansızın ölü bir şeye dönüşebilir; buzdan alevlerle yanan ay gibi. Böylesi anlarda her şey durulaşır: Düşlerin anlamı, doğumdan önceki bilgelik, yazgının sürmesi, bir Tanrı olmanın saçmalığı, vb...

5. BÖLÜM

1

Tony Bring karanlıkta oturuyordu, ellerini yağmurluğunun ceplerine sokmuş, yakasını kaldırmıştı; şapkası kaşlarının üzerine inikti. İçerisi soğuk, nemliydi, bir tek mumun bile yanmadığı bir gömütte oturuyordu sanki. Duvarlardan küflü bir koku yayılıyordu; tatlı, ağır, mide bulandırıcı bir koku; cüzamlı. Düşünceler beyninde Vanya'nın odasındaki müzik gibi çağıldıyordu. Düşüncelerini bir merceğin altındaki yağlı, yapışkan lekelermiş gibi düşündü.

Zil çaldı. Bırak çalsın, dedi içinden, burada yokum. Sonra cama vuruldu, cam hafifçe tıklatıldı. Tony kalktı, perdeyi yana çekti. Karşısında arkadaşı Dredge vardı, sırıtıyordu. Koridoru geçti, büyük kapıyı açtı. Dredge hâlâ sırıtıyordu.

"Karanlıkta ne yapıyorsun öyle?" diye sordu Dredge.

"Hiç, yalnızca düşünüyordum."

"Düşünmek mi?"

"Evet, sen hiç düşünmez misin?"

"İyi de, düşünmek için karanlıkta oturmak zorunda mısın?"

Dredge o cılız, sokulgan gülümsemesiyle odadaki en rahat koltuğa yerleşirken, Tony Bring bir mum yak-

tı. Dredge'in yirmi sekizinci doğum günüydü, buraya uğramadan önce odasında bir-iki kadeh yuvarlamıştı. "Biliyor musun," dedi, "karanlıkta böyle oturup düşünenlerin çoğu çıldırıyor. Bak sana ne diyeceğim, yukarıya, odama çıkalım ve birkaç nefes çekelim. Sonra da dışarıya çıkıp kutlarız."

Az sonra, Village'da, Paulino'nun yerinde oturuyorlardı. İçerisi tepetaklaktı. Herkes kafayı bulmuş, sarmaş dolaştı. Nefis bir kaynaşma: Kumarbazlar, sivil polisler, kiralık katiller, federal ajanlar, büyük gazetelerden kocabaşlar, vodvil oyuncuları, hazırcevap Yahudiler, ağzı bozuk ibneler, dansçı kızlar, muşamba yağmurluklarına burçları gösteren arınalar işletmiş, kolejli oğlanlar... Her masada bir şişe bedava şarap düruyordu. Onlar yiyip içerken, boşalan masaları kapmak için bekleyen bir kalabalık koridora birikti.

Sendeleyerek dışarı çıktıkları zaman çakırkeyiftiler. Altıncı Caddeye doğru ilerlerken, peşlerine ufak tefek bir pezevenk takıldı, elindeki çeşitli kadınları el kol işaretleriyle iyi kötü tanımlamaya çalışırken bir yandan da ellerine bazı kartlar tutuşturmaya çalışıyordu. Tütüncünün bitişiğinde bir dans salonu vardı. Orası da ağzına kadar doluydu. Yine içki... o iğrenç, aşağılık içki. Bunca içki nereden geliyordu? New York koca bir alkol ırmağından başka bir şey değildi.

Zencefilli gazoz şişelerini ellerine alıp duvara yaslandılar, aynı anda bir çığlık duyuldu ve tuvaletten dehşete kapılmış, genç bir fahişe fırladı; saldırıya uğradığını söylüyordu. Bir el ateş edildi, masalar devrildi. Bir dakika sonra, tıpkı Mack Sennett'in komedilerinde olduğu gibi, polisler göründü. Coplarını gelişigüzel savurarak her yeri altüst ettiler. Genç kadını yakaladılar, derdest edip götürdüler. Sonra müzik yeniden başladı, garsonlar yerleri sildi. Tetiği kimin çektiğini kimse anlamamıştı.

Kimsenin de öğrenmeye niyeti yoktu. Dans zamanı. Bir kadeh içki zamanı. Dredge bir eş bulmak için çevresine bakındı. Kızların hepsi kapılmıştı. Sanki ucuzluk vardı. Bir sonraki dansı beklediler. Hepsi kapılmıştı...

Dışarı çıkınca, kartlı herifin onları beklediğini gördüler. Başını eleştirircesine salladı. "Benimle gelin," diye bastırdı. "Elli güzel kız. Gerçekten, hepsi de çok güzel!"

"Yarın," dedi Dredge.

Yabancı, eski sokaklarda amaçsızca dolaştılar.

Batakhanelerin adları ayartıcıydı, ama hepsi bu kadar. Bu, bohemleri olmayan bir bohem ülkesiydi. Hainlik, fuhuş, sefalet –hepsi de kurmacaydı.

"Village'dan bıktım," dedi Dredge. Bunu yıllardır söylüyordu.

Tam o sırada bir kapı açıldı, gözlerine bir bar çarptı. Fazlaca büyütmeden içeri girdiler. Şu her şeye, Başkandan en alttakine kadar herkese açık olan yerlerdendi. Maun bar, pirinçten yapılma ayak dayama rayları, sabunlanmış aynalar, takvimler, polis gazetesinden kesilmiş boksör ve yıldızcık fotoğrafları. Tek yenilik, karşı cinsin varlığıydı. Eskiden dişi unsurlar arka odada tutulurdu. Bara yaslanıp durmalarına, açık saçık öyküler anlatmalarına ya da yattıkları erkeklerin sayısıyla övünmelerine izin verilmezdi. Bar kapandıktan sonra ucu çengelli bir sırıkla dışarıya sürüklenmeleri de gerekmezdi. Hayır, eski günlerde sokak kadınları bile çoğunlukla kibar hanımlar gibi davranır, en azından buna çalışırlardı; yeni çağ ise kibar hanımları fahişeler gibi davranmaya zorluyordu.

İşte, içkilerini sessizce yudumlarken vardıkları sonuç buydu. Durumu enine boyuna tartıştılar. On sekiz yaşındaki bu saygın fahişelerle omuz omuza sürtünmeye zorlandıkları için kızgındılar.

Beşinci Caddeye doğru yalpalayarak yürürken, yol onları bu saatte boş ve sessiz olan Washington Alanına

götürdü. Takın orada içlerindeki duygusallığı boşaltmak için durakladılar. Bir zamanlar New York'un çekici bir yanı vardı – Haymarket, Huber Müzesi, Tom Sharkey'in yeri, Alman Mahallesi, sonra Barnum ve Thomas Paine ve O. Henry... Artık hiçbiri yoktu. Şimdi yalnızca gökdelenler... züppeler, Yahudiler, son modaya uygun giyinmiş kızlar, otomatik makineler. Dredge, Manila'daki Luneta'ya değindi. Orası buradan bin kat iyiydi, hatta Nagasaki bile; kapısında kırmızı fener bulunan belli evler, badem gözlü, kiraz dudaklı dilberler...

Kaldırıma bir taksi yanaştı. Şoför dışarı sarktı, onlara el etti. Temiz, sessiz, düzgün bir yere gitmek isterler miydi, falan. Bir santurdan çıkıyora benzeyen bu notaları duyan da adamın hurilerle, mis kokulu amber çiçekleriyle dolu bir cennetten söz ettiğini sanırdı.

Dredge kuşkulanmıştı; kulağa fazla iyi geliyordu, tıpkı Guadalkivir'in en parlak günleri gibi.

"Kahretsin," dedi şoför. "Bir batakhaneye gidip rezil olmak mı istiyorsunuz yoksa?" Sonra, tartışmayı noktalamak istercesine, ekledi: "Hadi, binin. Hoşunuza gitmezse basıp gidersiniz. Sizi dolandıracak değilim."

Arabaya bindiklerini görünce arabayı çalıştırdı ve deli gibi sürmeye başladı. "Bayılacaksınız," diye bağırdı camın gerisinden.

Bunu söyleyiş biçimi Dredge'in sinirine dokunmuştu. "Beğenmek zorunda değiliz," diye bağırdı o da.

"Kapa çeneni!" dedi Tony Bring. "Yeni bir tartışma başlatma. Bakalım bizi nereye götürecek?"

40'lı caddelerin birinde, etkileyici görünümlü bir işhanının önünde durdular. Giriş, kanatlı bir kapıyla kapatılmıştı. Giriş holünde bir polis vardı, asansörcü çocukla konuşuyordu. Beşi birden asansöre doluştu. Yukarı çıkarken, asansörcü çocuk ıslık çalıyordu. Soluk, çirkin bir yüzü vardı; soğuk, yağmurlu bir gecede açık

saçık film oynatan sinemaların girişinde duran tiplerden.

Yanıp sönen ışıklar, kadife gibi yumuşacık halılar, pulları ışıl ışıl parlayan, sırtları mermer kadar soğuk, kızıl dudaklarını dalgacıklar gibi titreten güvercinler. Gizli bir bölmeden yayılan kısık ezgiler eklemlerini gevşetti. Ballı bedenlerden yayılan koku, dolgun güllerin ağırlığı, pudralı bileklerin uçuşması, suyla dolu kâselerde uyuklayan kırmızı balıklar. Kapı kapandı, asansör gözden yitti. Şaşkın şaşkın bakıştılar. Tuzağa düşmüş. Büyülenmiş. Gizemli gelinle bir odaya kilitlenmiş.

Dirseklerinin dibinde biri vardı, tatlı, ayartıcı bir sesle mırıl mırıl bir şeyler söylüyordu. Onun yanında taksi sürücüsü duruyordu, kolunu uzatmıştı. Tony Bring dirseğiyle arkadaşını dürttü. "Ona para vermeni istiyor," dedi.

"Verdim ya," dedi Dredge.

"Eh, biraz daha ver öyleyse."

"Ne için?"

"Bizi böyle sessiz, temiz, düzgün bir yere getirdiği için."

Önlerine düşüp onlara çevreyi gezdiren Yunanlının kibar, yumuşak yüzlü bir katil olduğu anlaşıldı. Her şeye evet diyordu. Elleri soluk, kadifemsiydi; derine gömülü, yerinde duramayan gözleri bir çift bilye gibi parlıyordu. Vestiyerde çevrelerine ürkek ürkek baktılar. Göz kamaştırıcı kelebekler kozalarını sürükleyerek geziniyor ya da durup kanatlarını dinlendiriyorlardı; kendi cinselliklerinden sarhoş olmuşlardı. Geçerken etrafa taçyapraklarından oluşan bir serpinti ve tül kadar ince gevezelikler püskürtüyorlardı.

Götürüldükleri masa sigara dumanlarının arasında, pusa sarınmış batık bir gemi gibi yükseliyordu. Gümüş kıvılcımlar ve toz alevleri arasında eriyen kristal kıy-

mıklar. Mönülerden iki santim kadar yükselen, simsiyah, kabartma harfler... Bütün bunlardaki incelik onları ürpertti.

Yerlerine oturur oturmaz bir çift güvercin kanat çırparak yanlarına geldi. Dredge ayağa kalkmak için boş yere çabalarken, Tony Bring eliyle dalgın dalgın sakalını sıvazlıyor, yıpranmış gömleğini yandaki aynadan çaktırmadan süzüyordu. Tanışma faslı kısa, sevimliydi. Yunanlı yumuşak, kadifemsi ellerini ovuşturdu. Dili düzgün, beyaz dişlerinin arasında engelsizce kayıyordu. Her şey parlak, yeni bir kılıç kını kadar pürtüksüzdü.

İspanyol kanı taşıyan ve aşırı bir cinsellik yayan Bayan Lopez hemen susayıp susamadıklarını sordu. Bunu sıcaktan kavrulmuş bir ses tonuyla sormuştu; geçmişi bir muson, yaşamıysa bir çöldü sanki. Öteki, Bayan St. Clair hemen, canının dans etmek istediğin belirtti, Dredge'i yakaladı, zarif bir hareketle piste doğru sürükledi. Bayan Lopez bambaşka bir yöntem benimsemişti. Birinin kollarına yığılıp bayılmak gibi bir numarası vardı.

Daha yerlerine doğru dürüst yerleşemeden, orkestra yeniden başladı, bunun üzerine Bayan Lopez canlanıverdi. Şarkıcıya masadan masaya dolaşma ve müziğe uyarak ruhunun pencerelerini ardına kadar açıp yüreğini ortaya dökme fırsatı veren şu özel parçalardan biriydi. Bayan Lopez her masada, o boğucu gözlerini diktiği kişinin cüzdanını ellemeye ve parayı göğsüne sıkıştırmaya yetecek kadar oyalanıyor, kalçasını gönlünce bir ya da iki kez kıvırdıktan sonra öteki masaya geçiyordu; bunu hiçbir kesintiye uğramadan her masada yineledi; çalgıcılar şarkının koro kısmını üst üste yineliyordu. Aşkı anlatan bir şarkıydı... "Seni seviyorum... Seni seviyorum... Şarkıda başka bir sözcük yok gibiydi. Gösteri, Dredge'in ısmarladığı kokteyllerin önünde son buldu. Bayan Lopez aşınmış sözcüklere kırık dökük, son

bir sevgi kırıntısı ekledikten sonra, son nefesini veren bir melek gibi iskemlesine çöktü.

Kızlar artık fazlasıyla susamışlardı. Sauternes ısmarladılar, içkilerinden birkaç yudum aldıktan sonra izin istediler, kanat çırparak uzaklaştılar.

"Paranı saysan iyi edersin," dedi Tony Bring.

Dredge cebindeki para tomarını çıkardı. Otuz yedi doları vardı.

"Hepsi bu kadar mı?" dedi Tony Bring.

"*Hepsi* mi?" Dredge şaşırmış görünmek için elinden geleni yaptı.

"Dinle Dredge, kendine gel. Burası güzel, düzgün bir yer..."

Dredge her zamanki cılız, sokulgan gülümsemesinin ardına sığındı. "Neler olacağını bilmiyorum. Ayrıca, umurumda da değil. Bundan çok daha iyi yerlerden kovuldum. Boşver gitsin!"

Ama Tony Bring boşveremezdi – en azından şu anda. Taksi sürücüsünün söylediklerini düşünüyordu... bir de şu kadife pençeli, yumuşak yüzlü katil vardı!

Kızlar dönünce hemen oğlanların çok düşünceli göründüğünü belirttiler. Bayan Lopez, Tony Bring'in omzuna eğildi, kulağına bir şeyler fısıldadı. Erkeğin pantolonunu araştıran eli alev alev yanıyordu. "Küçücük bir öpücük," diye fısıldadı, sonra kendini erkeğin kollarına bıraktı, dudaklarını onun ağzına yapıştırdı, bir daha da ayrılmadı. Işıklar kararırdı, 'Keşmir Şarkısı'nın ilk kısık notaları kulaklarında titreşirken, erkeğe kendinden geçmişçesine yaslandı. Eşlerinin kollarında can veren, çırpınan su perileri. Ilık bir gece, Himalayalar'ın eteklerindeki bir pınardaydılar sanki; güvercinler kanat çırpmaya başlıyor, ormanın ıslak yapraklarının arasında bir hışırtı, bir fısıltı geziniyor, kokulu tomurcuklar patlıyor; kanı koyulaştıran, görünmez bir devinim, bir kaynaşma.

"Giydiğin gömleğe bayıldım," diye fısıldadı Anita, daha da sokularak. İkinci danstan sonra Lopez'den vazgeçmişti.

Tony Bring aynadaki yansısına bir kez daha baktıktan sonra, "Sahip olduğum tek gömlek," diye kekeledi.

Bunu duyan Bayan St. Clair kahkahaları koyverdi. "Tek gömleği!" Bunu defalarca yineledi; başını geriye atmış, patlamamak için ellerini yan taraflarına bastırmıştı.

"Doğru söylüyorum," dedi Tony Bring. "Bir kuruşum bile yok."

Anita ona kuşkuyla baktı, dirseğiyle şaka yollu dürttü. "Eminim," dedi, gözlerini cilveyle yuvarlayarak. "Bunu daha önce de duydum."

Dredge yüzünde koca bir sırıtışla öylece oturuyordu. Şimdi ya da daha sonra dışarı atılmaları onun için pek fark etmiyordu. Hoş bir davranıştı, kimsenin gocunmuş gibi bir hali yoktu.

Genç bayanların sidik torbalarında bir sorun vardı galiba; bir kez daha izin istediler. Onlar gider gitmez garson göründü. Yeni bir garsondu, öncekinden daha resmi, çok daha *hauteur*[1] bir hali vardı. Tek sözcük etmeden hesap pusulasını uzattı. Dredge bir pusulaya bir garsona baktı. "Henüz gitmiyoruz," dedi, kayıtsız görünmeye çalışarak.

İşte başlıyor, diye düşündü Tony Bring.

Dredge ceplerini boşaltırken garson dimdik bekledi. Dredge buruşuk banknotları masaya çarptı. Garson paraya hemen hemen hiç dokunmadan parayı saydı. Sonra, kaba, küstah bir hareketle hesap pusulasını kaptı, Dredge'in burnuna doğru salladı. "Elli beş dolar!" dedi.

"Ne için?" dedi Dredge. "Ne için?"

[1] (Fr.) Beceriklı. (Çev.)

"Dinle, Dredge. Boşuna tartışma!"

"Peki ama, elli beş doları nereden bulacağım? Cebimdekini biliyorsun. Hepsini ona verdim; benden alıp alacağı bu kadar." Sözünü bitirince parayı aldı, cebine sokuşturdu.

Aynı anda Yunanlı yanlarında belirdi; pençelerini ovuşturuyordu. Belli bir uzaklıktan her şeyi izlemişti. "Sorun mu var?" diye sordu, sevimli ve yatıştırıcı bir sesle.

Garson onun kulağına bir şeyler fısıldadı.

"Ah, öyle mi?" Çok şaşırmış görünüyordu. Dredge'e döndü, sesi hâlâ içten, sakin ve yumuşaktı. Kibarca bir-iki soru sordu, sonra aklına yeni gelmiş gibi, ekledi: "En iyisi benimle gelmeniz; bu konuyu bir de kredi müdürüyle konuşalım. Bu küçük sorunu sessizce halledebiliriz sanırım. Altı üstü elli beş dolar."

Yalnız kalınca Tony Bring kaskatı oturdu, gözünü duvara dikti. Dredge'in bu 'küçük sorunu' nasıl halledeceğini merak ediyordu. Müzik sürüyordu, ama artık eskisi kadar baş döndürücü değildi. Bardaklar kaldırılmıştı, masa boştu.

Zaman ağır ağır geçti. Yanına gelen olmadı. Huzursuzca kıpırdanıyor, eliyle kabarık sakalını sıvazlıyordu. Yaka düğmesi eksikti.

Bayan St. Clair göründü. Anita'dan bir süre için başka bir masaya oturması istenmişti. Kadına bir kokteyl daha ısmarlayamaz mıydı? Bir tanecik? Peki, dostu neredeydi? İnsanı hayran bırakan bir saflıkla konuşmuştu. Dredge'in hesabı halletmeye gittiğini öğrenince, eliyle ağzını kapadı ve esnedi.

"Bana içki ısmarla; bir kadehçik," diye yalvardı.

"Mümkün değil! Cebimde metelik yok."

"Ciddi misin?" dedi Bayan St. Clair. Bu kez sözcüklerin gerçek anlamını kavramışa benziyordu. Sesinde salt küçümseme değil, korku da vardı; erkek ansızın ce-

binden bir kertenkele çıkartıp onun önüne fırlatmıştı sanki.

Araya birkaç tedirgin dakika girdi. Birbirlerine bakmadan öylece oturuyorlardı, kadın parmakuçlarıyla masaya hızlı hızlı vuruyor, erkek onun başının üstündeki bir duvar resmine bakıyordu: Uzun, sivri uçlu tırnaklarını bir grup ayyaşa geçirmiş bir Svengali.

Sonunda Dredge gülücükler saçarak döndü. Yanında Yunanlı kâhyayla onlara ilk hizmet eden garson vardı. İlk sözcükleri, "Ne içiyorsunuz?" oldu. "Bana İskoç viskisi," dedi garsona. Sonra, azıcık sinirli bir sesle sordu: "Anita nerede? Ona kendisini beklediğimizi söyleyin."

Yerine oturdu. "Her şey yolunda," dedi. "Keyfinize bakın. Anita'dan hoşlanmadıysan, başkasını çağırabiliriz. Parasını ödediğimiz sürece hak ettiğimiz hizmeti alacağız."

"Dinle Dredge, bu çok hoş, ama mesele nedir? Şu anda diken üzerindeyim."

Dredge göğüs cebinden bir puro çıkardı, ucunu hiç acele etmeden ısırdı, bir yandan tüttürürken bir yandan da içindekileri boşalttı. "Çok basit," dedi. "Bir banka hesabım olup olmadığını sordular, hangi bankada, ne kadar, filan. Onlara Keith'in bankasının adını verdim. Nereden anlayacaklar? Araştırıncaya kadar beklememi istediler. *Araştırmakmış*! Gecenin bu saatinde hangi banka araştırılır ki? Sonunda her şey yolunda dediler ve imzalamam için boş bir çek verdiler."

"Öyleyse her şey tamam?"

"Tamam. Canın ne istiyorsa ısmarla."

Anita, Bayan St. Clair ile birlikte döndü, iskemlesine zarifçe yerleşti ve onları o ılık, Endülüslü kanıyla yıkadı. Gece böylece sürüp gitti. Şampanya su gibi aktı, bir de Malaga; çünkü Anita ani bir sıla özlemine kapılmıştı. Hiç görmedikleri boğa güreşlerinden söz ettiler,

Dredge Manila'daki Luneta ya da Meksika'daki çıklet madenleri gibi ilginç konulara değindi. Arada bir, bir fedai ortaya çıkıyor, zavallı bir sarhoşu alıp arka tarafa sürüklüyordu, orada bir polisin ve bir taksi şoförünün yardımıyla herifi güzelce silkeliyordu.

Tony Bring, Dredge'e hoşça kal dediğinde, gün doğmuştu. Giriş holü hâlâ karanlıktı. Sendeledi, kapıya çarptı. Cam şıngırdadı. Sonra sessizlik, derin, gizemli bir sessizlik. Kapıyı iterek açtı, karanlıkta bir mum arandı.

Hildred'in sesi duyuldu: "Sen misin?"

Elindeki mumla yatağa doğru tökezledi. Yatakta, Hildred'in yanında biri vardı; yüzüstü yatıyordu, dünya umurunda değildi.

"Kim bu?" diye sordu.

"Tanrım, sarhoşsun sen!" diye haykırdı Hildred.

"Aldırma... Orada yatan kim? Vanya mı?"

"Şışşt!"

"Beni susturma! Hey, kalk oradan! Çabuk! Yatağımda uyuyabileceğini kim söyledi? Hey, uyan artık! Hey, Vanya!"

Vanya sersem sersem döndü, gözlerini kırpıştırdı. Erkek mumu yere koydu, kollarını onun kollarının altından geçirdi ve yataktan dışarı sürüklemeye başladı.

"Dur! Bekle!" diye bağırdı kadın. "Neler oluyor?" Birden erkeğin soluğunu hissetti. "*Yine mi sarhoş oldun?*"

"Bundan sana ne? Ne hakla yatağımda uyuyorsun?" Sonra kadını daha da büyük bir güçle çekti.

Vanya bir çığlık attı: "Bırak beni... Kollarımı kıracaksın!"

Hildred erkeğin beline sarıldı, onu uzaklaştırmayı denedi. Tony Bring kollarını körlemesine savurunca, yumruğu kadının midesine indi. Hildred inleyerek yere

yığıldı. Bir saniye sonra Vanya onun yanındaydı. "Çabuk! Biraz su getir!" diye haykırdı. "Yaralandı."

"Git kendin getir! Ona dokunmadım bile. Eve gelip de kendi yatağın için dövüşmeye zorlanmak, amma hoş! Bu *benim* yatağım, anladın mı? Bundan böyle buradan uzak duracaksın!"

Vanya koşarak banyoya girdi. Hildred yerde, düştüğü biçimde yatıyordu, ellerini kasıklarına bastırmış, inliyordu. Tony Bring sırtüstü yatağa devrildi. "Hep böyle olay çıkarmak zorunda mısınız?" diye söylendi. "Bir erkek kırk yılda bir bunca patırtıya yol açmaksızın kafayı çekemez mi? Hadi, orada hasta bir katır gibi yatıp durma. Acele et!"

Aslan kükremesini andıran, korkunç bir kükremeyle yatakta yuvarlandı. "Tanrım, her şey dönüyor. O şampanya... çok fazlaydı. Çok fazla." Yüksek, titrek bir sesle şarkı söylemeye başladı. "Bırak da sana sevgilim diyeyim, sana â-âşığım..."

"Kes sesini," dedi Vanya, onu sertçe sarsarak. "Komşuları uyandıracaksın."

"Hildred nerede? Neden yatağa gelmiyor? Bu soytarılığın hemen sona ermesini istiyorum. *Anlaşıldı mı?*"

Vanya onunla tatlı tatlı konuştu, giysilerini çıkardı, örtünün altına itti. Sonra ıslak bir havlu getirip başına doladı. "Bu çok iyi geldi," dedi erkek. "Vanya, sen mert bir insansın."

Kısa bir süre sonra Vanya ona banyoya giderken yardım etmek zorunda kaldı; o lavaboya eğilmiş kusarken Vanya onu tuttu. "Berbat bir şey bu," dedi, kadına yaslanıp ekşi bir gülümsemeyle. "Sen dışarı çık. Yerleri ben temizlerim." Ama öne eğilince midesi yeniden bulandı, yüzü sapsarı kesildi. "Ben tam bir domuzum! Bir domuz!" Onu yalnız bırakması için kadına yalvardı; az sonra düzelirdi. İşte o zaman üzerinde yalnızca iç çamaşırları olduğunu ayrımsadı. Kadına bakıp belli belirsiz

gülümsedi, tıpkı Dredge gibi – o budalaca, yavan sırıtış. Kendini aynada gördü; yüzü yeşil, gözleri şiş ve kıpkırmızı, dudakları kirli.

"Hildred nerede?" dedi. "Onu incittim mi? Ne yaptım? Ona vurmadım, değil mi?"

Vanya onun başındaki havluyu almış, lavaboyu onunla temizliyordu. Koku iğrençti.

"Gel," dedi erkek bitkin bir sesle. "Uğraşma, sabah ben ilgilenirim. Beni tut... bir kedi kadar güçsüzüm."

Yatağa dönünce Vanya onun kirlenmiş çamaşırlarını çıkardı, onu battaniyeye sardı. "Tamam, tamam," dedi, inleyen, ürperen erkeğe. "Hadi, uyu artık. Her şey yolunda, Tony. Kaygılanma. Hadi bakalım..." Üzerindeki örtüleri düzeltti, kenarlarını sıkıştırdı.

Tony Bring çabucak kendinden geçti. Vanya kendi odasına döndü, dar yatağına, Hildred'in yanına sıkıştı. Hildred'e sarılırken, "Önemli bir şey değildi," diye mırıldandı. "Midesi bulandı ve kustu, hepsi bu."

Az sonra onlar da mışıl mışıl uyumaya başladılar. Ortalık bir kilise kadar sessizdi – arada bir dışarıdan, yoldan geçen birinin salıverdiği tedirgin, nedensiz öksürüğün dışında.

2

Gece incecik bir kar tabakası yağmıştı. Bu parlak, buz tutmuş sabahta Hıristiyan âlemindeki bütün insanlar birbirine "Mutlu Noeller!" diyor, sonra da birkaç damla gözyaşı dökmek için kiliseye yollanıyordu. En katı tanrıtanımaz bile Noelin o bulaşıcı ruhundan kaçınamazdı. Kurtuluş Ordusu[1], dilencilerini haftalar öncesinden kentin elverişli noktalarına yerleştirmişti; ayyaş keşişlere benzeyen adamlar içi parayla dolu, kocaman kazanların yanında dikilip küçük çanlarını çalıyorlardı; kadınlar da kendi çanlarını çalıyor ve ince, donmuş parmaklarıyla tuttukları tefleri öne doğru uzatıyorlardı. Amaçları yeryüzüne huzur getirmek, büyük kentlerin sahipsiz insanlarının yoldan çıkmasını, ölümüne içmelerini ya da Komünist Partiye katılmalarını engellemekti. Kurtuluş Ordusunun ne büyük bir nimet olduğunu, kurtarma ekiplerinin gecekondu yörelerinde, Çin Mahallesinde, Bowery çevresinde ne kutsal işler başardığını herkes bilirdi – yoksulluğun, kötü alışkanlıkların ve kötülüğün yeşerdiği her yerde. Ve herkes, bu bir deri bir kemik kalmış Kris Kringler'in, büyük davul çalınınca güzel sesleriyle şarkı söylemeye başlayan bu kederli rahibelerin önünden geçen herkes birkaç bozukluk bağış-

[1] ABD'de fakirler için para toplayan bir Protestan grubu. (Çev.)

lıyor ve iyi bir amaca katkıda bulunduğunu hissediyordu.

Büyük mağazalar *iyi* Noellerden ve *kötü* Noellerden söz ediyordu. Kârların aritmetiği aşan, bulanık bir biçimde katlanması ve Kurtarıcının zaferiyle sonuçlanması bekleniyordu. Koşuşturmayla geçen son haftalar boyunca insanlar sürekli gömleklerden, kravat iğnelerinden, kitaplardan, fotoğraf makinelerinden falan söz ettiler. Ancak on birinci saatte, koronun acısını ve yasını dile getirdiği o kısacık arada Kurtarıcı anımsanabildi. Bulutlarda, Tanrı Babanın hemen sağında oturup çan seslerini dinlemek, bedava dağıtılan yiyecek için Bowery'deki kuyruklarda bekleşen bütün o yoksul serserileri izlemek O'nun için kimbilir ne korkunç bir manzaraydı. Dünyanın karanlık köşelerine, dinsiz ülkelerine yukarıdan bakarken (sarı insanlar, siyah insanlar, kıvırcık saçlılar, burunlarına halka takmış, göğüslerini dövmelerle süslemiş insanlar) hepsinin de başlarını gökyüzüne kaldırıp O'nun adını haykırdıklarını, ilahiler söylediklerini görünce duyguları kabarmış olmalıydı.

Tony Bring bu duru, buzlu sabah her zamankinden biraz daha erken uyandı. Onu korkunç, dindirilemez bir susuzluk uyandırmıştı. İşin doğrusu, hepsi susamıştı ama yataktan çıkmak ve lavaboya gitmek ötekiler için fazlasıyla acı vericiydi. Hildred'e çok geç olduğunu, kalkma vaktinin geldiğini anımsattı, ama Hildred kütük gibi yatıyordu; ıslak bir havluyu gözkapaklarına bastırmıştı.

"Tanrı cezasını versin," dedi Tony Bring. "Bugün onları düş kırıklığına uğratmayacağız. Buna izin vermeyeceğim!"

Hildred dermansızca kıpırdanırken, Tony pencerenin yanındaki koltuğa oturdu ve Hildred'in Noel armağanı olarak verdiği Proust'un kitaplarını karıştırdı. Bağırsak masasının üzerinde kocaman bir demet gardenya

vardı –Hildred'in Vanya'ya armağanı. Duvarlarda Aziz Vitus dansı yapan deli alayıyla birleşen topraklı, duygusal koku, erkeğin içinde keskin bir duygu karmaşası yarattı; loş ışıkta bir ölüm maskesi kadar beyaz olan yüzüyle, ateşli bir inilti salıvermek için arada bir açılıp kapanan dudaklarıyla öylece yatan Hildred'in görüntüsü bu karmaşayı daha da yoğunlaştırıyordu. Sonra düşünceleri, dünyaya bu tüketilemez ciltleri armağan eden adama kaydı; yatağına zincirlenmiş bu hasta, küçük dev sımsıkı kapalı odasında, bedeni giysilere ve çarşaflara sarınmış bir durumda, son bir güçle, böceklere ilişkin değerli, toplumsal yapıtlar yaratmıştı; masasının üzeri not defterleriyle, ilaçlar, afyon ve uyuşturucularla kaplıydı. Yaşamı acılarla doluydu, ama kusursuz sanatıyla bu yaşamı eşsiz ve unutulmaz bir müziğe dönüştürmüştü.

Bu düşüncelere paralel olarak zihninde bir başka düşünce dizisi daha gelişti; kısa bir süre sonra yaşlı ana-babasının karşısında duracağını, onların soru dolu gözlerine bakacağını, yıllarını boşa harcadığını düşünen bu insanların zihninden bu ezici inancı uzaklaştırmak için umutsuzca, boşu boşuna çabalayacağını ayrımsamıştı. İşte her Noeli acılıkla ve pişmanlıkla, melankoliyle ve vicdan azabıyla dolu bir döneme dönüştüren şey, buydu. Her yıl, gıcırdayan masanın çevresinde her toplanışlarında bir tür sessiz hesaplaşma başlar, geçmiş bütün çılgınlıkları ve boşluğuyla, dertleri ve düş kırıklıklarıyla gözden geçirilirdi. Bu iç karartıcı günün bir yerinde geçmişe, Tony Bring'in bir zamanlar verdiği sözlere, ona bağlanan umutlara, işte buna benzer şeylere değinilmesi kaçınılmazdı. Bu geçmişin bir yerinde (artık anımsayamadığı bir aşamasında) bir çizgi çekilmiş, umudu çok uzaklara, Alp dağlarının ötesine, umutsuzluğu ise yakına, geleceğin o gri, ıssız vadisine yerleştiren bir sınır çizilmişti. Öte yandan, bu kasvetli atmosfere sevecen bir bağışlayıcılık, belirsiz, karmaşık, çekingen, duy-

gusal bir acıma da karışmıştı; delilere ya da körlere bolca sunulan türden.

Elindeki kitap iyice ağırlaştı. Yeniden satırlara dönen gözleri orada şu tuhaf sözcüklere rastladı: "Bize az sonra yok edilecek, son bir göz aldanmasıyla, bilinmeyen bir şey sunan her yaşam bizi çeker..." Tam bu noktada Vanya odasından çıktı; sırtında geceliği, ayaklarında da çizmeleri vardı. "Yok edilecek... Yok edilecek..." Sözcükler bir şarkının nakaratı gibi yineleniyordu –daha doğrusu, bir pikaptaki minicik bir engel, iğneyi önceden belirlenmiş yolunda ilerlemekten alıkoyduğu zaman, görünmeyen bir şarkıcı tarafından üst üste yinelenen bir nota gibi. Karşısındaki kirli, arsız sürtüğe bakarken, beynindeki pikap çalmayı sürdürdü: "Yok edilecek... yok edilecek..." Çınlayıp duran notayı hemen o anda, oracıkta seslendirdiği takdirde nasıl acayip bir etki yaratacağını düşününce, kahkahalarını tutamadı: Hildred'i ayağa kaldıran korkunç, denetlenemez bir kükreme.

"Beni uyandırmanın başka yolunu bulamadın mı?" diye haykırdı Hildred.

"Mutlu Noeller!" diye bağırdı Tony Bring. "Hadi, ineklerin çıngıraklarını çıkaralım!" "Hâlâ sarhoş," dedi Vanya, iğrenmiş gibi yüzünü buruşturarak.

"Dinle, yangın söndürücü... sarhoş değilim. Bu arada, gömlek için teşekkürler. Harika, ama bedenime uygun değil."

Onlar sendeleyerek banyoya gidince, Tony Bring harekete geçti, bir mum yaktı ve döşekleri incelemeye başladı. Ne geceydi ama! Gardenyalar, Chartreuse, Marcel Proust, buhar kokusu... sonra onlara 'Mutlu Noeller' dilemek için uğrayan ama sabahın dördüne kadar kalan ve petrol yataklarındaki bitlerden, küçücük asalaklardan söz eden Dredge. Döşekten sonra bağırsak masasına döndü. Masanın üzerine sigara izmaritleri, boş

şişeler, kırık satranç taşları, sandviçler, gardenyalar, *Sodom ve Gomore*, ökseotu, Bruga denen kadının çizdiği karikatürler, *Firebird*'ün yırtık parçaları saçılmıştı. Koltukta Hildred'in hayranlarından aldığı armağanlar vardı: İpek çoraplar, sutyenler, parfüm, şallar, sigaralar, kitaplar, şekerleme, içki şişeleri (hepsi de boş), manikür takımları, yüz kremleri, siyah külotlar... Sears Roebuck'un kataloğunu dolduracak kadar bol. Ailesine götürecek bir şeyler bulmak amacıyla armağanları karıştırdı. Annesi, Hildred'in giydiği çoraplara bayılırdı; biraz küçük gelmesi önemli değildi; pahalıydılar, önemli olan da buydu. Babası için bir karton Camel sigarası, kız kardeşi için büyük bir olasılıkla asla kullanmayacağı ama yine de çok sevineceği bir manikür takımı ayırdı. Yağmaladığı bu önemsiz şeyler için ailesinden coşkulu teşekkürler alacağı kesindi. Annesinin savurganlık yaptığına ilişkin bir şeyler mırıldanacağı da.

Üçü birlikte, elleri kolları dolu, yokuşu inmeye koyuldukları zaman, çoktan öğle olmuştu. Hildred her zamankinden biraz daha derli toplu giyinmişti; ama Vanya yine o bildik kılıktaydı: Çıplak dizler, siyah gömlek, uçuşan saçlar, vb. Tam yola çıkmışlardı ki, çanlar çalmaya başladı. Yolun az aşağısında, Noelin hatırına hardal rengi boyayla yeni boyanan, Luther mezhebine ait, çirkin kilisenin önünde düğüm olmuş birtakım dindarlar çözülmeye başladılar ve Luther tarzı, ağır yemeklerine doğru yollandılar. Köşe başında durmuş, ateşli bir tartışmaya dalmış olan bu aykırı üçlüyü görünce gözleri parladı.

Noel sabahı kavga, ha! Aynen öyle. Nedeni de Hildred'in Vanya'yı yalnız bırakmaya yanaşmamasıydı.

"Peki, gidip giysilerini değiştirse?" diyordu Hildred.

"Artık çok geç. Taksiye binmek zorunda kaldık bile."

"Öyleyse ben de gitmiyorum." Hildred sözünü bitirince elindeki paketi yere bıraktı.

"Tanrı cezanı versin!" diye bağırdı Tony Bring. "Beni böyle güç bir durumda bırakamazsın. Onlara ne söylerim şimdi?"

Vanya birkaç dakika beklemeleri için yalvardı; hemen eve girip üzerini değişecekti.

İki kadın yeniden göründükleri zaman aradan en az yarım saat geçmişti.

"Evet, nasıl görünüyorum?" diye sordu Vanya.

"Berbat! Gerçekten berbat! O şapkayı nereden buldun Tanrı aşkına?"

"Eh, saygın görünmemi isteyen sendin, öyle değil mi?"

Bir taksi çevirdiler. Hedeflerine oldukça yaklaşmışlardı ki, arabayı durdurup indiler.

Tony Bring yalvardı: "Dinle Hildred, şuna biraz çekidüzen ver, olur mu?"

Hildred kıkırdadı. Bir cenaze salonunun önünde duruyorlardı.

"Şaka yapmıyorum, Hildred. Tanrım, Bert Savoy'a benziyor."

Satenle kaplı çok güzel bir tabutun durduğu vitrinin karşısına geçtiler, Vanya ile ilgilendiler. Ama yararı yoktu. "Şapkayı bana ver," dedi erkek, Vanya'nın uysalca uzattığı şapkayı aldı, katlayıp hendeğe attı. "İşte oldu!" dedi. "Hadi yürüyün... ve üzgün bir anlam takının."

Kapıyı annesi açtı. Onlar için hazırladığı gülümseme Vanya'yı görür görmez siliniverdi. Yaşlı adam daha candandı, ama oğluna fırlattığı bakış, "Bugün bunu yapmak zorunda mıydın?" diyordu. Hildred her zamanki gibi hemen deliler gibi konuşmaya başladı; arkadaşı Vanya'nın ne büyük bir dâhi olduğunu, ailesinin ne ka-

dar varlıklı olduğunu, ne güzel anlaştıklarını, kısacası Tony Bring'i içten içe ürperten daha pek çok saçmalığı peş peşe sıraladı. Karısıyla göz göze gelmek için umutsuzca çabaladı; ama kadın yarattığı izlenime bütünüyle kayıtsız, daha doğrusu bundan habersiz, bir çocuk gibi saçmalamayı sürdürdü. Tony Bring'in kız kardeşi tanıştırılırken birkaç gergin dakika yaşandı. Babette'in nesi olduğunu kimse tam olarak bilmiyordu. Erkek kardeşinden yalnızca bir-iki yaş küçüktü ama sekiz yaşındaki bir çocuğun zekâsına sahipti. Bunun yanısıra bilinmeyen, sinirsel bir hastalığı vardı: Bilekleri denetlenemez bir biçimde seğirir, konuşurken başını bir yandan ötekine sallar, sonra da göğsüne doğru iyice eğerdi. Bazen saatlerce saçma sapan şeyler söyler, konudan konuya hızla atlar, susması söyleninceye kadar durmazdı. Örneğin, daha Vanya ile tanıştırılır tanıştırılmaz ona kilisede olanları hızlı ve düzensiz bir biçimde aktarmaya girişti; o sabah koronun nasıl da güzel şakıdığını, vaizin Noel ruhuyla ilgili neler söylediğini kusursuz bir akıcılıkla anlattı; vaiz salt bugün değil, bütün yıl boyunca birbirimizi sevmemiz gerektiğini söylemişti. Ansızın erkek kardeşine döndü, yarı budalaca yarı sitemli gülümsemesiyle, haykırdı: "Bu sabah burada olmalıydın, Tony! Hep seni düşündüm. Dün gece kaçta yattın? Çam ağacı aldın mı? Papazımız çok tatlı bir adam–"

"Bu kadar yeter," dedi babası; Babette hemen sustu, başı gevşekçe sağa sola sallandı, sonunda da göğsüne düştü.

Onlar yemek yerken hava karardı, ağaçtaki ampulleri yakmak zorunda kaldılar. Masayı ürkütücü, dindar bir kızartı kapladı. Vanya ile Hildred yemeğin tadını doyasıya çıkartıyor, bir yandan da sofrada yiyeceklere yaraşır, iyi cins bir Ren şarabı bulunmadığına hayıflanıyorlardı. Üçüncü tabaktan sonra Hildred bir sigara yakarak buzları kırdı; Vanya'nın çantasından bir torba

Bull Durham çıkardığını ve bir sigara sardığını görünce afalladılar. Babette çok etkilenmişti; *bayanların* asla sigara içmediğini söyledi –en azından *kendisi* kesinlikle içmiyordu. Bunun üzerine annesi dahil, herkes kahkahaları koyverdi. Bu ani patlama hararetli bir sohbete yol açtı. Ailedeki son düğünlerle doğumları andılar, katıldıkları cenaze törenlerini tanımladılar, içki sorununa değindiler, hindi fiyatlarından yakındılar, Başkanın omuzlarına yüklenen sorumluluklardan, radyoda dinledikleri demeçlerden söz ettiler, Galler Prensinin tıpkı General Pershing gibi kötü bir konuşmacı olduğunda birleştiler. Babette zaman zaman araya girip birkaç sözcük ediyor, sonra sözü kilisenin yararlarına getiriyordu. Yaşlı adam ülkenin her yanında işlerin ne kadar kötüye gittiğinden yakındı. Sonunda, Vanya'nın ne tür resimler yaptığını öğrenmek istediler; çünkü Anne üst kattaki salonda asılı duran inek ve koyun resimlerinden hiç hazzetmezdi. Resimleri yaşlı adamın bir akşam sarhoşken bir barmenden aldığı, iyi de para ödediği anlatıldı. Anne, Vanya'nın resimlerinin çok daha zevkli şeyler olduğundan emindi.

Hildred kıkır kıkır gülmeye başladı.

"Seni ben yanıtlayayım, Anne," dedi Tony Bring, utancını gizlemeye çalışarak. "Vanya'nın resimlerini pek beğeneceğini sanmam."

"Neden, hoş şeyler değil mi?"

"Ah, hoş oldukları kesin de... senin hoşlanacağın türden değil, işte."

Yaşlı adam söze karıştı. Tony'nin ne demek istediğini çok iyi anlamıştı. Vanya bir *çağdaş* olmalıydı. Karısına döndü: "Geçen yıl Loeser'de gördüğümüz o çılgın şeyleri anımsıyor musun? İşte öyle şeyler yapıyor galiba. Öyle mi, Tony?"

Tony Bring Vanya'ya baktı, Vanya bunu başını zarifçe eğerek onayladı. Yaptığı eleştirel yorumun yaşlı adamı oldukça hoşnut ettiği anlaşılıyordu.

"Ne mantık, ne bir şey... öyle değil mi?" diye ekledi.

"Aynen öyle, Baba," diye şakıdı Hildred. "Hepsi de biraz çatlak. Arkadaşım Vanya da çatlaktır..." Devam edemedi; bunu öyle eğlenceli bulmuştu ki, gülmekten katılıyordu. Tony Bring ona içinden lanetler savurdu. Öyle iyi bir şakaydı ki, herkesi utandırmıştı. Vanya'nın bir mucize eseri, şaşırtıcı bir zariflikle konuyu değiştirdiğini görünce epeyce rahatladı. Uzak Batıdaki yaşam! Ah, öyle olağanüstüydü ki! Her sabah gündoğumunda atla göle kadar uzanmak, buz gibi sulara dalmak, açık havada, yanan ateşin çevresinde yenen yemekler... (Tanrıya şükür, çıplak tapınmalara değinmedi!) Vanya, yarattığı etkiden hoşnut, konuşmayı sürdürdü. Meksika ve Orta Amerika'daki gezilerini anlattı, bu uzak yerlerdeki sanatı ve gelenekleri daha da gizemli göstermeye çalışan bir dille tanımladı.

"Peki ama, böyle tek başına yolculuk etmekten korkmadın mı?" Bunu soran, Tony Bring'in annesiydi.

Babası birden atıldı: "Ne? Korkmak mı? Neden korksun, baksana tam bir erkek gibi." Işıl ışıl gözlerle, hoşgörüyle Vanya'ya baktı; az önce ona en büyük övgüde bulunmuştu sanki. Hildred bir kez daha patlamak üzereydi, ama Vanya ondan önce davrandı.

Sonra, Tony Bring de konuştu. "Evet Anne," dedi. "Orada çok hoş, sağlıklı bir yaşam sürmüş. Ne olağanüstü bir beden yapısı olduğunu görebiliyorsun herhalde." Bunun üzerine Vanya genel bir incelemeden geçirildi; açıkgöz biri niteliklerini övünceye kadar herkesin dikkatinden kaçan bir resim gibi.

Tam bu noktada Tony Bring'in annesi utandırıcı bir soru sordu. Yaşamlarını neyle kazandıklarını, özel-

likle Tony'nin bir iş yapıp yapmadığını öğrenmek istedi. Hildred hemen ciddileşti. Tony'nin kitabını bitirmesi gerekiyordu, ondan sonra – evet, işte ondan sonra rahatlayacaklarından emindi.

"Bence hepiniz biraz çatlaksınız," dedi Tony Bring'in annesi. "Şu kitap işini son üç yıldır dinliyorum. Bundan para kazanacağını nereden biliyorsunuz? Zaten bir sürü yazar var, çoğu da açlıktan sürünüyor. Bana kalırsa, doğru dürüst bir iş aramalı. Onun yerine köle gibi çalışıp durman çok alçaltıcı, Hildred. Bir de bakacaksın, yaşlı bir kadın olup çıkmışsın."

"Bu kadar yeter," dedi yaşlı adam. "Annen her zaman karamsardır. Hadi, daha neşeli şeylerden söz edelim... Noel gecesini nasıl geçirdiniz? Sinemaya mı gittiniz?"

Vanya ile Hildred şaşkın şaşkın bakıştılar. Geçirdikleri harika geceyi anlatmak Tony Bring'e düştü.

Babette bir Noel ağacı alıp almadıklarını merak etti. Ağaca kaç para ödemişlerdi? "Bizimkine bir dolar yirmi beş ödedik," dedi. Gelecek yılın ağacı için süsleri nereden alabileceklerini söyledi – üstelik çok ucuza.

Hildred satın almadıkları ağaçla ilgili uzun bir öykü uydurdu. Onu ilgiyle dinlediler. Noel ağacına ilişkin bu öyküyü, Vanya'nın Meksika ve Orta Amerika için anlattığı masallardan, ormanların derinliklerine gizlenen tanrı heykelciklerinden, palalarını savurarak kükreyen *chicleros*'lardan, Wrigley Sakız Şirketi için topladıkları sakızdan daha ilginç bulmuşlardı.

Akşama doğru masadan kalktılar, Babette bulaşık yıkayan annesine yardım ederken Tony Bring sallanan bir koltuğa oturdu ve yaşlı adama kulak verdi. Yaşlı adam düşünceliydi, büyük koltuğuna gömülmüş, başını bir dirseğine yaslamış, finans dünyasındaki olumsuz gelişmelerden söz ediyordu. Meyhane arkadaşlarının çok hoşlandığı o eski canlılığını yitirmişti. Eve kapanalı tam

on beş yıl olmuştu; yaşamındaki bu dönüm noktasına her seferinde, çok büyük bir hata yapmış gibi, pişmanlık dolu bir boyun eğişle değinirdi, zira bu kararıyla bütün anılası günler sona ermişti. Müşterileri teker teker ölüyor, yerlerini almak için yeni yüzler ortaya çıkmıyordu. Büyük balıkların onun gibi küçük balıkları yuttuğu yetmezmiş gibi, kurdukları birliği giderek genişletiyorlardı. Herkesin eli dardaymış gibi görünüyordu; müşterilerinden kimisi son beş yıldır ondan hiçbir şey satın almamıştı. İnsanlar para biriktirmek yerine para harcama alışkanlığını benimseseler, diye ekledi yaşlı adam, çok daha iyi ederler. Yine o *kötü* Noellerden biriydi.

Tony Bring dinledi; ona yaşlı adam bunamaya başlamış gibi geldi. O eski ateş, kıvılcımlar sönmüştü; o artık yalnızca yankılı sızlanmalarla dolu bir kabuktu. Yaşlı adam yumuşadı, uysal bir halde koltuğunda geriye yaslandı; bu yıkıcı anı silsilesinden sersemlemiş, kolu kanadı kırılmıştı. Eski, güzel günlerin, geleneklerini, olumlu niteliklerini çok iyi bildiği ve saydığı bir kuşağın geride kalışına hayıflanıyordu. Bir zamanlar, kısacık bir süre dine dönmüş, ama kilisenin boş vaatleri ve üzgün yüzleriyle Cumhuriyetçi Partiden bile daha umut kırıcı olduğunu anlamıştı.

Bu iç karartıcı sohbet sürerken, Hildred ile Vanya divanın üzerinde uyudular. Açgözlülükle saldırdıkları yiyeceklerden uyuşmuş bir halde, iki kedi gibi dertop olup derin bir uykuya daldılar. Tony Bring son zamanlarda çok çalıştıklarını söyleyerek onlar adına özür diledi.

Bir süre sonra annesi göründü. Sallanan bir koltuğa oturdu, ellerini kucağında kavuşturdu, birazcık kestirmeye hazırlandı. Ama dalıp gitmeden önce birkaç şey söylemekten de geri kalmadı. "Yaşam tarzın hiç doğru

değil," dedi."Hildred'i böyle çalıştırmak haksızlık. Sen de bir şeyler yapmalısın artık." Tony Bring, yazılarından bir şey beklemenin ne kadar abes olduğunu yineleyen annesini bir kez daha dinlemek zorunda kaldı. Kadın buna *karalama* diyordu. "Bir zamanlar ne güzel idare ediyordun..Şimdiyse tam bir aylak olup çıktın, bir şeyden ötekine atlayıp duruyorsun, ne paran var, ne başka bir şeyin. Hiçbir şeyin yok. Bir gün çok pişman olacaksın. Peki, biz gittikten sonra Babette'e ne olacak? Onu hiç düşünmüyor musun? Geleceği hiç mi düşünmüyorsun?"

"Elbette düşünüyorum, Anne," diye karşılık verdi Tony Bring. "Ama..."

"*Ama*! Hep aynı şey... *ama*!"

"Ama Anne, dinle beni–"

Kadın elini bezginlikle kaldırdı. Onu kandırmaya çalışmak yararsızdı. İsterse kendi kendini kandırabilirdi, ama annesi bu saçmalığı yutmayacak kadar yaşlıydı. Babette o ciddi, yuvarlak gözleriyle annesini dinliyordu; bu gözler erkeğe işkence ediyordu. Zavallı Babette, diye düşündü, onunla ne yapacağım?

Bu arada babası çoktan dalıp gitmişti. Kel kafası kemikli mafsalından gevşekçe sarkıyordu, ağzı açılmış, ancak bir ölüye yaraşan bir sertlikle öylece kalmıştı. İri kulaklarının çevresinde bukle oluşturan kır saçları iyice seyrelmişti. Tıpkı bir mumya gibi, dedi Tony Bring içinden. Gerçek saçları olan, kemiklerini sıkıca saran, gergin cildiyle bir mumya gibi...

Kapının zili çaldı. Güzel ağaçlarını görmeye gelen bir komşuydu. Kesik kesik sürdürülen sohbet sırasında, adam bir ara sözü Habil ile Kabil'e getirdi. Ama Habil ile Kabil kimsenin umurunda değildi. Hemen Noel ağacından söz etmeye başladılar ve pırıltılı ağaç süslerinden bir ikisini komşunun eline tutuşturdular. Adam birkaç dakika daha oyalandı, sonra Tony Bring'e kalırsa ol-

dukça ustalıklı bir biçimde, çaktırmadan kapı dışarı edildi. Giriş holünde, kapıya doğru iteklendiği sırada bir an durdu ve Tony Bring'e bir kez daha veda etti. Ona iyi Noeller diledi; sonra, metroda yön soruyormuş gibi, gelişigüzel bir tavırla, Nod ülkesinin yerini bilip bilmediğini sordu.

"Oğlum İncil okumaz," dedi Tony Bring'in annesi; adamın elini tuttu, hararetle sıktı ve kapıyı açtı. Adam gidince, zavallının kısa bir süre önce karısını ve çocuğunu kaybettiğini açıkladı.

"Çok dindardır," dedi Babette.

Uyuklamanın mı yoksa böylesine hüzünlü bir yazgıdan kılpayı kurtulmuş olmanın rahatlatıcı anısından mı bilinmez, yaşlı adam ansızın canlandı ve o eski gözüpekliğini yeniden sergilemeye başladı. Oğluna Berlitz okuma kitabını gösterip Fransızca öğrendiğini açıkladı. Bu dili öğrenmesi çok yararlı olacaktı. Fransızca olarak, "Nasılsınız?", "Ne var ne yok?" ya da "Beni St. Lazare Garına götürün, acelem var" diyebiliyordu. Bunlar, Fransa'ya giden biri için çok gerekli deyimlerdi. Onu asıl şaşırtanlar, *fut* gibi sözcüklerdi. İngilizcede de yazılışı buna benzeyen sözcükler bulunduğu için, bunları nasıl telaffuz edeceğine bir türlü karar veremiyordu.

"Yerinde olsam bu tür şeyleri dert etmezdim Baba," dedi Tony Bring. "Nasılsa Fransa'ya falan gidecek değilsin."

Hildred ile Vanya'yı akşam yemeği için uyandırdılar. Evlerindeymiş gibi davranıyorlardı; homurdandılar, gözlerini uykulu uykulu ovuşturdular, esnediler, hemen birer sigara yaktılar, sonra da şakalaşır gibi birbirlerini gıdıklamaya başladılar. Sonunda işi güreş tutmaya kadar vardırdılar; yaşlı adam bunu oldukça eğlenceli bulmuştu. "Gerçek bir erkek gibi, öyle değil mi?" dedi. Tam bu sırada iki kadın yere yuvarlandı; etekleri enselerine ka-

dar sıyrılmıştı, göğüsleri ortadaydı. Bir çatırtı duyuldu; Babette neler olup bittiğini görmek için koşarak geldi. Vanya ile Hildred yerde oturuyor, üstlerini başlarını düzeltiyorlardı; Tony Bring'in annesi içeri girdi.

"Anne, divanı kırdılar!" diye bağırdı Babette.

Bütün gözler divana çevrildi; salona derin, kasvetli bir sessizlik çöktü, az önce divanın üzerinde biri can vermişti sanki.

"Eh, gençler malın değerini bu kadar biliyor işte," dedi Tony Bring'in annesi. "O divanı tam yirmi beş yıl kullandık."

Tony Bring yere bakıyordu. Gerisini duymak için bir dakika kadar bekledi. Ama gerisi gelmedi. Annesi dönmüş, yeniden mutfağa girmişti. Erkek, omuzları biraz daha çökmüş, diye düşündü.

Ama Hildred çabucak ayağa fırladı, annesinin peşinden mutfağa girdi. "Çok üzgünüm," dedi. "Özür dilerim. Lütfen inanın. Hemen yaptırırım... yerin... parasını öderim."

Önerisine herhangi bir tepki gelmedi.

"Ödemen gereken yeterince şey var," dedi Tony Bring'in annesi, biraz daha alttan alan bir sesle. "Üzülme. Yenisini alma zamanı gelmişti zaten."

"Ama Anne, bu divanı çok severdin. Bu duyguyu bilirim. Böyle bir şey olacağı aklıma bile gelmezdi."

"Yo, elbette gelmezdi. Siz gençler kadar deli dolu değiliz biz. İyice durulduk artık..."

Tony Bring ona yaklaştı. "Dinle Anne, divanı sakın atma. Hildred'in dediği gibi tamir ettir. Böylesi yeni divan almaktan çok daha iyi." Tekrar tekrar af diledikten sonra, Hildred'in kolunu yakaladı, sertçe sıktı. Az sonra yemeğe oturdular, ağacın ışıkları yeniden yakıldı ve masayı gizemli, kutsal bir kızarıklık kapladı.

Günü böylece sona erdirdiler.

Evden ayrılırken, Babette arkalarından seslendi, Vanya'nın resimlerini görmek için bir ara onlara uğrayacağını söyledi. Tony Bring son kez veda etmek için arkasına dönünce, yaşlı ana-babasının çitin yanında durmuş gökyüzüne baktıklarını gördü. Yarın galiba yağmur yağacak, diye düşündü.

Cenaze salonunu geçince Hildred bir taksiye ıslık çaldı. Neredeyse eve kadar tek sözcük konuşmadılar. Sonra Hildred birden, şarap almak için Village'a gideceğini açıkladı.

"Ben de geleyim," dedi erkek.

Hayır, kadın bunu istemiyordu. Nasılsa hemen dönecekti. Taksi kapının önünde durduğunda, onlar hâlâ bu konuyu tartışıyordu.

"Bir saat içinde geri döneceğine söz veriyor musun?"

"O kadar bile sürmez."

Yokuşu yalpalayarak, "İleri, Hıristiyan Askerler!" marşını söyleyerek inerlerken, gün doğmak üzereydi. İçeriye girer girmez yere yığıldılar. Vanya yerde boylu boyunca yatıyordu; bir elinde boş bir şişe, öteki elindeyse çikolatalı bir kek vardı. Hildred'in bir ceset gibi yatağa taşınması, giysilerinin çıkartılması gerekti. Sarhoşluktan dolaşan diliyle, içkilerine ilaç karıştıran bir iblise sövüp sayıyordu. "Mutlu Noeller, Tony! Mutlu Noeller!" diye bağırdı. Sonra bir kedi gibi miyavladı, hemen ardından pişman oldu, "Özür dilerim," diye geveledi. "Divanı kırdığım için çok üzgünüm, gerçekten. Beni artık sevmiyorsun, öyle değil mi? Sarhoş değilim canım, hastayım... Piç kurusu bize ilaç içirdi..."

Tony Bring Vanya'yı yerde, yatar durumda bırakmıştı, uyuz bir köpekmiş gibi üstünden atladı. Islak havluyla buz istediklerini haykırdılar. Hildred kâfurlu afyon istedi. Vanya ise çörekle kahve.

"Birkaç tane de dağ ıstakozu arzu eder miydiniz?" diye sordu alayla.

"Lütfen şömineyi yak," diye inledi Hildred, alçak, acılı bir sesle. "Hastayım... Sarhoş değilim, dedim ya."

"*Allez á la Gare St.Lazare... je suis très pressè.*"[1]

"Donuyorum... Lütfen yak şu ateşi!"

"Zavallı bebeğim, sana güzel, küçük bir ateş yakmamı mı istiyorsun?"

"Lütfen Tony, lütfen..."

"Seni ısıtacağım," dedi erkek. "Bir dakika bekle." Dosya kutusunu aldı, içindekileri şömineye boşalttı ve kibriti çaktı. Alevler yükselince odayı tuhaf, uğursuz bir kırmızılık kapladı; duvarlar titredi, karartılar dans etmeye başladı.

"Daha iyisin ya?" diye sorduktan sonra dosya kutusunu var gücüyle tekmeledi, kutuyu parçaladı. "Donarak ölmene izin verir miydim hiç?" İskemleleri tek tek aldı, onları da parçaladı.

"İşte böyle!" diye haykırdı Hildred. "Yak onları... her şeyi yak. Yarın yeni eşya alırız."

Alevler çatırdayarak, gürleyerek bacaya doğru sıçradılar. Hildred inledi: "Harika... *Olağanüstü.* Öyle iyisin ki, Tony. Çok, çok mutlu bir Noel geçirmeni dilerim."

"Mutlu Noeller!" diye bağırdı Vanya. "Nasıl, hoşuna gitmedi mi?"

"Zavallı, küçük serseriler," dedi erkek. "Sizi zehirlemeye kalkıştılar, öyle mi? Amma fikir!"

Bağırsak masasına oturdu, on yıllık karalamalarını yalayan alevleri izledi. Nod ülkesi neredeydi? Nod ülkesi kafanın içindeydi, Habil ile Kabil ise kırmızı papyonlu, süslü püslü bir çift. *Comment allez-vous? Très bien,*

(Fr.) Hadi, St. Lazare Garına... acelem var. (Çev.)

monsieur, et vous-même?[1] Aklınız alıyor mu; biri iki genç bayanı ilaçla uyutmaya çalışıyor, üstelik Noel günü! Tanrı aşkına, şu şapkayı da nereden bulmuştu acaba? Hoş bir kasketti doğrusu – kenarları saten. Tıpkı bir erkek gibi... öyle sağlıklı ki! Ormanın derinliklerinde canavara benzeyen tanrı heykelcikleri, gözlerindeki değerli taşlar ışıldıyor... *chicleros*'ların çiklet bulmak için arşınladıkları, el değmemiş, yabanıl yöreler. Temiz, beyaz dişler ve kumar makineleri. Beni St. Lazare Garına götürün, acelem var...

[1] (Fr.) Nasılsınız? Çok iyiyim. Bayım, ya siz? (Çev.)

3

Yılbaşı! Amerika arka ayaklarının üzerinde durmaya çalışıyor. Herkes sarhoş, şaşı, yanpiri, sakar. Dredge şapkasına kadar kıpkırmızı, Hildred ise bir renk cümbüşü halinde. Olağanüstü bir parti; Vanya midenin temiz salgılarından, ılık süt veren yedi katedralden ve Seine'de yüzen ölü farelerden söz eden küçük, sevimli bir şiir okudu. Bob Ramsay uğradı, yanında arkadaşı Homer Reed ile Homer'in metresi Amy de vardı; sağa sola kart dağıtıp duran, pasaklı, küçük bir sürtük de peşlerine takılmıştı. Amy ile Vanya, Vanya ile Hildred, Hildred ile Amy arasında güreş karşılaşmaları. Hakem faul yapılıp yapılmadığını ve varsa, ne tür iç çamaşırı giyildiğini görmek için yere oturmuş. Amy yabani bir kedi gibi dövüşüyor, giysileri paramparça, yüzü şişmiş, kıpkırmızı. Sonra Emil Sluter ile Bunchek adında bir Yahudi uğruyor. Annesine âşık olan, İliad adındaki bir kadınla ilgili öyküler. Gülünç bir macera –kıskançlık, dalavere, ensest. Krema rengi eldivenleri olan, kibar piç Sluter kulak kabartmış, dinliyor. "Sakıncası yoksa, öğrenebilir miyim; annesinin kıskandığı kişi kimdi?" İyice kızışmış olan Hildred patlıyor: "Bendim tabii!"

"Sen mi? Olamaz! Duydun mu, Tony?"

Tony Bring'in kulakları oldukça sağlam. Bir sonraki karşılaşmalarında Sluter'in araya sokuşturacağı vıcık vıcık deyimleri düşünüyor. "Hey, ahbap, bu tür şeylerin insana ne büyük bir güçle çarpacağı ve insanı bir anda nasıl yerle bir edeceği asla bilinmez; üstelik son derece sinsice. İnsan hazırlıksız yakalanır. Senin de başına gelmiştir herhalde?" Sluter'in konuşma biçimi işte böyleydi: Hafifletici nedenlerle, önsöz niteliğindeki notlarla, geri alınan sözlerle, özürler, dokundurmalar, ağzından kaçırmalar, boşboğazlıklarla dolu...

Bu arada Hildred zihnini bir çöp kovasıymış gibi boşaltıyor. Bunchek'e, pezevenk yüzlü ahmağa gelince, gözlerini devire devire esniyor. Hildred, karısı, bacaklarını açmış oturuyor, çorapları kaymış, baldırları görünüyor, bacakları yara bere içinde. Herkesi güçlü belkemiği ve belkemiğinin hemen ucundaki küçük çukur hakkında bilgilendiriyor; dans ettiği insanlar bu küçük çukura bayılırdı. Ayrıntılara girmesi, süsleyip püslemesi yetmemiş gibi, Homer Reed'e elini tam oraya koyması için yalvardı; bir sanatçı olarak, bu tür küçük rastlantılardan, anatomik ayırtılardan en iyi o anlardı.

Sonra Bunchek, önce hafif adımlarla, sonra gittikçe açılarak *Kama Sutra*'dan bir aşk dansı yaptı, bunu Stekel, Jung ve Pavlov'un orkestraya uyarlanmış yapıtları izledi. Herkes keçileri kaçırmıştı; tam bir çöplük. Bu kadarı da fazlaydı, Hildred'in güçlü midesi için bile. Her zaman ölçülü davranan Sluter dışarı çıkıp boğazına parmak atmak için izin istedi.

Sonunda Amy, sevgilisinin de kışkırtmasıyla külotuna kadar soyundu ve ağır bir dansa başladı. Hâlâ bitmemişti; hemen ardından Bunchek ile Ramsay bir uyaklı sözcük yarışması başlattılar: Pencere-tencere, kap-sap, havan-savan, buz-muz, şişe-gişe. Sluter ile Hildred de oyuna katıldı; oda çiftleşen sonra da ayrılan sözcüklerle doldu: Laf-gaf, kır-sır, sarı-darı, kemer-semer...

Ta ki Dredge 'eşsesli' sözcüğünün, melekleri uzaklaştırmak için çatısını ince tahtalarla kaplayan Rahip Aquinas ile doğduğunu belirtinceye kadar. Tek hücreli organizmaların midesel işleyişine ilişkin küçük bir söylev, ardından: "Alp dağları da And dağları da sertleşmiş okyanus külüdür; belki de bütün dünya ölü şeylerin sıkışıp kalıba dökülmüş halinden başka bir şey değildir." Cinsel mesellerle ve *babafingo, anafingo* gibi yeni türetilen sözcüklerle sulandırılmış, dilsel bir toplu cinsellik ayini. Ötekiler gittikten sonra, Sluter son bir kadeh içki için kaldı. Birkaç temel gerçeği irdelemeye can atıyordu, örneğin:

1. "Öyleyse dünya nasıl oldu da yaşamla doldu?"
2. "Simgeci hareketin gerçek amacı neydi?"
3. "Gauguin'in biraz fazla cafcaflı olduğunu söylerken haksız mıyım?"

Şafağı *Spiddividdibeebumbum*... ile karşıladılar.

Yeni yıl! Yeni kararlar, yeni kavgalar, yeni düşünceler. Ve Vanya'dan yeni bir nakarat: İsveç. İsveç mi! Peki, neden İsveç? İsveç: Geceyarısı güneşinin, fiyordların, şaşırtıcı mezelerin ülkesi, üçüncü cinse özgürlüğün ülkesi, lezbiyenlerin ve Afroditçilerin bayrağı.

Vanya ve Hildred daha uygun bir iş bulma düşüncesiyle oynarlarken, ara oldu. Anlık istekler. Kaprisler. Sanrılar.

Ara sırasında biri kafalarına Paul Jukes'u görme fikrini soktu. Paul Jukes: Yaşayan en büyük ressam! Cèzanne'dan da Matisse'den de aşağı kalmaz. Picasso'ya gelince: Paul Jukes'e göre Picasso'nun elinden gelen tek şey, mekanik ördekler çizmekti. Paul Jukes mekanik ördekleri de, muşamba desenleri de kabul etmiyordu. Fotoğrafı da! Amerika'nın gelmiş geçmiş en büyük ressamı kaslar ve yeşil tarlalar konusunda, sağ göğsü de sol göğüs kadar özenle çizmek, kalçaların üzerine leylak

rengi çalılar ya da karnabahar değil de, kafa oturtmak konusunda titizlenirdi. Bir erkek çizmek isteyen kişi, işe kollar ve bacaklarla başlamalıydı... *Alors*, gidip Paul Jukes'u görelim.[1] Belki bir-iki modele gereksinimi vardır. Arkasına bir fırça bağlayıp geceleri kuzey yarımküre göğünde görünen renkli ışıkları resmeden bu adam dünyaya birkaç öğüt verebilirdi belki; ya da İsveç'e bir bilet. Herhangi bir karar verilmemişti. Paul Jukes görülecekti, hepsi bu...

Görüşme için seçilen günün, şu *kötü* günlerden biri olduğu anlaşıldı. Daha birkaç gün önce hastaneden çıkmış olan yüce Paul Jukes sidik torbasını deldiği için doktorunu mahkemeye vermeye hazırlanıyordu. Bitkin ve aksiydi. Tanımadığı konuklarını içeri davet edecek kibarlığı bile gösteremedi.

Kolu kanadı kırılmış bir durumda oradan ayrıldılar. Yüce Paul Jukes – hah! Vanya nefretini boşaltmak için kaldırıma tükürdü. Hildred'e gelince; Hildred kaldırıma tükürmekle yetinemezdi. Fazladan bir şey yapması gerekiyordu. Adama 'eşşoğlueşek' dedi.

Bir-iki gün sonra akıllarına yeni bir fikir geldi. Bu kez fikir Hildred'den çıkmıştı."İç çamaşırı sunacak manken aranıyor... kolay bir iş... günde birkaç saat. Kolay para kazanmanın bir yolu işte. Neden olmasın?

Bir sabah erkenden, neşeyle kalkıldı. Tony Bring'den bile yardım istendi. Uzun, kıvrık bir sapı olan, kocaman bir fırça aldı, Vanya'nın sırtını fırçaladı. Saçlarındaki düğümleri çözdüler, çamaşırlarını yıkadılar, mavi, yünlü elbisesini ütülediler. Hildred onun bluzuna biraz kolonya püskürttü. Her şey tamamdı. Vanya, telgraf teline tutunmuş bir serçe kadar şendi. Kalçasını hafifçe salladı – Margie Pennetti usulü. Büyüleyici.

[1] Fr.) Hadi. (Çev.)

Bunca zamandır neler gizlemişti böyle? Tam anlamıyla kusursuz...

Ama döndükleri zaman Hildred'in yüzü asıktı. Elinde bir mezura tutan, pis, küçük bir züppe küstahlık etmişti; özellikle Vanya'ya. Onlara iki yarış atı gibi davranmıştı. Ayrıca bir paravan bile yoktu. Üç küçük, pis züppenin karşısında soyunmak zorunda kalmışlardı. Biri mezurayı tutuyor, biri ölçüleri önündeki deftere yazıyor, üçüncüyse – görünüşe bakılırsa üçüncünün görevi bir cankurtaran gibi her şeyin yolunda gidip gitmediğini izlemekti, kocaman Havana purosunu tüttürüp durmuştu. Vanya'nın üçüncü kez ölçülmesinin gerektiği anlaşılınca, sinirler iyice gerilmişti. Kalemle defteri tutan beyefendi bir yanlışlık yapmıştı. Anlaşılan aklını işine verememişti. Düşünün, yapması gereken tek şey, sayıları doğru yazmaktı; oysa sayılara bakınca hepsinin de düzmece olduğunu gördüler. Vanya işleri daha da bozmak istercesine, her şeyi koca bir şaka olarak almıştı. Kasıklarının ölçüsü alınırken, yine o iğrenç *sang-froid*[1] tutumu sergilemişti. Elleriyle göğüslerini örtme zahmetine bile kalkışmamıştı.

Hildred'in yorumu öfkeliydi: "Ahlâk duyusundan hiç nasibini almamış."

"Peki ama, ne yaptım?" diye haykırdı Vanya. "Sen de soyundun, öyle değil mi? O tanrının cezası sutyenini çıkarmadığın için daha saygın göründüğünü mü sanıyorsun?"

"Önemli olan bu değil! Senin oradaki duruş biçimin!"

"Ne yapmamı bekliyordun – orada *Eylül Sabahı* gibi dikilmemi mi? Tanrım, bazen öyle budalaca davranıyorsun ki!"

[1] (Fr., Soğukkanlı, kayıtsız. (Çev.)

Mola süresince her şey yolundaydı; Hildred'in Caravan'da başının derde girmesinin dışında. Kendine çekidüzen vermediği takdirde onu kovmakla tehdit etmişlerdi.

"İşine asılsan iyi edersin," dedi Tony Bring. "Aksi halde burası cehenneme döner."

Vanya ona katıldı. Birinin sorumluluğu üstlenmesi gerekiyordu.

Ancak Hildred'in çalışmayı sürdürmek zorunda olmasının başka, çok daha önemli bir nedeni daha vardı. Vanya yine alçıyla falan oynamaya başlamıştı. Başka Kont Brugalar, yeni maskeler ve maketler yapacağa benziyordu. Para gerekiyordu. Hildred bir şeyler satmayı becerirse her şey kolayca halledilirdi. Eh, Caravan'dan daha iyi bir pazaryeri bulunur muydu? Oyunu büyük bir olasılıkla Lausberg başlatacaktı; sonra o iyi huylu, ahmak, koca Earl Biggers de vardı, ayrıca İliad'ın annesi ve güzel olan her şeye hayran, altın saçlı oğlanlar da.

Hildred ufak ufak çöplenenlerden değildi. O sımsıkı yapışır, bir lokmada yutardı. Ne dâhice bir düşünceydi bu! Eh, fikir bir dâhiden çıkmıştı. Romanoff sülalesinden bir dâhi.

Şimdi işten çıkınca doğruca eve dönüyordu. Oyuna herkes katıldı. Bir ziyaretçi geldiği zaman eline ya bir çekiçle bir testere tutuşturuluyor, ya da ona kahverengi paket kâğıdının ince şeritler halinde nasıl yırtılacağı gösteriliyordu. Zemin bir bataklık gibiydi: Paris afişleri, testere talaşı, çiviler, vernik, zamk, kadife ve saten parçaları, oyuncak bebek perukları, Meksika boyaları... kaba saba bir güldürünün sahne arkasındaki düzensizliği.

Alıştırma olsun diye birbirlerinin maskelerini yaptılar. Hildred sıradan, dingin, ölü benzeri yüzler yapmayı kabul etmedi. Her zamanki gibi tuhaf, sıradışı olanın peşindeydi. Bunun üzerine benzetmeye çalışmaktan

vazgeçip hayvan başlarının, yarısı insan yarısı keçi tanrıların, yozlaşmışların ve manyakların ardına düştüler. Zaman zaman ortaya bir Eyüp Peygamber ya da bir Hamlet çıkıyordu – ya da belki bir Roma sikkesi.

Tony Bring her şeyi akıl almaz bir sakinlikle karşıladı. Bırak, afyonlu düşlerini gönüllerince dokusunlar. Bırak konuşsunlar. Paraları olmazsa Paris'e de gidemezler. Bir gecede zengin olmak ha? Saçmalık! Kirayı ödeyecek kadar kazansınlar yeter. Bir de karınlarının gurultusunu bastıracak kadar. Hildred vagonlar dolusu paradan söz ediyordu, ama bu onun tarzıydı zaten. Tiroid bezlerinin yol açtığı aşırı coşkudan başka bir şey değildi.

Sabahın üç ya da dördüne doğru Vanya genellikle tulumunu sırtına geçirir, kapılara bırakılmış olan süt şişelerini ve çörek torbalarını aşırmaya çıkardı. Uyku için kalan birkaç saati de yataklarında dönüp durarak, karşılıklı suçlamalarda bulunarak, uzlaşmaya çalışarak geçiriyorlardı. İliklerine kadar yorgun düşen, sinirleri iyice gerilen Hildred hıçkırarak, ağlayarak, erkeği bir lanetleyip bir göklere çıkararak sonunda onun kollarına sığınır, taş gibi uyurdu. Bazen korkuyla sıçrar, haykırırdı: "Ah, yine mi sen?" Sonra onu bırakması için erkeğe yalvarır, onu acımasızlıkla, kendisini öldürmekle suçlardı.

"Düşünde bu kez ne gördün?"

"Tanrım, bilmiyorum... bana böyle sorular sorma. Söyledim ya, ben öldüm."

Tony Bring onun düşlerini parça parça tamamlarken, onu saran bütün yalanları ve dalavereleri hızla tararken, birden Vanya'nın odasının kapısını kapadığı duyulurdu. Gölgesi kalın, renkli camlı kapıdan geçer, bir daha geçerdi. Bu uzun saçlı şeytan orada ne yapıyordu? Yine ne tür bir fesatlık hazırlıyordu? Tony Bring, Hildred'i kötü bir ruhtan korumak istercesine kollarıyla sa-

rar, sıkı sıkı kucaklardı. Sonra Hildred'in yüzünde yine o karabasansı anlam belirir, avaz avaz haykırırdı: "Hey Tanrım, beni rahat bırak, tamam mı?"

"İyi ama, dinle Hildred. Onu duymuyor musun?"

"Sonunda beni delirteceksin!"

"Peki ya ben – bundan bıkmadım mı sanıyorsun?"

"Tanrı aşkına, benden ne istiyorsun?"

"Ne istediğimi biliyorsun... Onu başından atmanı istiyorum."

"Böyle konuşmaya devam edersen, alıp başımı kaçarım. Sana yemin ediyorum, buna daha fazla katlanamayacağım."

"Dinle, Hildred. Beni sevdiğini söylüyorsun... benim için her şeyi yapabileceğini..."

"Evet, ama bu hariç!"

"Neden peki?"

"Çünkü bunu yapmayacağım."

"Yapmayacaksın, çünkü sen delinin tekisin... orospu çocuğusun... manyaksın! Seni iyice bir pataklamahyım – döve döve gebertmeliyim!"

"Tony... Tony! Tanrım, neler söylüyorsun!" Erkeğin üzerine devrildi, onu öpücüklere boğdu. Alnını sıvazladı, saçlarını okşadı. "Aman Tanrım, Tony; nasıl böyle konuşabilirsin? Sen hastasın. Dinlenmen gerek. Seni sevdiğimi bilmiyor musun? Sensiz ne yaparım ben? Beni mahvetmek mi istiyorsun?"

"Öfkeden değil... ciddi söylüyorum. Her sözcüğü inanarak söyledim."

"Ah Tony, ciddi olamazsın. Sen hastasın. Hastasın."

4

Herkes diken üstünde. Herkes gergin, sinirli, alıngan. Aşırı duyarlı. Bacakları kesildikten sonra ayaklarının üşüdüğünden yakınan biri gibi. Vanya, kolay kolay duygulanmayan Vanya, bir gün Tony Bring'e şöyle dedi: "Acı çekmek senin için çok iyi. Yazılarını geliştirecektir."

Yazıları! Tembelliğini yüzüne vurmanın ne hoş bir yolu. Özeti bile sayfalarca ambalaj kâğıdı gerektiren o büyük eser ortadan kalkmıştı. İskemleler ve öteki şeylerle birlikte bacadan uçup gitmişti. Yeni bir kitaba başlanabilirdi, elbette. Carlyle *Fransız Devriminin Tarihi*'ni elyazması kaybolduktan sonra, yeniden yazmamış mıydı? Her neyse, Tony Bring'in kazanında da yeni bir şeyler kaynıyordu. Sağda solda üzeri karalanmış kâğıtlar, not defterleri vardı – bir tür Sherwood Anderson saçmalığı, tek fark burada başarısızlıklara, bira fabrikasında çalışmalara, eşyaları ikinci kattaki pencereden aşağı fırlatmalara yer olmamasıydı.

Yoksa bu, zaman geçirmenin bir başka yolu muydu? İnsan Spengler ya da Proust'dan bile bir gün bıkabilirdi. Joyce ise hazımsızlık yapıyordu. Fransa'da zaman zaman kendine bir iğne yapıveren, oldukça zeki herifler vardı. Her altı ayda bir yeni bir kitap; üstelik resimli.

Sınırsız bir üretkenlik. Oysa Amerika'da, kokainli bir atmosfer nedense hiç edebiyat üretmezdi. Amerika bol bol silahşörle bira imparatoru üretiyordu. Edebiyat giderek kadınlara kalıyordu. Her şey kadınlara bırakılmıştı – kadınlığın dışında.

Peki, neler karalıyordu? Ayrıca, not almak için mutlaka Caravan'a gitmek zorunda mıydı? Bu konu Vanya'yı tedirgin ediyordu. Erkek onun hakkında bir kitap yazmayı tasarlıyorsa, adımını dikkatli atsa iyi ederdi. İnsanlar böyle şeyler için birbirini mahkemeye veriyordu. Vanya, işte böyle şeyler için, demekle yetindi. Hildred de dikkatli olması için uyarıyordu onu. Tanrım, ne kadar da pimpirikliydiler böyle? Üstelik daha tek satır bile yazmamıştı. Yine de böylesi daha iyiydi. Belki bu yaşlı beygiri korkutur, tabanları yağlamasını sağlardı. Vanya son günlerde öyle huzursuzdu ki, kapısına bir bıçakla bir çekiç asmıştı. Bunu neden yapmıştı? Erkeği kışkırtmak için mi?

Oyun Hildred'i artık eğlendirmiyordu. Bitkin düşmüştü. Bütün gün evsahipliğini oynamak, geceleri de tahta bacak yontmak ya da peruk boyamak. Tony Bring'e gelince; evin efendisi olarak bir çiviyi bile doğru dürüst çakamıyordu. Tek yaptığı not almak ya da onları çileden çıkartacak, yeni tartışma konuları bulmaya çalışmaktı. Hayır, bu böyle daha fazla süremezdi – Hildred için. Bitmiş, tükenmişti. Sevişiyormuş gibi rol yapamayacak kadar bitkindi. Evin efendisine gelince; onlar yatağa girdiğinde o cin kesiliyordu. Çok doğaldı, çünkü bütün gün bulaşıkları yıkamanın ve yerleri süpürmenin dışında hiçbir şey yapmamıştı. Bu kadarı bile onun için fazlaydı. Karalamalarını aksatıyordu.

Bazen, onlar yatağa girince Tony Bring'in kalktığı, yürüyüşe çıktığı oluyordu. O yeniden yatağa tırmanırken Hildred kıpırdamazdı bile. Kendini dünyaya kapamıştı.

Bu giderek bir alışkanlığa dönüştü. Yürüyüşünü yapmadan uyuyamaz oldu. Bir gece –gece mi? Neredeyse gün ağarmak üzereydi. Derin düşüncelere gömülmüş bir durumda, rıhtımda yürüyordu. Öyle dalgındı ki, ne yaptığını anlamadan depoların hemen arkasındaki dar, karanlık sokaklara saptı. Ölüm sessizliğini bozan tek şey, römorkörlerin arada bir salıverdiği pat-patlardı. Birden bir çığlık, ardından da yere sürtünen ayakların sesi duyuldu. Hızla döndü ve ensesine inen darbeyi son anda gördü. Bir an sonra hendeğin içindeydi, yuvarlanıyordu. Yeniden ayağa kalkınca, duvara yaslanmış olan adamı gördü. "Hey sen, buraya gel!" Koşmaya başladı. "Dursana, piç herif, yoksa pişman olursun!" Biraz daha hızlandı. Bacaklarının olanca gücüyle koşuyordu. Sonra güm! Bir silah sesi, ardından da duvara sıçrayan bir sıvının o tiksindirici sesi. Az kaldı, yere yıkılıyordu. Bir an için ortalığı yine o ölüm sessizliği kapladı. Hemen ardından bir bekçinin kaldırımı döven sopasının o bildik takırtısı. Bu onu daha da korkuttu. Ya bu aptallar onu... gördükleri ilk şeye ateş etmek tam da onlara yaraşan bir davranıştı.

Güçbelâ eve ulaşınca, kendini bir iskemleye bıraktı; soluk soluğaydı. Tere batmış, eli ayağı boşalmıştı. Yavaşça, zorlukla soyundu. Yatağa girdi; tir tir titriyordu. Hildred kütük gibi uyuyordu. O da uyudu. Ayakları camdan dışarı çıkmıştı. Elinde balta olan bir adam geldi, ayaklarını kesti; kesik organları karla kaplı bir çimenliğe gömdü, sonra yağmur başladı, damlalar donmuş ayakları gıdıkladı, ama bir türlü camdan uzanıp ayaklarını içeri çekemiyordu çünkü pencere parmaklıklıydı. Bir araba yanaştı, içinden makineli tüfek taşıyan üç adam indi; namluları parmaklığa dayadılar ve cama ateş etmeye başladılar. Camda bir sürü delik açıldı, güneş bu deliklerden içeri süzüldü; gözlerine güneş girerken, ayaklarıysa çimenliğe saplanmışken orada öylece yat-

mak çok alçaltıcıydı. Yürüyordu. Ayakları düzelmiş olmalıydı. Yine depoların arkasında, yüksek duvarlarla çevrili sokaklardaydı. Ayakları bacaklarına sıkıca yapışmış olmalı ki, koşabiliyordu. Peşinde tırpanlı, makineli tüfekli bir gangster çetesi vardı. O koştukça duvarlar üzerine kapanmaya başladı. Sokağın sonunda incecik bir ışık hüzmesi gördü; bir perde aralanmıştı sanki. Işık giderek inceliyor, inceliyordu. Dönmek, yine duvarların arasına girmek zorundaydı. Duvarlar, baldırlarına sürtünüyordu. Bir el ateş edildi, sonra bir el daha... tam bir yaylım ateşi. Kurşunlar başının üstünde uçuşuyor, duvardan duvara sekiyor, sonra da yıldızlar gibi ayaklarının dibine dökülüyordu. Birileri, "Dur! Dur!" diye bağırıyordu; ama o sendeleyerek, başını eğerek, düşe kalka koşuyordu; baldırları, dirsekleri duvarlara çarpıyordu. Duvarlar ansızın açıldı, otomatik bir kapı gibi geriye doğru devindi ve gökyüzü müthiş, kör edici bir ışıkla yarılıverdi. "Kurtuldum! Kurtuldum!" diye haykırdı. Ama birden karşısında pırıl pırıl zırhlara bürünmüş, sivri mızraklarını öne uzatmış bir piyade ordusu buldu; yolu kapatmışlardı. Arkasındaysa bağıran, küfürler savuran bir haydut çetesi vardı. Tırpanların duvarlara sertçe çarptığını duyabiliyor, adamların soluklarını neredeyse ensesinde hissediyordu. Öyle büyük bir dehşete kapıldı ki, donup kaldı; yerinden kıpırdayamıyordu. Ellerini kaldırmaya çalıştı. "Bakın... bakın!" diye mırıldandı güçlükle. "Teslim oluyorum." Homurtular kesildi. Bir an derin, sarsıcı bir sessizlik oldu. Sonra sivri, dev boyutlu mızraklar taşıyan, dimdik adamlar ona doğru ilerlediler. Neredeyse onu ezmek üzereyken, durdular. Kocaman zırhlı kollarını geriye çektiler. Deli gibi bağırdı: "Teslim oluyorum! Teslim oluyorum!" Sözcükler daha ağzından çıkar çıkmaz (belki de hiç duyulmamışlardı) bir sağanak başladı; keskin, acımasız mız-

raklar bedenine peş peşe saplanmaya başladı. Bir çığlık attı: "Tanrım, beni öldürdüler!"

Gözlerini açınca, Hildred'i gördü; elinde bir havlu vardı, üzerine eğilmişti. Çok üzgün, çok sevecen görünüyordu. Gözlerinde yaş vardı. "Ne var?" diye sordu Tony Bring; aynı anda havludaki kanı gördü.

Kahvaltıda onlara neler olup bittiğini anlattı. Ona inanmayan gözlerle baktılar. "Allah kahretsin!" dedi. "Başka ne olmuş olabilir sizce?" Ona davranış biçimleri çok tuhaftı. Hildred'in yüzü solgun, asıktı. Vanya yine Barrymore gülümsemesini takınmıştı.

"Uydurduğumu mu sanıyorsunuz?"

Vanya hâlâ gülümsüyordu. Gülümseyişi, "Denedin, ama yutturamadın," der gibiydi.

Tony Bring tabağına baktı. Artık hiç trajedi kalınamıştı, yalnızca düş kırıklıkları vardı. Onları düş kırıklığına uğratıyordu. Vanya'nın dediği gibi o bir *romantik* değildi. Ölmek için gereken her şeye sahip olan bir adamın öldürülmemesi düş kırıcıydı. Böyle bir adamın ayaklarını çimene gömsen bile, yaşamayı sürdürürdü. Yaşamayı sürdürürdü, çünkü ölecek kadar beyni yoktu. Bunun için cesaretten çok düş gücüne gerek vardı. O sakatlanmış bir yaşam sürüyordu. Düş gücü kesilip alınmıştı. Ve düş gücü olmayan bir erkek, artık bir erkek sayılmasa da, kolsuz bacaksız kalmış olsa da, sonsuza kadar yaşayabilirdi – geride birleştirilip tekerlekli bir sandalyeye atılabilecek kadar parçası kaldığı sürece.

5

Evin içi, az önce yağmalanmış bir oyuncak dükkânına benziyordu. Kollar, bacaklar, kadife ceketli canavarlar, yeşil peruklu Zenciler sağa sola saçılmış, sarhoş denizciler gibi sereserpe yayılmıştı. Aşırı üretim. İşsizlik. Bütün eller yiyeceğe, sigaraya, oduna uzanıyor. Coşkusu çoktan sönen Hildred sık sık sinemaya gidiyor, düşüncelerini toparlayabilmek için karanlıkta öylece oturuyordu. Böylesi günlerde eve kaçta döndükleri belli değildi. Ama geceyarısı onları Sheridan Alanındaki kafeteryada, Willie Hyslop ile çetesinin eskiden toplandığı, eskisi kadar coşkulu ve sık olmasa da hâlâ buluştuğu o eski batakhanede bulacağınız kesindi. İşte Vanya ile Hildred'in birinden bir şeyler koparmak amacıyla geceyarısından sonra uğradıkları yer burası, yani Lorber'in yeriydi. O bildik güruh; Toots ve Ebba, İliad ile annesi, vurguncular, pezevenkler, şairler, ressamlar ve ressamların metresleri... Arada bir Amy de uğrardı, tek gözü genellikle mordu – anatomi uzmanı Homer Reed'in bir armağanı. Bir de Jake vardı... Her birkaç dakikada bir, biri başını içeri uzatıp Jake'in nerede olduğunu sorardı. Eğer Jake oradaysa, dedikleri gibi, her şey Jake'indi.

Peki, Jake kimdi? Jake bir çilingirdi, ama bu kadarı onun hakkında hiçbir şey anlatmıyordu; ne çabucak alevlenen öfkesini, ne kocaman yüreğini, ne de çapkınlığını. O bir sanat ve edebiyat Hâmisiydi... hâmiyi küçük *h* ile yazmak daha mı doğru olacaktı yoksa? Her neyse, sanatsever Jake aynı zamanda az çok sanatçı sayılırdı. Çünkü bir stüdyosu vardı ve bu stüdyo bir sanatçının isteyeceği bütün donanıma sahipti. Orada kadife bir ceket bile vardı. Jake bir modele gereksindiği zaman (Lorber'in yerinde her zaman bolca model bulunurdu) hesap pusulasını alır, hesabı öder, böylece istediğini elde ederdi. Bir sanatçı olarak tanınmanın yanısıra, sağlam bir yemek kuponuydu da. Hep aynı şeyi resmettiği için (yaptığı o karman çorman lekelere resim demek biraz abartmak sayılabilir) Jake aynı tuvali tekrar tekrar kullanarak masrafı kısardı. Çıplak poz vermek konusunda en küçük bir tereddütü olmayan Vanya, Jake'in ezbere bildiği modellerden biriydi.

Burada insan başka hayırseverlerle de karşılaşırdı. Örneğin, sürekli ikinci kaptanıyla gezen bir uzun yol kaptanı vardı; metroda bilet kesen, deniz yeşili sakalı olan, kart bir adam; Roberto adında bir satranç oyuncusu ve başka şeylerin yanı sıra *jujitsu*[1] sanatında da ustalaşmış olan bir masajcı. Bir de tabii Leslie, Vanya'ya tutkun olan, şu anda taksi şoförlüğü yapan, pezevenk suratlı ahmak. Bu kadarı yeter; hayırseverlerin çekirdek kadrosu oluştu bile. Yapılacak tek şey, onları birbirinden ayrı tutmak, ya da birbirine düşürmekti. Örneğin bilet kesici, genç bayanlara yardım etmek için evini ipotek ettirmeye hazırdı; ama kuzguni saçlı Roberto'nun ayak altından uzaklaştırılmasını istiyordu. Bu saygıdeğer biletçi oldukça gülünç biriydi. Ortaçağa özgü bir el yazısıyla alabildiğine dokunaklı mektuplar yazar, Lud-

[1] Hem bir idman, hem de silahsız savunma sanatı olan, Japon güreş yöntemi. (Çev.)

wig diye imzalardı. Zavallı Ludwig'in mektupları kahkahalar arasında masadan masaya geçirilirdi, üstelik zavallı budala oradayken, hatta belki de cebinden bir beşlik çıkarmak üzereyken.

Hildred ile Vanya zaman zaman, sırf *daimi bir konuta* gerçekten de sahip olduklarını kanıtlamak için, gezgin silahşörlerden birini "morga" davet ederlerdi. Sorun erzak toplamaksa, Jake peşine düşülecek en uygun adamdı. Vanya ansızın evde hiç yiyecek kalmadığını açıklar, Jake çok ender yaptığı bir şeyi yapıp şapkasını çıkarırdı. Yapmacık bir utançla, şaşkınlıkla dolu bir an. Sonra Jake safça sorardı: "Aç olduğunuzu lokantadayken neden söylemedin?" O sırada aç değillerdi ki. "Pekâlâ, hadi gidip yiyecek bir şeyler alalım. Burada yeriz, ha?" İyi. Bundan iyisi olamaz. Hemen Jake'i elinden tutup havyar, kaz ciğeri, Maxwell House kahvesi, siyah çavdar ekmeği gibi pek çok pahalı ve leziz şey satan bir mezeciye götürür, bir hafta yetecek kadar bol gıdayla dönerlerdi. Jake övgülere boğulurdu.

Jake karnını doyurduktan ve yanında getirdiği purolardan birini yaktıktan sonra, Hildred buranın giderek havasızlaştığından yakındı. Pencereye gitti, hafifçe araladı, perdeyi yarısına kadar çekti. Tam o anda kapının zili çalındı. Orada, kapıda eski dostları Tony Bring duruyordu. Hey, bu saatte burada ne işin var? Yalnızca geçiyordu, camdaki ışığı görünce bir merhaba demek istemişti. Doğruyu söylemek gerekirse, merhaba demek için epeyce çabalamak zorunda kalmıştı –yüz kasları soğuktan katılıp kalmıştı da. Yalnızca geçiyordu. Perde aralanmadan önceki iki yüz yetmiş üç 'geçişine' hiç değinmedi elbette...

Kaptanla ikinci kaptan da içeri davet edilince Tony Bring hiç beklenmedik bir inatçılık sergiledi. İsterse çekip gidebilirdi; cebinde Bickford'un yerindeki koltuklardan birine yerleşecek kadar bozukluk vardı. Dik baş-

lılığı tutmuştu. Yoksa nedeni bu tok sözlü, dürüst denizcilere tam anlamıyla güvenmemesi miydi? Her neyse, evden ayrılmayı reddetti. Gidip kendini Vanya'nın odasına kilitledi...

İçeridekiler yiyip içerken o karanlıkta sırtüstü yatıp suyun çağıltısını dinledi, bir yandan da kulağına ulaşan bölük pörçük konuşmalardan bir anlam çıkarmaya çalışıyordu. Bazen, hiçbir şey konuşulmuyormuş duygusuna kapılıyordu, ama daha sonra ona bu sessizliklerin Vanya'nın şiirlerini incelerken oluştuğu açıklandı. Böylesine çirkin yakıştırmalarda bulunmaya cüret ettiği için de, sertçe eleştirildi. Hildred bir denizcinin herhangi bir erkek kadar beyefendi olabileceğini belirtti – belki de daha çok.

Ama bu ziyaretten kısa bir süre sonra, iki kadın eve ateş püskürerek döndü; insanların bulunduğu her yerde varolan o bildik çelişkiler bir kez daha su yüzüne çıkmıştı. O akşam, çapkın kaptanlarla birlikte tiyatroya gitmişlerdi.

Hildred kapıyı açar açmaz patladı: "O piçlerin ne yapmaya kalkıştığını biliyor musun?"

Tony Bring yorgundu, dolayısıyla düş gücü zayıflamıştı; neler olup bittiğine ilişkin en küçük bir fikri olmadığını itiraf etti.

"Bizi öpmeye kalkıştılar, aklın alıyor mu? Taksideydik, konuşuyorduk," –Vanya'ya döndü– "Neden söz ediyorduk?"

Vanya sinir bozucu bir sırıtışla, yanıtladı: "Sadizmin anlamını açıklamaya çalışıyordun."

"Evet, tamam – sadizm... Bunu onların kalın kafalarına sokmaya çalışıyordum, birden bir kolun enseme dolandığını hissettim. O pis, yaşlı ahmaktı, yani kaptan. Ona küçük bir öpücük borçlu olduğumu söyledi..."

"Küçük öpücüğün" yaratacağı tepkiyi gözlemlemek için bir an sustu, ama Tony Bring'in yüzünde en küçük bir şaşkınlık belirmediğini görünce, biraz aşırıya kaçan bir öfkeyle ekledi: "Çenesine yumruğu indiriverdim!"

Vanya kendini tutamadı, kıkır kıkır güldü. Bu Hildred'i takside karşılaştığı alçaltıcı davranıştan daha çok kızdırmıştı.

"Neyin var senin?" diye haykırdı.

Vanya, "Ah, bir şey yok," dedikten sonra başını çevirdi.

"Hepsi bu kadar mı?" dedi Tony Bring. Neden bu kadar büyüttüklerini anlayamamıştı. Vanya'ya baktı; kadın yüzünü kaçırıyordu.

"Neye güldüğünü anlayamıyorum," diye bağırdı Hildred öfkeyle. "Adamı tokatlamadım mı? Ha? Peki ya *sen*... sen ne yaptın?"

Bunu, *sürtük* sözcüğünün defalarca yinelendiği bir kavga izledi. Tony Bring kulaklarına inanamıyordu. Hildred sevgili, hasta dâhisine, prensesine sürtük diyordu! Sonunda Vanya odasına çekildi, kapıyı Hildred'in yüzüne çarptı, içeriden kilitledi. Az sonra hıçkırdığını duydular.

"Tanrı aşkına, gidip yatıştır şunu," dedi Tony Bring. "Bu sese dayanamıyorum. Duyan da boğazlandığını sanır."

Ama Hildred yerinden kıpırdamadı. Vanya bağışlanamayacak bazı şeyler olduğunu öğrenmeliydi.

Nasıl şeyler, diye sordu erkek kendi kendine. Bütün bunların anlamı neydi? *Küçücük bir öpücük*... Nedeni bu olamazdı. *Gerçekte* neler olmuştu? Düş gücü şahlanmıştı. Zamanla her şey ortaya çıkardı nasılsa, ama... Bu arada Vanya'nın yürek parçalayan hıçkırıkları hâlâ sürüyordu. Sonra, tam buna bir dakika daha katlanamayacağını düşünürken, hıçkırıklar kesildi; bunu uzun, uğursuz bir sessizlik izledi. Belki de çılgınca bir şey ya-

par, diye düşündü, hemen ardından da zihni bir saat gibi işlemeye başladı: Polis, mahkeme, başlıklar, mezarlık, intihar, yas, burukluk, öfke. Ah, keşke yapsaydı bunu! Yapsana, pis karı! Kan dondurucu çığlığı ve hemen ardından başlayan patırtıyı duyunca afalladı; ayakkabılar havada uçuşuyordu sanki. Hildred ayağa fırladı, hızla Vanya'nın odasına seğirtti, iki eliyle birden kapıyı yumrukladı. "Vanya! Vanya, canım... kapıyı aç. Lütfen, Vanya... Seninle konuşmak istiyorum..." Bir anlık yoğun bir sessizlikten sonra içeride bir sövgü bombardımanı başladı. "Vanya... Vanya! Özür dilerim... Beni affet! Lütfen, Vanya... *Lütfen*, kapıyı aç."

Odada deliler gibi dolandığını, eşyalara çarptığını, bir manyak gibi volta attığını duyabiliyorlardı. Sonra o tüyler ürpertici, deli ses; sarhoş bir melek, kursağında durmaksızın dönen bir gramofon bulunan, Rus vurgulu bir melek gibi şakıyan, insan sesinin bütün perdelerinde gezinen, kanalizasyon ızgaralarına dökülen yağmur damlaları gibi durmaksızın akan, akan o ses...

Tony Bring'in düş kırıklığı şiddetli, yakıcıydı. Havai fişekler –hepsi bu kadardı demek? Sabah olunca Vanya çilekle krema isterim diye tutturacaktı. Kızgınlığı giderek arttı, öyle ki öfkeden kendi bağırsaklarını deşecek noktaya geldi. Ah şu kapı kilitli olmasaydı! İçeriye, onun yanına girebilse ve ekmek bıçağını boğazlanan bir domuz gibi haykıran kadının karnına saplayabilseydi! Kendini aşağılanmış hissediyordu.

Tony Bring elinde bir süpürgeyle Vanya'nın kapısının önünde duruyordu. Morgun bu kanadına ne zaman ayak bassa, nedense hemen bir kürekle bir tırmık kapıp bütün o pisliği, tezeği dışarı atmak ve taze samanlardan oluşan, ayaklarıyla ezip düzelttiği bir yatak yapmak gibi delice bir isteğe kapılıyordu. "Bu odada bir at yaşıyor," diye homurdandı. "Daha doğrusu, şiir kusan bir

akrobat. Kendi pisliğinin içinde debelenen bir hayvan. Yerinde duramayan, kuyruğunu her sallayışında duvara bir resim ekleyen, kızışmış bir hayvan. Evet, bir at değil, sarı kuyruklu bir denizayısı, kendini tütünle zehirleyen, tembel, otçul bir yaratık. Nemli, hantal yüzgeçleriyle masanın üzerine, sifonun altına uzanıyor ve lağımların çağıltısından esinleniyor..."

Çürümenin, günahın kokusu odadaki her şeye sinmişti. Vanya işte burada, bu kokuşmuş, nemli inde düşlerinin iblisleriyle boğuşuyor, duvarlar kabarıp şiştiği zaman da açılır kapanır yatağında kıvranıp duruyordu. Sarhoş olunca bir cenin gibi dertop olduğu, sigaraları peş peşe yalayıp yuttuğu yer burasıydı. Arkadaşları onu burada ziyaret ediyor, pis ayakkabılarıyla yatağın üzerine çıkıp sanata ilişkin o küflü kuramlarını sıralıyor, kadının çizdiği dolgun çıplakların üzerine çiviyle bazen bir külot tutturuyor bazen de eksik olan bir burnu, bir ayağı ekliyorlardı. Burası kirli bir rahimdi; karanlık, zehir kusan, Michelet'nin yanardöner balgamı kadar da kaygan ve parlak.

Tony Bring elinde süpürgesi, bütün odaları dolaştı. Bir mahzen! Kokuşmuş bir zindan! Bu ikisiyle birlikte yaşamak, iki başlı bir canavarla yaşamaktan farksızdı. Bir mum yaktı, duvarlara doğru tuttu, bir imgeden ötekine yavaş yavaş ilerledi. Kılıç yutanlar, varisli damarlarıyla su perileri, orman cinleri, ayı emen, zehirli yılanlar, gümüş sikkeler, deli dolu şapkalar takmış iskeletler, musluğundan değerli taşlar fışkırtan çeşmeler, Leda ile kuğu, konuşan sebzeler...

Ağır, kenevir perdeleri çekince odaya soluk, titrek bir ışık doldu. Dışarısı aydınlıktı! Gündüz! Günler düzensiz bir biçimde, başlangıcı da sonu da imlemeksizin, damla damla akıyor, birbirinin içinde eriyordu. Ayı izleyen gelgitler gibi durmaksızın yuvarlanıyor, delice bir öfkeyle kabardıktan sonra uysal bir boyun eğişle geri

çekiliyordu. İşte insanoğlunun *yaşam* dediği şey, bu çevrintiydi. Asla kesilmeyen bu çevrintinin yüzeyinde göz kamaştırıcı, güçlü biçimler beliriyordu; yaşam bölünemeyecek kadar küçük bir zaman parçasında bu biçimlere gelip geçici bir alev ve denge katıyordu; bu göz kamaştırıcı geçiş sırasında onlara 'anlam' gibi iç karartıcı bir nitelik daha yükleniyordu. Oysa onlar buz soğukluğundaki uzayda kayıp giden bir göktaşı gibi çoktan gözden yittiler bile; ölü bir denizdeki yaşam gibi kıpırtısız ve sönük bir halde, erimiş madene benzeyen yüzeyin altına, ürkütücü derinliklerin koyu karanlığına sürüklendiler; iskeletleri evrenin tabanında birikti. Şiddet ve karmaşa içinde, boş yere, umutsuzca debelendikleri o yarı karanlığı ve o yapışkan, nemli bataklığı yararak bir dalga gibi kabardılar; ama yeniden devrildiler.

Mumu ileri geri oynattı. Alev, kızgın bir dil gibi duvarı yaladı, duvara damarlı, incecik bir kol çizdi, kalçaları oynattı, kasları titretti. Tony Bring'in üzerine renkli lekeler sıçradı; şaka olsun diye uyuyan arkadaşını'n yüzünü boyayan birinin bıraktığı kötücül izlere benziyorlardı.

6

Geceyarısına doğru, Paul & Joe'nun yerindeki küçük balkona çıkan basamakları tırmandı. Pazar gecesiydi. Balkon kol kola girmiş denizcilerle, peltek peltek konuşan, fıldır fıldır gözleriyle çevreyi tarayan, yakışıklı, genç eşcinsellerle tıka basa doluydu. Kadınlar koridora toplaşmıştı, siyahı beyazı sarmaş dolaştı; koridor günün en hareketli saatindeki bir banliyö trenine benziyordu. Ağır, iç bayıcı bir parfüm kokusu havada dalgalanıyor, bir gürültüdür gidiyordu. Tony Bring bodruma indi; salonun hemen hemen tam ortasında Hildred oturuyordu, çevresi bakımsız, yorgun görünüşlü bir takım kadınlarla sarılıydı; Toots ile Ebba, İliad ile annesi de aralarındaydı. Masalara gelişigüzel abanmış, bir ağızdan konuşuyorlardı; görünüşe bakılırsa, sürüp giden şamata hiçbirinin umurunda bile değildi. Masaya doğru ilerlerken, solmuş, buruşmuş görünüyorlar, diye düşündü; Hildred'in omzuna dokundu.

Kadın başını kaldırdı, şaşkın şaşkın ona baktı.

"Seninle konuşmak istiyorum," dedi erkek. Mırıltılar bıçak gibi kesildi.

Hildred izin isteyerek kalktı, tuvalete doğru ilerledi; Vanya erkeğe kin dolu bir bakış fırlattıktan sonra Hildred'in peşine takıldı. Tony Bring, az önce Hild-

red'in konuştuğu şişman, Norveçli kızın yanına oturdu. Görünüşe bakılırsa, erkeğin masaya davetsizce çökövermesine aldırmayan tek kadın oydu. Gözlerindeki uykulu bakışa karşın, oldukça zeki, çabuk kavrayan ve küstahlık derecesinde açık sözlü bir kız olduğu anlaşıldı. Öte yandan, onda gülünç bir yan vardı; iri, sarkık göğüsleri dar gömleğinin altında bir çift tava gibi sallanıyordu. Erkeğe, Hildred ile Vanya'yı ne zamandır tanıdığını sordu. Konuşmalar kesilmişti. Odanın karşı köşesinde oturan iki dikenli lezbiyen birden ayağa fırladı, yüz yüze durup şarkı söylemeye başladı; birinin sesi kalın ve boğuktu, ötekinin tiz sesiyse içkiden bozulmuştu. Bu gösteri biter bitmez, genç bir Viking ayağa kalktı ve bir meleğe özgü sesiyle 'Batıdaki Küçük Gri Evim' şarkısını söylemeye başladı. Sonra bir denizci kalktı, açık saçık bir şarkı söyledi; bu sırada Norveçli kız Tony Bring'e oldukça pervasız ve soğukkanlı bir tavırla, Hildred'in ne zamandır uyuşturucu kullandığını sordu. Erkek ona hayretle baktı. Sonra Toots ile Ebba söze karıştılar. Vanya'nın yuları Hildred gibi birine nasıl kaptırdığını anlayamıyorlardı. Hildred'in ne kadar kof olduğunu herkes görebilirdi. Kişiliği de, beyni de güçlü olan kişi, Vanya'ydı. İliad'ın annesi de birkaç sözcük ekledi. Hildred'i küçümsüyordu. Nedenini bir türlü anlayamıyordu, ama Hildred'den kuşkulanıyordu. Ebba, Hildred'in tam bir şarlatan olduğunu söyledi. Aslında Vanya'ya ilgi duyduğu filan yoktu, onu yalnızca kullanıyordu. Ebba'ya kalırsa, Hildred *erkekleri* yeğliyordu. İliad'ın annesi, "Yani sen şimdi?.." diye başladı ama kızının yüzündeki anlamı görünce susuverdi. Minna, yani Norveçli kız tam bu noktada yeniden canlandı. Gözlerinde belli belirsiz bir parıltı, oraya bile isteye yerleştirilmiş gibi görünen bir cüruf tabakasının gizlediği, kötücül bir parıltı vardı. "Hildred evli olabilir," dedi. "Evli değilse bile birisine... bir erkeğe âşık. Kemanındaki tek

tel Vanya değil." Kahkahalar bir anda patladı; İliad, Hildred'in çok tatlı biri olduğunu, ona her zaman dostluk gösterdiğini falan söylemeye kalkışınca, iş iyice çığırından çıktı.

Yataktaydılar. Tony Bring Hildred'in peşinden neden gittiğini, neden onu alıp sürüklercesine eve getirdiğini açıklamaya yanaşmamıştı. Tek yaptığı, bölük pörçük bir şeyler gevelemek oldu: "Renkli gömlekli adamlar... boğa enseli sporcular" – saçmalık, saçmalık! Yatakta bir o yana, bir bu yana yuvarlanıyor, mırıldanıyordu: "Mektup... helâya atılamayan mektup." Sonra yine o kırık dökük cümleler. Hildred'in uyuyormuş gibi yapmasına, hatta horlamasına karşın erkek mırıldanmayı sürdürüyordu: "Mektup... suyun alıp götüremediği mektup... çok özel... kutsal..." Hildred'in horultusu şimdi daha da şiddetlenmişti.

Tony Bring anlaşılmaz mırıltılarını kesince ve kadın onun uyuduğuna kesinkes emin olunca, yataktan çıktı, erkeğin paltosunun ceplerini karıştırdı. Erkek kollarını göğsünde kavuşturmuş, huzur içinde uyuyordu. Hildred, onun gözlerinin yumulu olup olmadığını anlamak için bir kibrit çaktı. Sonra, parmakuçlarına basarak banyoya gitti. "Güzel!" diye mırıldandı Tony Bring uykusunda. "Çok güzel! Onu yine saklasınlar bakalım. Sifonun alıp götüremediği sözcükler ergeç su yüzüne çıkacaktır."

Hildred'in içi rahatlamış olmalıydı, çünkü yatağa döner dönmez uyudu. Ne zaman banyoya girip çıksa, sakinleşirdi zaten. Ama bu kez hücresine elden yapılan teslimat o küçük rahibeyi adamakıllı şaşırtmış olmalıydı. Romanoff döneminden önceki elyazısını anımsayacak mıydı bakalım? "Benim Sodom ve Gomore'm!" Mektup böyle başlıyordu. "Hafifçe dokunan yeşil dudaklar. Renkli gömlekli erkekler, boğa enseli sporcu-

lar... Hep şu ağır kapıların önünde ayrılan âşıklar. Irmakta akıntılar var, ölü sıçanlar hızla sürükleniyor, ama ben ölü bir sıçan değilim. Bir silah var, ama her seferinde tutukluk yapıyor. İntihar etmeyi başaramadım... ama seni seviyorum, Hildred. Seni fena halde seviyorum." (Sodom ve Gomore'den gelen, fena halde platonik bir aşk, hiç kuşkusuz.) "Hildred, çevreni saran bütün bu kaos, cehenneme özgü bu karmaşa kaldırılsa ender bulunan, kırılgan bir sapık (özür dilerim!) olurdun. Neler içerdiğinin farkında değil misin?" O günden sonra, kırılgan, küçük sapık ruhunun değerli taşlarla dolu kutusuna bakmış ve içindekileri görmüş olmalıydı. Tony Bring, Minna'yı, boynuna bir çift tava asılı olan Norveçli kızı anımsadı. Satenle kaplı bu mücevher kutusunun kapağını açmayı nasıl becermişti acaba? Peki, içinde ne bulmuştu? Kutuda iskeletlerin yanısıra boğa enseli sporcular mı vardı? Peki ya koca; o bütün bu tütsülerin ve parfümlerin neresindeydi? Yoksa o da oraya, renkli gömleklilerin ve her seferinde tutukluk yapan silahların arasına mı sıkıştırılmıştı?

Hildred yanıbaşında yatıyordu; sakin, huzurlu yüzü erkeğe dönüktü. Soluğu biraz içkiliydi. Ama güzeldi... çok güzel. Kötülükten, yalanlardan ya da uyuşturuculardan en küçük bir iz yoktu. Masum. Saf. *Seni seviyorum, Hildred. Seni fena halde seviyorum.* İnsanların sokaklarda onun ayaklarına kapanmamaları şaşırtıcıydı. Bir heykel, bir çiçek ya da çok değerli taş değil de, kanlı canlı biri olması bir mucizeydi. *Az bulunan, kırılgan bir sapık...* Kadının alnına, yumuşak, huzurlu, çözümlenmesi olanaksız yüzüne baktı. Bir gizem yumağı – kendi kendisi için bile. Bu et ve kemik duvarının gerisinde ne yatıyordu? Tony Bring içeride neler olup bittiğini bir gün anlayabilecek mi acaba? Diyelim ki, derin bir pişmanlık ânında, Hildred şöyle dedi: "Sana *her şeyi* anlatacağım." Tony Bring o zaman bile asla öğrenemeyecekti.

Yalnızca kadının bilmesini istediği kadarını öğrenecekti, daha fazlasını değil.

Çaresizliğini düşündükçe içi öyle daraldı ki, sonunda gözlerini yumdu ve kendini gerçekdışı, sınırsız bir gaddarlığa teslim etti. Hayvanlar üzerinde deney yapan, soğukkanlı bir bilim adamı gibi, elindeki neşterle kadının üzerine eğildiğini düşledi; eti yarıyor, titremeyen ellerle kemiği kesiyor, beyin zarını soyup o yumuşak, donuk, gri kıvrımları ortaya çıkarıyor: Hiç kimsenin çözemeyeceği, girift, karmaşık bir gizem yumağı. Dudaklarından soğuk, neşeden yoksun bir kahkaha döküldü – yalnızca ıssızlığın ortasında duyulabilecek bir kahkaha. İnsanca şakaları anlayacak biçimde eğitilmiş bir köpeğin salıvereceği türden bir kahkaha. Din bilginlerinin uyduruk kitaplarından alınma boş formülleri kendi kendine yineledi. Yüce Tanrı da içinde olmak üzere, evrendeki her şeyi açıklayabiliyorlardı, ama kendilerini hayır. İç organların çevresinde dolanıp duruyor, görünmeyen mikropları kaynatıyor, ölçülemeyeni ölçüyor, öfke ve kıskançlığın suyunu sıkıyor, bir topluiğne başından daha büyük olmayan gezegenlerin alaşımını çözümlüyorlardı; ama hiçbir şey bilmediklerini kabullenmekte zorlanıyorlardı. Kabullenseler bile, kullandıkları dil öyle karmaşık, öyle tumturaklıydı ki onlara inanmak olanaksızdı. Hiçbir şey hakkında hiç kimse, hiçbir şey bilmiyormuş gibi yapan biri kadar çok konuşamaz.

Tony Bring dudaklarında işte bu türden sayıklamalarla derin bir uykuya daldı; düşünde ayaklarından bir yük vagonunun tavanına asılmış olduğunu gördü. Bir tek zemini ve yanındaki kafesleri görebiliyordu; kafeslerde insanlar vardı. Vagon tavandan sarkan yuvarlak, insan boyundaki kafeslerle doluydu. Hepsi de baş aşağı asılmıştı. Tren hızlanınca, kafesler belli belirsiz bir şıngırtıyla çarpıştılar. Konuşmalar da tepetaklaktı, belki de nedeni kafeslerdeki bütün insanların deli olmasıydı. Tı-

marhanenin önüne gelince, kafesler tek tek dışarıya çıkarıldı: Üzerlerinde DİKKAT KIRILIR yazıyordu. Sonunda hepsi taşındı; düzgünce etiketlenip istiflendi. Etiketinde 'oburluk hastalığı' yazan biri, böyle baş aşağı mı beslenecekleri sorunca, görevli onu yanıtladı: "Elbette, neden olmasın? Baş aşağı konuşabiliyorsan, karnını da baş aşağı doyurabilirsin." Sonra kafesler bir halka oluşturacak biçimde dizildi ve ortaya çok güzel, beyaz bir at getirildi. Atın tuhaf yanı, bir tavuskuşunun kuyruğuna sahip olmasıydı. Daha da garibi, at arka ayaklarının üzerinde dikildi, onlarla İngilizce konuşmaya başladı. Her kafesin önüne gidiyor, eğiliyor ve kusursuz bir İngilizce ile soruyordu: "Dengeli misin, dengesiz mi?" Amma soru! Bu saçmalığı kim yanıtlardı ki? Daha sonra teker teker taşındılar, soğumaları için bir buzdolabına yerleştirildiler. Artık hiçbiri dengeli mi, yoksa dengesiz mi olduğunu saptayamazdı. Buzdolabının içi soğuktu, kafesler sarkaç gibi sallanıyordu. Zaman geçti. Buz gibi bir zaman. Bu, daha önce hiç yaşamadıkları türden, farklı bir zamandı. Buz soğukluğunda bir zaman – ne zaman dilimleri, ne de kesintiler. Döngüsel, doğum öncesine ait bir zaman; zembereksiz, tiktaksız, akışsız...

6. BÖLÜM

1

Son. Her şey biter ve bittiği yerden yeniden başlar, tıpkı bir daire ya da kuyruğunu kovalayan bir köpek, ya da anlaşılamayan, kavranamayan ama kesinlikle yok sayılamayan sonsuzluk gibi. Son, kaldırımdaki ayışığını yalayan bir tavşan, horozu kendiliğinden kalkan tabancadır; belkemiğinin düzelip kemikli bir küreye dönüştüğü yerdir. Son, dış sınır çizgisi etkisiz hale gelmeden ve hiç varolmamış, bundan sonra da varolmayacak noktalar halinde pıhtılaşmadan önce, karatahtaların da, karatahtayı oluşturan şeyin de bulunmadığı yerdeki döngünün başlangıcıdır. Son, bütün çekmecelerin yağmalandığı, insana her şeyini koyması için bir tek mendilin yettiği, ya da şapkana artık adının başharflerini işletme gereksinimi duymadığın, boyutun boş bir denkleme dönüştüğü andır. Pusula dört yönü gösterir; enlemesine de, boylamasına da yolculuk edebilirsin, çünkü hepsi bir göz aldanmasıdır – biletler, istasyonlar, varış yeri, kilometreler, hız. Hoşça kal dediğin an, bir şeyin sonudur; bir bağırsak kurdu gibi kendinden beslenen, alışılmamış, tamamlanmamış bir son. Sonu boğazda bir yumruya ya da bir hıçkırığa varan bir bitiş; gıcırdayan tekerlekler, is, çiftlikler, yüzler, düzlük, boşluk, değişim, fikrini değiştirmek, yüzler, çiftlikler, anılar, belle-

ğin misk kokusu, gıcırdayan tekerlekler, patlayan kurşunlar, çok geç, her şey çok geç, değişim, fikrini değiştirmek, kal, sıçra, geri dön, pus, çiftlikler, yüzler, düzlük, boşluk...

Kadın telefona, üst kata doğru uçarcasına çıkarken, erkeğin yapması gereken tek şey, kapıyı kapatmaktı. "Evet, yola çıktı bile... geliyor... gidiyor. Evet, hoşça kal demek istiyor. Hoşça kal. Geliyorum. Az sonra orada olurum. Hoşça kal. Hoşça kal!"

Göze göz, ateşe ateş. Kan kırmızısı buz ve kara parfüm. Ay tanrıçası ve ay alevi. Yok olan öpücüklerin dumanı. Yeşil müziğini kusan arp, soğuk bir denizde yüzen gelincikler. Yuvarlak başlangıç, göbek deliğine benzeyen son. Kan kırmızısı buzla fokurdayan yanardağ ağızları, ılık sütle dolup taşan yarıküreler, kuğu tüyü, dolgun zeytinler.

Ayrılık bir mucize, her şeyin sonu. Çiftlikler, yüzler, gıcırdayan tekerlekler. Seni fena halde seviyorum; neler içerdiğini göremiyor musun? Gökyüzüne doğru uçuşan kara toprak topakları, yeşil dudaklarını sımsıkı mühürleyen sen.

Bellek, onun dokunduğu şeyleri anımsamak; zamanından önce yumurtlanan, dayanan, asla bozulmayan yumurta; hiçbir şeyi emmeyen, son bir ışıkla parlayan bellek. Etinin kana gizlenen kabarcıkları, uçları hüzünlü göğüsleri, uyuşturan duman, onun yaralarla, pençe izleriyle süslenen yalanlarının özlemi; kanayan arplerin oluşturduğu setler, gelinciklerin ve hüznün boğduğu öpücükler, hızla tükenen gençlik, ters dönmüş dölyatağı, ölü müzikle çatırdayan teller, gece kuma yazılan müzik, yıldızların pul pul işlendiği kumsal, akrep yuvasını aydınlatan dalga.

Aralarında bin yıllık bir hüzün yatıyor ve kadının vereceği hiçbir yanıt yok. Yaşam bir şiirken, sonsuz

dünlerin ve yarınların uyuşturucusu, tütsüsüyken yanıtlanacak ne olabilir? Masanın altında birbirine değen dizler. Kimbilir kaç masanın altında dizler ellerle, kemikler aşkla birleşti? Kendi kendine yürüyen, dokunan şeyler, toprağa gömülen çiçek tozları, kökler, lifler, omurgalar, yeşil sıvılar, uğuldayan rüzgârlar, geceleri sürünen ve hiç ses çıkarmayan canlılar. Yer değiştirme ve devinim, katlanan kanatlar, alevin soğuk ucu, içe çekilen, duyulmayan sözcükler, aklaşan kemikler ve uçuşan toz.

Erkeğin bütün yaşamı bir ipliğin ucunda. Kadının elinde sözcüklerle kaplı bir kâğıt var, bu sözcükleri zihninde tekrar tekrar okuyacak. Sözcüklerin bir fiziği ve bir kimyası vardır; dil elektrikle yakılabilir, düşünce simgeye dönüştürülebilir; kazanılan ve yitirilen, yönü kanla belirlenen, içgüdüye demirleyen, düşlenen etin ve yaşamın o tekdüze, çılgın döngüsünde aya uyarak kabarıp alçalan demir parmaklıklar, gökyüzünün penceresi, bir şarkı patlaması ve sayıklamalar. Kadın bunları teker teker alacak; negatif elektrodun elle tutulamayan iç uyumunu, girdabı, hücresel büyümenin görülebilen tatlı özdeğini, hepsini alıp capcanlı bir düzenlemeyle yaşam oyununun metnine yerleştirecek.

Kadın erkeği ya bırakacak ya da kalması için ona yalvaracak. "Gitme!" demek yeterli değil. Hayır, olağanüstü bir şeyler yaşanmalı. Dizlerinin üzerine çökmesi, yalvarıp yakarması gerekecek. Bir keresinde, henüz sorular da, yanıtlar da ortada yokken, erkeğin karşısında, sokakta diz çökmüştü. Ona, "Tanrım!" diye seslenmişti. O günden bu yana ortaya başka Tanrılar çıkmıştı. Ulu Tanrı meydanı küçük Tanrılara bırakmıştı. Ama yalnızca bir tek Tanrı vardır. Başka türlüsü olamaz, Tanrı Tanrıdır.

Olağanüstü bir şeyler yaşanmadı. "Kısa bir süre için git – ama sonunda bana dön!" İşte kadın aynen böyle söylemişti. Bunun üzerine yaşam erkeği terk etti.

Kendini bir dayanak noktası yapıyordu; orada sabit, düz bir denge, bir yaşam sureti, geometriye indirgenmiş bir tutku bulunmalıydı. *Kısa bir süre için git...* Kadın sümüğün içinde duruyordu, gözleri ardına kadar açıktı, onun melekleri gördüğü yerde albatroslar vardı. Gökyüzü hâlâ kanat çırpıyordu; ama kadının ayaklarının dibine bitkin bir halde dökülen şeyler, melekler değildi.

Vanya ansızın limana girdi – daha doğrusu, kendini limana attı. Karaya yan yan yanaşan bir arabalı vapur. Soluk soluğaydı, biraz da gıcırdıyordu. Akıntı çok güçlüydü. Parçalanan tahtanın çatırtısı, geri geri giden motorun homurtusu.

"Gerçekten gitmiyor, değil mi?" diye sordu Vanya.

"Evet gidiyor," dedi Hildred. "Ama kısa bir süre için."

"Olmaz! Onun yerine ben gideceğim. Gitmesine izin veremem."

Heyecanlıydı, sözlerini yineliyordu, yine o tuhaf Rus vurgusuna dönmüştü. Hildred bir ölü kadar soğukkanlı, donmuş gözlerle dinledi; maskenin ardında korku kızgınlığa dönüşüyordu. Zihni bir türbin gibi fırıl fırıl dönüyordu.

Fikir öyle yalın, öylesine doğrudan ve acımasızdı ki, dilleri tutulmuştu. Şu âna kadar koltuk değnekleriyle seke seke dolaşmışlardı; birden onlara değnekleri atmaları buyurulmuştu. Salt bu da değil, uçurumun kıyısına kadar gitmeleri ve aşağıya atlamaları emredilmişti. Ne bir uyarı, ne bir hazırlık. Ne mucizeyi haberleyen bir damla kutsal su, ne dokunacak bir kemik, ne de bir felâket kokusu. Karı-koca orada, diz dize oturdular: Yüzlerce yıllık çekişmeden yorgun düşmüş, iki düşman kent gibi yüz yüze. Sanki onlara korkunç bir oyun oynanmış, sanki barış hiç kan dökülmeden kazanılmış, sanki işe doğa karışmış ve aralarındaki toprağı yarıp

düşmanlıklarını ortadan kaldırmıştı. Havaya kaldırdığı yardımcısını orada öylece, kaskatı, donmuş, tam anlamıyla çaresiz bir durumda bırakıp sahneden ayrılan bir ipnotizmacı gibi, etle kanın söz konusu olduğu bu karmaşık sorundan uzaklaşmak hiç doğal değildi, insana özgü bütün içgüdülere aykırıydı. Yarın, koca bir kıta denize kayabilirdi: Bunun hakça mı, yoksa haksızlık mı olduğu önemli değildi. Öte yandan, bir canavar doğuran bir kadının, çocuğun beynini kendi eliyle dağıtması apayrı bir konuydu, bu doğaya ya da topluma karşı işlenen ve hakça olsa da, olmasa da yasalarca cezalandırılacak bir suçtu. Toplum insanların arasındaki ilişkileri öylesine karmaşıklaştırmış, kişiyi yasalarla ve inançlarla, totemlerle ve tabularla öyle kıskıvrak bağlamıştı ki, insan doğadışı, doğadan ayrı, doğanın kendi yarattığı ama artık denetleyemediği bir görüngü olup çıkmıştı.

Vanya ile birlikte aşağı Broadway'e yürüdüler, Brooklyn Köprüsünü geçtiler. Vanya erkeğin valizini taşımak için tutturdu; bavulu minnetle taşıyordu, tıpkı çok ünlü bir kâşife otele kadar eşlik etme ayrıcalığıyla böbürlenen bir hamal gibi. Kadın gerçekten de bundan öyle gurur duyuyordu ki, Tony Bring ona bahşiş vermeye yeltenirse onu aşağılayacağını hissetti.

Hildred işi biter bitmez eve dönecekti.

Ünlü kâşifle hamalı eve vardılar, bavulu bir köşeye bıraktılar. Peki, ya şimdi? Ünlü kâşif çayla kahvaltı ister miydi, Vanya onun sigarasını yakabilir miydi? Erkeğin ayakkabılarını çıkardı, bir çift sıcacık terlik giydirdi, bornozunu sırtına yerleştirdi ve ışıkları ayarladı. Aşırı bir özen... hem de istenmeden.

Hildred az sonra dönerdi. Erkeğin kulağına fısıldadı; "Şişşt! Annen az sonra burada olacak, diyen bir dadı gibi. Bebekleri biberonla beslemek bir suç. Bir çocuğun gereksindiği tek şey, annesinin memesidir. Çağdaş

annelerin memesi yok, olsa bile, emzirirken bebeklerini boğarlar. Yine de, ne olursa olsun, bir anne bir annedir; biberon bir memenin yerini asla tutamaz.

Bebek, Hildred'i beklerken, masallar anlatarak dadıyı eğlendirdi...

Bir zamanlar altın saçlı, abanoz kalçalı bir kraliçe vardı. Ekvatorun aşağısında bulunan Oğlak dönencesinden gelmişti. Dili civadan yapılmıştı ve bilinmeyen tanrılara tapıyordu. Onun tanrıları elverişli boyda ve ağırlıktaydı; kraliçe onları biriktirir, sırf eğlence olsun diye, küçük bir kutunun içinde saklardı. Bazen onları boynuna asardı; boncuktan yapılmış bir kolye gibi. Sık sık, yürüyüşe çıktığı zamanlar, kendi kendine şöyle derdi: "Kutuda başka tanrılara da yer var." Böylece, tanrısal bir yürüyüş görür görmez kendini yabancının ayaklarının dibine atar, haykırırdı: "Sen benim tanrımsın! Sana tapacağım – her zaman... her zaman!" Ama dinlemesini bilmeyecek kadar düşüncesiz olduğu için, zamanla hata yaptığını, bir ineğe ya da bir yunus balığına bağlandığını anlardı.

"Vanya nerede?" diye haykırdı Hildred. Sesi bir tuhaftı, diyaframı alev almıştı da geğirdikçe ağzından dumanlar çıkıyordu sanki. Her yere bakmasına karşın (küvetin altına, sifonun altına, lavabonun altına) Vanya'yı bulamadı. Oysa bütün eşyaları oradaydı, yatağın altına özenle sokuşturduğu kirli çamaşırları bile. Kont da oradaydı, eski bir mandolin gibi bir köşede yatıyordu. Kollar, bacaklar, dirsekler ve kantaşına yatırılmış peruklar sağa sola saçılmıştı. Bir deneyin yapıldığı bir laboratuvarı andırıyordu –tamamlanmamış bir deneyin. Şiirin ve laboratuvarın bütün unsurlarını birleştirebilen bir ev; böyle bir evin tek eksiği, müzikle çocuklardı. Müziğe ulaşmak daha kolay olmuştu. Şu eski mandolin, yani Kont vardı, bir de haremde duran ve son borusu sağlam

kaldığı sürece tatlı tatlı tıngırdamayı sürdürecek olan müzik kutusu. Ayrıca, yeşil notalar kusan kan kırmızısı arp; bütün telleri titrediği zaman Sicilya mehtaplarıyla ilgili bir senfoni çalan arp. Çocuklara da sıra gelecekti. Vanya sarhoş anlarında, sidik torbasının şiştiğini hissedince, sarışın bir üstün-insan doğuracağına yeminler ederdi; oysa bütün soyaçekim yasaları, dâhilerin çoğunlukla sıradan çocuklarla yetinmek zorunda kaldığını kanıtlıyordu. Kanında kuzey yıldızının görkemini taşıyan bu sarışın, zeki çocuğa ilişkin düş, Hildred'in uykusunu istila eden bütün düşlerin en tuhafı ve en şaşırtıcısıydı. Çocuk yeniden, yeniden doğuyordu, üstelik her seferinde bütün dişleriyle ve mucizesel bir dille. Dili biraz peltekti, ama bunun nedeni herhangi bir sakatlık değil, yalnızca sapkınlığıydı. Ağzından çıkan bütün o olağanüstü sözlerle karşılaştırıldığında bu peltekliğin hiçbir önemi yoktu. Dudaklarından dökülen şeyler sözcükler değil, bir mücevher kutusundan dökülen değerli taşlardı. Zaman zaman, suyla birlikte kemiklerin döküldüğü de oluyordu – ama asla orta boy bir iskeleti oluşturacak kadar çok değil...

Sabaha karşı telefon çaldı. Hildred sırtına bir kimono geçirdi, üst kata koştu. Öyle yumuşak konuştu ki, sesi bir okşayışa benziyordu. Tony Bring basamakların altında, parmakuçlarında dikilmesine karşın ancak birkaç sözcük duyabildi: "Yapamam... Yapamam..."

Hildred yatağa dönünce, "Çok sarhoş," dedi. "Ne dediğini pek anlayamadım."

"Neredeymiş peki?"

"Bilmiyorum," dedi Hildred.

"Ne istiyormuş?"

"Onu alıp eve getirmemi istedi."

"Yerini bilmediğin birini nasıl bulacaksın?"

"İşte sorun da bu.

"Çok kötü," dedi Tony Bring. "Giderek yoldan çıkıyor."

Hildred buna öyle çok güldü ki –erkeğin söylediği bir şeye güldüğü pek enderdi– ensesindeki damarlardan biri şişti; şiş günlerce inmedi.

2

Midilli bülbülünün kim olduğunu herkes bilirdi; ama onun alev rengi kuyruğu olan bir sinekkuşu olmanın yanısıra sekizinci gezegen olduğunu keşfeden kişi, Vanya oldu. Sekizinci gezegene ve güvercinlere, bir seferde yalnızca iki yumurta bırakan şu uysal kuşlara şiirler yazıldı. Vanya bilgi bataklıklarında ve sazlıklarında mor bir balıkçıl gibi gezindi, gagasıyla tüylerini kurumlu kurumlu düzeltti. Zehirli, billûrsu deniz hayvanlarından, altın sarısı hani balıklarından, benzetme ve mecazlardan, bilimin ta kendisi olan Sarvasti'den, kurbağalardan ve taşlardan söz etti. Tam üç gün boyunca, 'beyaz yürek çürümesi' hastalığından söz etti, sözcüklerini bir kan seli gibi onların kulaklarına boşalttı. Bu genellikle ağaç yetiştirenlerin kullandığı bir deyimdi. Vanya bu deyimi onaylıyordu. Hastalık vardı, hastalık vardı. Ama bu hastalığın büyüleyici bir yanı vardı. Geniş yapraklı ağaçların gövdesine musallat olan bir tür zararlı mantarın yol açtığı bir hastalıktı. Bu sahte, kuru mantar tıpkı köpekbalığı gibi bir katildi, tek fark foklara ve denizdeki canlılara değil de ağaçlara saldırmasıydı. Geniş yapraklı bir ağaç, bu sahte, kuru mantar türüne karşı tam anlamıyla savunmasızdı. Mantar ağacın vüreğine giden yolu bir kez ele geçirdi mi, her şey bitiyordu; teste-

re deliklerinden içeri karbon bisülfit püskürtüyor, ya da yapraklara kurşun arsenik asidi fışkırtıyordu; bundan sonra ne yapılsa boştu. *Beyaz yürek çürümesinden ölüm* işte buydu.

Bu çürüme şarkısı, ölüme ve değişime ilişkin bu bitki destanı Vanya'yı tam anlamıyla çıldırtıyordu. Bir fırtınaya kapılıp sürüklenen, çürümüş bir yelkenli gibi davranıyordu. Rüzgârlar beyninde uğuldarken, alttaki kurtçuklar kıpır kıpırdı –ahşabı talaşa döndürmek için. Yaraları macunla durdurmaya çalışmak yararsızdı. Yaralar yayıldı, Vanya'nın yan taraflarında büyük, bir şemsiyeyi sokabileceğiniz genişlikte delikler açıldı.

Tony Bring bir gece geç vakit eve dönünce, Hildred'i başını kollarına gömmüş, tek başına otururken buldu. Hıçkırıyordu. Peki, Vanya? Vanya odasındaydı, bir şeyler çiziyordu: Mavimsi yeşil, lekesiz, güvercin yumurtası kadar şirin yumurtalar. Duygusal bir oyun sahneleniyordu, ama Tony Bring hangi sahnenin oynandığını, ya da oyunun konusunu çıkaramamıştı. Ağızları sıkıydı: Birbirlerine iki dolandırıcı kadar bağlı, ser verip sır vermeyen iki kadın. Kolay incinen polipler değiller –savaştan çıkmış olmalarına karşın. Herkesin bir iş bulduğu ve Paris düşünün her zamankinden daha yakın olduğu böyle bir zamanda işlerin ters gitmesi garipti. Belki de sanat okulunda bir aksilik olmuştu... Yoksa Vanya yine sürtüğü oynamaya mı başlamıştı? Gerçekten de çok aptalcaydı; göğüslerine bir bez parçası dolayıp bir taburenin üzerinde oturmak, ya da tek ayak üzerinde dikilip düş kurmak. Birkaç yudum cinle güç kazanmaya çalıştılarsa kim onları suçlayabilirdi ki? Mermere öykünmekten, yeni düşlerin peşinde koşmaktan bitap düşen Midilli bülbülü bazen isteriye kapılıyordu. Bu bir heykelin isterisiydi. Ama biri çıkıp da onun üzerindeki kar tanelerini temizleyince, yeniden uysalla-

şıyor, merınere dönüşüyor, bir daha da dengesini yitirmiyordu. Akademiden çıkınca bir sinekkuşu gibi uçuyor, alev rengi kuyruğunu açıyordu. Zaman zaman içinin geçmişe duyduğu özlemle dolmasının nedeni, uzur ve ani sıçrayışlarıydı. Özlem: 'Sırt ağrısı' yerine bu sözcüğü kullanması da tuhaftı doğrusu. Hildred bunun geçmişe duyulan özlem olduğunda ısrar ediyordu, oysa uygun sözcük bu değildi. Onun derdi özlem çekmek değil, belkemiğindeki bir sorundu. Uçmaktan ya da Kanatlı Zafer olarak poz vermekten kaynaklanıyordu. Üzerindeki kar taneleri silkeleninceye kadar huzur bulamayacaktı.

Ya Tony Bring; geçinmek için o ne yapıyordu? Son zamanlarda iyice içine kapanmış, sessizleşmişti. Eve doğru yürüyen bu suskun, asık yüzlü adamı gören biri, onun bütün gece, sabaha kadar avazı çıktığınca bağırdığına inanamazdı. O bir pazar yerinde ya da metroda sesini yükseltecek biri değildi. Ağzından çıkan ilk sözcükler daha çok bir fısıltıyı andırırdı. Ama insan fısıldayarak gazete satamazdı ki. Hayır, bunu oldukça çabuk öğrendi. Sesini gürleştirmesi, ölüyü bile canlandıracak, bangır bangır bir sese kavuşması gerekiyordu. İnsanları itmek, kalabalığı dirsekleriyle yarmak, yanındakilerden daha yüksek sesle bağırmak zorundaydı. Tony Bring özlem sözcüğünün gerçek anlamını cumartesi geceleri anlıyordu; özlem demek, belkemiğinin sızlaması demekti. Ama ondaki ağrılar uçmaktan, gökyüzüne yükselmekten kaynaklanmıyordu; kanatları varsa bile, Tony Bring onların farkında değildi, belki de kanatları körelmişti. Kendini daha çok bir yılan gibi hissediyordu; sırtındaki evle birlikte yerde sürünen bir sürüngen. Sonra, kar yağdı ve gazete başlıkları bunun bir kar fırtınası olduğunu duyurdu; onlar öyle söylüyorsa öyleydi. Yumuşak, omurgasız kar taneleri, zararsız, tatsız, koku-

suz taneler iletiyi onun sinir uçlarına taşıdılar ve kanını sulandırdılar... Şu anda büyük kent basınına her zamankinden de yakın olmasına karşın, başlıkların dışında hiçbir şey okumuyordu. Başlıklar, her yayınla biraz daha kabaran ve kent halkını boğmakla tehdit eden basım selini savuşturmak için cılk beyinlilerin diktiği bentlerdi. Ter içinde, pis kokular saçarak yazılmışlardı, fahişeler gibi hep fesat peşindeydiler, kanser yapıcı bir öfkeyle çığlıklar atıyor, saldırıyı şiirselleştirip yüceltiyor, günahkârları çarmıha geriyor, ölüleri mumyalıyor, donuk zekâları parlatıyor, kabızları o ıslak uyuşukluklarından uyandırıyordu. Başlıklar Tony Bring'in beynine çöküyor, düşlerini boğuyor, sırtını iki büklüm ediyordu. Geceleri eve getirdiği şey bir beden değil, bir yara bere seçkisiydi. Düşleri, henüz uçmayı öğrenmemiş olan bir tırtılın ya da kabuğu kırılmış bir kaplumbağanın düşleriydi.

Gereksinim duyanlara kan sağlamak, kalçana doladığın bir havluyla, tek ayak üzerinde dikilmekten çok daha iyiydi. Bunun için gereken tek sermaye, sağlıktı. Sağlığı iyi olanın kanı da iyi demekti; kan satışı son günlerde çok iyi para getiriyordu. Kanın yarım litresi her yerde on beş dolarla yüz dolar arasındaydı. Kalitesine göre. Diyelim ki, birinci sınıf kanın var. Buna birinci sınıf denmiyordu elbette, ama bunun önemi yoktu. Önemli olan, iyi beslenen, düzenli olarak bir kadeh kırmızı şarap içen ve bağırsaklarını zehirden uzak tutan kişinin her on-on beş günde bir, kanını satabilmesiydi. Ne sipariş almak için dolaşıp durmak, ne siyasal bir torpil, ne de herhangi bir yatırım. Yalnızca iyi, bol, sağlıklı, kırmızı kan –birinci sınıf yeğlenir– işte hepsi bu kadar.

Örneğin, Village'da düzenli olarak kan veren, oyunu A'sından Z'sine bilen bir adam vardı. Kanı birinci sı-

nıftı, karısının da öyle. İkisinin verdiği kan, bir savaş gemisini yüzdürmeye yetecek kadar boldu. Buna karşın öyle sağlıklıydılar ki! Kıpkırmızı yanaklar, kürk paltolar... Onları hemen hemen her gece Caravan'da bonfilelerini yerken, her iki ayaklarıyla dans ederken, aşırı kandan ya da kansızlıktan sarhoş bir durumda görmek olasıydı.

New York'ta hastaneden bol şey yoktu; kan verenler açısından bazı hastaneler ötekilerden daha iyiydi. İçlerinde en eliaçığı da bir Yahudi kuruluşuydu, ama sıraya girip beklemek gerekiyordu; çok uzun bir bekleme listesi vardı. İyi tanınan, verdiği kanın cinsiyle ünlenmiş birine ayrıcalık tanınıyordu elbette. En iyisi, işe alçakgönüllü bir kuruluşla başlamaktı, bir Presbiteryen hastanesi gibi.

Ama önce kan örneği vermeleri gerekiyordu. Verdiler (tahliller bedavaydı) bir şırınga dolusu. Kan örneklerini bütün kente bol bol dağıttılar. Hildred'in başına bir aksilik geldi; amatörün biri iğneyi yanlış yere batırdı, Hildred'in kolu şişti, damarları morardı. Kolunu kaybedeceğine yeminler etti; ama neyse ki kaybetmedi. Sonra kusmaya başladı. Midesinde yabani çilekleri bile tutamıyordu. Yalnızca kırmızı şarapla arası iyiydi. Kırmızı şarap ona güç veriyordu. Konuştuğu herkese kırmızı şarap içmesini önerdi.

İnsanın kolunu delmekle yetinmeyen hastaneler de vardı. Tepeden tırnağa muayenede ısrar ediyorlardı: Kalp, ciğerler, idrar tahlili, ağırlık, boy, Wasserman testi, milliyet, soyaçekim, vb. İnsanı elli bin dolarlık sağlık sigortası yaparken bile bu kadar sıkıştırmazlardı. Bir de stetoskoplarını boyunlarına asmış olan şu gençler vardı – kılı kırk yaran şeytanlar. Sutyen gibi küçücük bir şey bile, o bitmek bilmez, yorucu sorgulamayı uzatmalarına yetiyordu. Öte yandan, kimisi de (yorgun, yaşlı be-

ceriksizler) öksürmeni bile istemiyorlardı. Hangi açıdan bakarsanız bakın, tam bir Donkişotluk'tu.

Sonra sonuçlar geldi! Yazılışlerinden gönderilen 'kullanamayız' pusulaları gibi, postayla. Kimisi daktiloda, son derece kibar bir dille yazılmış, basmakalıp mektuplardı, kimisi de elle, yabancılar ya da gece bekçileri tarafından çiziktirilmiş, kısa ve kaba notlar. Bir tek şey apaçık ortadaydı: Kanları uygun değildi. Ne birinci, ne ikinci, ne üçüncü, ne de dördüncü sınıf. Şu anda en çok istenen şeyin, yani alyuvarlarının oranı düşüktü. Sorun salt kanlarının iyi ya da kötü olması değildi, onlarla ilgili başka sorunlar da vardı. Onlarla ilgili öyle çok sorun vardı ki, kanser, zafiyet ya da frengiye yakalanmamış olmaları bir mucizeydi. Pek çok hastalığın yanısıra kansızlık çekiyorlardı. Kansızlık, kent mikroplarının yol açtığı bir tür 'beyaz yürek çürümesi', kanı bulaşık suyuna dönüştüren bir hastalıktı. New York gibi bir kentte kim sağlıklı bir kan raporu alabilirdi ki? Bütün bunlar saçmalıktan başka bir şey değildi. Boyunlarındaki stetoskopu sallayarak dolaşan, bıçak gibi ütülü beyaz pantolonlu, meraklı gençlerin onları sindirmelerine izin vermeyeceklerdi. *Yetersiz beslenme* –sorunun yanıtı buydu. Daha çok çilek. Daha çok şarap. Kanlı, kalın biftekler. Doktorların canı cehenneme! Yaptıkları tek şey, ortalığı boşu boşuna velveleye vermekti. Zenginsen ve sağlığın için kaygılanacak kadar paran varsa, seni ölesiye korkuturlardı. Bir milyoner, midesi kesilip alınsa bile yaşatılabiliyordu. Kanser ya da sefahat yüzünden dilini kaybeden, ama yine de smokinini giyip bir şölen sofrasına oturan ve yapay bir delikten beslenen insanlar vardı. Fakir bir adamınsa, salt ihmal yüzünden, basit bir öksürükten ölmesine izin veriliyordu. Öksürük, tıp mesleğini ilgilendirmiyordu. Öksürüğü, sırt ağrılarını eczacılar halledlerdi. Tıbbın gelişimi öyle bir noktaya varmıştı ki, o artık bir bilim değil, bir sanat dalı olarak

görülüyordu. Yaşamı uzatma sanatı; yapay yollarla. Ah, eğer zenginler olmasaydı, dünya öyle çok incelikten, ustalıktan ve karmaşadan mahrum kalırdı ki! Hastalık zenginlerin kanında gönlünce dallanıp budaklanıyor. Bu soylu dışkı öbeklerinde ne olağanüstü güller açıyor, ne göz alıcı ülserler serpiliyor! Bilim adamları, bunakları ve sırtlanları birer kelebeğe dönüştürmeye neredeyse hazırlar. Gelişme... gelişme... Yüz yıl önce yaşam ağacı hızla çürümekteydi, oysa bugün serpilip gelişti; gövdesinin dörtte üçü beton olmasına karşın, daha da serpilmeyi sürdürecek.

3

Lincoln'ün doğum gününe rastlayan gece bir kar fırtınası oldu; Lincoln'ün doğum günüyle Washington'ın doğum günü arasında kar bir durup bir yağdı ve her şeyi beyaz bir sargı beziyle sardı; şimdi cüruf bidonları, çöp kutuları bile göze hoş görünüyordu. Kar yağarken, pek çok şey oldu; tıpkı Rus ruhunun, Tanrının, karın, buzun, konuşmaların, cinayetin ve sara hastalığının bulunduğu, sırf doğaya yer açmak için tarihten vazgeçildiği, bugüne kadar yazılmış en büyük tiyatro eserine, görünmeyen evsahibine ve bütün insanlara, iklimlere, dillere tek oda da olsa mutlaka yer ayıran Rus romanlarında olduğu gibi. Lincoln'ün doğum gününün kutlandığı gece, tipi başlamadan az önce, Hildred sırtına kadife bir takım giysi geçirdi, bir mektup postalamak için dışarıya çıktı. Tam üç gün, üç gece dönmedi; kadife giysisinin önünde, yakadan bele kadar sıralanan, içi boş, gümüş toplar vardı. Yirmi altı ya da yirmi yedi boş topun her biri incecik damarlarla sarılıydı; Mars gezegenindeki kanallar insana nasıl görünüyorsa bunların da görme yetisine sahip çok küçük canlılara öyle göründüğüne hiç kuşku yoktu. O yokken telefonun zili bir kez olsun çalmadığı gibi, telgraf şirketinin sakat, yaşlı ya da bunak memurlarından teki bile kapıyı çalıp açık bir

zarfla, minicik bir kalem uzatıp "Şurayı imzalayın," demedi. Dünya beyaz bir sargı bezine sarınmıştı ve dışarıya hiçbir haber sızdırmıyordu.

Tony Bring kendi yatağında yatıyordu, Vanya kendininkinde. Vanya ilk gün, kaygılanmıyor musun, diye sorunca, erkek hayır diye yanıtladı. İkinci gün Vanya, ne yapmayı düşünüyorsun, dedi, erkek onu yanıtlamadı. Üçüncü gün Vanya, polise haber vereceğim, dedi, erkek yine yanıtlamadı. Ama kadın polise başvurmak yerine dışarıya çıktı, sarhoş oldu; geri döndüğünde katedrallere, sıçanlara ve boğa enseli sporculara sövüp sayıyordu; özgünlüğünü bile yitirmiş, kendini "karşı kıyının özlemini çeken bir ok" diye nitelemişti. Sabaha doğru, yalan yanlış şarkı söylemeye, çığlıklar atıp inlemeye başladı; yataktan fırladı, pis elleriyle duvarları ayırmaya, itmeye çalıştı. Danimarkalı kız kardeşler ayakkabılarının topuğuyla yere vurdular. Bunun da bir yararı olmadı, geriye yapılacak bir tek şey kalıyordu, kadının üzerine bir kova su fırlatmak. Yapıldı. Bunun üzerine deli gömleği giydirilmişçesine yatıştı, sakin sakin uyudu; Tony Bring onun ayak tırnaklarını inceledi, tırnaklar uzun ve kıvrıktı. Sabah Hildred döndü; gözleri cam gibiydi, yalnızca bir şairle tanıştığını açıklamakla yetindi, kadife ceketini bile çıkarmadan kendini yatağa attı; ceketin önünde şimdi içleri boş olan, incecik damarlarla kaplı, yirmi iki ya da yirmi üç top kalmıştı.

Uzun, uzun bir uyku çekti, uyandığı zaman sabahın yedisi mi, yoksa akşamın yedisi mi olduğunu bilmiyordu. Pencereyi açtı, bir tas kar topladı. Sonra dışarıya çıkıp yiyecek satın aldı – torbalar dolusu yiyecek – ve dışarısının çok güzel olduğunu söyledi. Güzel bir cilt için yalnızca iki şey gerekliydi: İngiltere'deki gibi nemli bir iklim ve sulu kar. Hangi konuya değinirse değinsin, kar sözcüğü dilinden düşmüyordu. Gözleri hâlâ cam gibiydi, neşeli, alışılmadık bir biçimde canlıydı; yemekten

sonra kustu, karın yanaklarında oluşturduğu o güzelim kızarıklık uçup gitti, cildi her zamanki haline döndü: Un beyazı, kaygan, ağır, gevşek. Parlak, kırmızı dudakları ve parlak, yuvarlak gözleriyle ateşi yükselen, sayıklayan bir hastaya benziyordu, konuşmasında da ateş vardı.

Tony Bring, kar fırtınasının başladığı günden, yani Lincoln'ün doğum gününden Washington'ın doğum gününe kadar, tuvalete gitmenin dışında yataktan hiç çıkmadı. Basurları onu yatağa düşürmüştü. Hildred'in eczaneden aldığı merhem kutusunun içinde, hastalıkla ilgili beş dilde bilgi veren bir broşür buldular. İngilizcesi şöyle diyordu:

Basur

Basurlar, kalınbağırsağın ucundaki damarların genişlemesiyle ortaya çıkan, varisli damarlardır. Daha çok, kabızlığa ve bağırsak iltihabına bağlı olarak makatın içinde ya da dışında oluşurlar. Bazen sancıya kaşıntı da eşlik eder. Şişmesi genellikle ağrıya neden olur.

Öneriler

Acı, baharatlı yiyecekler, içki, vb. gibi bağırsak sistemini iltihaplandıracak gıdalardan kaçının.

Çok az et yiyin. Mümkünse hiç yemeyin.

Kabız olmamaya dikkat edin. Ama her şeyden önemlisi, Scamonee, Aloes, Jalap gibi ağır ilaçlar kullanmayın.

Pekliğe karşı Bourdine gibi hafif, sıvı ilaçları, ya da en iyisi parafin yağını yeğleyin.

Uygulanması

Kalınbağırsağa bir miktar *Sedosol* iletmek için tüpün ucunu kullanın. Kaşıntı durumunda, *Sedosol* ile hafifçe ovun; rahatlatıcı etkisi derhal görülecektir.

Her uygulamadan önce bölgeyi sıcak, kaynamış suyla yıkamaya özen gösterin.

Bilimin yepyeni bir ürünü olan merhemimiz, cildi yağlandırmaz, leke bırakmaz ve suyla silindiğinde kolayca çıkar.

Böylece, günde iki kere erkeği yüzüstü çevirdiler ve gerekli tedaviyi uyguladılar. İki tedavi arasında sistemini tepeden tırnağa öyle özenle yağladılar ki, bir baskı makinesi ya da dizel motor olsaydı, en az bir yıl süreyle tıkır tıkır işlerdi. Ama çok güç, bezdirici bir hastaydı. Onlara gönül borcu duyacağına, acı çektiği için bağırıyor, sövüp sayıyordu. Buzun çok hızlı eridiğinden yakınıyor, ona kitap okumayı reddettikleri zaman homurdanıyordu. Pierre Loti'nin *Kudüs*'ünü istedi, onlarsa Claude Farrere'den *Öldüren Adam*'ı getirdiler. Kolları bacakları birleştirmekle, perukları boyamakla, mafsal yapmakla, Liliputlar'dan oluşan sergileri için giysi dikmekle meşguldüler. Bütün gün, geceyarısına kadar çalışıyor, çakıyor, kazıyor, ıslık çalıyor, Rusça, Fransızca ve Almanca şarkılar söylüyor, sandviç, havyar ve mersinbalığı atıştırıyorlardı. Sarı, hastalıklı bir ışık veren eski ampulleri çıkardılar, yerine daha güçlü ampuller taktılar. Etkisi çok çarpıcı oldu. Tony Bring, eti kıymıklardan oluşan bir kütleymiş, açığa çıkan siniruçlarıysa bir şeyle kazınıyormuş duygusuna kapıldı. Makatındaki damarların zonkladığını, tam o noktada fokurdayan kanın vahşi bir çevrinti gibi dönüp durduğunu hissediyordu.

Bu durumdayken, onların Picasso, Rimbaud ya da Comte de Lautréamont'a ilişkin karman çorman gevezeliklerini kim umursardı? Daha şimdiden Dôme'un önündeki terasa yerleşmiş gibi konuşuyorlardı. Gidiş tarihi saptanmıştı; hangi uçağa bineceklerini, ucuz bir otelde mi kalacaklarını, yoksa küçük bir daire mi kiralayacaklarını ateşli ateşli tartışıyorlardı. Sık sık yıkanamayacaklarının, çok pahalı geleceği için Camel sigarası içemeyeceklerinin, para sıkıntısı çekeceklerinin farkındaydılar.

Sırf evi dolduran bütün bu ıvır zıvır bile bir erkeği sinirlendirmeye, çileden çıkarmaya yeterdi; boğulacak gibi oluyor, bağırsakları dökülüyormuş duygusuna kapılıyordu. Bu iki baş belasına katlanmak zaman zaman öyle güçleşiyordu ki, onları bileklerinden tavana asma düşüncesi dört dörtlük bir keyfe dönüşüyordu. Akşama, hatta gecenin geç saatlerine kadar gerçek bir marangozhane olup çıkan, kadehlerin şıngırtısıyla, konuşma sesleriyle dolup taşan bir evde kim çıldıracak gibi olmazdı ki? İşte, Tony Bring de tam anlamıyla keçileri kaçırmış gibi davranıyordu. Acıyla haykırıyor, küfrediyor, şarkı söylüyor, sonra yine küfrediyor, gülüyordu. Picasso'dan söz ettiklerini duyunca, hemen Matisse'in, şu çılgın Czobel'in sözünü açıyordu; Matisse de Czobel de ne onun ne de ötekilerin umurundaydı, ama o sesini duyurmak, onları sözcüklerinde boğmak, en azından soluksuz bırakmak istiyordu, çünkü konuşmayı sürdürdükleri takdirde bağırsaklarının talaşa dönüşeceğini ve yine o sahte, kuru mantar öyküsünün yineleneceğini hissediyordu. Bisülfit ya da karbon ya da arsenik asit püskürtmenin şu kadarcık yararı olmazdı. Makatından boğulan bir adamdan, dünyadan bir parça kırılmış buzdan başka hiçbir şey istemeyen birinden bir aziz kadar ılımlı ya da bir Tanrı kadar yürekli olması beklenemezdi. O yalnızca rahat bırakılmak, sessiz ve sakin, müm-

künse karanlık bir odada yatıp büyüleyici ya da itici bir kitabı yüksek sesle okuyan bir tür meleğe kulak vermek istiyordu. Bakır ışıkla ya da istiridye gibi açılmış evlerle çevrili şiirler dinlemek istemiyordu. Çin bilmeceleriyle oyalanmak istemiyordu; kar fırtınasının olduğu gece, Hildred'in önünde içi boş, gümüş toplar bulunan, kadife bir giysiyle, bir mektup postalamak için sokağa çıkması, tam üç gün dönmemesi, bir telefon bile etmeden, bir telgraf bile göndermeden ortadan kaybolması, sonra cam gibi gözlerle ansızın çıkıp gelmesi, bir şairle tanıştığını söylemesi, buna bir tek hece bile eklememesi, sonsuza kadar çözülmeden kalacak olan bir Çin bilmecesi değil miydi? Hildred, kendine cerrah diyen bir kasabı, yassı kafalı bir bücürü eve çağırarak her şeyi düzelteceğini sanıyorsa çok yanılıyordu. Tony Bring ucuz bir sürüngenin herhangi bir yerini onarmasına izin vermeyecekti – makatını bile. Ama doktor yine de geldi ve o bildik, eski numaraları yineledi; dilinin altına bir termometre sokmak, yanıtlayamadığın sorular sormak gibi. Tuhaf olan, doktorun Capablanca ya da Einstein'dan söz etmek yerine, Hilaire Belloc'tan söz etmesiydi; onun çok bilgili bir bilim adamı olduğunu söyledi, Yahudi olmayan birinin Yahudiler ile uğraşması, bacakları bağlıyken bir yarışa katılmasına benzerdi, çünkü Yahudiler çok zeki, hızlı düşünen, kaypak, Yahudi olmayan birini parmağında oynatacak kadar açıkgöz insanlardı. Kocasının kabalığına son derece alınan Hildred, doktoru kapıya kadar geçirdi, özür diledi; doktor onun elini öptü, endişelenecek bir şey olmadığını söyledi. "Nazlanıyor... Hasta numarası yapıyor," dedi. Bunun üzerine Hildred rahatladı, marangozhaneye döndü, ondan sonra da inlemelere, çığlıklara, küfürlere, tehditlere, kahkahalara, vb. hiç mi hiç aldırmadı. Bir başına bırakılan, kırık bir şemsiye gibi bir köşeye atılan acı yavaş yavaş dindi; Tony Bring zamanla sırtüstü yatmanın ve yaşam oyu-

nunu yeniden gözden geçirmenin ne kadar keyifli bir şey olduğunu keşfetti; oyunun ne zaman başladığını çok iyi anımsıyordu; yüksek taburesinde oturduğu ve eğitilmiş bir köpek gibi Alman şiirinden bazı dizeleri ezberden, barbar atalarının barbar diliyle okuduğu o an hâlâ gözlerinin önündeydi. Anıları öyle canlı, belirgin ve eksiksizdi ki, ateşli, gururlu, çılgınca bir böbürlenmeyle kendi kendine şöyle dedi: Burada yüzerinde uzun bir süre yatarsam, bütün yaşamımı günbegün uç uca getirip bir tele dizebilirim. Bazı günler bazı nedenlerle birer kilometre taşı gibi belirginleşiyordu; böylesi günleri saat saat, dakika dakika tekrar yaşayabiliyordu. Bir hafta öncesine kadar belleğinden bütün bütüne düşmüş olan kadınları şimdi en küçük ayrıntılarına kadar gözünün önünde canlandırabiliyordu; boyu, kilosu, sağlığı, cildinin dokusu, giydiği şeyler, sarılış biçimi... her şey... her şey. Yaşam kıvrımını geriye doğru izlerken bunun kişinin düşlediği o geniş, yüksek kavis olmadığını gördü; ne ölüme doğru yol alan bir oktu, ne sonsuzluğun parabolik öpüşü, ne de biyolojinin soylu senfonisi; o daha çok bir darbeler silsilesi, depremyazarın kaydettiği titreşimler, doruklar ve çukurlar, tanrısal menopozlara benzeyen geniş, dingin vadilerdi.

Bir akşamüstü, bedenine cereyan verilmiş gibi, bir sıçrayışta yataktan kalktı, bir süredir uyguladığı perhizin bütün kurallarını altüst eden, mükellef bir yemek yedi ve yazmaya başladı. Kadınların çıkardığı gürültü arttıkça, onun yazısı da hızlanıyor, düzeliyordu. Sözcükler içinde mezartaşları gibi yükseliyor, uçarcasına dans ediyordu; onları etten oluşan bir akropol gibi üst üste yığdı; kin dolu, nefret dolu bir yağmur gibi üzerlerine yağdı; ta ki sözcükler lamba direklerine asılmış birer ceset gibi sağa sola sallanıncaya kadar. Sözcüklerinin gözleri birer gitardı, kenarları siyah dantelle çevrilmişti;

sözcüklerinin tepesine komik şapkalar, dizlerinin önüne masa bacakları, kucaklarına peçeteler yerleştirdi. İmparatorluklar, kutsal bokböcekleri, kutsal su, düş bitleri, yara kurtçukları doğurmaları için sözcüklerini birbirleriyle çiftleştirdi. Sözcükleri oturttu, siyah kordonlarla iskemleye bağladı, sonra üzerlerine saldırdı, onları kırbaçladı; kapkara bir kan akıncaya kadar, gözlerdeki damarlar çatlayıncaya kadar kırbaçladı. Yaşamından anımsadığı tek şey, sarsıntılar, "Şu anda yaşıyorsun," "Şu anda ölüyorsun," diyen, orgazm depremleriydi. Geniş, dingin vadilerse ineklerin getirdiği gevişti, kadınların bacak aralarına alıp ezdiği aşktı, çaldığı zaman rüzgârı tam ortadan bölen, dev boyutlu bir çandı. Doruklar ve çukurlar – yaşam, termometredeki cıvanın damarlara saldırısı, gemlenemeyen nabız atışı işte oradaydı. Doruklar; Tanrının arka kısımlarını dikizlemek için tırmanan azizler... ellerine tezek bulaşmış, ağızları köpüklü peygamberler... müziği ayağının altına almış, eteğinde kıvranan yılanlarla, beynindeki kurtçuklarla dönen, dönen dervişler... Ne yükseklik, ne de derinlik, yalnızca tepeden tırnağa, içten dışa, baştan ayağa esrime. Salt toprağa değen değil, toprağı, çimeni, mezarı delip geçen, yeraltındaki ırmaklara ulaşan, başucundan ayakucuna kadar alçalış. Sevilen her şeyden ölesiye nefret ediliyor. Vicdanın soğuk zirveleri değil, aklın acıtan kırbaç darbeleri değil; bıçağın bir an parlayıp sönen parlak, acımasız keskinliği, küçümseme, hakaret, aşağılama. Tanrıdan kuşkulanmak değil, Onu yadsımak, Onu paylamak, Ona tükürmek. *Yine de her zaman, hep Tanrı!*

Sonra, bir gece Vanya çamurla kaplı bir yunus gibi doğruldu ve, "Delireceğim... delireceğim!" dedi. Tony Bring kendi kendine, güzel, dedi. Sonunda! *Delir bakalım!* Delirmek, bir hadım olmaktan vazgeçmek, doğur-

gan vadileri terk etmek, boyalarla doyuma ulaşmaya ve adını değiştirmeye son vermek demekti. Eğer delirirse, Vanya'yı olanca deliliğiyle kucaklayacak (dişiyi kucaklayan erkek), evin tepesine bir tulumba yerleştirecekti, böylece aşırılıktan öleceklerdi. Çift kişilikli olan, mevsimlere göre cinsiyetini değiştiren, bir istiridye gibi içine kapanan ve bu iki sert kabuğa 'gizemim' diyense, gizemini iyotla ve çamurla doyasıya besleyebilirdi. Gizemli olanı, heykelden de soğuk bedeni, cansız sesi cam gibi gözleriyle bağırsak masasının yanında duruyor. Uykusunda gezen biri gibi kendini defalarca bıçaklıyor. Boş bir evin önündeki kostümlü prova, oyuncunun yazardan öç aldığı, doğaçlama bir dövüş sahnesi. Ateşli gözlerinin çevrildiği her yerde kollar, bacaklar, mor peruklar var; Kont bir köşede eski bir mandolin gibi yatıyor, Kont kulaklarını dikmiş, lağımların çağıltısını, dökülen suyun buzla, sıvı ateşle, kan pıhtılarıyla ve fısıldaşan menekşelerle kesilen şırıltısını duymaya çalışıyor. Kendini defalarca, üst üste bıçaklayan bir uyurgezer gibi; kırık bir bıçakla açtığı yaralardan fışkıran o muhteşem egosu, devinimlerinin üzerine bir talaş sağanağı gibi dökülüyor. Gözlerinin arasındaki pusu aralayınca dağlar, termometrenin geceleri denize fırlatılan bir çapa gibi düştüğü, rüzgârın uğuldadığı, engin, löslü düzlükler, kokulu çalılarla beneklenmiş yükseltiler görüyor.

Büyük Vanya oturdu, belki her şey yeniden başlar diye kulaklarını kapadı; iki büklüm oldu, zayıfladı, sonra bedeni bir düğüm oldu; kolları, bacakları birer yılan, bedeniyse kauçuk bantlardan yapılma bir toptu. Kıpırtısızdı, bir dölüt gibi soluk alıp veriyordu; kafasında herhangi bir düşünce varsa bile göbekbağı hepsini boğmuştu; adı sorulsaydı ne yanıt vereceğini bilemezdi: Meryem, Michael, David, Vanya, Esther, Aşterot, İblis, Romanoff? İçine öyle derinden, öyle körlemesine ve vahşi-

ce kapanmıştı ki, hem dölyatağı hem de dölüttü, gerisindeki kıpırtı, titremeyse şiş bir karına güm güm inen darbeler... güm güm... yabani bir kısrak, sırtını gökyüzüne doğru bir kemer gibi kabartmış bir kısrak, toynaklarıyla onun göbeğini dövüyordu.

Heykelin cam gibi gözleri, buz gibi yüzüyle orada dikilmesi, kendini defalarca bıçaklaması aynı sahnenin yüzlerce kez çekildiği bir film gibi. Göz, objektif kapağının her çıtırtısında düşe biraz daha gömülüyor. Ölümün yinelenmesi ve ölümün zorbalığı; yaşamın düşü. Düş ve ölüm... yüzlerce kez çekilen, aynı sahne. Kapağın her çıtırtısında daha da derine gömülen göz. Cinselliğin yaladığı, dilsiz mermer, kar beyazı perdeye yansıtılan kara esrime. İsteri. Taşın isterisi. Müzikle ürperen dişi taş. Gerçekle gizlice çiftleşen heykel. Yalanlarla kendi kendini doyuma ulaştıran heykel. Hiç kesilmeyen doyum, açık saçık, iğrenç... kauçuk bir düşteki kauçuk bir nakarat. Mermer organlı, isterik bir kadın, isterik organlı mermer bir kadın, bağırsaklarını kusan, dişi bir taş, yanan ve buzu kıran bir çeşme. İsterik bir kadın kendisiyle ilgili her şeye inanabilir Napoleon ile yattığına, ya da dudaklarını Tanrıya uzattığına. İştahını tekelerle ya da midillilerle doyurduğunu söyleyebilir, aynı anda altı erkeği sevdiğini ve her birini de bütün yüreğiyle sevdiğini ileri sürebilir. Müziğe uyarak öylesine ürperir ki, tutkularının anısı bile ayrışır, yanan bir bina gibi çöker. Taş olmayan her şey yanıp kül olur. Organlar, cinselliğin yaladığı dilsiz mermer bozulmaz, esrime beyaz bir perdede asılı kalır. Bütün kapıları kilitle ve evi ateşe ver; yalanlarla doyuma ulaşan heykeli, hâlâ süren müziği, yanan, ürperen taşı, buzu delen alevleri, hepsini. Onu defalarca, üst üste bıçakla, gözü düşe iyice batır; ölümün yinelenmesi dışında her şey, kendinden geçmiş, camlaşmış gözler, objektif kapağının her çıtırtısı bir yalan, bir zina. Mermer organlı kadınlar Tanrıyla

yatmaya kalkışırlarsa, Tanrının kutsallığı kesilir. Eskiden acıklı bir oyun, mitleri, efsaneyi anlatan soylu bir müzik olan şey, hastalıktan korunmak için kullanılan bir ilaç olup çıktı. Bir zamanlar kendilerini bir oyun kişisi gibi hissedenler, sözlerinin ve hareketlerinin bir avuç talaş gibi uçup gittiğini gördüler. Bir zamanlar dünya gençti, insanlar yaralarını gururla sergiliyorlardı, çünkü Tanrı parmağını o yaralara sokmuştu ve yaralar iyileşmeyecekti; cesaretle, acı çekerek dayanılacaktı onlara. Şimdiyse çürümüş yelkenliler gibi fırtınada sürükleniyoruz; yaralarımız öyle büyük ki, içine şemsiye sokulabilir; ama acı çekmek yok, cesaret de yok. Biz ve kişiliklerimiz – çünkü biz kişiliğimiziz – terk edilmiş gemiler gibi batıyoruz; ilk fırtınaya bile dayanamayacak kadar çürümüş birer yelkenliyiz.

Henry Miller

ÇILGIN ÜÇLÜ

Henry Miller'ın ikinci karısı olan June Smith, lezbiyen sevgilisiyle 1927'de Avrupa'ya kaçtığında, yazar çok uzun süren bir ruhsal çöküntü yaşar. Beş parasız ve aşağılanmış bir durumda baba evine döner, umutsuz ve huzursuzdur. Bir gün daktilonun başına oturur ve hiç ara vermeden yazmaya başlar. Bu yazılar daha sonra *Henry Miller*'ın üçüncü romanı olan *Çılgın Üçlü*'ye dönüşecektir. Romanlarının konusunu her zaman kendi yaşamından alan *Miller*, bu romanında da ikinci karısıyla olan fırtınalı evliliğini ve June'un lezbiyen arkadaşıyla olan ilişkisini yansıtmıştır. Gizemli, şaşırtıcı, soluk kesici güzellikteki June, Henry'yi bir anda çarpmıştı; yazar *Çılgın Üçlü*'de, June'un yansıması olan kadın kahraman Hildred'i şöyle tanımlar: "İkiyüzlülükten oluşan, gerçek bir bal peteği." Hildred, lezbiyen arkadaşı Vanya ve yazar Tony Bring'in oluşturduğu üçlünün üç üyesi de doğuştan dengesizdir: Vanya ruhsal tedavi görmüştür, June deliliğin sınırlarında gezinmektedir, ikisi de uyuşturucu kullanırlar, Tony ise deli olup olmadığını gerçekten merak etmektedir. *Çılgın Üçlü*, *Miller*'ın çektiği acıların bir derlemesi olduğu için oldukça etkileyici; bu roman, boyun eğmeyle başkaldırı, özlemle nefret arasına incecik bir çizgi çekiyor ve yirminci yüzyılın en anlaşılmaz, en karmaşık erkeklerinden birinin görmezden gelinemeyecek sanatsal başarısını simgeliyor.

ISBN 975-510-436-4

Kapaktaki resim: HİDEKİ FUJİİ

KDV İÇİNDEDİR